

C. F. W. WALTHER

PAIKALLISSEURAKUNTA

**Millainen on
oikea,
valtioon nähden itsenäinen
evangelisluterilainen
paikallisseurakunta**

Suomeksi kääntänyt ja toimittanut
Markku Särelä
Käännöksen tarkistanut
Risto Relander

Kansi
Kimmo Pälikkö

Suomen Tunnustuksellinen Luterilainen Kirkko
Rajakatu 7, 15100 LAHTI
www.luterilainen.com

Alkuteoksen nimi:

Die rechte Gestalt einer vom Staate unabhängigen Evangelisch-Lutherischen Ortsgemeinde. Eine Sammlung von Zeugnissen aus den Bekenntnisschriften der ev.-luth. Kirche und aus den Privatschriften rechtgläubiger Lehrer derselben. Dargestellt und auf Beschluss der ev.-luth. Pastoralkonferenz zu St. Louis, Mo., der Öffentlichkeit übergeben von C.F.W. Walther. St. Louis, Mo. 1863.

ISBN 951-9318-33-X

Sisällys

[HUOM! sivunumerot ovat painetun kirjan mukaan]

Lukijalle	6
Tekijän esipuhe	8

ESIHUOMAUTUKSIA

1. [Luterilaisen paikallisseurakunnan määritelmä]	9
2. [Milloin seurakunta on valtiosta riippumaton].....	14
3. [Tutkimuksen aihe]	20

ENSIMMÄINEN LUKU

Valtiosta riippumattoman evankelisluterilaisen seurakunnan oikeuksista	21
4. [Paikallisseurakunnan oikeuksien perusta].....	21
5. [Jokaisella paikallisseurakunnalla on keskuudessaan täysi kirkollinen valta]	32

TOINEN LUKU

Valtiosta riippumattoman ev.lut. paikallisseurakunnan velvollisuuksista	38
6. [Jumalan sanan tulee olla runsaassa käytössä]	38
7. [Opin ja elämän puhtaudesta huolehtiminen]	39
8. [Huolehtiminen puutteenalaisista]	44
9. [Kaikki tapahtukoon säädylisesti ja järjestyksessä]	46
10. [Seurakunnan velvollisuus on asettua yhteyteen toisten seurakuntien kanssa]	47
11. [Seurakunnan velvollisuus on edistää koko kirkon asiaa]	49

KOLMAS LUKU

Valtiosta riippumattoman ev.lut. paikallisseurakunnan oikeuksien ja velvollisuuksien käyttämisestä	51
---	----

A. ENSIMMÄINEN JAKSO

Seurakuntakokouksista	51
12. [Seurakuntakokoukset ovat tarpeellisia]	51
13. [Osallistumisoikeus seurakuntakokouksiin]	54
14. [Seurakuntakokousten puheenjohto]	58
15. [Mitä asioita seurakuntakokousten tulee käsitellä]	61

16. [Miten päätös on tehtävä opin ja omantunnon asioissa; miten ehdonvallan asioissa]	64
17. [Seurakuntakokousten koollekutsumisesta]	68
18. [Pöytäkirjan pitäminen]	69
19. [Alku- ja loppurukoukset]	69

B. TOINEN JAKSO

Kuinka paikallisseurakunnan tulee panna toimeen velvollisuutensa huolehtia siitä, että sen keskuudessa Jumalan sana asuu runsaasti ja on jatkuvassa	71
20. [Saarnaviran pystyttämisestä ja ylläpitämisestä]	71
21. [Pastoreitten valitsemisesta ja kutsumisesta]	72
22. [Juhlista]	84
23. [Pastorin tulee saada hoitaa myös muut virkatoimensa]	86
24. [Kristillisestä koulusta ja lastenopetuksesta]	95
25. [Seurakunta ei saa suvaita eriseuroja]	99

C. KOLMAS JAKSO

Seurakunnan velvollisuudesta huolehtia opin ja elämän puhtaudesta ja harjoittaa kuria näissä asioissa jäseniinsä nähden	104
26. [Kasvamisesta opissa ja kaikessa tiedossa]	104
27. [Seurakunnan esimiehistä]	109
28. [Käytettävät kirjat]	112
29. [Keitä seurakunta saa ottaa jäsenikseen]	116
30. [Kirkko- ja oppikurista]	118
31. [Virasta erottamisesta]	133
32. [Ei tule syyllistyä väärään yhteyden harjoittamiseen]	140

D. NELJÄS JAKSO

Seurakunnan velvollisuudesta huolehtia jäsenistään ajallisen elämän asioissa	147
33. [Pastorin palkkauksesta]	147
34. [Diakonisesta avusta]	151
35. [Sairaiden auttamisesta]	155
36. [Köyhien hautaamisesta]	155

E. VIIDES JAKSO

Seurakunnan velvollisuudesta huolehtia siitä, että sen keskuudessa kaikki tapahtuu säädyllisesti ja järjestyksessä	157
37. [Jäsenluettelo ja virkatoimitusten kirjat]	157
38. [Arkistointi]	157
39. [Rahastonhoitaja]	157
40. [Diakonin virka]	158

41. [Omaisuu den hoidosta]	159
42. [Välineistö ja sen hoito]	160
43. [Kokoontumisen alkamisaika]	160
44. [Päätösten valmistelu]	160
45. [Päätöksenteosta ehdonv allan asioissa]	161
46. [Puheenjohtajan toimintatavasta]	162
47. [Valinnoista]	162
48. [Esitykset kokoukselle]	162
49. [Tehtävät seurakunnassa]	162
50. [Seurakuntajärjestyksestä]	163
51. [Jäsenen velvollisuudesta tukea seurakuntaa]	165

F. KUODES JAKSO

Seurakunnan velvollisuudesta ahkeroida harjoittaa Hengen yhteyttä rakkauden ja rauhan yhdyssiteellä myös muun oikeinuskovan

kirkon kanssa oman seurakunnan lisäksi	168
52. [Rukous kaikkien pyhien puolesta]	168
53. [Yksimielisyydestä toisten seurakuntien kanssa]	170
54. [Sopiminen seurakunnan toiminta-alueesta]	171
55. [Suosituskirjeet]	175
56. [Seurakunnan ei tule ottaa vastaan pannaan asetettuja]	175
57. [Väärin kohdeltujen tai vierailevien sisarseurakuntien jäsenten vastaanottaminen]	176
58. [Pastorin kutsuminen toisesta seurakunnasta tai toiseen seurakuntaan]	178
59. [Neuvon pyytäminen ja antaminen]	181
60. [Sisarseurakuntien auttaminen]	182
61. [Avunanto sisarseurakunnalle julkisessa saarnavirassa]	183

G. SEITSEMÄS JAKSO

Seurakunnan velvollisuudesta osaltaan auttaa

koko kirkon rakentumista ja edistämistä	183
62. [Nuorukaisten koulutus kirkon palvelukseen]	183
63. [Uskonveljien vahvistamisesta opissa]	188
64. [Pyhän Raamatun levittämisestä]	189
65. [Lähetystyöstä]	190
66. [Seurakuntien yhtyminen kirkkokunnaksi]	195
Lainausten tekijäluettelo	201
Asiahakemisto	206
Raamatunkohtien hakemisto	220

Lukijalle

Tri C. F. W. Waltherin paikallisseurakuntaa käsittelevä tutkimus on hänen kolmas suomeksi ilmestynyt kirkkoa käsittelevä teoksensa. Aikaisemmin ovat ilmestyneet Kirkko ja virka sekä Oikea näkyvä kirkko, molemmat STLK:n kustantamina. Näissä kirjoissa tri Walther esittää luterilaiselle kirkko-opille raamatulliset perustelut ja osoittaa monin lainauksin opetuksensa vastaavan luterilaisen tunnustuksen, uskonpuhdistaja Martti Lutherin ja muiden luterilaisen kirkon etevimpien opettajien opetusta. Nyt ilmestynvä kirja ei ole yksinomaan dogmaattinen, vaan se sisältää myös paljon käytännöllisiä ohjeita siitä, kuinka seurakunnan tulee järjestää toimintansa, jotta kaikki tapahtuisi "säädyllisesti ja järjestyksessä" (1 Kor. 14:40).

Nämä käytännön asiat ovat osaksi sellaisia, joita maassamme jo maallinen lakikin säätelee ja joita se edellyttää rekisteröidyiltä uskonnollisilta yhdyskunnilta ja joista STLK:ssa on säädetty seurakuntien ja kirkkokunnan säännöissä. Osa näistä asioista on sellaisia, joita seurakunnat voivat järjestää toisellakin tavalla kuin Walther esittää.

On siis osattava tehdä ero toisaalta puhtaasti dogmaattisen opetuksen ja toisaalta käytännöllisen teologian piiriin kuuluvien asioiden välillä. Dogmatiikassa olemme tekemisissä muuttumattoman opin kanssa. Käytännön teologiassa meillä on esillä erilaiset muuttuvat olosuhteet ja erilaiset tapaukset, joihin on muuttamattomana sovellettava muuttumaton Jumalan sana. Käytännöllisen teologian alueelle kuuluvat myös kristillisen vapauden piiriin luettavat asiat, toisin sanoen sellaiset asiat, joista ei ole Jumalan sanassa käskyä eikä kieltoa ja joista siis voidaan seurakunnassa päättää hyvässä järjestyksessä tarkoituksenmukaisuusperustein kristillistä rakkautta noudattaen.

Kristillisen kirkon toiminnassa on tarkasti pidettävä huoli siitä, että se usko, mikä pyhille on kertakaikkiaan annettu (Juuda 3), säilyy alkuperäisenä, että sitä sovelletaan tapauskohtaisesti tarkoitustaan vastaavalla tavalla lain ja evankeliumin toisistaan oikein erottaen (Hes. 33 ja 34), ja että kristillistä vapautta ei lakimaisesti estetä toteutumasta eikä rajoiteta (Gal. 5:1,13). Tämä oli tri Waltherin pyhä periaate, ja sen mukaisesti myös meidän tulee käyttää hänen opetuksiaan.

On myös huomattava, että aina, varsinkin jos seurakunta on vähälukui-
nen ja köyhä, se ei voi tehdä kaikkea tarpeellista, vaan joutuu tyytymään välttämättömimpään eli saarnaan ja sakramentteihin. Se voi esimerkiksi joutua tinkimään kristillisestä koulusta, kirkkorakennuksista, välineistöstä sekä pastorinsa ja muiden työntekijöiden palkkauksesta. Myös mahdollisuudet

diakoniaan ja lähetystyön tukemiseen voivat olla rajalliset.

Tri Waltherin kirkko-opillisten tutkimusten oikean ymmärtämisen a ja o on käsittää Kristuksen kirkko sen pettämättömistä tuntomerkeistä käsin. Siellä missä Jumalan sana puhtaasti saarnataan ja sakramentit jaetaan Kristuksen säätämysten mukaan on varmasti, pettämättömästi Kristuksen tosi kirkko, una sancta. Sen olemassaolo on uskon asia. Sen, joka etsii Kristuksen kirkkoa ja haluaa siihen uskollisesti pitäytyä, tulee etsiä sellaista seurakuntaa, missä nämä kirkon pettämättömät tuntomerkit toteutuvat. Siihen ei ole muuta tietä. Kirkon apostolisuuden takeena ei ole historiallinen jatkumo lihan mukaan, vaan apostolisprofeetallinen Raamatun sana (Ef. 2: 20). Oikea paikallisseurakunta on se lampunjalka, jossa tämä Jumalan sanan valo loistaa huoneessa oleville ja kutsuu muitakin loisteensa ääreen (Ilm. 1:20; 3:8-9). Jos rakkaus Kristukseen ja hänen sanaansa (Joh. 14:23-24) korvautuu jollakin muulla, siitä ei hyvä seuraa, vaan Jumalan tuomiot tulevat varmasti (Ilm. 2:5). Ihmiset eivät vain useinkaan tajua luopumusta ja paatumusta tuomioksi (Sananl. 28:14; Hebr. 3:17-11).

Kun nyt olemme saaneet nämä tri Waltherin kirjat suomeksikin, näen sen erityiseksi Jumalan armon osoitukseksi ja kutsuksi takaisin raamatullis-luterilaiseen seurakunnalliseen toimintaan. Hän haluaa antaa karitsoilleen viheriöitsevät laitumet ja valmistaa uskovilleen pöydän heidän vihollistensa silmien eteen (Ps. 23:5) ja rakentaa kirkkoaan maassamme edelleenkin.

Kirja on pyritty saamaan luettavammaksi lisäämällä siihen otsikoita. Ne kuten muutkin lisäykset on varustettu hakasulkeilla. Martti Lutherin saksankielisestä koottujen teosten uudistetusta St. Louisissa painetusta Walchin laitoksesta, josta tieteellisissä piireissä käytetään myös lyhennystä W², on käytetty lyhennettä St. L. Käännös on yleensä tehty tästä laitoksesta. Raamatunkohtia, joihin tekstissä vain viitataan, on pantu alaviitteisiin lukeamisen helpottamiseksi. Alaviitteissä olevilla selityksillä toimittaja on pyrkinyt helpottamaan lukijan työtä.

Herra Kristus välittääkään siunaustaan monille tämänkin kirjan kautta.

Tampereella 16.7.2003

Markku Särelä

Tekijän esipuhe

Tämä kirjoitus laadittiin alun perin Missourisynodin läntisen aluepiirin kokousta varten, jonka istunnot pidettiin 15. toukokuuta 1862 ja sitä seuraavina päivinä. Mutta koska aika ei riittänyt näissä istunnoissa muuta kuin kuudentoista ensimmäisen kohdan lukemiseen ja käsittelyyn, niin St. Louisin pastoraalikonferenssin jäsenet vaativat esitelmän julkaisemista painosta. Esitelmöitsijästä työn julkaiseminen kirjan muodossa ei näyttänyt sopivalta, koska se oli alunperin tarkoitettu vain keskustelun alustukseksi ja esityksestä puuttui sen vuoksi tarvittava täydellisyys ja sopusuhtaisuus. Konferenssi oli kuitenkin toista mieltä ja piti juuri nykyhetkeä sellaisena ajankohdana, jolloin olisi toivottavaa ja hyödyllistä esittää käsillä olevassa kovin epätäydellisessäkin muodossa, millaisen valtiosta riippumattoman paikallisseurakunnan tulee olla. Niin esitelmöitsijä luottamatta omaan arvioonsa antoi periksi ja tuo vähäisen työnsä julki.

Kun yksitoista vuotta sitten julkaistu teos *Die Stimme unserer Kirche in der Frage von Kirche und Amt* (Erlangen 1852, kust. A. Deichert) [suomeksi *Kirkko ja virka*, 1998, kust. STLK] sisältää sen opin, jolle perustuu se, millainen valtiosta riippumaton paikallisseurakunta on, niin tämän kirjoituksen on määrä esittää kyseisen opin käytännöllinen toteutus ja osoittaa, ettei tuo oppi millään muotoa, kuten monasti on väitetty, johdonmukaisesti johda anarkistisiin, oklokraattisiin [alhaisenvaltaisiin], anabaptistisiin ja kongregationalistisiin olosuhteisiin, vaan muodostaa vahvimman perustan, jolle paikallisseurakunta oikealla tavalla rakentuu. Samalla esillä oleva kirjoitus tuo esille sen todellisen asiointilan, etteivät meidän vanhat oikeauskoiset opettajamme, vaikka elivätkin valtiokirkossa konsistoriaalisen hallintamuodon alaisuudessa, ajatelleet kirkkoa, virkaa, kirkon hallintoa jne. koskevan oppinsa nojalla valtiosta riippumattoman paikallisseurakunnan olemuksesta toisin kuin tässä on esitetty.

Lopuksi on vielä muistutettava siitä, ettei tässä tarjota lukijalle jotakin ennen kokeilematonta asiaa uudeksi järjestyskokeiluksi, vaan tuodaan esille sellainen kirkkomuoto, joka on ollut täällä jo kaksikymmentäneljä vuotta [v. 1863] ja jossa Jumalan armosta melkoinen, vuodesta toiseen kasvava, samassa uskossa ja tunnustuksessa ja rakkauden teoissa ulkonaisestikin toisiinsa lujasti liittyneiden seurakuntien joukko on rakentunut ja yhä rakentuu suuresti siunattuna.

Esihuomautuksia

1. [Luterilaisen paikallisseurakunnan määritelmä]

Evangelisluterilainen paikallisseurakunta on jollakin tietyllä paikkakunnalla oleva uskovista kristityistä koostuva yhteisö, joiden keskuudessa Jumalan sana evangelisluterilaisen kirkon tunnustuksen mukaisesti saarnataan puhtaasti ja pyhät sakramentit jaetaan Kristuksen asetusta noudattaen evankeliumin mukaan, mutta joiden seassa on aina vääriäkin kristittyjä ja teeskentelijöitä, välistä julkisyntisiäkin.

Huomautus 1. Siitä, että oikean seurakunnan eli kirkon päätuntomerkki on puhdas sana ja sakramentit, antaa todistuksen *Augsburgin tunnustuksen* 7. uskonkohta, jossa sanotaan: "Myös opetetaan, että aina ehdottomasti on ja pysyy yksi, pyhä, kristillinen seurakunta. Se on kaikkien uskovien yhteisö, joiden keskuudessa evankeliumi puhtaasti saarnataan ja pyhät sakramentit evankeliumin mukaisesti jaetaan." (TK 1948, s. 27.) Vrt. Joh. 14:23. "*Jos joku rakastaa minua, niin hän pitää minun sanani; ja minun Isäni rakastaa häntä, ja me tulemme hänen tykönsä ja jäämme hänen tykönsä asumaan.*" Joh. 10:27: "*Minun lampaani kuulevat minun ääntäni.*" Joh. 8:31-32. "*Jos te pysytte minun sanassani, niin te totisesti olette minun opetuslapsiani; ja te tulette tuntemaan totuuden, ja totuus on tekevä teidät vapaiksi.*"

Huomautus 2. Siitä, että tunnustuksemme mukainen opetus tekee seurakunnasta meikäläisen, todistaa Luther. Kun keisari lupasi luterilaisille rauhaa, jos he lakkaisivat "vastaanottamasta ja suojelemasta" luterilaisen opin omaksuneita, niin *Luther* julisti: "Tähän myöntyminen olisi samaa kuin sanoa: Kristus ei saa elää, vaan hänet on uudestaan ristiinnaulittava. Sitä paitsi meidän on tunnustettava, että Augsburgissa saarnattu ja [keisarille] ojennettu oppi on oikea ja puhdas Jumalan sana, ja että kaikki, jotka sen uskovat ja säilyttävät, ovat Jumalan lapsia ja pelastuvat, uskovatpa he jo nyt tai vasta myöhemmin tulevat valaistuiksi. Tämä Tunnustus ehdottomasti kestää maailman loppuun ja viimeiseen päivään asti. Onhan kirjoitettu: Joka uskoo ja huutaa avuksi [Jumalaa], se pelastuu. Tästä on otettava vaarin, ei vain niiden,

jotka vastaisuudessa sen omaksuvat, vaan myös sen kristillisen kirkon, joka nyt saarnaa sanaa, ja meikäläisten, jotka ovat sen jäseniä. Sillä kirjoitettu on Gal. 6:16: *'Kaikille, jotka tämän säännön¹ mukaan vaeltavat, kaikille heille rauha ja laupeus, ja Jumalan Israelille.'* Tämä sana ei sulje ketään pois. Sen mukaisesti siis kaikki ne, jotka uskovat ja elävät [Augsburgin] Tunnustuksen ja sen Puolustuksen opin mukaan, ovat tämän uskon ja opin mukaisia veljiämme, ja heidän vaaranalaisuutensa koskee meitä yhtä paljon kuin meikäläistenkin vaaranalaisuus. Me emme voi myöskään hyljätä heitä, oikean kirkon jäseniä; he voivat liittyä meihin, milloin haluavat; he voivat tehdä sen hiljaa tai julkisesti siitä riippumatta, elävätkö he meidän joukossamme vai vieraalla maalla." (Urtheil vom Reichsabschied 1530. St. L. XVI, 1538.)

Huomautus 3: Seurakuntaa ei tee todellisesti luterilaiseksi jokin määrätty seurakuntajärjestys [säännöt, kirkkolaki] tai tietyt ihmisten asettamat jumalanpalvelusmenot. Siitä todistaa *Augsburgin tunnustuksen 7. uskonkohta*, jossa sanotaan: "Kristillisen seurakunnan todelliseksi yhteydeksi näet riittää, että siinä evankeliumi yksimielisesti, puhtaan käsityksen mukaisesti, saarnataan ja sakramentit Jumalan sanan mukaisesti jaetaan. Kristillisen seurakunnan todelliseksi yhteydeksi ei siis ole välttämätöntä, että kaikkialla noudatetaan yhdenmukaisia ihmisten järjestämiä jumalanpalvelusmuotoja, niinkuin Paavali sanoo Efesolaiskirjeen 4. luvussa: *'Yksi ruumis ja yksi henki, niinkuin te olette kutsututkin yhteen ja samaan toivoon, yksi Herra, yksi usko, yksi kaste.'*" (TK 1948, s. 27.)

Tästä asiasta *Luther* kirjoittaa Berliinin propstille Georg Buchholzerille vuonna 1539: "Jos teidän herranne, maakreivi ja vaaliruhtinas jne., sallii, että Kristuksen evankeliumi saarnataan kirkkaasti, selvästi ja puhtaasti ilman ihmisten tekemiä lisäyksiä, ja jos hän haluaa jaettavan ja annettavan molemmat, nimittäin kasteen ja Jeesuksen Kristuksen veren sakramentit, sekä jättää sikseen pyhien avuksihuutamisen, niin ettei heitä pidetä auttajina hädässä, välittäjinä eikä esirukoilijoina, ja jos sakramenteja ei kanneta ympäriinsä kulkueessa ja jos he jättävät pois kuolleitten puolesta pidettävät päivittäiset messut, eivätkä anna jakaa vettä, suolaa ja yrttejä, ja laulavat puhtaita vuorolauluja sekä latinan- ja saksankielisiä virsiä piirissä tai kulku-

¹ Sana '*sääntö*', oJ kanwvn, viittaa oikein ymmärrettyyn, apostoleitten Raamatussa ilmoittamaan ja tarkasti rajaamaan, uskolla omistettuun evankeliumiin. Sääntö Lutherin mukaan = "uusi luomus", St. L. VIII, 1655, Hirschberger Bibel: "ei ihmisoppi, vaan evankeliumi ja usko Kristukseen". Luther haluaa korostaa sitä, että Augsburgin tunnustus on sisällöltään tarkalleen Raamatun oppia ja kristillistä uskoa vastaava ja sen vuoksi ohjeellinen. Toim.

eessa, niin menkää Jumalan nimessä mukaan ja kantakaa hopeista tai kultaista ristiä ja samettista, silkistä tai pellavaista kuorikaapua tai -takkia. Ja jos herrallenne ja vaaliruhtinaallenne ei riitä, että teillä on yksi kuorikaapu, niin pankaa niitä päällemme kolme kappaletta, kuten ylimmäinen pappi Aaron pani päälletysten kolme kaapua, jotka olivat ihania ja kauniita. Siitä syystä paavikunnassa käytetään kirkollisista vaatteista nimeä ornata ['koristeet']. Jos teidän vaaliruhtinaalliselle armollemme ei riitä, että kuljette kerran ympäri laulaen ja soittaen, niin käykää ympäri seitsemästi, kuten Joosua ja israelilaiset kulkivat Jerikon ympäri, päästivät sotahuudon ja puhalsivat pasuunoihin. Ja jos herrallenne maakreiville on mieleen, että teidän armonne, vaaliruhtinas, ensiksi hypähtelisi ja karkeloisi harpuin, vaskirummuin, huiluvin ja kanteleihin, kuten Daavid teki Herran arkin edessä, kun se tuotiin Jerusalemiin, olen siihen aivan tyytyväinen. Sillä sellaiset asiat, kunhan väärinkäyttöä ei esiinny, eivät lisää mitään evankeliumiin eivätkä ota siitä mitään pois, kunhan niistä ei tehdä autuuteen välttämättömiä eikä omaatuntoa sitovia. Ja jos voisin tässä asiassa päästä paavin ja paavilaisten kanssa näin pitkälle, miten mahtaisinkaan kiittää Jumalaa ja olla iloinen! Ja jos paavi sallisi näiden asioiden olla minulle vapaita ja antaisi minun saarnata sekä antaisi luvan panna jalkaani housut, pitäisin niitä hänen mielikseen." (Schreiben an Georg Buchholzer, Probst zu Berlin, etliche Ceremonien des Gottesdienst betreffend.² 4.12.1539. St. L. XIX, 1026-1027.)

Huomautus 4: Siitä, että epäkristityitäkin on aina oikean seurakunnan seassa, todistaa *Augsburgin tunnustuksen* 8. *uskonkohta* sanoessaan: "Vaikka kristillinen seurakunta todelliselta olemukseltaan ei olekaan mikään muu kuin kaikkien uskovien ja pyhien yhteisö, niin kuitenkin, koska tässä elämässä jatkuvasti on paljon vääriä kristityitä ja ulkokultaisia, jopa julkisyntisiäkin vanhurskasten seassa, sakramentit kuitenkin ovat tehoisat, vaikka niitä jakavat papit eivät ole vanhurskaita, niinkuin Kristus itse todistaa: '*Mooseksen istuimella istuvat fariseukset*' jne." (TK 1948, s. 27-28.)

² Tässä samassa kirjeessä Luther sanoo myös: "Mitä sakramentin kohottamiseen messussa tulee, voitte Jumalan nimessä kohottaa sen niin kauan kuin haluttaa, koska sellaisetkin seremoniat ovat vapaita, ja edellyttäen, ettei siitä ole kristilliselle uskolle mitään vaaraa ja ettei tapahdu muuta lisäystä. Siihen, että me täällä Wittenbergissä olemme sen poistaneet, on ollut kyllin sellaisia syitä, joita teillä ehkä Berliinissä ei ole. Me emme myöskään halua ottaa sitä uudestaan käyttöön, jos ei jokin erityinen hätätilanne siihen meitä pakota. Se on näet vapaa asia, ihmisten hartautta koskeva järjestys eikä Jumalan käsky. Sillä yksin Jumalan käsky on pakottava, muu on vapaata." Toim.

Vertaa keskenään 1 Kor. 1:2 ja 5:1-2; 6:5-8,11,18-19; 15:12; 2 Kor. 12:21.³

Tämän Augsburgin tunnustuksen VIII:n uskonkohdan johdosta esittää vanha wittenbergiläinen teologi *Wolfgang Franz* seuraavan huomautuksen: "Kahdeksas kohta on yhteydessä edelliseen, kirkkoa koskevaan uskonkohtaan, koska se yksinään esitetään seuraavien asioiden todisteeksi: 1. Oikeassa näkyvässä kirkossa on aina myös teeskentelijöitä ja pahoja hyviin sekaantuneina. —" (Augustanae Conf. art. disputationibus confirm. Witteb. 1620. E e 3.) Jo seitsemännen uskonkohdan johdosta *Wolfgang Franz* huomautti: "Näkyvällä kirkolla ymmärretään pyhien yhteisöä, jossa evankeliumi oikein opetetaan ja sakramentit oikein jaetaan ja johon tässä elämässä on sekaantuneina monia teeskentelijöitä ja pahoja ja heitä on sekä saarnaajissa että kuulijoissa. Mutta näkyvä kirkko jaetaan osakirkkoihin käsittäen esimerkiksi kodin, kylän, kaupungin, hiippakunnan, maakunnan, kansan, hallintoalueen tai valtakunnan ja yleiskirkkoon käsittäen yhdessä kaikki osakirkot" (C c 2).

Ei pidä kuitenkaan jättää vaille huomiota sitä, mistä *Johann Benedict Carpozov* (k. 1657) muistuttaa: "Eri asia on joukko, jossa on sekä teeskentelijöitä että oikeita ja vilpittömiä uskovia, kuin joukko, jonka seassa on

³ 1 Kor. 1:2: "Korintossa olevalle Jumalan seurakunnalle, Kristuksessa Jeesuksessa pyhitetyille, jotka ovat kutsutut ja pyhät, ynnä kaikille, jotka avuksi huutavat meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeä kaikissa paikkakunnissa, niin omissaan kuin meidänkin." 1 Kor. 5:1-2: "Yleensä kuuluu, että teidän keskuudessanne harjoitetaan haureutta, jopa semmoista haureutta, jota ei ole pakanainkaan keskuudessa, että eräskin pitää isänsä vaimoa. Ja te olette paisuneet pöyhkeiksi! Eikö teidän pikemminkin olisi pitänyt tulla murheellisiksi, että se, joka on tuommoisen teon tehnyt, poistettaisiin teidän keskuudestanne?" 1 Kor. 6:5-8,11,18-19: "Teidän häpeäksenne minä tämän sanon. Eikö teidän joukossanne sitten ole yhtäkään viisasta, joka voisi ratkaista veljien välin? Vaan veli käy oikeutta veljen kanssa, vieläpä uskottomain edessä! Teille on jo yleensä vaurioksi, että kärejätte keskenänne. Miksi ette ennemmin salli tehdä vääryyttä itsellenne? Miksi ette ennemmin anna riistää omaanne? Sen sijaan te itse teette vääryyttä ja riistätte toisen omaa, vieläpä veljien... Ja tuommoisia te olitte, jotkut teistä; mutta te olette vastaanottaneet peson, te olette pyhitetyt, te olette vanhurskautetut meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä ja meidän Jumalamme Hengessä. — Paetkaa haureutta. Kaikki muu synti, mitä ikinä ihminen tekee, on ruumiin ulkopuolella; mutta haureuden harjoittaja tekee syntiä omaa ruumistansa vastaan. Vai ettekö tiedä, että teidän ruumiinne on Pyhän Hengen temppeli, joka Henki teissä on ja jonka te olette saaneet Jumalalta, ja etette ole itsenne omat?" 1 Kor. 15:12: "Mutta jos Kristuksesta saarnataan, että hän on noussut kuolleista, kuinka muutamat teistä saattavat sanoa, ettei kuolleitten ylösnousemusta ole?" 2 Kor. 12:21: " — — ja että, kun tulen, Jumalani on taas nöyryyttävä minua teidän tykönänne, ja että joudun suremaan monen tähden, jotka ennen ovat synnissä eläneet eivätkä ole katuneet sitä saastaisuutta ja haureutta ja irstautta, jota ovat harjoittaneet."

teeskentelijöitä, kuten Augsburgin tunnustuksen kahdeksas uskonkohta alussa varovaisesti esittää." (Isag. in libb. symbol. p. 305.)

Myöskään ei pidä jättää vaille huomiota sitä, minkä vanha *Johann Conrad Dannhauer* lausuu seuraavasti: Teeskentelijät "eivät ole näkymättömän kirkon jäseniä, **eivätkä myöskään oikean näkyvän kirkon jäseniä**, vaikka he ovat jäseninä näkyvässä kirkossa sikäli kuin he muodostavat yhden kokonaisuuden toisten, nimittäin sen [varsinaisten] jäsenten kanssa." (Hodosoph. phaen. 2, p. 61.)

Abraham Calovius kirjoittaa: "Vaikka teeskentelijöitä on joka joukossa, missä kirkko on, niin he eivät varsinaisesti kuitenkaan ole sitä joukkoa, joka on kirkko." (Syst. Tom. VIII, 253.)

Huomautus 5: Siitä, ettei myöskään nimi ratkaise, onko seurakunta todella luterilainen, *Luther* todistaa eräässä kirjeessään Regensburgin kaupungin raadille vuonna 1534: "Mutta minä kirjoitan, että Teidän Ruhtinaanne kaiketi voivat edistää evankeliumia keskuudessanne, vaikka meistä, tunnustuksestamme ja opistamme vaiettaisiinkin luterilaisen nimisenä ja vain saarnattaisiin Raamatun tekstistä niin, että ihmiset oppisivat, että se on Kristuksen ja hänen apostoleittensa oppi ja että sitä ylistettäisiin sillä nimellä (ilman kenenkään ihmisen nimeä)." (EA. Bd. LV, S. 58.)⁴

Huomautus 6: Siitä, ettei jokin kirkko tai seurakunta vielä sillä tule luterilaiseksi tai oikeauskoiseksi, että sen keskuudessa puhtaalla Jumalan sanalla tai kirkon tunnustuksella on lain voima, todistaa *Luther* kirjoituksessaan Kirkolliskokouksista ja kirkoista vuodelta 1539, jossa hän heti aluksi vastaa kristillisen kirkon tuntomerkkejä koskevaan kysymykseen: "Ensiksi voimme tuntea pyhän kristikansan siitä, että sillä on Jumalan pyhä sana – – Mutta me puhumme ulkonaisesta sanasta, jota ihmiset, sellaiset kuin sinä ja minä, saarnaavat suullisesti. Sillä sen on Kristus jättänyt jälkeensä ulkonaiseksi merkiksi, josta hänen kirkkonsa eli hänen kristillinen, pyhä kansansa voidaan tuntea. Samalla puhumme sellaisesta suullisesta sanasta, kun se todella uskotaan ja sitä julkisesti tunnustetaan maailman edessä, kuten hän sanoo (Matt. 10:32-33; Mark. 8:38): Joka tunnustaa minut ihmisten edessä, hänet minäkin tunnustan omakseni Isäni ja hänen enkeliensä edessä – – Missä nyt kuulet tai näet saarnattavan tätä sanaa, sitä uskottavan, tunnustettavan ja sen mukaan eletävän, siellä voit epäilemättä uskoa olevan myös Ecclesia sancta

⁴ Katso myös Walther, Oikea näkyvä kirkko, s. 164-166 ja 168. Toim.

catholica'n, se on kristillisen pyhän kansan (1 Piet. 2:9), vaikka siinä olisikin vain harvoja jäseniä. Sillä Jumalan sana ei palaja tyhjänä takaisin, Jes. 55:11, vaan sillä täytyy olla vähintään neljäs osa maa-alasta." (St. L. XVI, 2274s. Ks. Walther, Kirkko ja virka, s.72.)

2. [Milloin seurakunta on valtiosta riippumaton]

Seurakunta on valtiosta riippumaton silloin, kun valtio suo sille täydellisen itsehallintaoikeuden.

Huomautus 1: Niin merkityksellistä kuin onkin, että myös sen maan esivalta, missä oikeauskoisella kirkolla on kotipaikka, kuuluu kirkkoon, ja niin siunauksellista kuin tämä voikin olla kirkolle, niin kirkon riippumattomuus valtiosta ei kuitenkaan ole puute tai säännönvastainen tila, vaan sellainen oikea, luonnollinen suhde, jossa kirkon tulisi aina olla valtioon nähden. (Jes. 49:23: *"Kuninkaista tulee sinulle lastenhoitajat, heidän ruhtinattaristaan sinulle imettäjät. Sinun edessäsi he kumartuvat maahan kasvoillensa ja nuolevat tomun sinun jaloistasi. Silloin sinä tiedät, että minä olen Herra ja että ne, jotka minua odottavat, eivät häpeään joudu."* Joh. 19:38: *"Mutta sen jälkeen Joosef, arimatialainen, joka oli Jeesuksen opetuslapsi, vaikka salaa, juutalaisten pelosta, pyysi Pilatukselta saada ottaa Jeesuksen ruumiin; ja Pilatus myöntyi siihen. Niin hän tuli ja otti Jeesuksen ruumiin."*) Sillä Jumalan sanan mukaan kirkko ja valtio ovat kerrassaan erilaisia regimenttejä [hallintoalueita]. (Joh. 18:36: *"Jeesus vastasi: 'Minun kuninkuuteni ei ole tästä maailmasta; jos minun kuninkuuteni olisi tästä maailmasta, niin minun palvelijani olisivat taistelleet, ettei minua olisi annettu juutalaisten käsiin; mutta nyt minun kuninkuuteni ei ole täältä.'" 2 Kor. 10:4: "Sillä meidän sota-aseemme eivät ole lihalliset, vaan ne ovat voimalliset Jumalan edessä hajottamaan maahan linnoituksia."* Matt. 22: 21: *"He vastasivat: 'Keisarin.' Silloin hän sanoi heille: 'Antakaa siis keisarille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on.'" Luuk. 12:13-14: "Niin muuan mies kansanjoukosta sanoi hänelle: 'Opettaja, sano minun veljelleni, että hän jakaisi kanssani perinnön.' Mutta hän vastasi hänelle: 'Thminen, kuka on minut asettanut teille tuomariksi tai jakomieheksi?'"*) Uskovat esivallan virkailijat eivät ole kirkossa esivallan edustajina, vaan uskovina, veljinä. (Matt. 23:8: *"Mutta te älkää antako kutsua itseänne rabbiksi, sillä yksi on teidän opettajanne, ja te olette kaikki veljiä."* Luuk. 22:25-26: *"Niin hän sanoi heille: 'Kansojen kuninkaas herroina niitä hallitsevat, ja niiden valtiaita*

sanotaan hyväntekijöiksi. Mutta älkää te niin; vaan joka teidän keskuudessanne on suurin, se olkoon niinkuin nuorin, ja johtaja niinkuin se, joka palvelee." Gal. 3:28: "Ei ole tässä juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata, ei ole miestä eikä naista; sillä kaikki te olette yhtä Kristuksessa Jeesuksessa.") Valtio ei ole kirkossa, vaan kirkko on valtiossa. (Room. 13:1: "Jokainen olkoon alamainen sille esivallalle, jonka vallan alla hän on. Sillä ei ole esivaltaa muutoin kuin Jumalalta; ne, jotka ovat, ovat Jumalan asettamat." 1 Tim. 2:1-2: "Minä kehoitan siis ennen kaikkea anomaan, rukoilemaan, pitämään esirukouksia ja kiittämään kaikkien ihmisten puolesta, kuningasten ja kaiken esivallan puolesta, että saisimme viettää rauhallista ja hiljaista elämää kaikessa jumalisuudessa ja kunniallisuudessa.") Kirkon jäseniä ei ole asetettu valtiolle alamaiseksi eivätkä he ole velvoitettuja kuuliaisuuteen sille sen vuoksi, että he ovat kirkko, vaan koska he ovat alamaisia ja kansalaisia. (Joh. 18:37: "Niin Pilatus sanoi hänelle: 'Sinä siis kuitenkin olet kuningas?' Jeesus vastasi: 'Sinäpä sen sanot, että minä olen kuningas. Sitä varten minä olen syntynyt ja sitä varten maailmaan tullut, että minä todistaisin totuuden puolesta. Jokainen, joka on totuudesta, kuulee minun ääneni.'" Ef. 5:23: "Sillä mies on vaimon pää, niinkuin myös Kristus on seurakunnan pää, hän, ruumiin vapahtaja.")

Huomautus 2: Kirkkomme on aina säilyttänyt voimassa seuraavat kalliit Jumalan sanan opit.

a. Siitä, että kirkko ja valtio ovat täysin erilaisia regimenttejä, joita ei saa sekoittaa toisiinsa, todistaa *Augsburgin tunnustus* 28. uskonkohdassaan. Siinä sanotaan: "Maallinen hallintahan käsittelee aivan toisia asioita kuin evankeliumi; maallinen valta ei suojele sieluja, vaan se suojelee henkeä ja omaisuutta miekan ja ulkonaisten rangaistusten avulla ulkonaista väkivaltaa vastaan. Ei siis saa toisiinsa sekoittaa ja keskenään hämmentää näitä kahta järjestystä, hengellistä ja maallista." (TK 1948, s. 48, 11-12.)

Kun tällainen sekoittaminen pääsi vallalle jopa ns. luterilaisissa maissa, *Luther* kirjoitti eräälle Dresdenin saarnaajalle sen johdosta vuonna 1543: "Rakas Daniel, en voi toivoa mitään hyvää siitä seurakunnasta erottamisen tavasta, jota on käytetty hovissanne. Jos näet hovit tahtovat oman mielensä mukaan hallita kirkkoa, niin Jumala ei anna siunausta ja viimeiset tulevat pahemmiksi kuin ensimmäiset, koskapa se, mikä ei lähde uskosta, ei ole hyvä. Mutta se, mikä tapahtuu ilman kutsumusta, tapahtuu varmasti ilman uskoa ja joutuu häviöön. Joko he nyt voisivat itse ryhtyä pastoreiksi, saarnata, kastaa, käydä katsomassa sairaita, jakaa ehtoollista ja ottaa suorittaakseen kaikki seurakunnanpalvelijan tehtävät tai he voisivat paremminkin lakata

sekoittamasta kutsumuksia. Huolehtikoot hovistaan ja jättäkööt kirkon niiden huoleksi, jotka ovat siihen kutsutut ja joiden on tehtävä siitä tili Jumalalle. Ei näet pidä sietää sitä, että toiset ottavat huolekseen sen, mistä kuitenkin meidän on tehtävä tili. Virat kirkossa ja hovissa on pidettävä toisistaan erillään eli pysytettävä alallaan. Saatana pysyy alati saatana: Paavin alaisuudessa hän sai aikaan kirkon sekaantumisen maalliseen regimenttiin; meidän aikanamme hän pyrkii sekoittamaan maallisen hallinnan kirkkoon. Me tahdomme kuitenkin Jumalan avulla vastustaa sitä ja nähdä kaikin tavoin vaivaa pitääksemme kutsumukset erillään." (An Daniel Cresser [Greser], Pfarrer zu Dresden. 22.10.1543. St. L. XXIIb, 2911-2912, No. 3056.)

b. Siitä, että myös esivallan tehtävissä olevat uskovat henkilöt eivät ole kirkossa esivallan viranhaltijoina, vaan nimenomaan **uskovina**, veljinä, annetaan *Schmalkaldenin uskonkohtien liitteessä* [*Paavin valta ja yliherruus*] seuraava todistus: "Erityisesti kuninkaiden ja ruhtinaiden tulee **kirkon etevimpinä jäseninä** auttaa ja huolehtia siitä, että kaikenlainen harha poistetaan ja omattunnot oikein opetetaan." (Saksalaisen tekstin mukaan. Vrt. TK 1948, s. 280, 54.) Tässä ei siis lueta ruhtinaille oikeuksia ja valtaa hallita kirkkoa, vaan päinvastoin velvollisuuksia kirkkoa kohtaan ja sitä suurempia, mitä siunatummin juuri heidän säätynsä muihin säätyihin verrattuna voisi ojentaa avuliaan kätesnä kirkolle.

Luther kirjoittaa tästä asiasta eräässä lausunnossa vuodelta 1536, jonka samalla ovat allekirjoittaneet *Philipp Melancthon*, *Johann Bugenhagen*, *Justus Jonas* ja *Friedrich Myconius*: "Oikeauskoisten seurakunnan palvelijoiden kutsuminen ja valinta ei ole varsinaisesti eikä alun perin esivallan asia, vaan kirkon. Jos esivalta on uskova ja kirkon jäsen, se kutsuu – ei sen vuoksi, että se on esivalta, vaan – koska se on kirkon jäsen. Sillä: '*Minun valtakuntani ei ole tästä maailmasta*.'" (Lainaus on aikakauskirjassa Löscher, Unschuld. Nachrr. 1715. S. 383.)

Tosin *Luther* itse vaati kollegoineen Saksin vaaliruhtinasta järjestämään maassaan kirkollisen tarkastuksen, mutta ei hänen ruhtinaan kutsumuksensa, vaan hänen rakkauden kutsumuksensa tähden, koska hän oli kristitty ja kirkon jäsen. *Luther* sanoo näet esipuheessaan seurakuntien tarkastajia varten kirjoittamaansa kirjaan heidän pyytäneen, että "Hänen Vaaliruhtinaallinen Armonsä **kristillisestä rakkaudesta, johon hän ei ole velvoitettu maallisena esivaltana**, ja Jumalan tähden evankeliumin edistämiseksi ja kurjien kristityiden hyödyksi ja autuudeksi vaaliruhtinaskunnassaan armollisesti tahtoi pyytää ja asettaa joitakuita kykeneviä henkilöitä tähän [tarkastajan] virkaan." (Emt. St. L. X, 1632. Vuosilta 1528 ja 1538.)

Johann Brenz kirjoittaa Matt. 18:17:n johdosta: "Kristuksen sanaa *Ilmoita*

seurakunnalle' ei tule käsittää kirkon suurta kokousta koskevaksi, jossa maallinen esivalta on kutsumuksensa mukaan pitämässä yllä julkista järjestystä ja kunniallisuutta, vaan se on ymmärrettävä pientä kokousta tarhoittavaksi, jossa maallinen esivalta ei ole jäsenenä ja jossa esivallalla joko ei ole mitään tehtävää tai jossa se katsotaan yksityishenkilöksi ja jollaisen kokouksen muodostivat ne, jotka seurasivat Kristusta." (In scriptum Matthaei commentarius. Tubing. 1566. Fol. 602.)

Parhaina aikoina hurskaat ruhtinaat tunsivat tämän asian itse oikein hyvin ja pitivät siitä myös itse lujasti kiinni. Hyväksymissään kirkkojärjestyksissä he tekivät tarkan eron kirkon oman järjestyksen ja puhtaasti maallisen esivallan lain välillä.

Vaaliruhtinas Augustin kirkkojärjestyksessä vuodelta 1580 sanotaan: "Kun esivalta – – haluaisi osoittaa armoa jollekin pahantekijälle ja kun kuitenkin suuren pahennuksen tähden olisi välttämätöntä, ettei hän pääsisi ilman julkista rangaistusta ja ettei sellaista pahennusta aikaan saanutta henkilöä myöskään laskettaisi korkea-arvoiselle sakramentille ilman oikeata katumusta ja syntiensä tuntemusta, että hänen täytyy esimerkiksi seistä valkean sauvan kanssa joinakin sunnuntaina kirkon oven edessä, niin sitä ei tule pitää kirkollisena rangaistuksena, vaan niin kuin se todella on, esivallan maallisena rangaistuksena, kuten Augsburgin tunnustuksen puolustus selvästi todistaa. Seurakunnan palvelijoilla ei ole sen kanssa mitään tekemistä eikä sellaista myöskään pidä panna toimeen seurakunnassa, jossa ihmisille ei anneta ruumiillisia rangaistuksia, vaan saarnataan Jumalan sanaa ja jaetaan korkea-arvoisia sakramenteja. Sillä seurakunnanpalvelijain valta ei ulotu laajemmalle kuin mihin heitä on käsketty, nimittäin pidättämään synnit katumattomilta ja päästämään synneistä jokaisen katuvan, joka tuntee ja tunnustaa syntinsä" (TK 1948, s. 238, 14; TK 1990, s. 250.)

c. Siitä, että valtio ei ole kirkossa, vaan kirkon ulkopuolella, mutta kirkko on valtiossa, todistaa *Augsburgin tunnustuksen puolustus*, kun sen 16. uskonkohdassa sanotaan latinalaisen tekstin mukaan: "Koko tätä Kristuksen valtakunnan ja maallisen valtakunnan välistä eroa koskevaa uskonkohtaa on valaistu kaikkien hyödyksi meikäläisten teoksissa. Siitä opetetaan, että Kristuksen valtakunta on hengellinen, toisin sanoen valtakunta, joka panee sydämessä alulle Jumalan tuntemuksen, jumalanpelon ja uskon, iäisen vanhurskauden ja iäisen elämän. Tämän elämän kestäessä meidän on kuitenkin sallittua tässä maailmassa käyttää hyväksemme sitä laillista yhteiskuntajärjestystä, joka on voimassa sen kansan keskuudessa, jonka parissa me elämme, aivan samoin kuin meidän on lupa käyttää hyväksemme lääkintätaitoa, rakennustaitoa, ruokaa, juomaa ja ilmaa." (TK 1990, s. 196, 2.)

Johann Brenz ilmaisee asian seuraavasti: "Valtio ei ole kirkossa, vaan kirkko on valtiossa." (Schumacher, Gelehrter Männer Briefe an die Könige in Dänemark III, 193. 4.)

d. Siitä, että kirkon jäsenet eivät ole velvollisia kuuliaisuuteen valtiota kohtaan kirkkona, vaan alamaisina ja kansalaisina, *Luther* antaa hyvin vakavan todistuksen. Hän kirjoitti v. 1530 Philipp Melanchthonille Augsburgiin: "Vielä vähemmän piispa voi ruhtinaana⁵ sälyttää jotakin kirkon niskoille, sillä se olisi näiden kahden valtapiirin sekoittamista toisiinsa ja silloin hän olisi varsinainen allotrioepiscopus eli sellainen piispa, joka sekaantuu hänelle kuulumattomaan virkaan [1 Piet. 4:15]. Jos sen hänelle sallisimme, syyllistyisimme samanlaiseen kirkon ryöstöön. Näissä asioissa tulee ennemmin antaa henkensä kuin hyväksyä moista jumalattomuutta ja vääryyttä. Puhun kirkosta omana erillisenä asianaan, joka on eri asia kuin yhteiskunta. – – Piispa ruhtinaana voi alamaisilleen, sikäli kuin he ovat alamaisia, sälyttää mitä vain hyväksi näkee, kunhan se on jumalista ja sallittua, ja alamaisten tulee totella. Siloinhan he eivät tottele kirkkona vaan kansalaisina. Samalla ihmisellä, joka on kirkon jäsen, on näet kahdenlainen asema. Kun siis Conrad von Thüngen Frankenin herttuana määrää frankeilleen paaston tai jotakin muuta luvallista, niin hän pakottaa kuuliaisuuteen ne, jotka tunnustavat hänet herttuakseen, mutta ei niitä, jotka ovat muiden ruhtinaitten alueilla ja jotka myös samalla kuuluvat Würtzburgin kirkkoon ja tunnustavat hänet ainoastaan piispakseen – – Kun siis keisari määrää paaston järjestään kaikille, niin tottelevat nekin, jotka ovat kirkossa, koska kirkko on lihan puolesta keisarin alla, mutta se ei tottele kirkkona." (Luthers Antwort an Melanchthon auf die ihm zugeschickten Fragen von den Menschen-satzungen. 21. 6. 1530. St. L. XVI, 1015.)

Huomautus 3. Tosin myös kaikki vanhat oikeauskoiset opettajamme sanovat, että kirkko koostuu kaikkien säätyjen ihmisistä ja ettei kirkon hallintoa koskevista asioista saisi sulkea pois mitään säätyä. Tällä he eivät silti halua sanoa, että säädyt olisivat sellaisinaan kirkossa ja että niillä säätyinä olisi erityisiä oikeuksia, vaan ettei minkään miten maalliselta tahansa näyttävän säädyn jäsenyys ota kristityltä hänen hengellistä ja papillista luonnettaan ja hänen osuuttaan kirkollisiin oikeuksiin. Samalla kun yhtäältä vanhat opettajamme kyllä puhuvat kirkon kolmesta säädystä, niin he toisaalta terävästi ja

⁵ Tämä koskee silloisia olosuhteita, kun katolisessa kirkossa oli ns. ruhtinaspiispoja, jotka olivat samanaikaisesti sekä valtakunnanruhtinaita että piispoja. Toim.

tarkasti erottavat esivallan ja perheen säädyt kirkollisesta säädystä. Niinpä esimerkiksi *Luther* kirjoittaa: "Jumala on asettanut tähän maailmaan kolme regimenttiä perkelettä vastaan, nimittäin perheen, valtion ja kirkon regimentit." (Disputation über die Worte Christi: Gehe hin und verkaufe alles, was du hast, und gib's den Armen. Huhtikuulta 1539. St. L. X, 581.)

Tästä ilmenee, että luterilaisen opin mukaan kirkko tosin koostuu kaikkien säätyjen ihmisistä, mutta että perheen ja esivallan säädyt eivät sinänsä kuulu kirkkoon, vaan Jumala on säättänyt ne erilleen, kirkon rinnalle. Tätä eivät kumoa Lutherin neuvosta perustetut konsistorit, koska ne alun perin olivat ilman jurisdiktiota [maallista oikeudenkäyttöä].

Esimerkiksi *Valentin Ernst Löscher* kirjoittaa lyhyessä Saksin vaaliruhtinaskunnan kirkkojärjestyksen historiassa vuotta 1539 koskien: "Silloin järjestettiin myös ensimmäinen saksilainen konsistori Wittenbergiin, vaikkakaan sillä ei ollut jurisdiktiota." Vuotta 1542 koskien: "Silloin oli jo useimmissa kaupungeissa superintendentit, kuitenkin ilman erityisvaltaa." Vuotta 1543 koskien: "Leipzigiin oli perustettu konsistori, kuitenkin ilman jurisdiktiota. Siltä samoin kuin Wittenbergin konsistorista jokainen saattoi pyytää informaatiota." Vasta vuotta 1555 koskien, siis Lutherin kuoleman jälkeen, sanotaan: "Vaaliruhtinas Augustus julkaisi ruhtinaskuntajärjestyksen, jossa oli monia kirkkoa koskevia asioita, ja sääti kolme konsistoria, Leipzigiin, Wittenbergiin ja Meisseniin, joihin tuli jonkin verran jurisdiktiota." Vuotta 1580 koskien: "Meissenin konsistori oli siirretty Dresdeniin ja tehty ylikonsistoriksi." (Unschuldige Nachrr. Jahrgang 1703. S. 24-26.)

Kun jo Lutherin aikana muodostetuista konsistoreista pyrittiin muodostamaan sellaisia, että niissä esivallan sääty olisi sellaisenaan hallinnut jurisdiktion välityksellä, niin *Luther* lausui: "Meidän täytyy repiä hajalle konsistori, sillä suoraan sanoen me emme halua siihen juristeja emmekä paavia." (Walch XXII, 2210.)

Miten paljon Lutherilla olikaan aihetta tällaiseen huomautukseen, näemme mm. siitä, kun luterilainen kirkko-oikeuden opettaja *Benedict Carpzov* selittää erään konsistorin päätöksen nojalla: "Konsistori päättää, että niitä, jotka pidätyvät pyhältä ehtoolliselta, pakotettaisiin vakavasti kehottamalla ja heidän pysyessään uppiniskaisina vankeuden tai jonkin muun rangaistuksen uhalla käyttämään tätä mitä pyhintä ateriaa." (Jurisprud. eccl. II. S. 451.)

3. [Tutkimuksen aihe]

Päästäksemme selville, milloin evangelisluterilainen valtiosta riippumaton paikallisseurakunta on oikeanlaatuinen, meidän on tarpeen tutkia Jumalan sanasta erityisesti kahta asiaa: **1.** Mitkä ovat sen oikeudet ja velvollisuudet, ja **2.** mikä on näiden oikeuksien ja velvollisuuksien oikea käyttö.

ENSIMMÄINEN LUKU

Valtiosta riippumattoman evangelisluterilaisen seurakunnan oikeuksista

4. [Paikallisseurakunnan oikeuksien perusta]

Evangelisluterilaisen paikallisseurakunnan kaikki oikeudet sisältyvät taivasten valtakunnan avaimiin, jotka Herra on alun perin ja välittömästi antanut koko kirkolleen, ja nimenomaan siten, että ne kuuluvat jokaiselle, sekä pienimmälle että suurimmalle seurakunnalle yhtäläisessä määrin. Matt. 16:15-19: *"Hän (Jeesus) sanoi heille: 'Kenenkä te sanotte minun olevan?' Simon Pietari vastasi ja sanoi: 'Sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika.' Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: 'Autuas olet sinä, Simon, Joonaan poika, sillä ei liha eikä veri ole sitä sinulle ilmoittanut, vaan minun Isäni, joka on taivaissa. Ja minä sanon sinulle: sinä olet Pietari, ja tälle kalliolle minä rakennan seurakuntani, ja tuonelan portit eivät sitä voita. Minä olen antava sinulle taivasten valtakunnan avaimet, ja minkä sinä sidot maan päällä, se on oleva sidottu taivaissa, ja minkä sinä päästät maan päällä, se on oleva päästetty taivaissa.'" Matt. 18:17-20: "Mutta jos hän ei kuule heitä, niin ilmoita seurakunnalle. Mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule, niin olkoon hän sinulle, niinkuin olisi pakana ja publikaani. Totisesti minä sanon teille: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa. Vielä minä sanon teille: jos kaksi teistä maan päällä keskenään sopii mistä asiasta tahansa, että he sitä anovat, niin he saavat sen minun Isältäni, joka on taivaissa. Sillä missä kaksi tahi kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellensä." Joh. 20:22-23: "Ja tämän sanottuaan hän puhalsi heidän päällensä ja sanoi heille: 'Otakaa Pyhä Henki. Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt.'"*

Huomautus 1: Se, että taivasten valtakunnan avaimet käsittävät kaikki seurakunnan oikeudet ja valtuudet, esitetään selkeästi *Martin Chemnitzin, Polykarpus Leyserin ja Johann Gerhardin Evankeliumiharmoniassa* seuraavin sanoin: "Avainten antaminen on vanhastaan ollut tietyn jollekulle uskotun ja siirretyn vallan symboli. Kenellä näet on avaimet, sillä on käytössään kaikki. Kun esimerkiksi mies antaa vaimolleen avaimet, hän sillä osoittaa tunnustavansa vaimon kumppanikseen ja uskovansa tälle talouden hoidon. Samoin isännät uskovat avaimensa taloudenhoitajille ja siten näille annetaan samalla valta huoneisiin, kellareihin, kirstuihin ja siihen, mitä niissä säilytetään. Samoin ruhtinaat, kun heidät päästetään sisään kaupunkiin, saavat asukkailta avaimet, mikä on osoituksena siitä, että nämä alistuvat heidän herruuteensa ja tunnustavat heillä olevan vallan päästää sisään kaupunkiin tai sulkea siitä ulos. Tätä kuvaa Kristus soveltaa tässä seurakuntaan, jonka avaimet hän lupaa Pietarille ja hänen virkaveljilleen. Näin hän opettaa haluavansa asettaa heidät huoneenhaltijoikseen ja taloudenhoitajikseen, että he avaisivat arvollisille aarteet ja päästäisivät nämä niiden omistajiksi ja käyttäjiksi, mutta sulkisivat ne arvottomilta ja epäpyhiltä ja karkottaisivat nämä Jumalan valtakunnasta, 1 Kor. 4:1. Ilmaisu 'taivasten valtakunnan avaimet' sisältää siis sellaisen virantoimituksen, vallan ja valtuuden, jonka nojalla toimitetaan kaikki se, mikä on tarpeellista Kristuksen valtakunnalle tai seurakunnan hallintaan." (Harm. ev. c. 85 p. 1626. Ks. Walther, Kirkko ja virka, s. 58.)

Samaa todistaa *Philipp Melancthonin* kirjoittaessaan: "On ilmeistä, että pyhässä Raamatussa seurakunnan valta ja avaimet tarkoittavat yhtä ja samaa." (Corp. Reformatorum XII, 494.) Samoin *Johann Andreas Quenstedt*: "Avaimilla ymmärretään seurakunnan valtaa, josta valta kutsua ja asettaa seurakunnanpalvelijoita⁶ on osa." (Theol. didact.- pol. IV, 402.)

Huomautus 2: Siitä, että avaimet on alun perin ja välittömästi annettu koko kirkolle, se on, ettei niitä ole annettu vasta välillisesti ordinoidun saarnaajan kautta, vaan nimenomaan siten, että ne kuuluvat yhtäläisessä määrin jokaiselle seurakunnalle, sekä vähäisimmälle että suurimmalle, antavat selvin sanoin todistuksen ensiksikin julkiset kirkolliset tunnustuksemme.

*Schmalkaldenin uskonkohtien ensimmäisessä liitteessä*⁷ [Paavin valta ja

⁶ Seurakunnanpalvelijoilla ymmärretään seurakuntien paimenia eli pastoreita. Usein heistä käytetään myös nimitystä saarnaaja, kuten tarkka lukija voi Waltherin tekstistä usein havaita. Toim.

⁷ Vanhat luterilaiset teologit, mukaan lukien vielä C. F. W. Waltherkin, puhuivat Philipp

ylieherruus] sanotaan näin: "Onhan sitä paitsi myönnettävä, että avaimet eivät ole yhden ainoan nimetyn henkilön haltuun uskotut, vaan että ne kuuluvat koko seurakunnalle, niin kuin useat mitä selvimmät ja tukevimmat todistukset osoittavat. Sillä samoin kuin evankeliumin lupaus varmasti ja välittömästi kuuluu koko seurakunnalle, niin kuuluvat avaimetkin välittömästi (latinalainen teksti: *principaliter et immediate*, alun perin ja välittömästi) koko seurakunnalle, koskapa avaimet eivät ole muuta kuin virka, jolla tuo lupaus annetaan jokaiselle, joka sitä haluaa, kuten teossa on nähtävissä, että seurakunnalla on valta ordinoida seurakunnanpalvelijoita. Ja Kristus lisää näihin sanoihin: '*Minkä te sidotte*' jne. selityksen osoittaen kenelle avaimet on annettu, nimittäin seurakunnalle: '*Missä kaksi tai kolme on kokoontunut minun nimeeni*' jne. Samoin Kristus antaa ylimmän ja viimeisen tuomiovallan seurakunnalle, kun hän sanoo: '*Sano seurakunnalle.*'" [Concordia. Anno MDLXXX. Dresden. S. 154. Vrt. suom. TK 1948, s. 276,24.] Sama toistetaan toisessa liitteessä näillä sanoilla: "Tähän kuuluvat ne Kristuksen lausumat, jotka todistavat, että avaimet on annettu koko kirkolle eikä joillekuille erityishenkilöille (latinaksi: *non tantum certis personis*, ei vain tietyille henkilöille), kuten teksti sanoo: '*Missä kaksi tahi kolme on kokoontunut minun nimeeni*, siinä minä olen heidän keskellensä.'" [Concordia. Anno MDLXXX. Dresden. S. 158. Vrt. suom. TK 1948, s. 282,68.] Niinpä kirkko laulaakin:

"Tämä on pyhä avainten valta:

ne sitovat ja jälleen päästävät;

kirkko kantaa niitä kupeellaan;

se on kristikunnan emäntä." [Luth. Gesangbuch No. 192.V. 9.]

Saksilaisessa Dresdenin katekismuksessa sanotaan: "Avainten virka on se erityinen kirkon valta, jonka Kristus on antanut kirkolleen maan päällä."

Tämän opin toistavat sitten kirkkomme oikeauskoiset opettajat yksityis-

Melanchthonin laatimasta Tractatus de potestate et primatu -asiakirjasta (Paavin valta ja ylieherruus) Schmalkaldenin uskonkohtien liitteenä eikä erillisenä itsenäisenä tunnustuksena. Siitä johtuen sitä ei erikseen mainita tunnustuksellisten luterilaisten kirkkojen sääntöjen tunnustuspykälässä. Ensimmäinen koko tunnustuskirjalaitos Concordia vuodelta 1580 käyttää Tractatus -asiakirjasta nimeä Von der Gewalt und Oberkeit des Bapsts/durch die Gelerten zusammen gezogen zu Schmalkalden. Walther tarkoittaa ilmeisesti Schmalkaldenin opinkohtien ensimmäisellä liitteellä tämän asiakirjan alkupuolta ja toisella liitteellä sen jälkiosaa, joka käsittelee piispojen valtaa ja jurisdiktioita. Melanchthonin nimeä on kartettu ehkä kahdesta syystä. Ensiksikin Tractatuksen on allekirjoittanut yli kolmekymmentä oppinutta, niiden keskivaiheilla myös Melanchthon. Toiseksi Melanchthon oli aiheuttanut horjuvaisuudellaan, myöntyväisyydellään ja kirkon ulkonaisen yhteyden tavoittelulla opillisen yksimielisyyden tappioksi suurta vahinkoa ja pahennusta ja hänen nimensä korostava esiintuominen olisi ollut ristiriidassa Concordian julkaisemisen tarkoituksensa kanssa. Toim.

luontoisissa kirjoituksissaan lukemattomissa kohdissa. *Luther* kirjoittaa Joh. 20:22-23:n sanojen "*Ottakaa Pyhä Henki. Joiden synnit te anteeksiannatte, niille ne ovat anteeksiannetut.* – –" johdosta: "Tässä näet lukee selvästi, että avaimet ovat vain sillä, jolla on Pyhä Henki. Sen tähden paavin vaakunaan pitäisi maalata – tiedän kyllä mitä – ja temmata pois häneltä avaimet. Se vaakuna on toisen miehen eikä paavin. Mutta toisaalta, jos en saa syntiäni anteeksi, ellei rippi-isällä ole Pyhää Henkeä (eikä kukaan saata olla varma toisesta, onko hänellä Henki), milloin voisin olla synninpäästöstä varma ja saada levollisen omantunnon? Silloin laitani olisi aivan kuten ennenkin.

Vastaus: Otin tämän esille, niin että tällä asialla olisi oikea perustus.⁸ Ei ole mitään epäilystä, että syntiä ei sido eikä anna anteeksi kukaan muu kuin vain se, jolla on Pyhä Henki niin varmasti, että sinä ja minä sen tiedämme, kuten nämä Kristuksen sanat vakuuttavasti todistavat. Mutta se ei ole kukaan muu kuin kristillinen kirkko, so. kaikkien Kristukseen uskovien yhteisö; yksin sillä on nämä avaimet. Sitä sinä et saa epäillä. **Ja joka sen ohella omii avaimet itselleen, on oikea paatunut kirkonryöstäjä, olipa hän paavi tai kuka hyvänsä.** Juuri kirkosta on jokainen varma, että sillä on Pyhä Henki – – Siitä seuraa, että paavin tulee olla virassaan kaikkien palvelijoiden palvelija, kuten hän kehuukin olevansa⁹, vaikka ei toimikaan siten, ja että kehtolapsellakin niin kuin kaikilla, joilla on Pyhä Henki, on suurempi oikeus avaimiin kuin hänellä." (Büchlein von der Beichte, vuodelta 1521. St. L. XIX, 845ss. WA VIII, 162ss.)

Eräässä toisessa paikassa *Luther* kirjoittaa kohdan Matt. 18:15-18 johdosta: "Sillä avaimet ovat kaikkien kristittyjen koko seurakunnan ja jokaisen, joka on sen seurakunnan jäsen, eikä ainoastaan valtaan nähden, vaan myös käyttöön nähden ja joka tavalla, mitä voi olla. Näin emme tee väkivaltaa Kristuksen sanoille, joka puhuu suoraan ja yleisesti kaikille: '*Olkoon hän sinulle*' jne. Samoin: '*Kaikki, minkä te sidotte*' jne." (Wie man Kirchendiener wählen und einsetzen soll. An den Rat und Gemeinde der Stadt Prag. Vuodelta 1523. St. L. X,

⁸ Sitä oppia, että koko kirkolla eli kaikilla uskovilla on avainten valta, *Luther* ja ne, joilla on sama usko ja tunnustus, eivät korosta sen vuoksi, että sillä olisi annettu se järjestys, jossa tätä valtaa saisi tai tulisi harjoittaa, kuten tämän opin vastustajat aina asian esittävät saattaakseen sen halveksituksi, vaan syynä tämän opin painottamiselle on yksinomaan se, jotta kuten *Luther* sanoo, "tällä asialla olisi oikea perusta", jotta tiedettäisiin, mille kaikki seurakunnan valta perustuu ja kuinka luovuttamaton se on kirkolle, vieläpä silloin, kun pastorit lankeavat, tulevat tyranneiksi tai kuolevat. C.F.W.W.

⁹ *Servus servorum Dei*, Jumalan palvelijoiden palvelija, paavin nimitys, paavi Gregorius I:n (540-604) käyttöön ottama. Toim.

Saman raamatunkohdan, Matt. 18:19-20, johdosta *Luther* kirjoittaa vielä: "Tässä kuulemme, että kahdella ja kolmellakin Kristuksen nimeen kokoon-tuneella on aivan sama valta kuin Pietarilla ja kaikilla apostoleilla. Sillä Herra itse on siinä läsnä; niinhän hän sanoo Joh. 14:23:ssa: *'Jos joku rakastaa minua, niin hän pitää minun sanani, ja minun Isäni rakastaa häntä, ja me tulemme hänen tykönsä ja jäämme hänen tykönsä asumaan.'* Siitä johtuu, että usein yksikin ihminen, joka uskoo Kristukseen, on vastustanut koko muuta joukkoa, kuten Paphnutius Nikaian kirkolliskokouksessa ja niin kuin profeetat vastustivat Israelin kuninkaita, pappeja ja kaikkea kansaa. Lyhyesti sanoen, Jumala ei halua sitoa itseään ihmisten määrään, suuruuteen, korkeuteen, valtaan eikä persoonaan, vaan hän haluaa olla vain niiden luona, jotka rakastavat hänen sanaansa ja sen pitävät, olkoot vaikkapa tallirenkiä. Mitäpä hän etsisi korkeita, suuria, mahtavia herroja? Hän yksin on korkein, suurin ja mahtavin – – Tässä meillä on itse Herra kaikkien enkeleitten ja koko luomakunnan yläpuolella: hän sanoo, että heillä kaikilla tulee olla yhtäläinen valta, avaimet ja virka, yksistään jopa vain kahdellakin, hänen nimeensä kokoon-tuneella kristityillä. Tätä Herraa eivät saa paavi eivätkä mitkään riivaajat tehdä nariksi, valhettelijaksi eivätkä juomariksi, vaan me tallaaamme paavin jalkoihimme ja sanomme hänen olevan kirotn valehtelijan, jumalanpilkkajaan ja epäjumalia palvelevan paholaisen, joka on ryöstänyt itselleen pyhän Pietarin nimeen vedoten avaimet, jotka Kristus antoi kaikille yhteisesti." (Wider das Pabstthum zu Rom, vom Teufel gestift. 26.3.1545. St. L. XVII, 1074-1075. WA 54, 251,10-22,34-37 252,1,2)

Lopuksi vielä yksi lainaus *Lutherin* kirjoituksesta Matt. 16:19:n johdosta: "Avaimet annetaan sille, joka seisoo tällä kalliolla uskon kautta, sille, jolle Isä on ne antanut. Ei voida ottaa lukuun sen henkilön persoona, joka pysyy tällä kalliolla, sillä yksi sortuu tänään, toinen huomenna, kuten Pietari lankesi. Sen vuoksi avaimia ei ole määrätty kenellekään muulle paitsi kirkolle eli niille, jotka seisovat kalliolla. Yksinomaan kristillisellä kirkolla on avaimet, ei kenelläkään muulla; vaikka niitä voivat käyttää piispa ja paavi, koska seurakunta on ne heille uskonut. Seurakunnan paimen hoitaa avaintenvaltaa, kastaa, saarnaa, jakaa sakramenttia ja toimittaa muita virkoja palvellakseen seurakuntaa, ei itsensä tähden" (se on: ei omassa erityisessä vallantäyteisyydessään), "vaan seurakunnan tähden" (se on: sellaisena, jolle seurakunta on sen siirtänyt, joka tekee sitä seurakunnan nimessä). "Hän on näet koko seurakunnan palvelija, jolle avaimet on annettu, vaikka hän olisi lurjus. Jos hän kerran tekee tätä seurakunnan puolesta, niin sen tekee kirkko." (Am Tage St. Petri und Pauli, der heiligen Apostel. Vuodelta 1522. St. L. XI, 2304.)

Martin Chemnitzin, Polykarpus Leyserin ja Johann Gerhardin Evankeliumiharmoniasta saamme vielä lukea: "Kristus jätti taivasten valtakunnan avaimet kirkolleen, Matt. 18:18¹⁰. Emme välitä tässä kohden jesuiittojen pilkasta ja ivasta, jotka kirkuvat: 'Teillä avaintenvaltaa käyttävät siis räätälit, suutarit, kaikki kokit ja käsityöläiset, ja niin te rakennatte varsinaista Baabelia ja saatte aikaan täydellisen sekamelskan.' Vastaan: Kukapa voisi kieltää, ettei kuka tahansa kristitty voi hätätilassa kastaa, opettaa ja päästää synneistä toisen uskovan ja samalla avata hänelle avaimilla pääsyn taivaalliseen kaupunkiin? – Hätätapauksen ulkopuolella ei kuitenkaan kenellekään sitä suoda, ellei hän ole oikeassa järjestyksessä kutsuttu ja asetettu seurakunnanpalvelija. – Sitä suuremmalla syyllä siitä huolimatta pysyy jokaisella yksityisellä uskovaalla, vähäisimmälläkin, loukkaamattomana hänen oikeutensa, joka hänellä Kristuksen antamana on avaimiin. Sillä kuten kaikilla vapaan kaupunkivaltion kansalaisilla, miten paljon heitä siinä asuukin, on yhteinen oikeus ja yhtäläinen vapaus mitä tasavaltaan tulee, ja kuten he järjestyksen vuoksi valitsevat senaattoreita ja asettavat heidän esimiehekseen pormestarin, jolle he antavat kaupungin avaimen ja säädökset, jotta hänellä olisi ne kaikkien yhteisessä nimessä ja että hän hallitsisi tasavaltaa niiden mukaan, niin toimivat myös Jumalan kaupungin kansalaiset. Nimenomaan heillä on kaikkien pyhien yhteys ja kaikki on heidän, olkoon Paavali tai Pietari, olkoon elämä tai kuolema, olkoot nykyiset tai tulevaiset, 1 Kor. 3:22¹¹; he omistavat kaiken yhden Pään, Kristuksen, alaisina, joka verisellä ansiollaan on hankkinut kirkolleen kaiken autuuteen välttämättömän ja erityisesti sen jokaiselle jäsenelle, vähäisimmällekkin. Ja silti järjestyksen vuoksi he valitsevat tiettyjä henkilöitä, joille he siirtävät taivasten valtakunnan avainten hoidon. Meillä näitä ovat diakonit¹², pastorit, tohtorit, piispat ja superintendentit ja muut sen kaltaiset, jotta kaikki sujuisi meillä Paavalin opin mukaan säädyllisesti ja järjestyksessä, 1 Kor. 14¹³. (Matt. 18:n johdosta.)

Johann Wigand kirjoittaa: "Jokaisella seurakunnalla joka paikkakunnalla,

¹⁰ Matt. 18:18: "*Totisesti minä sanon teille: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa.*"

¹¹ 1 Kor. 3:22: "*Teidän on Paavali ja Apollos ja Keefas, teidän on maailma ja elämä ja kuolema, nykyiset ja tulevaiset, kaikki on teidän.*"

¹² Diakonit tuohon aikaan olivat ordinoituja saarnaajia. Toim.

¹³ 1 Kor. 14:40: "*Mutta kaikki tapahtukoon säädyllisesti ja järjestyksessä.*"

se on, koko yhteisellä eli (kuten meillä nykyisin on tapana sanoa) maallikoitten ja pappien joukolla on valta valita, kutsua ja vihkiä virkaan siihen kykeneviä seurakunnan palvelijoita ja panna viralta vääriä opettajia ja sellaisia, jotka häpeällisen elämänsä johdosta ovat vahingoksi seurakunnan rakentumiselle, ja paeta heitä. Tämä on selvää avaintenvaltaa koskevista raamattutodisteista, sillä avaimet on annettu koko kirkolle." (Centur. I, p. 803.) Tässä Wigand opettaa, että koska avaimet on annettu koko kirkolle, ne ovat silloin luonnollisesti myös jokaisella paikallisseurakunnalla.

Siksi myös *Yksimielisyyden ohjeessa* sanotaan: "Tämän mukaisesti uskomme, opetamme ja tunnustamme, että Jumalan seurakunnalla on **jokaisella paikkakunnalla ja kaikkina aikoina** täydellä oikeudella valta ja voima tilanteen mukaan muuttaa, vähentää tai lisätä näitä (ehdonvallan asioita) ilman kevytmielisyyttä ja pahennusta aiheuttamatta, hyvässä järjestyksessä ja sopivalla tavalla sen mukaan kuin kulloinkin katsotaan olevan hyvän järjestyksen, kristillisen kasvatuksen ja kurin, hyvän evankeliumin mukaisen toimintatavan ja seurakunnan rakentumisen kannalta hyödyllisintä, edullisinta ja parhainta." (Täydellinen selitys, X, 9. Vrt. TK 1948, s. 550 ja TK 1990, s. 551.¹⁴)

Huomautus 3: Väite, että paikallisseurakunnan voidakseen omata kaikki kirkolliset oikeudet ja voidakseen niitä harjoittaa täytyisi olla ulkoisesti yhdistyneenä toisiin seurakuntiin ja olla niiden kanssa saman kirkollisen hallinnon alla ja toisista paikallisseurakunnista riippuvainen, on harha, jolle paavikunta on perustettu.

Luther kirjoittaa tästä kirjoituksessaan *Wider das Pabstthum zu Rom, vom Teufel gestift* (Perkeleen pystyttämää Rooman paavikuntaa vastaan): "Tiedämme, että kristikunnassa kaikki seurakunnat ovat yhdenveroisia, eikä maailmassa ole muuta kuin yksi Kristuksen seurakunta, kuten rukoilemme: 'Minä uskon yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan'. Syy on tämä: Jos missä tahansa maailmassa on jokin seurakunta, sillä ei ole muuta evankeliumia tai pyhää Raamattua, ei muuta kastetta ja sakramenttia, ei toista uskoa ja Henkeä, ei muuta Kristusta ja Jumalaa, ei muuta isämeitä ja rukousta, ei muuta toivoa ja iankaikkista elämää, kuin mitä meillä täällä Wittenbergin seurakunnassamme on, ja heidän piispansa ovat meidän piispojemme eli paimentemme ja saarnaajiemme kanssa yhdenveroisia, kukaan ei ole toisen herra eikä orja. Näillä seurakunnilla on sama mieli ja sydän, ja kaikki, mikä kirkkoon kuuluu, on samaa, paitsi, kuten 1 Kor. 12:8 ss. ja Room. 12:6

¹⁴ Tässä kohden Tunnustuskirjojen suomennotukset esittävät hämärästi paikallisseurakunnan vallan. Siitä syystä suomennotus alkutekstistä.

sanovat, että jollakulla saarnaajalla tai kristityllä voi olla vahvempi usko tai erilaisia tai useampia lahjoja kuin toisella. Esimerkiksi joku voi selittää paremmin Raamattua, toinen paremmin johtaa, toinen paremmin arvioida henkiä, toinen lohduttaa, toinen puhua enemmän kieliä ja niin pois päin. Tällaiset lahjat eivät kuitenkaan aiheuta eriarvoisuutta seurakunnassa eivätkä ylivaltaa; eiväthän ne tee ihmisestä kristittyä, vaan hänen täytyy sitä ennen olla kristitty." (26.3.1545. St. L. XVII, 1115.)

Ja edelleen, *Luther* sanoi jo Leipzigin väittelyssä [v. 1519]: "Kirkko pysyisi pystyssä, vaikka kylän paimen olisi yhtä aikaa piispa, arkkipiispa ja paavi" (toisin sanoen hänellä ei olisi ketään yläpuolelleen) "ja seurakunnat pitäisivät yhtä pelkästään sopimuksen nojalla, kuten Cyprianus sanoo ja kuten alkukirkon tapa oli." (St. L. XV, 1096).

Sellainen oikeudellinen järjestely [jurisdiktio], joka pitää henkilöitä paikallisseurakunnan ulkopuolelta paikallisseurakunnan ja sen pastorin yläpuolella, on vain inhimillinen järjestys. *Abraham Calovius* antaa tästä seuraavan todistuksen: "Vanhassa testamentissa oli tietty kirkollinen jurisdiktio, esimerkiksi Aaron oli pappien, leviittojen ja ovenvartijoiden päällikkö, mutta Uudessa testamentissa emme myönnä olevan mitään kirkollista, Jumalan säätämukseen perustuvaa jurisdiktiota, paitsi se yleinen säädös, että kaiken tulee tapahtua säädyllisesti ja järjestyksessä. Kuitenkin inhimillisen ja sopimukseen perustuvan oikeuden perusteella maan hallitsija harjoittaa jurisdiktiota joko pelkästään konsistorien tai myös superintendenttien välityksellä, joiden kaltainen Tiitus oli Kreetalla, tai millä muulla tavalla hyväksi näkee, kunhan järjestyksen sopivuutta ei loukata. – – Tähän tarkoitukseen on järjestetty hyvän kirkkojärjestyksen omaavissa kirkoissa konsistoreita, joille kuuluu päätöksen antaminen asioista, jotka koskevat virkaa ja kirkkoa sekä myös avioliittoa, sananpalvelijan laittomuuksien tutkimista, vierailuja seurakunnissa ja niiden tarkastuksia." (System. VIII, 288.)

Veit Ludwig von Seckendorf, tuon vertaansa vailla olevan teoksen *Historia Lutheranismi* (Luterilaisuuden historia) kuuluisa tekijä, kirjoittaa: "On siis varmintä pysyä sillä perustalla, jonka Kristus itse on antanut lausueessaan, että missä kaksi tai kolme (puhumattakaan suuremmasta seurakunnasta) on kokoontuneena Hänen nimeensä, siinä hän tahtoo olla heidän keskellään (Matt. 18:20). Tästä sitten seuraa, että myös sellaisella kokouksella ja seurakunnalla on itsellään hallussaan ja käytettävissään valta tehdä ja toimittaa kaikki, mitä sen jumalanpalveluksen harjoittamiseen vaaditaan, johon Kristus on luvannut armollisen läsnäolonsa. Samalla sellaisella kokouksella, vaikka sillä on sisäinen yhteys sekä sama tunnustus eli uskonto muiden kristittyjen kanssa, ei kuitenkaan ulkoisesti ole välttämättömyyttä ja

velvollisuutta olla kenenkään muun varassa, vaan sillä on Kristus sanassa ja sakramenteissa läsnäolevana aivan kuten muilla. Ja täytyy siis myös varsinaisen ja varman oikeuden jumalanpalveluksen toimittamiseen ja saarnavirkkaan kutsumiseen olla sellainen kohta, joka tulee kirkolta ja seurakunnalta, joka on valtuutettu valitsemaan yhden tai useampia taitavia henkilöitä presbyteereiksi eli vanhimmiksi ja johtajiksi opissa. Jos nyt jossain seurakunnassa on jo pappeja, he kuuluvat ensimmäisinä mukaan kutsumaan ja nimittämään muita, samoin kuin esivallan virassa olevat henkilöt, eikä siitä voida sulkea pois ainuttakaan säätyä.

Jos nyt vielä tänäkin päivänä esimerkiksi Intiassa tai jollain tähän asti tuntemattomalla saarella joukko ihmisiä kääntyisi kristinuskoon mahdollisesti sinne purjehtineen kristityn kautta, seuraa siitä, mitä tähän saakka on esitetty ja mille teologit osaavat esittää lisää puoltavia seikkoja, että sellainen yhteisö voisi itse pystyttää saarna- ja palvelusviran Jumalan Sanan mukaan, ja vaikka siitä siten tulisi pääasiallisesti yleisen, opissa yksimielisen kristikunnan osa, niin se ei kuitenkaan täsmällisesti ottaen olisi velvoitettu lähettämään pappejaan ordinaatiota eli vihkimistä varten jonkun piispan luo tai konsistoriin ja kirkkoa palvelemaan elimeen, jos se ei olisi kaukaisen sijainnin tai vaaran tähden mahdollista. Vielä vähemmän sen tarvitsisi antautua hallittavaksi vieraista paikoista käsin ulkoisissa kirkon asioissa ja se silti olematta riippuvainen kirkollisesta hallinnosta säilyttäisi yhteyden kaikkien kristittyjen kanssa siten, että sillä olisi sama oppi ja usko, joskaan ei olisi myöskään mikään synti tai harha, jos se tahtoisi pitäytyä tiettyyn kirkkoon ja johtoon, kuten muutamat ns. independentit Englannissa arvelevat korostaessaan vapautta liikaa.¹⁵

Meillä on esimerkkejä siitä, että uskonveljillämme hyvin kaukaisissa maissa, kuten Moskovassa¹⁶, jossa ei satoihin peninkulmiin löydy ainoatakaan meidän tunnustuksemme kirkkoa, on seurakunta ja julkinen jumalanpalvelus. Samoin turkkilaisten hallitsemassa Unkarissa on useita seurakuntia, joilla on

¹⁵ Puhdas luterilainen oppi, että jokainen kristillinen seurakunta on sinänsä itsenäinen ja riippumaton, ei ole pahassa historiallisessa merkityksessä independenttinen, kuten sitä usein pilkataan, vaan independenttinen on se oppi, että jokaisen kristillisen seurakunnan tulee olla riippumaton ja sellaisena pysyä. Edellinen säilyttää tärkeitä omantunnon tapauksia varten kristillisen vapauden, jälkimmäinen käy siihen käsiksi ja rikkoo rakkautta vastaan. C.F.W.W. Samalla independenttinen katsontakanta loukkaa toisaalta uskovien oikeuksia saada apua muilta samaa tunnustusta olevilta seurakunnilta ja toiseksi sitä, että Kristuksen kirkko on yksi. Itse asiassa independentismi rajoittaa kristittyjen vapautta ja oikeuksia. Toim.

¹⁶ V. 1565 Moskovassa oli seurakuntakoulu luterilaisen paikallisseurakunnan yhteydessä. Toim.

seurakunnanpaimenensa ja uskonnonharjoituksensa. Näiltä ei voida vaatia, että heidän seurakuntansa täytyisi ehdottomasti olla muiden maiden ulkoisten kirkkojen jäsen ja antautua tietyn superintendentin tai konsistorin alaiseksi, vaan sellaisella seurakunnalla on täysi oikeus määrätä itse virasta ja viranhaltijasta. Seurakunnanpaimen, jonka he nimittävät, tekee sellaisessa seurakunnassa kaiken, mitä piispalla tai superintendentillä on toimitettavanaan suuressa hiippakunnassa. Sillä koko ja lukumäärä itsessään ei lisää virkaan eikä vähennä siitä mitään. Niinpä esimerkiksi ne muutamet opetuslapset Efesosssa, jotka saivat aluksi opetusta Apollokselta ja kasteen Paavalilta, lukumäärältään kaksitoista (Apt. 19:7), ovat silti olleet Kristuksen seurakunta ja jos heidän lukumääränsä ei olisi kasvanut, tällä pikku yhteisöllä olisi ollut aivan sama oikeus kuin suuremmilla sittemmin, joiden vanhimmist Paavali sanoo, että Pyhä Henki on heidät pannut kaitsijoiksi jne. (Apt. 20:28) eikä neuvo heitä Jerusalemiin Pietarin luo tai itsensä luo, vaan ainoastaan oppiinsa, jonka kautta hän on julistanut heille koko Jumalan neuvon." (Christenstaet III, 11. § 3.5. Ks. Walther, Kirkko ja virka, s. 256-258.)

Tilemann Heshusius kirjoittaa: "Niinkin piskuisella laumalla, jossa on 10 tai 20 henkeä ja joka oikein tunnustaa Kristusta, on yhtä suuri valta Kristuksen valtakunnassa kuin seurakunnalla, jossa on monta tuhatta henkeä." (Von Amt und Gewalt der Pfarrherm. Julk. tri Schütz. Leipz. 1854. S. 65.)

*Magdeburger Centurier*¹⁷ lausuvat apostolisen ajan seurakuntien keskinäisestä suhteesta: "Huomattavammilla seurakunnilla ei ollut enempää valtaa kuin joka provinssin pienimmälläkään opettamisessa, sakramenttien jakamisessa, virkojen asettamisessa, oikeiden ja väärien oppilauseلمien arvioinnissa ja muissa niiden kaltaisissa, kaikille yksittäisille seurakunnille käsketyissä toimituksissa." (Ed. Baumgarten. I, p. 943.)

Huomautus 4: Se, että jokaisen kristillisen paikallisseurakunnan seassa on ei-kristittyjäkin, joilla oman henkilönsä puolesta ei ole mitään osuutta avaintenvaltaan, tekee tämän vallan käytön yhtä vähän epäpäteväksi tai vääräksi kuin epäuskoisten tai kääntymättömien seurakunnanpalvelijain viiranhoido tulee heidän epäuskostaan tai kääntymättömyydestään epäpäteväksi tai vääräksi, koskapa nämä eivät hoida virkaa omassa, vaan kirkon nimessä, niin eivät myöskään nuo ensin mainitut harjoita kristityn oikeuksia oman persoonansa puolesta, vaan kirkon eli oikeiden uskovien välikappaleina. Niinpä *Augsburgin tunnustuksen puolustuksessa* sanotaan kirkkoa koskevassa

¹⁷ Usean luterilaisen oppineen laatima ensimmäinen yleinen kirkkohistoria, jonka ensimmäiset osat ilmestyivät vuonna 1560. Toim.

uskonkohdassa [VII ja VIII, 28]: "Siksi me pyhän Raamatun mukaisesti käsittämme asian niin, että oikea kristillinen kirkko on niiden kaikkialla maailmassa olevien joukko, jotka todella uskovat Kristuksen evankeliumin ja joilla on Pyhä Henki. Yhtä kaikki me kuitenkin tunnustamme, että niin kauan kuin tämä elämä maailmassa kestää kirkossa on oikeiden kristittyjen seassa monia teeskentelijöitä ja pahoja, jotka ovat kirkon jäseniä ulkonaisten merkkien puolesta. Heillä on näet virkoja kirkossa, saarnaavat, ojentavat sakramentin ja heillä on kristityn nimi. Myöskään eivät sakramentti, kaste jne. menetä vaikutustaan ja voimaansa sen tähden, että arvottomat ja jumalattomat niitä hoitavat, koska he kirkon kutsun perusteella edustavat Kristuksen persoonaa. Omaa persoonaansa he eivät edusta, niin kuin Kristus todistaa: *'Joka kuulee teitä, se kuulee minua'* [Luuk. 10:16]. Juudaskin lähetettiin saarnaamaan. Kun he saarnaavat Kristuksen sanaa ja toimittavat sakramenteja, he tekevät sen Kristuksen puolesta. Näin opettaa meitä tuo mainittu Kristuksen sana, jotta virkaa hoitavien kelvottomuus ei johtaisi meitä sellaisessa tapauksessa harhaan." [Saksalaisen tekstin mukaan. Concordia. Anno MDLXXX. S. 65. Ks. TK 1948, s. 131, 28.] Mitä tässä sanotaan jumalattomien saarnaajien virantoimituksesta, pätee myös seurakunnassa olevan teeskentelijän osalta niiden oikeuksien käytöstä, joita on vain kirkon oikeilla jäsenillä heidän oman persoonansa puolesta, nimittäin äänestämisestä, valitsemisesta jne.

Kun böömiläiset epäilivät keskuudessaan olevien epäuskoisten tähden, olivatko he oikea kirkko ja oliko heidän yhteisesti keskuuteensa asettama seurakunnan virka pätevä ja oikeassa järjestyksessä suoritettu, *Luther* kirjoitti heille sen johdosta: "Teidän ei pidä lainkaan epäillä, ettei kirkko ole teidän keskuudessanne, jos niitä, joilla on sana (uskossa omistettuna), on kymmenen tai kuusi. Sillä kaikkea, mitä he näissä asioissa tekisivät, myös sitä, mitä he tekisivät noiden toisten myötähyväksymisellä, joilla ei vielä ole sanaa, on varmasti pidettävä Kristuksen tekemänä, jos he vain käsittelevät asiaa nöyryydessä ja rukouksella, kuten olemme sanoneet." (St. L. X, 1599-1600.)

Myös siihen nähden, mitä tulee kirkollisten oikeuksien käyttöön [hengellisesti] kuolleiden seurakunnan jäsenten taholta, pätee se, mitä *Luther* kirjoittaa jo lainatussa kohdassa [s. 28]: "Jos hän kerran tekee tätä kirkon puolesta, niin sen tekee kirkko." (St. L. XI, 2304.)

5. [Jokaisella paikallisseurakunnalla on keskuudessaan täysi kirkollinen valta]

Taivasten valtakunnan avainten myötä jokaisella evankelisluterilaisella paikallisseurakunnalla on tarvitsemansa täysi kirkollinen valta. Toisin sanoen, sillä on valta ja valtuutus panna toimeen kaikkea, mitä seurakunnan hallintaan tarvitaan. Tämän vahvistaa se, että pyhässä Raamatussa kutsutaan sellaisen seurakunnan todellisia jäseniä, nimittäin siinä olevia uskovia kristittyjä:

– Jumalan edessä oleviksi papeiksi ja kuninkaiksi eli kuninkaalliseksi papistoksi, 1 Piet. 2:5,9: *"Ja rakentukaa itsekin elävinä kivinä hengelliseksi huoneeksi, pyhäksi papistoksi, uhraamaan hengellisiä uhreja, jotka Jeesuksen Kristuksen kautta ovat Jumalalle mieluisia. – – Mutta te olette 'valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, omaisuuskansa, julistaaksenne sen jaloja tekoja', joka on pimeydestä kutsunut teidät ihmeelliseen valkeuteensa."* Ilm. 1:6: *"Ja tehnyt meidät kuningaskunnaksi, papeiksi Jumalalleen ja Isälleen, hänelle kunnia ja voima aina ja iankaikkisesti! Amen."*

– Voidelluiksi, 1 Joh. 2:20,27: *"Teillä on voitelu Pyhältä, ja kaikilla teillä on tieto. – – Mutta te - teissä pysyy se voitelu, jonka olette häneltä saaneet, ja te ette ole kenenkään opetuksen tarpeessa; vaan niinkuin hänen voitelunsa opettaa teitä kaikessa, niin se opetus on myös totta eikä ole valhetta; ja niinkuin se on opettanut teitä, niin pysykää hänessä."*

– Kristuksen kihlatuksi morsiameksi ja perheenemännäksi, 2 Kor. 11:2: *"Sillä minä kiivailen teidän puolestanne Jumalan kiivaudella; minähän olen kihlannut teidät miehelle, yhdelle ainoalle, asettaakseni Kristuksen eteen puhtaan neitsyen."* Ps. 68:13: *"Sotajoukkojen kuninkaat pakenevat, he pakenevat, ja perheen emäntä jakaa saaliin."*

– Kristuksen ruumiiksi, jossa ja jonka keskuudessa Kristus asuu, 1 Kor. 12:27: *"Mutta te olette Kristuksen ruumis ja kukin osaltanne hänen jäseniänsä."* Matt. 18:20: *"Sillä missä kaksi tahi kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä."*

– Samanarvoisiksi veljiksi, Matt. 23:8-11: *"Mutta te älkää antako kutsua itseänne rabbiksi, sillä yksi on teidän opettajanne, ja te olette kaikki veljiä. Ja isäksenne älkää kutsuko ketään maan päällä, sillä yksi on teidän Isänne, hän, joka on taivaissa. Älkääkään antako kutsua itseänne mestareiksi, sillä yksi on teidän mestarinne, Kristus. Vaan joka teistä on suurin, se olkoon teidän palvelijanne."*

– Niiksi, joiden on kaikki, 1 Kor. 3:21-23: *"Älköön siis kukaan kerskatko ihmisistä; sillä kaikki on teidän, teidän on Paavali ja Apollos ja Keefas,*

teidän on maailma ja elämä ja kuolema, nykyiset ja tulevaiset, kaikki on teidän. Mutta te olette Kristuksen, ja Kristus on Jumalan." Saarnaajia sen sijaan kutsutaan seurakuntien taloudenhoitajiksi, 1 Kor. 4:1: "*Niin pitääköön jokainen meitä Kristuksen käskyläisinä ja Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoina*"; seurakuntien palvelijoiksi, 2 Kor. 4:5: "*Sillä me emme julista itseämme, vaan Kristusta Jeesusta, että hän on Herra ja me teidän palvelijanne Jeesuksen tähden.*"

– Vielä juuri seurakunta itse esitetään korkeimmaksi oikeusasteeksi, Matt. 18:15-18: "*Mutta jos veljesi rikkoo sinua vastaan, niin mene ja nuhtele häntä kahdenkesken; jos hän sinua kuulee, niin olet voittanut veljesi. Mutta jos hän ei sinua kuule, niin ota vielä yksi tai kaksi kanssasi, 'että jokainen asia vahvistettaisiin kahden tai kolmen todistajan sanalla.'* Mutta jos hän ei kuule heitä, niin ilmoita seurakunnalle. Mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule, niin olkoon hän sinulle, niinkuin olisi pakana ja publikaani. Totisesti minä sanon teille: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa."

Huomautus 1: Sen jälkeen kun *Schmalkaldenin uskonkohtien toisessa liitteessä* jokaisen oikean seurakunnan valta "valita ja vihkiä virkaan seurakunnanpalvelijoita" osoitetaan sillä, että "avaimet on annettu koko kirkolle eikä joillekulle yksittäisille erityishenkilöille" [Concordia. Anno MDLXXX. Dresden. S. 158. Vrt. suom. TK 1948, s. 282,68] lausutaan edelleen: "Lopuksi tämän vahvistaa myös Pietarin sana: 'Te olette kuninkaallinen papisto.' [1 Piet. 2:9] Nämä sanat koskevat varsinaisesti oikeata kirkkoa (uskovia ja pyhiä), joilla koska heillä yksin on pappeus, täytyy olla myös valta valita ja vihkiä virkaan seurakunnanpalvelijoita." [Concordia. Anno MDLXXX. Dresden. S. 158. Vrt. suom. TK 1948, s. 282,69.] Samoin kuin näet Vanhassa testamentissa Jumalan erityisesti valitsemalla ja määräämällä pappisheimolla oli asianaan niiden valinta ja virkaanasetus, joiden oli määrä hoitaa papinvirkaa, ja ylipäätään huolena koko seurakuntaelämä, vastaavalla tavalla on nyt Uudessa liitossa uskovilla, joita sanotaan kuninkaalliseksi papistoksi, kaiken sille kuuluvan vallan harjoittaminen.

Huomautus 2: Sen, että taivasten valtakunnan avaimet eli koko seurakunnan valta kuuluu kaikille kristityille, koska he ovat Pyhän Hengen voitelemia, osoittaa mm. *Johann Gerhard*, kun hän kirjoittaa: "Itse tästä kohdasta Joh. 20:22-23: '*Ottakaa Pyhä Henki. Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt*', on selvästi pääteltävissä siitä riippumatta, mitä vastapuoli sitä vastustaen

jaaritteleekin, että tämä (avainten) valta kuuluu kaikille niille, jotka ovat Pyhän Hengen voitelemia. Kun nyt kaikilla tosi kristityillä on Pyhä Henki, siitä seuraa, että he kaikki ovat varustetut tällä valtuudella." (Explicatio ev. dominic. p. 732.)

Huomautus 3: Sen, että uskovilla Kristuksen morsiamena ja talon emäntänä on avaintenvalta, osoittaa *Friedrich Balduin*, kun hän kirjoittaa: "Kirkko on Kristuksen morsian, Joh. 3:29, ja puoliso, Ps. 45:10, ja hänen talonsa emäntä, Ps. 68:13; samoin kuin siis talon isäntä antaa avaimet perheenemännälle, samoin Kristus, talonsa eli kirkon Herra, on antanut avaimet morsiamelleen, joka uskoo ne palvelijoilleen, joita kutsutaan Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoiksi tai hoitajiksi." (De casibus conscientiae, p. 1104.)

Edelleen tästä kirjoittaa *Johann Konrad Dannhauer*: "Kirkko on pyhä yhteisö kirkollisten oikeuksien ja virkojen välittömän ja olemukseen kuuluvan omistuksen tähden. Sillä kirkko on ensinnäkin Kristuksen morsian, joka jakaa saaliin (Ps. 68:13), avaimia kantava perheenemäntä, jolle on annettu avaimet Pietarin välityksellä, jotta tämä ei ainoastaan huolehtisi uskollisesti kirkon hyvinvoinnista, vaan myös toimisi kirkon persoonassa, jonka käteen Pietarin kuoltua avain jälleen palautuu ja jossa tuon vallan juuret ovat ja jossa sitä voidaan jatkaa edelleen, kun pastorit kuolevat tai muuttuvat susiksi ja kun Leevin pojat saastuttavat itsensä." (Hodosoph. I, p. 79.)

Tässä Dannhauerkin ilmaisee, miten tärkeäksi oppi siitä, että kirkolla on avaintenvalta, osoittautuu erityisesti silloin, jos seurakunnat ovat joko kokonaan ilman pastoreita tai niiden pastoreista tulee vääriä profeettoja ja omientuntojen tyranneja. Tämän opin mukaan he eivät menetä pastoreitten mukana armonvälineiden virkaa eikä heitä hylätä uskottomien paimenten armoille, yhtä vähän kuin perheenemäntä menettää talon aitanavaimet renkien ja piikojen kuollessa tai käydessä uskottomiksi.

Luther kirjoittaa: "Tuoko paavi mukanaan, kun hänet valitaan, avaimet vai ei? Jos hän tuo, niin hän oli paavi jo ennen valintaansa. Jos hän ei tuo niitä muassaan, keneltä hän ne saa? Taivaan enkeliltäkö? Eikö kirkolta? Samoin kun paavi kuolee, kenelle hän jättää avaimet? Viekö hän ne mukanaan? Jos hän ei ota niitä mukaansa, kenelle hän ne jättää, ellei kirkolle, jolta hän ne sai? Mitä voidaan siis väittää tätä aivan ilmeistä havaintoa vastaan, joka parhaiten selittää evankeliumin, että avaimia ei ole annettu Pietarille eikä hänen seuraajilleen, vaan yksin kirkolle, jolta he palvelijoina saavat ne, että he käyttäisivät niitä pappeina. Mistä sitten on se ajatus, että yksin Pietarille olisi sanottu: *'Minä olen antava sinulle avaimet'*? Niin, mistä on nyt sitten se, että avaimet olisi annettu yksin Rooman kirkolle? Pakostakin avaimet ovat

jokaisessa seurakunnassa. (Erörterung von der Gewalt des Pabstes wider Dr. Eck. Vuodelta 1519. St. L. XVIII, 737.)

Huomautus 4: Sen, että kristityillä täytyy olla avaintenvalta, koska he ovat Kristuksen ruumis ja koska Kristus asuu heidän keskellään, osoittaa *Luther* kirjoittaessaan Herran sanojen [Matt. 18:19-20] johdosta: "*Vielä minä sanon teille: jos kaksi teistä maan päällä keskenään sopii mistä asiasta tahansa, että he sitä anovat, niin he saavat sen minun Isältäni, joka on taivaissa. Sillä missä kaksi tahi kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellensä.*" Hän sanoo: "Tässä raamatunkohdassa täydellisin oikeus ja käyttö täysin määrin omistetaan ja vahvistetaan [kaikkien kristittyjen koko seurakunnalle ja jokaiselle, joka on tämän seurakunnan jäsen], niin että he voivat sitoa ja päästää. Muutoinhan tahtoisimme evätä Kristukselta itseltään oikeuden avaimiin ja niiden käytön, kun hän asuu kahden [uskovan] keskuudessa." (Sendschreiben an den Rath und Gemeinde der Stadt Prag. Vuodelta 1523. St. L. X, 1580,52.)

Huomautus 5: Koska kristityt ovat Kristuksen veljiä ja keskenäänkin veljiä, heillä on avaintenvalta eli seurakuntavalta. Sen *Luther* osoittaa kirjoittaessaan: "Piispan suorittama vihkimys ei siis ole mitään muuta, kuin että hän koko seurakunnan edustajana ja sen nimessä ottaa yhden niiden joukosta, joilla kaikilla on yhtäläinen valta, ja uskoo hänelle tämän vallan toimeenpanemisen muiden sijassa; aivan kuin jos kymmenen veljestä, jotka kuninkaan lapsina ovat yhtäläisiä perillisiiä, valitsisivat yhden hoitamaan perintöä heidän kaikkien puolesta. Kaikkihan he ovat kuninkaita ja saman vallan saaneita, vaikka hallinto onkin uskottu yhdelle." (An den christl. Adel. Vuodelta 1520. St. L. X, 271. Vrt. Kristilliselle aatelille. Valitut teokset II, 323.)

Ja eräässä toisessa kirjoituksessaan *Luther* sanoo: "Lisäksi emme ole vain hänen lapsiansa, vaan myös hänen veljiään, kuten hän sanoo Ps. 22: 23: '*Minä julistan sinun nimeäsi veljilleni*' ja Matt. 12:50: '*Sillä jokainen, joka tekee minun taivaallisen Isäni tahdon, on minun veljeni ja sisareni ja äitini*'. Emme siis ole pappeja vain lapseuden, vaan myös veljeyden perusteella.

Tämän meidän synnynnäisen ja perityn pappeutemme me haluamme pitää kaikessa kunniaassa, niin ettei sitä oteta meiltä pois, ettei sitä estetä eikä hämärretä, vaan että se otetaan esiin, sitä julki kuulutetaan ja ylistetään niin, että se armaan auringon lailla kirkkaasti valaisee ja paistaa ja että perkeleelle ja hänen joukolleen ja iljetykselleen kävisi selväksi, että hänen nurkkavihkimyksensä ja voitelunsa sitä vastoin näyttää ja haisee paholaisen saastaa paremmalta. Sen vuoksi Pyhä Henkikin on Uudessa testamentissa

huoella varjellut, ettei nimeä sacerdos eli pappi ole annettu kenellekään apostolille tai yhdellekään viralle, vaan se on yksinomaan kastettujen eli kristittyjen nimi, syntymän ja perimyksen tietä kasteessa saatu nimi, sillä kukaan meistä ei synny kasteessa apostoliksi, saarnaajaksi, opettajaksi, seurakunnan paimeneksi, vaan me kaikki synnymme siinä vain papeiksi. Sitten otetaan sellaisia papeiksi syntyneitä ja kutsutaan eli valitaan heitä näihin virkoihin, joita heidän tulee hoitaa meidän kaikkien sijassa." (Von den Winkelmesse und Pfaffenweihe. Joulukuulta 1533. St. L. XIX, 1259-1260, 89-90.)

Vielä *Luther* kirjoittaa: "Eikö sitten ole eroa ihmisten välillä ja pitääkö naistenkin toimia pappeina? Vastaus: Uudessa liitossa kenenkään papin ei kohtuuden nimessä pidä ajattaa hiuksiaan paljaiksi; ei sen vuoksi, että siinä itsessään olisi jotakin pahaa – sen puolesta voisi leikkauttaa hiuksensa – vaan siksi, ettei siten tehtäisi eroa heidän ja tavallisen kristityn välillä, mitä usko ei siedä. Siis: ne, joita nykyisin sanotaan papeiksi, olisivat kaikki maallikkoja kuten muutkin, ja seurakunta valitsisi vain joitakuita viranhaltijoita saarnaamaan. On siis vain ulkonainen virasta johtuva ero, johon virkaan seurakunta kutsuu yhden, mutta Jumalan edessä ei ole eroa. Ja vain sen vuoksi otetaan joitakuita laumasta esiin, että he seurakunnan nimessä hoitaisivat virkaa, joka on kaikilla; ei niin, että yhdellä olisi enemmän valtaa kuin muilla.

– – Nytpä nuo ovat pystyttäneet oman, muka Jumalasta peräisin olevan säätynsä ja ovat saavuttaneet sellaisen vapauden, että pelkästään kristikunnan sisällä on suurempi ero kuin meidän ja turkkilaisten välillä. – – Niinpä he kaikki ovat pappeja, ja he kaikki voivat julistaa Jumalan sanaa, kuitenkin niin, etteivät naiset saa puhua seurakunnassa, vaan heidän tulee jättää saarnaaminen miehille sen käskyn vuoksi, jonka mukaan heidän tulee olla miehilleen alamaisia, kuten pyhä Paavali opettaa 1 Kor. 14:34¹⁸. Jumala säilyttää tällaisen järjestyksen, mutta ei tee eroa valtaan nähden. Mutta siellä, missä ei olisi miehiä, vaan pelkkiä naisia, kuten nunnaluostareissa, voisi nainenkin heidän keskinsä tulla otetuksi saarnaamaan." (Auslegung der 1. Ep. St. Petri. Vuosilta 1522 ja 1523. St. L. IX, 1014,19-20.)

Huomautus 6. Uskovilla kristityillä on seurakuntavalta myös tämän apostolin sanan nojalla: "*Kaikki on teidän, teidän on Paavali ja Apollos*" jne, 1 Kor. 3:21-22. Sen osoittaa mm. *Abraham Calovius* kirjoittaessaan: "Tunnetusti kirkolle on uskottu kutsumisoikeus samoin kuin avaimet ja kirkkokuri Matt. 18:18:n mukaan: '*Totisesti minä sanon teille: kaikki, minkä te sidotte*

¹⁸ "*Olkoot vaimot vaiti teidänkin seurakunnankokouksissanne, sillä heidän ei ole lupa puhua, vaan olkoot alamaisia, niinkuin lakikin sanoo.*"

maan päällä, on oleva sidottu taivaissa' jne., 1 Kor. 3:21: '*Kaikki on teidän*', 1 Kor. 4:1; Room. 3:2; 9:4; 1 Kor. 5:1 ss.¹⁹ Kirkko ei ole vain siirtänyt tätä valtaa saarnaviralle, vaan harjoittaa sitä itse kaikkine säätyineen." (System. VIII, 334.)

Huomautus 7. Tunnustuksemme osoittaa, että kirkolle eli kaikille uskoville on annettu avainten myötä korkein tuomiovalta sen omassa piirissä, kun siinä sanotaan: "Kristus antaa korkeimman ja lopullisen tuomiovallan seurakunnalle, kun hän lausuu: '*Ilmoita seurakunnalle.*' Matt. 18:17." (Paavin valta ja liiherruus, saks. tekstin mukaan, Göttingen Ausgabe [myöh. GA], s. 479.)

¹⁹ 1 Kor. 4:1 "Niin pitääköön jokainen meitä Kristuksen käskyläisinä ja Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoina." Room. 3:2: "Paljonkin, kaikin tavoin; ennen kaikkea se, että heille on uskottu, mitä Jumala on puhunut." Room. 9:4: "— ovat israelilaisia; heidän on lapseus ja kirkkaus ja liitot ja lain antaminen ja jumalanpalvelus ja lupaukset." 1 Kor. 5:1-5: "Yleensä kuuluu, että teidän keskuudessanne harjoitetaan haureutta, jopa semmoista haureutta, jota ei ole pakanainkaan keskuudessa, että eräskin pitää isänsä vaimoa. Ja te olette paisuneet pöyhkeiksi! Eikö teidän pikemminkin olisi pitänyt tulla murheellisiksi, että se, joka on tuommoisen teon tehnyt, poistettaisiin teidän keskuudestanne? Sillä minä, joka tosin ruumiillisesti olen poissa, mutta hengessä kuitenkin läsnä, olen jo, niinkuin läsnäollen, puolestani päättänyt, että se, joka tuommoisen teon on tehnyt, on — sittenkuin olemme, te ja minun henkeni ynnä meidän Herramme Jeesuksen voima, tulleet yhteen — Herran Jeesuksen nimessä hyljättävä saatanan haltuun lihan turmioksi, että hänen henkensä pelastuisi Herran päivänä."

TOINEN LUKU

Valtiosta riippumattoman ev.lut. paikallisseurakunnan velvollisuuksista

6. [Jumalan sanan tulee olla runsaassa käytössä]

Seurakunnan on ensiksikin huolehdittava siitä, että Jumalan sana asuu runsaasti sen keskuudessa ja on jatkuvassa käytössä, Kol. 3:16: *"Runsaasti asuukoon teissä Kristuksen sana; opettakaa ja neuvokaa toinen toistanne kaikessa viisaudessa, psalmeilla, kiitosvirsillä ja hengellisillä lauluilla, veisaten kiitollisesti Jumalalle sydämissänne."*

Huomautus 1. Tästä antaa todistuksen myös Tunnustuksemme, kun siinä sanotaan: "Missä kirkko on, siinä on käsky saarnata evankeliumia." (Paavin valta ja yliherruus, saks. tekstin mukaan, GA, s. 491.) Edelleen: "Kirkkopa ei näet ole sellainen yhteisö, joka vain rakentuu ulkonaisten tekojen ja menojen varaan, kuten muut yhteisöt, vaan se on ensisijaisesti uskon ja Pyhän Hengen yhteys sydämissä. Sillä on kuitenkin ulkonaiset merkkinsä, joista se voidaan tuntea: puhdas evankeliumin oppi ja Kristuksen evankeliumin mukainen sakramenttien hoitaminen. Ainoastaan tätä kirkkoa sanotaan Kristuksen ruumiiksi." (Puolustus VII ja VIII, 5. TK 1990, s. 148.) Vielä: "Todellinen kirkon kaunistus onkin oikea saarna, sakramenttien oikea käyttö ja se, että kansa on siihen vakavissaan tottunut ja tulee kokoon, oppii ja rukoilee ahkerasti ja kurinalaisesti." (Puolustus, XXIV, 51. Saksalaisen tekstin mukaan, GA, s. 364.) Edelleen: "Kaikkein suurin, pyhin, tarpeellisin, korkein jumalanpalvelus, jota Jumala vaatii suurimpana ensimmäisessä ja toisessa käskyssä, on Jumalan sanan saarnaaminen, sillä **saarnavirka on korkein virka seurakunnassa.**" (Puolustus XV, 44. Saks. tekstin mukaan. GA, s. 305.)

Kirjoituksessaan Kirkolliskokouksista ja kirkoista vuodelta 1539 *Luther* antaa seuraavan todistuksen: "Jumalan sana ei voi olla ilman Jumalan kansaa. Ja myös toisin päin: Jumalan kansa ei voi olla ilman Jumalan sanaa. Kukapa

sitä muutoin haluaisi saarnata tai kuulla saarnattavan, ellei olisi olemassa Jumalan kansaa? Ja mitä voisi ja haluaisi Jumalan kansa uskoa, ellei olisi olemassa Jumalan sanaa? – – Toiseksi Jumalan kansa eli pyhä kristikansa tunnetaan kasteen sakramentista siellä, missä Kristuksen järjestyksen mukaisesti siitä opetetaan, se uskotaan ja sitä käytetään. Se on näet myös julkinen merkki ja kallisarvoinen pyhä asia, jolla Jumalan kansa pyhitetään. – – Kolmanneksi Jumalan kansa eli pyhä kristikansa tunnetaan alttarin sakramentista, missä se Kristuksen asetuksen mukaan oikein jaetaan, uskotaan ja vastaanotetaan. Sillä se on myös julkinen merkki ja kallis pyhä asia, Kristuksen jälkeensä jättämä, jolla hänen kansansa pyhitetään, jolla se kaikkialla julkisesti tunnustautuu kristityiksi, kuten se tekee sanalla ja kasteella." (St. L. XVI, 2274ss.)

7. [Opin ja elämän puhtaudesta huolehtiminen]

Seurakunnan on pidettävä huolta keskuudessaan opin ja elämän puhtaudesta ja harjoitettava kurinpittoa jäseniinsä nähden molemmissa kohdin. Matt. 18:15-18: *"Mutta jos veljesi rikkoo sinua vastaan, niin mene ja nuhtele häntä kahdenkesken; jos hän sinua kuulee, niin olet voittanut veljesi. Mutta jos hän ei sinua kuule, niin ota vielä yksi tai kaksi kanssasi, 'että jokainen asia vahvistettaisiin kahden tai kolmen todistajan sanalla.'* Mutta jos hän ei kuule heitä, niin ilmoita seurakunnalle. Mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule, niin olkoon hän sinulle, niinkuin olisi pakana ja publikaani. Totisesti minä sanon teille: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa." Room. 16:17: *"Mutta minä kehoitan teitä, veljet, pitämään silmällä niitä, jotka saavat aikaan erimielisyyttä ja pahennusta vastoin sitä oppia, jonka te olette saaneet; vetäytykää pois heistä."* 1 Kor. 5:1-13: *"Yleensä kuuluu, että teidän keskuudessanne harjoitetaan haureutta, jopa semmoista haureutta, jota ei ole pakanainkaan keskuudessa, että eräskin pitää isänsä vaimoa. Ja te olette paisuneet pöyhkeiksi! Eikö teidän pikemminkin olisi pitänyt tulla murheellisiksi, että se, joka on tuommoisen teon tehnyt, poistettaisiin teidän keskuudestanne? Sillä minä, joka tosin ruumiillisesti olen poissa, mutta hengessä kuitenkin läsnä, olen jo, niinkuin läsnäollon, puolestani päättänyt, että se, joka tuommoisen teon on tehnyt, on – sittenkuin olemme, te ja minun henkeni ynnä meidän Herramme Jeesuksen voima, tulleet yhteen – Herran Jeesuksen nimessä hyljättävä saatanan haltuun lihan turmioksi, että hänen henkensä pelastuisi Herran päivänä. Ei ole hyvä, että kerskaatte. Ettekö tiedä, että vähäinen hapatus hapattaa koko taikinan? Peratkaa pois vanha hapatus,*

että teistä tulisi uusi taikina, niinkuin te olettekin happamattomat; sillä onhan meidän pääsiäislampaamme, Kristus, teurastettu. Viettäkäämme siis juhlaa, ei vanhassa hapatuksessa eikä ilkeyden ja pahuuden hapatuksessa, vaan puhtauden ja totuuden happamattomuudessa. Minä kirjoitin teille kirjeessäni, ettette seurustelisi huorintekijäin kanssa; en tarkoittanut yleensä tämän maailman huorintekijöitä tai ahneita tai anastajia tai epäjumalanpalvelijoita, sillä silloinhan teidän täytyisi lähteä pois maailmasta. Vaan minä kirjoitin teille, että jos joku, jota kutsutaan veljeksi, on huorintekijä tai ahne tai epäjumalanpalvelija tai pilkkaaja tai juomari tai anastaja, te ette seurustelisi ettekä söisikään semmoisen kanssa. Sillä onko minun asiani tuomita niitä, jotka ovat ulkopuolella? Ettekö tekin tuomitse vain niitä, jotka ovat sisäpuolella? Mutta ulkopuolella olevat tuomitsee Jumala. 'Poistakaa keskuudestanne se, joka on paha.'" 1 Kor. 6:1-8: "Kuinka rohkenee kukaan teistä, jolla on riita-asia toisen kanssa, käydä oikeutta vääräin edessä? Miksei pyhien edessä? Vai ettekö tiedä, että pyhät tulevat maailman tuomitsemaan? Ja jos te tuomitsette maailman, niin ettekö kelpaa ratkaisemaan aivan vähäpätöisiä asioita? Ettekö tiedä, että me tulemme tuomitsemaan enkeleitä, emmekö sitten maallisia asioita? Jos teillä siis on maallisia asioita ratkaistavina, nekö te asetatte tuomareiksi, jotka ovat halveksittuja seurakunnassa? Teidän häpeäksenne minä tämän sanon. Eikö teidän joukossanne sitten ole yhtäkään viisasta, joka voisi ratkaista veljien välin? Vaan veli käy oikeutta veljen kanssa, vieläpä uskottomain edessä! Teille on jo yleensä vaurioksi, että käräjöitte keskenänne. Miksi ette ennemmin salli tehdä vääryyttä itsellenne? Miksi ette ennemmin anna riistää omaanne? Sen sijaan te itse teette vääryyttä ja riistätte toisen omaa, vieläpä veljien." 2 Kor. 2:6-11: "Semmoiselle riittää se rangaistus, minkä hän useimmilta on saanut; niin että teidän päinvastoin ennemmin tulee antaa anteeksi ja lohduttaa, ettei hän ehkä menehtyisi liian suureen murheeseen. Sentähden minä kehoitan teitä, että päätätte ruveta osoittamaan rakkautta häntä kohtaan; sillä sitä varten minä kirjoitinkin, että saisin nähdä, kuinka te kestätte koetuksen, oletteko kaikessa kuuliaisiet. Mutta kenelle te jotakin anteeksi annatte, sille minäkin; sillä mitä minä olen anteeksi antanut – jos minulla on ollut jotakin anteeksiannettavaa – sen olen anteeksi antanut teidän tähtenne Kristuksen kasvojen edessä, ettei saatana pääsisi meistä voitolle; sillä hänen juonensa eivät ole meille tuntemattomat." Gal. 6:1: "Veljet, jos joku tavataan jostakin rikkomuksesta, niin ojentakaa te, hengelliset, häntä sävyisyyden hengessä; ja ole varuillasi, ettet sinäkin joutuisi kiusaukseen." 1 Tess. 5:14: "Me kehoitamme teitä, veljet: nuhdelkaa kurittomia, rohkaiskaa alakuloisia, holhothkaa heikkoja, olkaa pitkämieliset kaikkia kohtaan." 2 Tess. 3:6,14,15: "Mutta Herran Jeesuksen

Kristuksen nimessä me käskemme teitä, veljet, vetäytymään pois jokaisesta veljestä, joka vaeltaa kurittomasti eikä sen opetuksen mukaan, jonka olette meiltä saaneet. – – Mutta jos kuka ei tottele sitä, mitä me tässä kirjeessä olemme sanoneet, niin merkitkää hänet älkääkään seurustelko hänen kanssaan, että hän häpeäisi. Älkää kuitenkaan pitäkö häntä vihollisena, vaan neuvokaa niinkuin veljeä." 2 Joh. 10-11: "Jos joku tulee teidän luoksenne eikä tuo mukanaan tätä oppia, niin älkää ottako häntä huoneeseenne älkääkään sanoko häntä tervetulleeksi; sillä joka sanoo hänet tervetulleeksi, joutuu osalliseksi hänen pahoihin tekoihinsa."

Huomautus 1. Siitä, että seurakunnan asiana on huolehtia opista ja sen arvioimisesta, todistaa tunnustuksemme mm. seuraavin sanoin: "Heti kohta, kun seurakunnalta riistetään sen oikea tuomio- ja päätösvalta, ei ole enää mahdollista estää väärää oppia ja väärää jumalanpalvelusta, niin että monien sielujen täytyy hukkuu sen vuoksi." (Tractatus, saks.tekstin mukaan. GA, s. 487, 51.) Tässä seurakunnalla ymmärretään kaikkia kristityitä, kuten seuraavasta käy ilmi: "Samoin kuin kristityt ovat velvolliset tuomaan esiin nuhteensa kaikista muistakin paavin harhoista, he ovat velvolliset rankaisemaan itse paavia, jos hän pyrkii pakenemaan seurakunnan oikeata tuomio- ja päätösvaltaa tai torjumaan sitä." (Tractatus, saks. tekstin mukaan GA, s. 488, 56.)

Luther kirjoittaa: "Opin tutkiminen ja arvioiminen kuuluu jokaiselle kristitylle, ja vieläpä niin, että se, joka vähänkään loukkaa tätä oikeutta, on kirottu. Sillä Kristus on itse säätänyt tämän oikeuden monissa vakuuttavissa kohdissa, kuten esimerkiksi Matt. 7:15: 'Kavahtakaa vääriä profeettoja, jotka tulevat teidän luoksenne lammastenvaatteissa.' Tämän kehotuksen hän epäilemättä lausuu kansalle opettajia vastaan, käskien sitä karttamaan näiden väärää oppia. Mutta kuinka he voivat karttaa sitä, jos he eivät tutki? Ja mitä hyötyä on tutkia, ellei heillä ole oikeutta arvioida. Hän ei ainoastaan anna heille oikeutta arvioida, vaan hän myös käskää heidän arvioida. Tämä yksi kohta on kylliksi kaikkia paaveja, isä, kirkolliskokouksia ja kaikkia koulujen julistuksia vastaan, joissa oikeus arvioida ja tehdä päätöksiä on omistettu ainoastaan piispoille ja hengelliselle säädylle samalla kun se on jumalattomasti ja pyhää häpäisten riistetty kansalta, ts. kirkolta eli kuningattarelta. Sillä tässä on Kristus, joka sanoo: 'Kavahtakaa vääriä profeettoja.'

Tästä profeetat puhuvat yhtäpitävästi ja melkeinpä joka rivillä. – – Sillä aivan kuten jokainen uskoo oikein tai väärin omalla vastuullaan, niin jokaisen on myös kohtuullista huolehtia siitä, että uskoo oikein. Siksi talonpoikaisjärkikin ja tarve pelastua viittaa siihen, että kuulijan täytyy välttämättä

arvioida oppia." (Schrift wider König Heinrich in England, vuodelta 1522. St. L. XIX, 341-342; WA XII, 217s. Ks. Walthers, Kirkko ja virka, s. 360-361.)

Siitä, että seurakunnan oikeus ja velvollisuus on huolehtia myös elämän puhtaudesta, todistaa *Luther* kirjoittaessaan: "Mikä estää meidän aikanamme seurakunnasta erottamisen? Ei mikään muu kuin se, ettei kukaan tee sitä, mikä kristityn kuuluu tehdä ja mikä on hänen asiansa. Sinulla on naapuri, jonka elämä ja tavat ovat hyvin sinun tiedossasi, mutta seurakuntasi paimen joko ei tunne niitä lainkaan tai ei tunne niitä kovinkaan hyvin; sillä kuinka hän voi tuntea jokaisen vaelluksen niin tarkasti? Jos siis huomaat, että naapurisi vaurastuu hankkimalla väärää voittoa, harjoittaa siveettömyyttä ja rikkoo avion sekä huolehtii väestään veltosti ja leväperäisesti, niin sinun tulee häntä vakavasti kehottaa ja kristillisesti varoittaa, että hänen tulee ottaa vaari pelastuksestaan ja karttaa pahennusta. Ja miten pyhän teon olisitkaan tehnyt, jos niin voittaisit hänet? Mutta kukapa niin tekee? Onhan ensiksikin totuus vihattu asia. Sille, joka lausuu totuuden, suututaan. Sinä säilytät mieluummin yhteydet naapuriisi ja hänen ystävyytensä, varsinkin jos hän on vaikutusvaltainen, kuin että saisit hänestä itsellesi vihamiehen. Jos nyt toinen, kolmas ja neljäskin naapuri toimivat samalla tavalla, niin jää ensimmäisen nuhtelun lisäksi tekemättä toinen ja kolmaskin, joiden kautta lähimmäinen olisi voitu saattaa takaisin oikealle tielle, jos sinä tekisit velvollisuutesi." (Selitys kohtaan Joel 3:17. Painettu v. 1547. St. L. VI, 1633.)

Huomautus 2. Siitä, että seurakunnalla on velvollisuus erottaa jäsenyydestään ja asettaa pannaan ne, jotka halveksivat kaikkea ojennusta, todistaa *Luther* kirjoittaessaan: "Kuulet tässä [Matt. 18], että syntien täytyy olla aivan julkisia, joidenkin tunnettujen henkilöiden harjoittamia, niin että veli on nähnyt toisen tekevän syntiä; vieläpä syntien tulee olla sellaisia, joista on aikaisemmin veljellisesti nuhdeltu ja lopuksi julkisesti seurakunnan edessä varoitettu. Siitä syystä kutsutaankin saksassa roskapannoiksi niitä bullia ja pannakirjeitä, joissa lukee: Excommunicamus ipso facto, lata sententia, trina tamen monitione praemissa, tai: De plenitudine potestatis. Minä kutsun sellaista perkeleen enkä Jumalan pannaksi, kun vastoin Kristuksen järjestystä tuomitaan ihmisiä pannaan rikoksista, ennen kuin heitä julkisesti seurakunnan edessä on osoitettu syyllisiksi. Samanlaisia ovat kaikki ne pannat, joilla piispalliset tuomarit ja hengelliset tuomioistuimet ilveilevät julistamalla pannaan yhdellä paperilapulla, joka luetaan julki yhden ainoan seurakunnan kuullen, kaikki ihmiset 10, 20, 30 peninkulman alalta, vaikkei heitä milloinkaan ole tuossa seurakunnassa ja asianomaisen papin edessä nuhdeltu, syytetty eikä todistettu syyllisiksi, vaan jonkun piispallisen tuomarin kätköistä

ilmestyy vain joku sekasikiö ilman todistajia ja ilman Jumalan käskyä. Tuollaisia roskapannoja sinun ei tarvitse pelätä. Jos joku piispa tai piispallinen tuomari haluaa julistaa jonkun pannaan, niin menköön hän tai lähettäköön jonkun muun asianomaiseen seurakuntaan ja sen paimenen eteen, ja siellä julistettakoon asianomainen pannaan ja meneteltäköön hänen suhteensa, niin kuin on oikein näiden Kristuksen sanojen mukaan. Ja tämän kaiken sanon siitä syystä, että seurakunnan, jonka on pidettävä tuollaista henkilöä pannaan julistettuna, tulee tietää ja olla selvillä siitä, miten hän on ansainnut pannaan ja joutunut siihen, niin kuin Kristuksen sanat ilmaisevat; muuten se voi tulla petetyksi ja hyväksymällä väärän pannaan tehdä lähimmäiselle vääryyttä. Sehän olisi avainten pilkkaamista ja Jumalan häpäisemistä sekä lähimmäisenrakkauden loukkaamista, jollaista ei saa sallia kristillisessä seurakunnassa: sillä Kristus sanoo tässä, että seurakuntakin on vastuussa, kun joku sen keskuudesta on julistettava pannaan. Eikä se ole velvollinen uskomaan hengellisen tuomarin papereita eikä piispan kirjeitä, vieläpä sen velvollisuus on olla uskomatta niitä; sillä ei pidä uskoa ihmisiä Jumalan asioissa. Eihän kristillinen seurakunta ole hengellisen tuomarin palvelijatar eikä piispan vanginvartija, niin että heillä olisi oikeus sanoa sille: Kuule Kreeta, kuule Hannu, pidä sitä ja sitä henkilöä pannaan. Tervetuloa vain meidän luoksemme, hyvä hengellinen tuomari! Maalliselle esivallalle saattaisi sellainen menettely sopia; mutta kun on kysymys sieluista, täytyy seurakunnankin saada olla mukana tuomarina ja vaimona. Pyhä Paavali oli apostoli, mutta kuitenkin hän ei tahtonut yksinään panna pannaan sitä, joka oli ottanut äitipuolensa, vaan hän tahtoi antaa seurakunnallekin sananvaltaa asiassa (1. Kor. 5:1-4). Ja kun seurakunta ei siihen ryhtynyt, niin hänkin jätti pannaan julistamatta ja tyytyi siihen, että tuota syntistä oli rangaistu muulla tavoin seurakunnan edessä." (Avaimista. Martti Luther, Valitut teokset, III, s. 447-448. Vähäisin korjauksin. Vuodelta 1530.)

Kuitenkin on tärkeätä se, mitä *Ludwig Hartmann* kirjoittaa pannaan toimeenpanosta: "Niitä, joita ei voida erottaa ilman seurakunnan kapinaan nousua, ei saa panna pannaan. Niinpä Augustinus kirjoituksessaan Cresconiusta vastaan kolmannen kirjansa neljännessä luvussa haluaa Cyprianuksen kanssa sietää rikkaruohona muuatta väärää [muutoin oikein opettavaa] seurakunnanpalvelijaa, joka ei ole salassa ja joka on eräille hyville tunnettu, kuin nähdä hänet erotetun seurakunnasta herättämällä kapinapuolueen. Sama Augustinus ei voinut hyväksyä sitä, että Afrikassa kaikki juopottelua harrastavat pantaisiin pannaan, koska hän näki, että tämä pahe oli levinnyt koko Afrikkaan ja että jos nämä kaikki olisi pantu pannaan, seurakunnan yhteyteen

olisi jäänyt vain jokunen tai ei ketään.²⁰ Siedämme joitakuista sellaisia, hän sanoo kirjeessään Vincentiukselle, joita emme voi erottaa tai nuhdella. Akanoiden vuoksi emme jätä Herran eloa; emme myöskään jätä Kristuksen laumaa vuohipukkien tähden, jotka lopussa erotetaan. Niin voidaan myös, jos puuttuu siihen kykenevä vanhimmistoi tai kansa ei hyväksy oikeutettua panna, jättää sikseen juhlallinen pannaan julistaminen, samalla kun uskollisen seurakunnanpalvelijan tulee toimia yhdessä toisten hurskaiden ja uskovien kanssa sen hyväksi, että julkisista pahennuksista nuhdellaan ja ettei pyhää heitetä koirien ja sikojen eteen." (Pastorale ev., p. 874.)

Niinpä myös *Yksimielisyyden ohjeessa* hylätään harhana schwenkfeldiläisten väite: "Sellainen seurakunta, jonka piirissä julkinen seurakunnasta erottaminen ja lainmukainen pannaanjulistamismenettely eivät ole käytössä, ei ole oikea kristillinen seurakunta." (TK 1990, s. 570, 34.)

8. [Huolehtiminen puutteenalaisista]

Kolmanneksi seurakunnan tulee katsoa asiakseen, että sen kaikista jäsenistä huolehditaan hyvin ajallisissakin asioissa, ettei heillä ole puutetta välttämättömistä elämän tarpeista ja ettei heitä jätetä hätään. Gal. 6:10: *"Sentähden, kun meillä vielä aikaa on, tehkäämme hyvää kaikille, mutta varsinkin uskonveljille."* 5 Moos. 15:4: *"Tosin ei köyhää sinun keskuudessasi tulisi ollakaan, sillä Herra on runsaasti siunaava sinua siinä maassa, jonka Herra, sinun Jumalasi, antaa sinulle perintöosaksi ja jonka saat ottaa omaksesi."*²¹ Room. 12:13: *"Pitäkää pyhien tarpeet ominanne; harrastakaa vieraanvaraisuutta."* Gal. 2:9-10: *"Ja kun olivat tulleet tuntemaan sen armon, mikä oli minulle annettu, niin Jaakob ja Keefas ja Johannes, joita pidettiin pylväinä, antoivat minulle ja Barnaballe yhteisen työn merkiksi kättä, mennäksemme, me pakanain keskuuteen ja he ympärileikattujen. Meidän oli vain muistaminen köyhiä, ja juuri sitä minä olenkin ahkeroinut tehdä."* Jaak. 1:27: *"Puhdas ja tahraton jumalanpalvelus Jumalan ja Isän silmissä on käydä katsomassa orpoja ja leskiä heidän ahdistuksessaan ja varjella itsensä niin,*

²⁰ Walther suhtautui juopotteluun hyvin torjuvasti; hän ei mm. ottanut seurakunnan yhteyteen kapakoitsijoita. Toim.

²¹ Tämä raamatunkohta esittää ihanteen, miten asioiden tulisi olla, sillä Herra siunaa, niin että voidaan auttaa vähäosaisia. Köyhällä tarkoitetaan sellaista, jolla on puute kaikkein välttämättömmästä toimeentulosta tai joka on ylivelkaantunut ja tarvitsee selviytyäkseen toisten tukea. Toim.

ettei maailma saastuta." 1 Tess. 4:11-12: "Ja katsomaan kunniaksenne, että elätte hiljaisuudessa ja toimitatte omia tehtäviäanne ja teette työtä käsillänne, niinkuin olemme teitä käskeneet, että vaelluksessanne olisitte säädylliset ulkopuolella olevia kohtaan ettekä olisi kenenkään avun tarpeessa."

Huomautus. *Luther* kirjoittaa Kirkkopostillassaan tapaninpäivän evankeliumin johdosta: "Tästä kertomuksesta [Apt. 6-7] näette selvästi, millaisen kristillisen seurakunnan tulee olla; lisäksi näette oikean kuvan hengellisestä hallinnosta, jota apostolit tässä toteuttavat. He huolehtivat sieluista, seurustelevat saarnaten ja rukoillen, järjestävät ruumiistakin huolehtimisen, valituttavat muutamia miehiä avustusten jakamiseen, kuten olette kuulleet. Kristillinen regimentti huolehtii siis väestä sekä ruumiin että sielun puolesta, niin ettei kenelläkään ole minkäänlaista puutetta, kuten *Luukas* sanoo, ja kaikki tulevat runsaasti ravituiksi ja hyvin huolletuiksi sekä ruumiin että sielun puolesta. Tämä on oikein hyvä kuva ja esimerkki, ja olisi hyvä ottaa se jälleen käyttöön, jos ihmiset sitä kannattaisivat, että jokin kaupunki, kuten tämä meidän kaupunkimme, jaettaisiin neljään tai viiteen osaan ja annettaisiin kullekin osalle yksi saarnaaja ja muutama diakoni, jotka huolehtisivat tästä osasta saarnaamisella ja avunannolla, kävisivät katsomassa sairaita ja katsoisivat, ettei kukaan kärsisi puutetta. Meillä ei kuitenkaan ole tähän henkilöitä, niin että en tohdi ryhtyä siihen ennen kuin Herramme Jumala tekee kristittyjä." (St. L. XI, 2065,7. Saarna painettu ensi kerran vuonna 1524.)

Galatalaiskirjeen selityksessä *Luther* kirjoittaa: "Hyvän paimenen huolena on sitten lähinnä evankeliumin julistamista se, että hän muistaa köyhiä. Siellä näet, missä on seurakunta, myös välttämättä on köyhiä, – ja nehan yksin useimmiten ovatkin todellisia evankeliumin opetuslapsia, niinkuin Kristuskin sanoo: »Köyhille julistetaan evankeliumi» (Matt. 11:5). Sekä ihmiset että perkele näet vainoavat seurakuntaa ja tekevät monesta köyhän; nämä joutuvat sitten tuuliajolle, eikä kukaan tahdo heille mitään antaa. Edelleen: kukaan ei esimerkiksi huolehdi evankeliumin säilymisestä, kukaan ei tahdo koota rahaa eikä ryhtyä toimenpiteisiin sen palvelijoiden elättämiseksi; taikauskon ja väärän jumalanpalveluksen kuntoonpanemista ja säilyttämistä varten joka mies on antanut auliisti sylikaupalla. Paavikunnan piirissä – siellä missä jumalattomuus oikein pitää valtaa – on luostaria rakennettu niin monta, niin monta tuomiokirkkoa, perustettu niin monta piispanvirkaa, ja niin paljon tuloja on määrätty niiden kannattamiseksi. Mutta nyt käy yhden tahi kahden evankeliumin julistajan elättäminen työlääksi sellaiselle kaupungille – – Hurskaan kaitsijan on siis huolehdittava köyhistä; ja sen Paavali tässä tunnustaa tehneensä." (Galatalaiskirjeen selitys, Gal. 2:10:n johdosta, s. 136.)

9. [Kaikki tapahtukoon säädyllyisesti ja järjestyksessä]

Seurakunnan on huolehdittava siitä, että sen keskuudessa kaikki tapahtuu säädyllyisesti ja järjestyksessä. 1 Kor. 14:33,40: *"Sillä ei Jumala ole epäjärjestyksen, vaan rauhan Jumala – – Mutta kaikki tapahtukoon säädyllyisesti ja järjestyksessä."* 2 Kor. 8:20-21: *"Näin me teemme, ettei kukaan pääsisi moitimaan meitä mistään, mikä koskee tätä runsasta avustusta, joka on meidän toimitettavanamme. Sillä me ahkeroitsemme sitä, mikä on hyvää ei ainoastaan Herran, vaan myös ihmisten edessä."* Kol. 2:5: *"Sillä jos ruumiillisesti olenkin poissa, olen kuitenkin teidän kanssanne hengessä ja iloitsen nähdessäni järjestyksen, joka teidän keskuudessanne vallitsee, ja teidän lujan uskonne Kristukseen."*

Huomautus. *Augsburgin tunnustuksen* 28. uskonkohdan lausumalla: "Piispoilla eli seurakuntien paimenilla on oikeus antaa ohjeita, että kaikki tapahtuisi järjestyksessä" (CA XXVIII, 53. GA, s. 129) ei haluta väittää, että vain saarnaajien ja piispojen velvollisuus on huolehtia hyvästä järjestyksestä seurakunnassa. Sillä vain otetaan huomioon ensiksikin silloin voimassa ollut järjestys, jota oikeauskoiset autuaat isämme eivät halunneet äkkipäätä kumota, vaan halusivat säilyttää sen siellä, missä se saattoi tapahtua evankeliumille vahinkoa tuottamatta. Toiseksi sillä ei haluttu mitenkään luopua koko seurakunnan oikeudesta ja velvollisuudesta.

Vanha teologi *Johann Benedict Carpzov* liittää mainiossa Tunnustuskirjojen johdannossaan näihin sanoihin seuraavan huomautuksen: "On otettava huomioon, että kun Augsburgin tunnustus tässä kohden myöntää piispoille oikeuden säätää seremonioita, niin **1.** se tapahtuu tuon ajan laadun mukaisesti, jolloin se koski heitä inhimillisen oikeuden mukaan, kuten mainittiin siinä kappaleessa, joka alkaa sanoilla: 'Että muutoin piispoilla on valta' (sen lisäksi, mikä kuuluu heille jumalallisen oikeuden nojalla); ja **2.** sillä ei oteta koko kirkolta sille kuuluvaa oikeutta, kuten Augsburgin tunnustus selvästi samalla osoittaa." (Isagoge, p. 750.)

Toisessa kohdassa *Carpzov* liittää kyseisiin Augsburgin tunnustuksen sanoihin seuraavan selityksen: "Siitä kaikesta ei kuitenkaan mikään sulje pois kirkon hyväksymystä, vaan ennemminkin edellyttää sitä, siis, että piispoilla on tässä heidän kanssaan samaa mieltä oleva kirkko ja ettei sellaisia säädöksiä tehdä ilman kirkon hyväksymystä tai vastoin sen tahtoa." (p. 745.)

Tämän vahvistaa sitten tunnustuksemme nimenomaisin sanoin, kun *Yksimielisyyden ohjeessa* sanotaan: "Me uskomme, opetamme ja tunnustamme, että Jumalan seurakunnalla on joka paikkakunnalla ja kaikkina ai-

koina tilanteen vaatiessa valta muuttaa näitä seremonioita sen mukaan, mikä on seurakunnille hyödyllisintä ja rakentavinta." (Epitome X, 4. GA, s. 814. Saks. tekstin mukaan.)

Myös *Luther* kirjoittaa tästä asiasta: "Piispalla ei ole piispana valtaa määrätä kirkolleen ainoatakaan määräystä tai seremoniaa ilman kirkon joko selvin sanoin tai vaieten antamaa hyväksymystä, koska kirkko on vapaa ja talon emäntä eivätkä piispat vallitse seurakuntien uskoa eivätkä saa rasittaa niitä vastoin näiden tahtoa. Sillä hehän ovat vain palvelijoita ja taloudenhoitajia, mutta eivät kirkon herroja. Mutta jos kirkko, yhtenä ruumiina piispan kanssa, on niin sopinut, he voivat keskenään panna toistensa kannettavaksi mitä haluavat, kunhan jumalisuus ei vain siitä kärsi, ja voivat halutessaan myös luopua siitä." (Luthers Antwort an Melanchthon in Augsburg auf die ihm zugeschickten Fragen von den Menschensatzungen. 21.6.1530. St. L. XVI, 1014.)

Johann Gerhard kirjoittaa: "Konstituutiota (kirkon järjestystä) koskeva valta on kirkon valtaa, joka koskee ulkoisia ja vapaan harkintavallan määräyksiä ja sääntöjä. Niitä säädetään järjestyksen ja säädylisyyden tähden ja tiettyjen käytäntöjen asettamiseksi sekä kirkon jäsenten yksimielisyyden edistämiseksi ulkonaista jumalanpalvelusta koskevissa asioissa tai sellaisten poistamiseksi, kulloinkin sen mukaan, mitä kirkon tarpeet tai hyötynäkökohdat vaativat. Tämä valta kuuluu kuitenkin koko kirkolle, eikä se ole erityisesti hengelliselle säädylle ominainen valta, vaikka mielihyvin myönnämme, että tämän vallan ensi- ja pääkohdat lankeavat kirkon viralle." (Loc. de minist. § 193. VI, s. 131.)

10. [Seurakunnan velvollisuus on asettua yhteyteen toisten seurakuntien kanssa]

Seurakunnan velvollisuus on säilyttää rakkauden ja rauhan yhdyssiteellä hengen yhteys paitsi omassa keskuudessaan niin myös muun oikeauskoisen kirkon kanssa. Ef. 4:3: "*Ja pyrkien säilyttämään hengen yhteyden rauhan yhdyssiteellä.*" 1 Tess. 4:9-10: "*Veljellisestä rakkaudesta ei ole tarvis teille kirjoittaa; sillä itse te olette Jumalalta oppineet rakastamaan toisianne; niin te myös teette kaikkia veljiä kohtaan koko Makedoniassa. Mutta me kehoitamme teitä, veljet, siinä varttumaan yhä enemmän.*" Room. 15:26-27: "*Sillä Makedonia ja Akaia ovat halunneet kerätä yhteisen lahjan niille Jerusalemin pyhille, jotka ovat köyhyydessä. Niin he ovat halunneet, ja he ovatkin sen heille velkaa; sillä jos pakanat ovat tulleet osallisiksi heidän hengellisistä aarteistaan, niin he puolestaan ovat velvolliset auttamaan heitä*

maallisilla." 2 Kor. 8:19: "Ja jonka seurakunnat vielä sen lisäksi myös ovat valineet matkatoveriksemme viemään tätä rakkauden lahjaa, joka on meidän toimitettavanamme itse Herran kunniaksi ja oman alttiutemme osoitukseksi."

Huomautus. Tästä antaa todistuksen myös vanha leipzigilainen teologi *Hieronymus Kromayer*, kun hän kirjoittaa: "Totuutta ei tule vain tuntea, vaan sitä tulee myös harjoittaa niiden tunnustajien kesken, jotka ovat samaa yhteyttä, seuraavien raamatunkohtien mukaan: Ef. 4:3: '*Ahkeroida säilyttää hengen yhteys rauhan yhdyssiteellä.*' 1 Kor. 12:12-13: '*Sillä niinkuin ruumis on yksi ja siinä on monta jäsentä, mutta kaikki ruumiin jäsenet, vaikka niitä on monta, ovat yksi ruumis, niin on Kristuskin; sillä me olemme kaikki yhdessä Hengessä kastetut yhdeksi ruumiiksi, olimmepa juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, ja kaikki olemme saaneet juoda samaa Henkeä.*'" (Theol. posit.-pol. Lips. 1677. S. 1029.)

Luther selittää: "Jos se muutoin ilman syntiä ja vaaraa tai ilman pahennusta voi tapahtua, niin on aivan mainiota, että seurakunnat ulkonaisissakin asioissa, jotka ovat vapaita, ovat keskenään yksimielisiä, kuten ne ovat yhtä Hengessä, uskossa, sanassa, sakramentissa jne. Sillä niin on hyvä ja se miellyttää jokaista. Myös sen vuoksi, että erilaisuus, koska se on tarpeetonta, muistuttaa kovasti skismaa, sydänten erimielisyyttä tahi eroa – Pyhä Paavali opettaa näet kaikkialla, että meidän tulee ahkeroida opettaa ja elää samoin ja yksimielisesti ja varoa epäsopua ja erilaisuutta, missä voimme, Room. 12:16²² ja 1 Kor. 1:10²³." (Kurzes Bekenntnis von dem Sakrament. Vuodelta 1545. EA XXXII, 423-425. St. L. XX, 1790-1791, 69-72.)

Sanojen "*Pitäkää pyhien tarpeet ominanne*" [Room. 12:13] johdosta tri *Heinrich Müller* kirjoittaa: "Paavali haluaa, että meidän tulee tehdä itsemme osallisiksi heidän tarpeistaan, eli meidän tulee pitää niitä kuin ne olisivat omiamme, ja samoin kuin me haluamme tehtävän meille itsellemme, meidänkin tulee tehdä heille. Ei riitä, että me ojennamme heille lahjamme, vaan ennen kuin annamme alмумme heille, meidän täytyy ensiksi ottaa heidän kurjuutensa koskemaan itseämme, niin että se ahdistaa meitä niin kovasti kuin itse sitä tuntisimme; kuten Henki sanoo Hebr. 13:3: '*Muistakaa*

²² Room. 12:16: "Olkaa keskenänne yksimieliset. Älkää korkeita mielitelkö, vaan tyytykää alhaisiin oloihin. Älkää olko itsemiehestänne viisaita."

²³ 1 Kor. 1:10: "Mutta minä kehoitan teitä, veljet, meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeen, että kaikki olisitte puheessa yksimieliset ettekä suvaitsisi riitaisuuksia keskuudessanne, vaan pysyisitte sovinnossa ja teillä olisi sama mieli ja sama ajatus."

vankeja, niinkuin olisitte itsekin heidän kanssaan vangittuina.' Sillä siellä, missä ollaan yhteen liitettyjä, on myös kärsimyksen osallisuus, kuten saman ruumiin jäsenistä havaitsemme. Kun jalkaa kivistää, silmät itkevät ja käsi kuivaa kyynleet." (Apostolische Schlusskette. S. 48.)

11. [Seurakunnan velvollisuus on edistää koko kirkon asiaa]

Seurakunnan asiana on myös osaltaan auttaa koko kirkon rakentamista ja edistämistä. Aam. 6:6: [Te.] *"jotka juotte viiniä maljoista ja voitelette itsenne parhaalla öljyllä, mutta ette murehdi Joosefin sortumista!"* Apt. 11:21-23: *"Ja Herran käsi oli heidän kanssansa, ja suuri oli se joukko, joka uskoi ja kääntyi Herran puoleen. Ja sanoma heistä tuli Jerusalemin seurakunnan korviin, ja he lähettivät Barnabaan Antiokiaan. Ja kun hän saapui sinne ja näki Jumalan armon, niin hän iloitui ja kehoitti kaikkia vakaalla sydämellä pysymään Herrassa."* Apt. 15:1 ss. [Jerusalemin kokous Antiokian seurakunnan pyynnöstä.]

Huomautus. *Luther* todistaa tästä, samalla kun hän muistuttaa, että Jumala on juuri sen vuoksi säättänyt pyhän kasteen saarnan oheen ja sen kautta pystyttänyt näkyviä kristillisiä seurakuntia, jotta kirkko leviäisi yhä laajemmalle ja jotta se säilyisi maailman loppuun asti. Hän kirjoittaa: "Se, että Kristus lisää alkuosaan *"joka uskoo"* [Mark. 16:16] kasteen, liittyy kristikunnassa ulkonaista virkaa koskevaan käskyyn, kuten hän yhdistää nämä molemmat asiat Matt. 28:19:ssä: *'Opettakaa kaikkia kansoja ja kastakaa heitä'* jne. Ja hän osoittaa ensiksikin, ettei kuitenkaan usko, josta tämä evankeliumi saarnaa, saa jäädä salaan eikä kätköön; ikään kuin riittäisi, että kukin voisi mennä menojaan kuultuaan evankeliumin ja uskoa vain itseään varten eikä hänen tarvitsisi tunnustaa uskoaan toisten edessä. Jotta tulisi selväksi, ei vain se, missä evankeliumia saarnataan, vaan myös se, missä se vastaanotetaan ja uskotaan, eli se, missä kirkko ja Kristuksen valtakunta on maailmassa, hän haluaa tuoda meidät yhteen ja säilyttää yhdessä tällä kasteen jumalallisella merkillä. Sillä ilman tätä ulkonaista kokoamista ja merkkiä me olisimme hajalla eikä kristikuntaa voitaisi levittää eikä se voisi säilyä loppuun asti. Mutta nytpä hän haluaa sitoa meidät yhteen sellaisella jumalallisella kokoamisella, että evankeliumi kulkisi yhä edemmäksi ja edemmäksi ja tunnustuksemme kautta tuotaisiin mukaan toisiakin." (Helatorstain evankeliumisaarna. EA. XII, 21. 212.)

Vanha marburgilainen teologi *Daniel Arcularius* ammentaa kertomuksesta, kun Jerusalemin seurakunta lähetti Barnabaan Antiokiaan edistämään siellä Herran työtä [Apt. 15:22,35], opin "seurakuntien keskinäisestä yhteydestä, jonka nojalla he ovat velvollisia olemaan toisilleen tarpeen tullen avuksi opettamalla, muistuttamalla, kehottamalla, lohduttamalla ja ottamalla vaari muista senkaltaisista jumalisista velvollisuuksista nimenomaan toimien Jerusalemin ja Antiokian seurakuntien esikuvan mukaan". (Commentar. ad Act.)

[Huom. Katso myös kuudennen ja seitsemännen jakson opetuksia kirjan lopulla, s. 169-201!]

KOLMAS LUKU

Valtiosta riippumattoman ev.lut. paikallisseurakunnan oikeuksien ja velvollisuuksien käyttämisestä

A. Ensimmäinen jakso

Seurakuntakokouksista

12. [Seurakuntakokoukset ovat tarpeellisia]

Vastuullista, terveellistä ja Jumalalle otollista oikeuksien ja velvollisuuksien hoitoa varten jokaisen vapaan paikallisseurakunnan on tarpeen ottaa käyttöön järjestyneet julkiset kokoukset, joissa sen sisäiseen hallintoon kuuluvista välttämättömistä toimenpiteistä neuvotellaan ja päätetään tai joissa niitä myös pannaan toimeen. Matt. 18:17: *"Mutta jos hän ei kuule heitä, niin ilmoita seurakunnalle. Mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule, niin olkoon hän sinulle, niinkuin olisi pakana ja publikaani."* 1 Kor. 5:4: *"Sittenkuin olemme, te ja minun henkeni ynnä meidän Herramme Jeesuksen voima, tulleet yhteen."* Apt. 21:17-22: *"Ja saavuttuamme Jerusalemiin veljet ottivat meidät iloiten vastaan. Seuraavana päivänä Paavali meni meidän kanssamme Jaakobin tykö, ja kaikki vanhimmat tulivat sinne saapuville. Ja kun hän oli heitä tervehtinyt, kertoi hän kohta kohdalta kaikki, mitä Jumala hänen palveluksensa kautta oli tehnyt pakanain keskuudessa. Sen kuultuaan he ylistivät Jumalaa ja sanoivat Paavalille: 'Sinä näet, veli, kuinka monta tuhatta juutalaista on tullut uskoon, ja he ovat kaikki lainkiivailijoita. Mutta heille on kerrottu sinusta, että sinä opetat kaikkia pakanain seassa asuvia juutalaisia luopumaan Mooseksesta ja kiellät heitä ympärileikkaamasta lapsiaan ja vaeltamasta säädettyjen tapojen mukaan. Mitä siis on tehtävä? Varmaankin on suuri joukko kokoontuva, sillä he saavat kuulla sinun tulleen.'" Apt. 6:2:*

"Niin ne kaksitoista kutsuivat kokoon opetuslasten joukon ja sanoivat: 'Ei ole soveliaista, että me laiminlyömme Jumalan sanan toimittaaksemme pöytäpalvelusta.'" Apt. 15:30: "Niin heidät lähetettiin matkalle, ja he tulivat Antiochiaan; siellä he kutsuivat koolle seurakunnan ja antoivat heille kirjeen." 1 Tim. 5:20: "Syntiä tekeviä nuhtelee kaikkien kuullen, että muutkin pelkäisivät."

Huomautus. Myös Luther opettaa oikeaan seurakuntajärjestykseen kuuluvan, että seurakunta kokoontuu, ei ainoastaan kaikille [jäsenille] sallittuun armonvälineiden käyttöön²⁴, vaan myös yhteisesti neuvottelemaan ja huolehtimaan kaikista muistakin asioistaan. Hän ei kirjoita siitä vain kirjoituksessaan *Kirkolliskokouksista ja kirkoista*: "Jos emme voikaan saada [yleisiä] kirkolliskokouksia, niin meillä on seurakuntia ja kouluja, jotka vaikka ovatkin pieniä, ovat ainaisia ja hyödyllisiä kirkolliskokouksia" (Von Conciliis und Kirchen, St. L. XVI, 2261), vaan antaa kirjoituksessaan *Saksalainen messu* vuodelta 1526 vielä seuraavan opetuksen: "On kolme erilaista jumalanpalvelusta ja messua²⁵. Ensiksikin on latinankielinen [Formula missae] – – Toiseksi on saksalainen messu ja jumalanpalvelus, jota nyt käsittelemme ja joka tulee järjestää yksinkertaisten maallikoiden tähden. Näiden kahdenlaisen messun meidän täytyy antaa tapahtua niin, että niitä pidetään julkisesti kirkoissa kaikelle kansalle. Sen keskuudessa on monia, jotka eivät vielä usko eli eivät ole kristittyjä. Heistä suuri osa seisoo töllyilemässä nähdäkseen jotakin uutta, ikään kuin olisimme turkkilaisten tai pakanoiden keskuudessa pitämässä jumalanpalvelusta jollakin aukiolla tai kentällä. Tässä meillä ei näet ole vielä järjestettyä eikä varmaa seurakuntaa, jossa kristittyjä voisi evankeliumin mukaisesti hallita, vaan ihmisiä vasta julkisesti houkutellaan uskoon ja kristillisyyteen.

Sen sijaan kolmannen tavan, joka vastaisi oikeata evankelisen järjestyksen laatua, ei pitäisi tapahtua kovin julkisella paikalla kaiken kansan keskellä, vaan niiden, jotka vakavissaan haluaisivat olla kristittyjä ja tunnustaa evankeliumia teoin ja sanoin, tulisi nimellään kirjoittautua ja kokoontua keskenään esimerkiksi jossakin talossa rukoukseen, lukemiseen, kastamaan, saamaan sakramentin ja harjoittamaan muita kristillisiä tekoja. Ne, jotka eivät elä kristillisesti, voisi tässä järjestyksessä todeta sellaisiksi, heitä voisi

²⁴ Kirkkokurin alaiset ovat oma lukunsa; heille ei anneta sakramenttia eikä absoluutiota, ennen kuin tulevat parannukseen. Toim.

²⁵ Messulla Luther ymmärtää tässä jokaista järjestettyä julkista tilaisuutta, jossa käytetään armonvälineitä yhteisesti rukoillen, ylistäen ja kiittäen. C.F.W.W.

nuhdella, ojentaa, sulkea pois seurakunnasta eli asettaa pannaan Kristuksen ohjeen Matt. 18:15 ss. mukaan. Tässä voisi säilyttää kristityille myös yleisen almun, että he antaisivat sydämensä halusta ja jakaisivat köyhille pyhän Paavalin esimerkin mukaan 2 Kor. 9:1-2,12²⁶. Tähän ei myöskään tarvita paljoa ja monipuolista laulamista. Kasteen ja [ehtoollisen] sakramentin toimittamisessa tässä voisi käyttää jotakin lyhyttä kaunista tapaa ja suunnata kaiken sanaan ja rukoukseen sekä rakkauteen. Tätä varten täytyisi olla lyhyt hyvä katekismus, joka käsittelee uskoa, kymmentä käskyä ja isämeitä.²⁷ Lyhyesti sanoen, jos meillä olisi sellaista väkeä ja sellaisia henkilöitä, jotka haluaisivat vakavissaan olla kristittyjä, järjestys ja tapa olisivat pian luodut. Mutta minä en voi enkä tohdi vielä järjestää tai pystyttää sellaista seurakuntaa eli kokoontumista. Minulla ei näet ole vielä siihen väkeä eikä henkilöitä; enkä myöskään näe montakaan, jotka pyrkisivät saamaan sellaisen aikaan. Mutta jos tilanne muuttuu sellaiseksi, että minun on se tehtävä ja minua siihen vaaditaan, niin etten voi jättää hyvällä omallatunnolla sitä tekemättä, niin haluan mielelläni hoitaa osuuteni ja auttaa parhaalla mahdollisella tavalla, minkä voin. Siihen saakka tahdon antaa sen säilyä kahden ensimmäisen sanotun tavan mukaisena ja auttaa julkisesti kansan seassa sellaisen jumalanpalveluksen, nuorison opetuksen ja muiden uskon kutsumisen ja houkuttelun edistämistä saarnan lisäksi, kunnes sanan vakavasti ottavat kristityt sen löytävät ja sitä vaativat, jottei tästä aiheutuisi itsepäisyyteni vuoksi lahkoutumista. Olemmehan me saksalaiset villi, raaka, raivokas kansa, jonka kanssa ei saa alkaa mitään keveästi, ellei äärimmäinen hätä siihen pakota." (St. L. X, 228-230.)

Kun sitten samana vuonna 1526 Hombergissa pidetyssä synodissa Hessenissä esitettiin hyväksyttäväksi reformaatiojärjestys Hessenin luterilaisia seurakuntia varten, jonka mukaan mm. oli järjestetty sellaisia seurakuntakokouksia huolehtimaan seurakunnan asioista, Luther ei lykännyt sitä tuonemmaksi, ikään kuin sellaisen järjestyksen aika ei vielä olisi ollut. *Hombergin synodi* oli näet säätänyt seuraavaa: "Jokaisessa seurakunnassa, kun

²⁶ 2 Kor. 9:1-2,12: "Pyhien avustamisesta minun tosin on tarpeetonta kirjoittaa teille; sillä minä tunnen teidän alttiutenne, ja siitä minä kehuin teitä makedonialaisille, että näet Akaia on ollut valmiina menneestä vuodesta alkaen, ja niin on teidän intonne saanut sangen monta innostumaan. — — Sillä tämä avustamispalvelus ei ainoastaan poista pyhien puutteita, vaan käy vieläkin hedelmällisemmäksi Jumalalle annettujen monien kiitosten kautta."

²⁷ Se, mitä Luther sanoo tässä lyhyestä veisuusta, kaste- ja ehtoolliskaavoista sekä lyhyestä katekismuksesta, toteutui luterilaisessa kirkossa muutaman vuoden kuluttua. C.F.W.W.

siinä on ensin saarnattu Herran sanaa jonkin aikaa, pidetään joka sunnuntai välittömästi joko ehtoollisen tai ruokailun jälkeen uskovien kokous sopivassa paikassa, johon kaikkien niiden miesten, jotka haluavat palvella Kristusta ja kuuluvat pyhiin lukuun, tulee osallistua käsittelemään yhteisesti Jumalan sanan perusteella piispan kanssa kaikki seurakunnassa juuri käsiteltävät asiat." (Philipp's des Grossmüthigen hessische Kirchen-Reformationsordnung. Herausgegeben von Credner. Giessen, 1852. S. 76.) Se, mikä aikanaan pidatti Lutheria tämän järjestyksen toteuttamisesta, nimittäin seurakuntien sekava tila, minkä seurauksena olisi tapahtunut lahkoutuminen, ei voi estää meitä toteuttamasta tätä "oikeata evankelista järjestystä", koska täällä on jo uskonnonvapauslain sallimana alkanut lahkoutuminen, mitä parhaiten voidaan hillitä evankeliumin saarnan ohella juuri tällä "oikealla evankelisella järjestyksellä".

13. [Osallistumisoikeus seurakuntakokouksiin]

Puhumiseen, neuvotteluun, äänestämiseen ja päättämiseen on kaikilla täysi-ikäisillä miespuolisilla seurakunnan jäsenillä osallistumisoikeus; naiset ja nuoriso ovat siitä poissuljetut. Matt. 18:17-18: *"Mutta jos hän ei kuule heitä, niin ilmoita seurakunnalle. Mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule, niin olkoon hän sinulle, niinkuin olisi pakana ja publikaani. Totisesti minä sanon teille: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa."* Apt. 1:15,23-26: *"Ja niinä päivinä Pietari nousi veljien keskellä, kun oli väkeä koolla noin sata kaksikymmentä henkeä, ja sanoi: — Ja he asettivat ehdolle kaksi, Joosefin, jota kutsuttiin Barsabbaaksi, lisänimeltä Justukseksi, ja Mattiaan. Ja he rukoilivat ja sanoivat: 'Herra, sinä, joka kaikkien sydämet tunnet, osoita, kummanko näistä kahdesta sinä olet valinnut ottamaan sen paikan tässä palveluksessa ja apostolinvirassa, josta Juudas vilpistyi pois, mennäkseen omaan paikkaansa.' Ja he heittivät heistä arpaa, ja arpa lankesi Mattiaalle, ja hänet luettiin niiden yhdentoista kanssa apostolien joukkoon."* Apt. 15:5,12-13,22-23: *"Mutta fariseusten lahkosta nousivat muutamat, jotka olivat tulleet uskoon, ja sanoivat: 'Heidät on ympärileikattava ja heitä on käskettävä noudattamaan Mooseksen lakia.' — Niin koko joukko vaikeni, ja he kuuntelivat Barnabasta ja Paavalia, jotka kertoivat, kuinka suuria tunnustekoja ja ihmeitä Jumala oli tehnyt pakanain keskuudessa heidän kauttansa. Kun he olivat lakanneet puhumasta, lausui Jaakob: 'Miehet, veljet, kuulkaa minua!' — Silloin apostolit ja vanhimmat ja koko seurakunta näkivät hyväksi valita keskuudestaan muutamia miehiä ja lähettää heidät Antiokiaan Paavalin ja Barnabaan mukana, nimittäin Juudaan, jota kutsuttiin*

Barsabbaaksi, ja Silaan, jotka olivat johtavia miehiä veljien joukossa; ja kirjoittivat heidän mukaansa näin kuuluvan kirjeen: 'Me apostolit ja vanhimmat, teidän veljenne, lähetämme teille, pakanuudesta kääntyneille veljille Antiokiassa ja Syyriassa ja Kilikiassa, tervehdyksen.'" 1 Kor. 5:2: "*Ja te olette paisuneet pöyhkeiksi! Eikö teidän pikemminkin olisi pitänyt tulla murheellisiksi, että se, joka on tuommoisen teon tehnyt, poistettaisiin teidän keskuudestanne?*" 1 Kor. 6:2: "*Vai ettekö tiedä, että pyhät tulevat maailman tuomitsemaan? Ja jos te tuomitsette maailman, niin ettekö kelpaa ratkaisemaan aivan vähäpätöisiä asioita?*" 1 Kor. 10:15: "*Minä puhun niinkuin ymmärtäväisille; arvostelkaa itse, mitä minä sanon.*" 1 Kor. 12:7: "*Mutta kullekin annetaan Hengen ilmoitus yhteiseksi hyödyksi.*" 2 Tess. 3:15: "*Älkää kuitenkaan pidäkö häntä vihollisena, vaan neuvokaa niinkuin veljeä.*" 1 Kor. 14:34-35: "*Olkoot vaimot vaiti teidänkin seurakunnankokouksissanne, sillä heidän ei ole lupa puhua, vaan olkoot alamaisia, niinkuin lakikin sanoo. Mutta jos he tahtovat tietoa jostakin, niin kysykööt kotonaan omilta miehiltään, sillä häpeällistä on naisen puhua seurakunnassa.*" 1 Piet. 5:5: "*Samoin te, nuoremmat, olkaa vanhemmille alamaiset ja pukeutukaa kaikki keskinäiseen nöyryyteen, sillä 'Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrylle hän antaa armon.'*"

Huomautus 1. *Johann Gerhard* kirjoittaa: "Apt. 15:22:sta²⁸ päätellään, etteivät vain apostolit, vaan vanhimmatkin olivat läsnä tässä kirkon kokouksessa, vieläpä, että koko seurakunnalla apostoleitten ja vanhinten kanssa oli ratkaiseva äänivalta – – Nikaian kirkolliskokouksessa eräs vanhus, joka oli maallikko ja joka ei ollut suuresti perehtynyt logiikkaan ja filosofiaan, sai enemmän aikaan filosofeja vastaan kuin kaikki piispat." (Confess. cathol. f. 683.)

Daniel Arcularius kirjoittaa: "Siitä, että julkisissa kirkkoa koskeissa asioissa ei saa päättää mitään vastoin seurakunnan äänestystä ja yksimielistä kantaa, opettaa meille esimerkkinsä avulla apostolinen synodi (Apt. 15). Vaikkakin apostolit ja vanhimmat, joille seurakunta oli siirtänyt asian arvioimisen, johtivat puhetta, he eivät kuitenkaan toimineet muita hallitsevasti eivätkä pidättäneet itselleen julkisen asian ratkaisua, niin että olisivat sulkeneet pois seurakunnan äänestyksen. Samalla tässä nähdään kansassa suurta vaatimattomuutta, kun se nojaa tärkeässä arvioinnissa apostoleihin ja

²⁸ Apt. 15:22: "*Silloin apostolit ja vanhimmat ja koko seurakunta näkivät hyväksi valita keskuudestaan muutamia miehiä ja lähettää heidät Antiokiaan Paavalin ja Barnabaan mukana, nimittäin Juudaan, jota kutsuttiin Barsabbaaksi, ja Silaan, jotka olivat johtavia miehiä veljien joukossa.*"

vanhimpiin. Tällä nuhdellaan piispojen ylpeyttä, jotka vaativat itselleen kirkollisten asioiden ratkaisuvalltaa ja päättävät niistä hyvänä pitämällään tavalla ilman seurakunnan neuvoa ja usein vastoin sen tahtoa." (Comment. in Acta, ad cap. 15,22.)

Kun apostoli Paavali sanoo, että Korinton seurakunnassa sukurutsaaja on asetettava pannaan seurakunnan tultua "yhteen", arminiolainen teologi Hugo Grotius selittää sen niin, että "parhaiden" kristittyjen pitäisi tuomita hänet ja asettaa hänet pannaan, mutta kirkkomme kuuluisa teologi *Abraham Calovius* hylkää tämän Raamatun sanoista poikkeavana selityksenä ja kirjoittaa 1 Kor. 5:2:n johdosta: "Perusteettomalla tavalla Grotius ymmärtää tässä puhuttavan parhaista eikä kaikista kristityistä, sillä hämääksi jää, ketkä olisi näin saatava koolle ja keitä olisi pidettävä parhaina." (Bibl. illustr. ad 1. c.)

Kokouksen johdosta, joka Apt. 15:n mukaan pidettiin Antiokian seurakunnassa ilmenneen riita-asian sopimiseksi, huomauttaa *Abraham Calovius*: "Sanotaan, että suuri riita syntyi ei vain apostoleitten kesken, vaan myös vanhinten (pastorien), jopa koko seurakunnan eli paikalla olleen kokouksen kesken, kunnes Pietari puhui sekä Paavali ja Barnabas kertoivat pakanoiden keskuudessa tapahtuneista Jumalan ihmeistä, minkä seurauksena koko joukko hiljeni. Nyt kun sen jälkeen oli kuultu Jaakobiakin, joka esitti arviointinsa ja perusteli sen Raamatulla, näkyi ei vain apostoleille, vaan myös vanhimmille, eikä vain heille, vaan myös koko seurakunnalle hyväksi lähettää tiettyjä miehiä Antiokiaan mukanaan kaikkien kirkon kokouksessa läsnäolleiden laatima synodin kirje, joka kirjoitettiin kaikkien nimissä, kaikkien tietien ja kaikkien siihen yhtyessä ja sen hyväksyen. Synodissa eivät tehneet päätöksiä siis yksin apostolit, vaan apostolit ja vanhimmat yhdessä koko seurakunnan kanssa. Synodin päätökseksi katsottiin se, minkä näkivät hyväksi ei vain apostolit, vaan myös vanhimmat ja koko seurakunta koskien esillä ollutta kysymystä tai niiden valintaa, jotka lähetettiin, tai synodin kirjettä. Luukas ei ole ainoa, joka sanoo sen nähdyn hyväksi, tai että kaikki arvioivat ja päättivät asian olevan niin, vaan itse synodin kirjekin todistaa siitä, kun se alkaa: '*Apostolit, vanhimmat ja veljet*'²⁹, ja asiaa kerrottaessa sanotaan: '*Me olemme yksimielisesti nähneet hyväksi*' ja jakeessa 28: '*Sillä Pyhä Henki ja me*', siis kaikki edellä mainitut, '*olemme nähneet hyväksi*'. Synodista ja allekirjoituksista eivät ole siis poissuljettuja vanhimmat eivätkä maallikotkaan, minkä paavilaiset kieltävät – – Ilman perusteita Bellarmin rajoittaa tämän kokouksessa syntyneen suuren riidan apostoleihin ja vanhimpiin. Aivan sopimatonta on kuitenkin sanoista '*Kun oli noussut suuri*

²⁹ Vastaa Lutherin käyttämää käsikirjoitusten lukutapaa; toisin lukee KR -38.Toim.

riita' päätellä, että riidan olivat nostattaneet yksinomaan apostolit ja vanhimmat. Miksi sitten? Näköjään siksi, että sitä sanotaan suureksi ja koska sitä kävivät vaikutusvaltaiset miehet! Mutta Luukas sanoo ennemminkin, että tämä oli paljon keskusteltu, monipuolinen ja kauaskantoinen asia. Jos nyt haluaisi tehdä sellaisia johtopäätöksiä, niin se syntyi kansanjoukosta; mikä vähintäänkin on varmempaa, koska sen perään sanotaan: *'Niin koko joukko vaikenä, ja he kuuntelivat Paavaliala ja Barnabasta'* tarkkaavaisesti. Se oli siis sitä ennen puhunut ja ilmaissut samalla arviointinsa asiasta – Se, että lopulta apostolit, joiden esitetään puhuneen väittelyn jälkeen, olisivat lausuneet päätösarvioinnin, ja he nimenomaan yksistään, minkä vuoksi Luukas olisi esittänyt heidän yksinomaan puhuneen, on läpeensä väärä johtopäätös, koska heidän arviointinsa eivät olleet lopullinen päätös eikä synodin päätöksestä ja loppuarvioinnista suljettu pois vanhimpia tai muuta paikalla ollutta väkeä, kuten edellä on näytetty toteen. Tässä ei siis puhuminen ja päätösarviointi ole yksi ja sama asia. – Vasta Jaakob käyttää sanaa *'päättää'*, ja häneen, ei Pietariin eikä muihin, liitetään päätös. Sanovatko nyt sitten paavilaiset, että muut apostolit oli suljettu pois päätösarvioinnista? Sen vuoksi on oikeampaa johtaa synodin päätöksestä, kuten Luukas sen mainitsee, ja synodin kirjeen sisällöstä se, jotka tekivät synodin päätöksen. Sitä eivät näet tehneet yksistään apostolit eivätkä vain vanhimmat apostoleitten kanssa, vaan apostolit ja vanhimmat sekä koko seurakunta eli muu väki." (Bibl. illustr. ad 1.c.)

Huomautus 2. Siitä, että nuorten, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä, ei pidä puhua julkisissa seurakuntakokouksissa, todistaa myös *Luther* Ensimmäisen Pietarin kirjeen selityksessään: "Pietari haluaa kristikunnassa pidettäväksi sellaisen järjestyksen, että nuoret seuraavat vanhoja, jotta kaikki sujuisi alaisten ylempiään kohtaan osoittamassa nöyryydessä. Jos tämä olisi yleinen käytäntö, ei tarvittaisi paljon lakeja. Hän siis haluaa nuorempia hallittavan sen mukaan, minkä vanhemmat parhaiten tietävät tapahtuvan Jumalan kunniaksi. Pyhän Pietarin mielestä vanhojen tulee kuitenkin olla Hengessä oppineita ja ymmärtäviäisiä. Jos he näet itse ovat houkkia eivätkä ymmärrä mitään, siitä ei synny hyvää hallitusta; mutta jos he ovat ymmärtäviäisiä, on hyvä, että he hallitsevat nuorisoa. Pyhä Pietari ei kuitenkaan vielä puhu maallisesta hallituksesta, vaan ylipäänsä siitä, että vanhimpien, olkoot pappeja tai muuten vanhoja miehiä, tulee hallita nuorempia Hengessä." (1 Piet. 5:3:n johdosta. St. L. IX, 1104.)

14. [Seurakuntakokousten puheenjohto]

Seurakuntakokousten ulkonainen johto on niiden asia, jotka ovat seurakunnan esimiehiä tai joiden tehtäväksi on annettu ulkonaisen hallitsemisen virka. Apt. 15:6: *"Niin apostolit ja vanhimmat kokoontuivat tutkimaan tätä asiaa."* Room. 12:8 " – – joka on johtaja, johtakoon toimellisesti." 1 Kor. 12:28: *"Niinpä Jumala asetti seurakuntaan ensiksi muutamia apostoleiksi, toisia profeetoiksi, kolmansia opettajiksi, sitten hän antoi voimallisia tekoja, sitten armolahjoja parantaa tauteja, avustaa, hallita, puhua eri kielillä."*

Huomautus. Kaikki kirkon virat ovat Jumalan asettamat tällä yhden viran, nimittäin saarnaviran, asettamisella; niinpä saarnaajia kutsutaan Jumalan sanassa esimiehiksi³⁰. Nimenomaan suuremmissa seurakunnissa on tarpeen ja eduksi, että tietyt erityiset saarnaviran toiminnot eriytetään apuviroiksi ja niiden hoitamiseen valitaan saarnaajan³¹ vierelle miehiä, joilla on siihen tarvittavat lahjat. Näin tapahtui esimerkiksi Jerusalemissa avustuspalvelun hoitamiseksi, Apt. 6. Myös 1 Tim. 5:17:stä³² näkyy, että apostolisena aikana oli vanhimpia, jotka eivät tehneet työtä sanassa, kuten saarnaajat tekivät, mutta jotka kuitenkin hoitivat seurakunnissa hallitsemisen virkaa. Missä taas sellaisia apuvirkoja ei ole, saarnaajalla on virkansa nojalla velvollisuus ottaa hoitaakseen myös seurakuntakokousten ulkonainen johtaminen. Mutta missä on hallitsemisen virkaan valittuja vanhimpia, voidaan kokousten puheenjohto siirtää myös heille.

Siitä kirjoittaa *Chemnitz*: "Koska seurakunnan virkaan kuuluu monia toimintoja, joita kaikkia tai jokaista niistä, mikäli uskovien joukko seurakunnassa on hyvin suuri, ei voi hoitaa yksi tai vain aivan muutama, alettiin, jotta kaikki tapahtuisi järjestyksessä, asiallisesti ja rakennukseksi, kun seurakunnan jäsenmäärä oli moninkertaistunut, jakaa näitä saarnaviran toimintoja tiettyihin seurakunnan palvelijoiden asteisiin³³, [joista käytetään ni-

³⁰ KR -38 ei käytä sanaa "esimies", vaan puhuu vastaavissa kohdin "johtajista" ja "johtamisesta". Toim.

³¹ Saarnaajalla luterilaiset isät tarkoittavat joko seurakunnan pastoria (kirkkoherraa) tai muuta palvelijaa kuten kappalaista tai hovisaarnaajaa, mutta ei maallikkosaarnaajaa. Tämä viimeainittu asia on vasta 1800-luvulta. Walther tarkoittaa saarnaajalla tässä ja muuallakin vastaavissa kohdissa seurakunnan paimenta, pastoria. Huolimatta erilaisista virka- ja arvonimistä pastori eli paimen on yksi parhaista eikä tulisi epäröidä käyttää sitä, milloin siitä on kysymys. Toim.

³² 1 Kor. 5:17: *"Vanhimpia, jotka seurakuntaa hyvin hoitavat, pidettäköön kahdenkertaisen kunnian ansainneina, varsinkin niitä, jotka sanassa ja opetuksessa työtä tekevät."*

³³ 'Aste'-sanalla ei tässä ymmärretä hierarkista järjestystä, ei myöskään arvojärjestystä, vaan erilaisiin lahjoihin perustuvaa toiminnan alaa eli jotakin julkiseen saarnavirkaan kuuluvaa aluetta.

meä tavxi" tai tavgmata]; kullakin oli oma tietty tehtävänsä, jossa hän palveli seurakuntaa hoitamalla tiettyjä saarnaviran toimintoja. Niinpä aluksi apostolit hoitivat sanan ja sakramenttien virkaa sekä samalla almujen jakamista. Kun opetuslasten luku kasvoi, he siirsivät tämän saarnaviran almuja³⁴ koskevan osan muille, joita he sanoivat diakoneiksi (palvelijoiksi). Ja he ilmoittavat syyksi sen, että voisivat keskeytymättä pysyä sanan virassa ja rukouksessa, Apt. 4:6. Ja tämä saarnaviran asteitten ja järjestysten ensi alku apostolisessa kirkossa osoittaa, millainen syy, laatu ja luonne, tarkoitus ja käyttö näillä asteilla ja järjestyksillä on määrä olla; jotta näet seurakunnan laadun mukaan yksittäiset saarnavirkaan kuuluvat toiminnot voitaisiin hoitaa helpommin, oikeammin, ahkerammin ja järjestyksessä, tietyllä arvokkuudella ja rakennukseksi – – Mutta kaikki nämä asteet apostolit sisällyttävät käsitteeseen vanhimmistojen ja kaitsijien toimi – – 1 Tim. 5:17:ssä apostoli mainitsee olevan kahdenlaisia vanhimpia, joista toiset tekivät työtä sanassa ja opetuksessa, toisten tehtäväksi oli annettu seurakuntakuri, jollaisesta vanhimmistosta myös Tertullianus mainitsee [Apologetico cap. 39] – – On kuitenkin nykyisen väittelyn tähden lisättävä seuraava muistutus: **1.** Ei ole olemassa Jumalan käskyä siitä, mitä ja kuinka paljon tällaisia asteita ja järjestyksiä tulee olla. **2.** Apostoleitten aikana kaikissa seurakunnissa ei aina ollut samoja asteita ja järjestyksiä eikä samassa määrin, mikä on pääteltävissä Paavalin eri seurakunnille kirjoittamista kirjeistä. **3.** Apostoleitten aikana ei ollut näiden asteiden sellaista jakoa, ettei useimmiten yksi ja sama henkilö olisi saanut tehtäväkseen ja hoitanut kaikkia näitä saarnavirkaan kuuluvia toimintoja, mikä seikka tunnetaan apostolisesta historiasta. Niinpä sellaiset järjestykset olivat apostolisena aikana vapaita, ja niitä järjestettäessä otettiin huomioon järjestys, sopivuus ja rakentuminen, paitsi että silloin tietyt erityislahjat, kuten kielten, profetian, apostolinviran ja ihmeitten lahjat Jumala jakoi tietyille erityisille henkilöille. Nämä asteet, joista tähän mennessä olemme puhuneet, eivät kuitenkaan olleet sanan ja sakramenttien viran

Koko seurakunnan toiminnan, myös sen hallinnan, tulee tapahtua hengellisesti varsinaisen julkisen saarnaviran johtamana, siis Jumalan sanan alla, ei milloinkaan sanan kanssa ristiriidassa. Kreikan tavxi" on tässä 'järjestys', 'virka-asema', usein ilmaistu latinaksi sanalla "gradus". Toim.

³⁴ Almujen jakamisen (diakonin) virka ei kuulu Chemnitzin luettelemiin asteisiin, joista hän mainitsee apostolit, profeetat, evankelistat, pastorit, opettajat eli katekeetat. Niiden yleisnimityksenä hänellä ovat vanhimmat ja kaitsijat eli piispat tai joskus myös palvelijat, kun heille oli uskottu sanan ja sakramenttien virka. Ne diakonit, joille ei ollut uskottu sanan ja sakramenttien virkaa, eivät olleet julkisessa saarnavirassa, vaan apuvirassa. Aluksi se oli apostoleitten huolena kuten rahavarojen hoitokin. Ks. Examen Concil. Trid. II. Locus XIII. Sectio II. Caput II. 2-5 p. 475-476. Toim.

ulkopuolella tai sen lisäksi, vaan jo esitetyistä syistä näihin asteisiin jaettuja itse saarnaviran todellisia toimintoja."³⁵ (Examen Concil. Trid. II. Locus XIII. Sectio II. Caput II. 2-5 p. 475-476.)

Johann Gerhard kirjoittaa hallintovanhimmista: "Apostolisessa ja alkukirkossa oli kaksi lajia vanhimpia, joita latinaksi sanottiin senioreiksi, kuten 1 Tim. 5:17:stä on pääteltävissä. Toiset näet toimittavat opetusvirkaa eli kuten apostoli itse sanoo "*tekevät työtä sanassa ja opetuksessa*", ja heitä kutsutaan kaitsojiksi (piispoiksi), paimeniksi (pastoreiksi) jne. Toisille oli määrätty vain moraalinen varjeleminen ja kirkkokurin ylläpito, koska silloinen vielä pakanallinen esivalta ei antanut kirkon opetustyössä oleville tukea tässä kohden; näitä sanottiin johtajiksi ja esimiehiksi, kuten 1 Kor. 12:28:sta ja Room. 12:8:sta on johdettavissa. Ambrosius kirjoittaa 1 Tim. 5:17:n johdosta aluksi: 'Myös synagogalla ja sen jälkeen kirkolla oli senioreita; ilman heidän neuvoaan ei ryhdytty mihinkään kirkossa, enkä tiedä mistä laiminlyönnistä johtuen tästä on luovuttu, esimerkiksi joko opettajien velttoudesta tai ennemminkin ylpeydestä, kun he yksin haluavat päteä.' Kummallakin lajilla oli yhteisesti nimenä *proestw'te*" [Biblia: '*hallitsevat*'], 1 Tim. 5:17, ja hJgoumevnoi Apt. 15:22 ('*johtavia miehiä*'); Hebr. 13:7,17,24 ('*johtajat*'). Molemmista oli muodostettu se pyhä kollegio, jota apostoli sanoo vanhimmistoksi 1 Tim. 4:14:ssä — — Vanhimmistoa edustaa nykyisin konsistori tai kirkkoneuvosto, joissa puheenjohto on kirkon ja yhteiskunnan viroissa olevilla henkilöillä ja jotka etupäässä huolehtivat seurakuntakurista."³⁶ (Loc. th. Tomus VI. De minist. § 232. S. 151.)

Vanha tanskalainen piispa *Caspar Erasmus Brochmand* kirjoittaa: "Savaria ja Erastus taistelivat kiivaasti sen puolesta, ettei kirkon ja yhteiskunnan

³⁵ Nykyään on tarpeen kiinnittää huomio siihen, että tässä Chemnitz huolella säilyttää kaikki saarnaviran asteet samaan kaitsojanvirkaan kuuluvina. Mikään aste ei itsessään ole jonkin toisen asteen valvonnan alainen, kuten on laita julkisen saarnaviran valvonnassa olevien opetustehtävien, esimerkiksi lasten opetusta hoitavien pyhäkoulun- ja kristillisten koulujen opettajien toimien. Ratkaiseva ero on siinä, että saarnavirkaan kuuluvien asteiden välillä *voi inhimillisen järjestyksen mukaan* toinen aste olla toisen asteen yläpuolella, kun taas julkisen saarnaviran valvontaan *täytyy* kuulua *jumalallisen järjestyksen mukaan* mainittu lasten opetus, sillä lapset kuuluvat siihen laumaan, joka on paimenen kaittavaksi uskottu, 1 Piet. 5:2. Toim.

³⁶ Gerhardin lausuma, kuten monet muutkin lainaukset siltä ajalta, heijastelee hänen aikansa sääty-yhteiskunnan olosuhteita, jolloin tietyn alueen koko väestö esivaltoineen kuului samaan kirkkoon. STLK:ssa on sellainen seurakuntajärjestys, että ylintä päättävältä edustaa seurakuntakokous ja saarnaviran apuna seurakunnan hallituksena toimii esimiehistö. Seurakuntakokouksessa puhetta johtaa joko seurakunnan esimies, joka on yksi esimiehistön jäsen ja jonka seurakuntakokous nimeää, tai joku muu seurakuntakokouksen valitsema henkilö, esimerkiksi pastori. Pastori on esimiehistön jäsen ja toimii sen kokousten puheenjohtajana. Toim.

[viroissa olevista] henkilöistä muodostuva vanhimmistö ole jumalallinen sääntämys, vaan inhimillinen keksintö. Me asetamme heille vastineeksi Paavalilta raamatunkohdan 1 Tim. 5:17: *'Vanhimpia, jotka seurakuntaa hyvin hoitavat, pidettäköön kahdenkertaisen kunnian ansainneina, varsinkin niitä, jotka sanassa ja opetuksessa työtä tekevät.'* Tässä apostoli selvästi opettaa, että vanhimpia on kahta lajia. Toiset suorittavat palvelustaan opettamalla, toisille oli siirretty huolenpito kirkkokurista. Tämä selitys saa vahvistuksensa itse Paavalilta, joka 1 Kor. 12:28:ssa mainitsee ne, jotka hallitsevat, siis ne, jotka seurakuntaa hallitessaan eivät samalla opettaneet. Heidät näet erotetaan apostoleista, profeetoista ja opettajista. Mutta Saravia ja Erastus näkevät kovasti vaivaa, jos ei kumotakseen Paavalin lausumasta otettua todistusta, niin ainakin tehdäkseen sen epäilynalaiseksi." (System. univers. th. II, fol. 383.)

Kansleri *Christoph Matthäus Pfaff* kertoo: "Meikäläisilläkin (luterilaisilla), jotka ovat Hollannissa ja Hampurissa, vanhimmat, jotka ovat maalikkoja, käyttävät yhdessä papiston kanssa yhteisölle kuuluvaa oikeutta." (Tractat von dem Ursprung des Kirchenrechts. Vuodelta 1722. S. 289.)

15. [Mitä asioita seurakuntakokousten tulee käsitellä]

Keskinäisen neuvonpidon ja päätöksenteon kohteita seurakuntakokouksissa ovat:

- Opinasiat. Apt. 15.
- Henkilöiden asettaminen kirkon virkoihin. Apt. 1:15-26; 6:1-6; 2 Kor. 8:[18-]19: "*[Ja me lähetämme hänen kanssaan veljen, jota evankeliumin julistamisesta kiitetään kaikissa seurakunnissa] ja jonka seurakunnat vielä sen lisäksi myös ovat valinneet matkatoveriksemme viemään tätä rakkauden lahjaa, joka on meidän toimitettavanamme itse Herran kunniaksi ja oman alttiutemme osoitukseksi.*"
- Seurakuntakuri. Matt. 18:17-20; 1 Kor. 5:1-5; 2 Kor. 2:6-11; 1 Tim. 5:20.
- Julkiset pahennukset. Apt. 21:20-22: "*Sen kuultuaan he ylistivät Jumalaa ja sanoivat Paavalille: 'Sinä näet, veli, kuinka monta tuhatta juutalaista on tullut uskoon, ja he ovat kaikki lainkiivailijoita. Mutta heille on kerrottu sinusta, että sinä opetat kaikkia pakanain seassa asuvia juutalaisia luopumaan Mooseksesta ja kiellät heitä ympärileikkaamasta lapsiaan ja vaeltamasta säädettyjen tapojen mukaan. Mitä siis on tehtävä? Varmaankin on suuri joukko kokoontuva, sillä he saavat kuulla sinun tulleen.'*"
- Riitaisuudet jäsenten kesken. 1 Kor. 6:1-8.

– Asiat, jotka koskevat hyvää järjestystä ja jumalanpalvelusmenoja. 1 Kor. 14:26-40; 16:1-2.

– Jne.

Huomautus. *Tilemann Hesshusius* kirjoittaa: "Matt. 18:ssa Herra Kristus ei usko maalliselle vallalle, vaan seurakunnalleen korkeimman päättäjä- ja tuomiovallan kirkkoa koskevissa asioissa, joista tärkeimpiä ovat seuraavat: Pastoreitten valinta ja kutsuminen, opin arvioiminen ja uskottomien opettajien viraltapano. Hän näet sanoo nimenomaan: sitä, joka ei halua kuulla seurakuntaa, on pidettävä pannaan pantuna pakanana ja publikaanina. Tätä ei pidä ymmärtää vain siten, että kirkolla on valta julistaa katumaton synnintekijä pannaan pannuksi, vaan että seurakunnalla on korkein valta kaikissa kirkkoa koskevissa asioissa, muun muassa tarkastuksissa, seurakuntakuria koskevissa asioissa, opillisten jakaantumisten arvioinnissa ja paimenviran asettamisessa." (Von Beruf und Enturlaubung der Prediger. Giessen, 1608. S. 50-51.)

Johann Gerhard kirjoittaa: "Sen, ettei ainoastaan prelaattien ja pastoreiden, vielä vähemmän ainoastaan Rooman paavien asiana ole laatia kirkollisia lakeja, osoitamme **ensiksikin** avainten luovuttamisesta. Sillä, jolle Kristus on antanut avaimet, on myös oikeus laatia kirkollisia säädöksiä. Perusteenä on se, että sen asiana, jolle avaimet on annettu, on myös kaikki se, mikä kuuluu avaintenvallan käyttöön. Avaimet taas on annettu koko kirkolle. **Toiseksi** osoitamme sen apostolien aikaisesta kirkollisesta hallinnasta (politia ecclesiasticae). Kirkollinen hallinta tapahtui apostolien aikana siten, että kirkollista hallintaa koskeviin yhteisiin neuvonpitoihin päästettiin mukaan apostolien lisäksi myös muut uskovat, Apt. 1:16; 6:2. Kirkollisten säädösten laatiminen ei ole siis vain piispojen asia, jotka seurasivat apostoleita virassa, vaan myös muiden uskovien. **Kolmanneksi** osoitamme sen apostolisen konsiilin laadusta. Niiden asiana, jotka apostolisessa konsiilissa laativat jumalanpalvelusmenoja koskevia säädöksiä (Apt. 15), on vielä nykyisinkin laatia kirkollisia säädöksiä. Mutta nytpä apostolien konsiilissa eivät yksin apostolit määränneet jumalanpalvelusmenoja, vaan koko kirkko. Jerusalemiin eivät näet tulleet koolle ainoastaan apostolit, vaan myös vanhimmat, j. 6, joilla ei ymmärretä vain pastoreita, vaan myös muita esimiehiä. Molemmat kokoontuivat samassa tarkoituksessa pohtimaan, oliko ympärileikkausta ja muita Mooseksen lakia koskevia tapoja pidettävä vielä voimassa olevina Uuden liiton aikana. Niin, jopa koko uskovien joukko oli läsnä, j. 12, ja kaikkien yhteisen äänestyksen nojalla tehtiin päätös, j. 22: '*Silloin apostolit ja vanhimmat ja koko seurakunta näkivät hyväksi.*' Niinpä kokouksen päätöksen

päällekirjoitukseksi kirjoitettiin, j. 23: '*Me apostolit ja vanhimmat ja veljet*³⁷, *lähetämme teille, pakanuudesta kääntyneille veljille Antiokiassa ja Syyriassa ja Kilikiassa, tervehdyksen.*' Tämä toistetaan jakeessa 25: '*me olemme yksimielisesti nähneet hyväksi*' ja jakeessa 28: '*Sillä Pyhä Henki ja me olemme nähneet hyväksi, ettei teidän päällenne ole pantava enempää kuormaa kuin nämä välttämättömät.*' **Neljänneksi** osoitamme sen alkukirkon käytännöstä. (Confess. cathol. fol. 627 a.)

Johann Konrad Dannhauer kirjoittaa: "Kirkko on siitä johtuen pyhä, että sille on välittömästi annettu kuin siihen kiinni liimautuneina seurakunnalliset oikeudet kuten taloudenhoitoon kuuluva Kristuksen hyvien tekojen ja sakramenttien jakaminen, avaintenvalta, jumalanpalvelusmenoista päättäminen jne. Onhan kirkko Kristuksen morsian, avaimia kantava perheenemäntä ja saaliin jakaja, Ps. 68:13. Siinä yksin voi säilyä ja keskeytymättä edelleen siirtyä kirkon oikeus, kun apostolit kuolevat ja kaitsijoista tulee susia. Sille on osoitettu lopullinen tuomiopäätös, Matt. 18:17. Hätätapauksessa, kun se ei voi toimia järjestyksen mukaisesti [paimenen puuttuessa], se sekä opettaa, kastaa että päästää synneistä kenen tahansa yhteyteensä kuuluvan jäsenen kautta, siis niiden kautta, jotka Kristus on tehnyt kuninkaimkseen ja papeikseen, Ilm. 1:6. (Tätä mieltä on myös Chemnitzimme Evankeliumiharmoniassaan, Cap. 92, s. 1748.) Se voi myös ilmoittaa sudesta, kun gallit lähestyvät ja vartiokoirien nukuessa (ja muuttuessa susiksi) pääsevät Capitoliumin kukkulalle. Silloin ei ole hanhillakaan oikeutta olla mykkiä, ja kun tuli pääsee irti, ei voida ottaa vaari muusta kuin yleisestä rakkauden edellyttämästä kutsumuksesta."³⁸ (Christeis. I, 69.)

³⁷ Tässä kohden Luther ja luterilaiset isät, ns. Kuningas Jaakon käännös (Authorised Version, 1611) ym. seuraavat eri, yhteydessään paremmin ymmärrettävää lukutapaa kuin KR 38. Toim.

³⁸ Dannhauerilla on tässä mielessä seuraava tapaus: Kun vuonna 390 eKr. gallit otettuaan haltuunsa Rooman nousivat pimeässä yössä niin hiljaa Capitoliumille erääseen temppeliin ja sen linnoihin, missä roomalainen sotajoukko vielä piti puoliaan, etteivät nukahtaneet vartijat eivätkä edes koirat huomanneet heitä, niin Junolle pyhitetyt hanhet herättivät huudollaan sotaväen unesta ja pelastivat Capitoliumin (Ks. Liv. hist. V, 47.) C.F.W. W.

16. [Miten päätös on tehtävä opin ja omantunnon asioissa, miten ehdonvallan asioissa]

Opin ja omantunnon asiat on ratkaistava yksimielisesti Jumalan sanan ja kirkon tunnustuksen mukaisesti. Jes. 8:20: "*Pysykää laissa ja todistuksessa!*" *Elleivät he näin sano, ei heillä aamunkoittoa ole.*"

Ehdonvallan asiat, toisin sanoen sellaiset asiat, joista Jumalan sanassa ei ole käskyä eikä kieltoa, tulee sitä vastoin ratkaista kristillisessä järjestyksessä ääntenenemmistöllä rakkauden ja kohtuuden periaatteiden mukaisesti ja edeltäneen neuvonpidon jälkeen. 1 Kor. 16:14: "*Kaikki, mitä teette, tapahtukoon rakkaudessa.*" 1 Kor. 14:40: "*Mutta kaikki tapahtukoon säädyllisesti ja järjestyksessä.*" Kol. 2:5: "*Sillä jos ruumiillisesti olenkin poissa, olen kuitenkin teidän kanssanne hengessä ja iloitsen nähdessäni järjestyksen, joka teidän keskuudessanne vallitsee, ja teidän lujan uskonne Kristukseen.*"

Jos tapahtuisi, että seurakunta päättäisi jotakin, mikä on vastoin Jumalan sanaa, sellainen päätös on tyhjän veroinen, ja se on sellaiseksi todettava ja peruutettava.

Huomautus 1. Siitä, että luterilaisessa seurakunnassa ei voida tehdä päätöstä ääntenenemmistöllä asioissa, joista Jumalan sana on päättänyt ja joista kirkon tunnustuksissa annetaan todistus, vaan että jokaisen jäsenen täytyy alistua Jumalan sanalle, joka on korkein tuomari, ja tunnustukselle, joka on oikeauskoisen kirkon todistus, *kirkkomme tunnustukset* todistavat seuraavasti: "Me tunnustaudumme ensiksikin Vanhan ja Uuden testamentin profeetallisiin kirjoituksiin, Israelin puhtaaseen ja kirkkaaseen lähteeseen, joka on ainoa tosi ojennusnuora, jonka mukaan kaikki opettajat ja opit on koeteltava ja arvioitava. — Mitä edellä on sanottu kristillisen oppimme summasta (kirkon tunnustuksissa), tähtää ainoastaan siihen, että meillä olisi yksi, yksiselitteinen, varma, yhteinen opin muoto, johon kaikki evankeliset seurakuntamme yhteisesti tunnustautuvat ja jonka perusteella ja jonka mukaisesti, **koska** ([weil] ei mikäli) se on otettu Jumalan sanasta, kaikkia muita kirjoituksia on koeteltava ja käyttöön hyväksyttävä, arvioitava ja ohjattava." (Yksimielisyyden ohje, Täydellinen selitys, Opin summa, 10, saksankielisen tekstin mukaan. GA, s. 834, 838.)

Tunnustuskirjojen esipuheessa sanotaankin lopuksi, että tunnustuskirjat ovat laaditut ja hyväksytyt sen vuoksi, että niiden mukaisesti "voi tunnistaa puhtaan opin ja erottaa sen väärennetyistä. Rauhattomat ja riidanhaluiset, ne, jotka eivät tahtoisi sitoutua mihinkään puhtaan opin muotoon, pannaan nyt aisoihin, niin etteivät voi mielin määrin käydä pahennusta herättäviä väit-

telyjä, eivät tuoda kirkkoon mielettömiä harhojaan eivätkä puolustaa niitä" (TK 1990, s. 37).

Seurakunta, joka haluaa olla kristillinen ja nimenomaan evankelisluterilainen, ei voi siis vasta äänestämällä päättää, päteekö se oppi, joka on jo Jumalan sanassa ja kirkon tunnustuksissa ratkaistu, saati äänestämällä hylätä sitä. Siinä samassa, kun jokin seurakunta ei enää hyväksy evankelisluterilaisen kirkon tunnustuskirjojen ratkaisevaa arvovaltaa, se lakkaa olemasta luterilainen seurakunta. Jos taas se ei halua alistua pyhän Raamatun, iankaikkisen Jumalan sanan selville lausumille, niin siitä on tullut saatanan synagoga, Ilm. 3:9.

Huomautus 2. *Luther* kirjoittaa ehdonvallan asioita koskien: "Niin tulee siis kaikissa muissa ulkonaisissa asioissa, jotka eivät ole vastoin uskoa eikä rakkautta, olla se ero, että noudatamme niitä rakkaudesta myöntyen toisten tahtoon niin, että mukaudumme ja soveltaudumme siihen. Mutta jos he vaativat meitä noudattamaan niitä kuuliaisuudesta, autuuteen välttämättöminä, niin kaikki [myöntyminen] tulee jättää ja tehdä vastarintaa, jotta osoitettaisiin, ettei kristityltä vaadita mitään muuta kuin uskoa ja rakkautta; kaikki muu on jätetty rakkaudelle vapaaksi sen mukaan kuin yhteinen etu vaatii. Sellaisten asioiden noudattaminen rakkaudesta ja vapaudesta ei vahingoita ketään; mutta niiden noudattaminen pakosta ja kuuliaisuudesta on kadottavaa. Tämä tulee ymmärtää myös seremonioista, virsistä, rukouksista ja kaikista muista ulkonaisista kirkollisista järjestyksistä puhuttaessa, niin kauan kuin niitä noudatetaan rakkaudesta ja vapaudesta. Sellaista meidän tulee harjoittaa vain palvellaksemme yhteisöä, johon kuulumme, ja sille mieliksi, jos kyseinen toiminta ei ole itsessään pahaa. Mutta jos vaaditaan, että meidän on pakko tehdä niin, meidän on siitä heti kohta luovuttava ja vastustettava sitä säilyttääksemme uskon vapauden. (Epistolasaarnasta 4. adv. sunn. EA. VII, 114.)

Onko sitten seurakunnan jäsenen noudatettava jotakin ehdonvallan asiaa rauhan tai rakkauden tähden, käy ilmi jo siitä, että enemmistö on antanut äänensä sen puolesta.

Johann Gerhard kirjoittaa: "Sanomme, että oikeus kirkollisten säädösten laatimiseen on luettava koko kirkon asiaksi, mutta ei vain esimiesten ja pastorien asiaksi. Sanomme, ettei mikään kirkolle annettu lainsäädäntövalta ole ehdoton, jonka nojalla sillä olisi lupa säätää asioita mielivaltaisesti miten tahtoo, vaan se on rajoitettu valta, joka on näet sidoksissa Jumalan sanan normiin ja kirkon hyvinvointiin. Kolmanneksi osoitamme, etteivät kirkolliset säädökset itsessään eivätkä ehdottomasti ja suoranaisesti sido omiatuntoja, **ensiksikin** kristillisestä vapaudesta. Kristus on vapauttanut meidät

seremonialain ikeestä ja julistanut vapaiksi omantunnon ansiollisuudesta, joka perustuu ihmisten tekemiin sitomisiin. Kohdissa Apt. 15:10³⁹; 1 Kor. 7:25⁴⁰; Gal. 5:1⁴¹; Kol. 2:16,20⁴² vahvistetaan kristityille annettu vapaus ehdonvallan asioiden käytössä, kunhan vain pahennus on poissa tieltä. Osoitamme sen **toiseksi** Kristuksen käskystä. Kristus on nimenomaan kieltänyt apostoleja opettamasta mitään sen lisäksi mitä hän itse käski, Matt. 28:20⁴³. Samoin Jumala ei halunnut Vanhassa testamentissa mitään lisättävän käskyihinsä tai niistä mitään pois otettavan, 5 Moos. 4:2; 12:32⁴⁴; Sananl. 30:6⁴⁵, ja on nimenomaan todistanut, ettei hän halua tulla palvelluksi ihmiskäskyin, Jes. 29:3⁴⁶. Hän ei ole siis antanut kenellekään valtaa pystyttää uusia jumalanpalveluksia tai kuormittaa omiatuntoja uusilla laeilla. Osoitamme sen **kolmanneksi** apostolien esimerkistä. He eivät anastaneet itselleen valtaa tehdä uusia lakeja ja rasittaa niillä omiatuntoja, 1 Kor. 7:35⁴⁷; 2 Kor. 1:24⁴⁸.

³⁹ Apt. 15:10: "Miksi te siis nyt kiusaatte Jumalaa ja tahdotte panna opetuslasten niskaan ikeen, jota eivät meidän isämme emmekä mekään ole jaksaneet kantaa?"

⁴⁰ 1 Kor. 7:25: "Mutta neitsyistä minulla ei ole Herran käskyä, vaan minä sanon ajatukseni niinkuin se, joka on Herralta saanut sen laupeuden, että hän on luotettava."

⁴¹ Gal. 5:1: "Vapauteen Kristus vapautti meidät. Pysykää siis lujina, älkääkään antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen."

⁴² Kol. 2:16,20: "Älköön siis kukaan teitä tuomitko syömisestä tai juomisesta, älköön myöskin minkään juhlan tai uudenkuun tai sapatin johdosta. — Jos te olette Kristuksen kanssa kuolleet pois maailman alkeisvoimista, miksi te, ikäänkuin eläisitte maailmassa, sallitte määrätä itsellenne sääddöksi."

⁴³ Matt. 28:20: " — ja opettamalla heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käskennyt teidän pitää. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti."

⁴⁴ 5 Moos. 4:2,12: "Älkää lisätkö mitään siihen, mitä minä teille määrään, älkääkään ottako siitä mitään pois, vaan noudattakaa Herran, teidän Jumalanne, käskyjä, jotka minä teille annan." 5 Moos. 12:32: "Kaikkea, mitä minä käsken, noudattakaa tarkoin. Älkää siihen mitään lisätkö älkääkään siitä mitään ottako pois."

⁴⁵ Sananl. 30:6: "Älä lisää hänen sanoihinsa mitään, ettei hän vaatisi sinua tilille ja ettet valhettelijaksi joutuisi."

⁴⁶ Jes. 29:13: "Ja Herra sanoi: Koska tämä kansa lähestyy minua suullaan ja kunnioittaa minua huulillaan, mutta pitää sydämensä minusta kaukana, ja koska heidän jumalanpelkonsa on vain opittuja ihmiskäskyjä."

⁴⁷ 1 Kor. 7:35: "Tämän minä sanon teidän omaksi hyödyksenne, en pannakseni kytkettyä kaulaanne, vaan sitä varten, että eläisitte säädyllisesti ja häiriytymättä pysyisitte Herrassa."

Osoitamme sen **neljänneksi** siitä, minkä luontoinen lainlaatija on. Jumala yksin on omientuntojen herra ja hän yksin on lainantajamme, Jes. 33:2⁴⁹; Jaak. 4:12⁵⁰. Hänellä yksin on valta pelastaa ja tuomita kadotukseen. Hänellä yksin on valta säätää lakeja, jotka suoranaisesti, välittömästi ja ehdottomasti sitovat omiatuntoja. Osoitamme sen **viidenneksi** siitä tarkoituksesta, joka kirkolla tulee olla ehdonvallan asioiden käytössä. Oikea kirkko ei käske tekemään ehdonvallan asioita tai jättämään ne tekemättä antamansa käskyn tähden, vaan vain järjestyksen tähden ja siksi, että ne ovat hyviä tapoja, että ylläpidettäisiin järjestystä ja vältettäisiin pahennusta. Niin kauan kuin tätä ei rikota, omattunnot jäävät vapaiksi eikä niille tuoteta vaivaa eikä pakkoa." (Confess. cathol. f. 626, 627.)

Jos siis edes koko kirkko ei voi vaatia liittymään sen säädöksiin ehdonvallan asioissa omaatuntoa velvoittavasti, niin luonnollisesti vielä paljon vähemmän sitä voi vaatia kirkollinen hallitus tai yksittäinen seurakunnan paimen.

⁴⁸ 2 Kor. 1:24: "Ei niin, että tahdomme vallita teidän uskoanne, vaan me yhdessä autamme teitä teidän iloonne; sillä uskossa te olette lujat."

⁴⁹ Jes. 33:22: "Sillä Herra on meidän tuomarimme, Herra on johdattajamme, Herra on meidän kuninkaamme; hän pelastaa meidät."

⁵⁰ Jaak. 4:12: "Yksi on lainsäätäjä ja tuomari, hän, joka voi pelastaa ja hukuttaa; mutta kuka olet sinä, joka tuomitset lähimmäisesi?"

17. [Seurakuntakokousten koollekutsumisesta]

Jotta kaikki tapahtuisi säädyllyisesti ja järjestyksessä eikä rakkautta loukattaisi, kokous tulee ilmoittaa julkisesti etukäteen ja varata siihen jos mahdollista kaikille jäsenille sopiva aika. Jos joku ei siitä huolimatta ilmaannu paikalle, hän itse luopuu äänioikeudesta tässä kokouksessa. Rakkauuden ja rauhan tähden sekä tarpeellisista varovaisuussyistä on suositeltavaa, että tärkeät päätökset asioissa, joita voidaan siirtää tuonnetemmaksi, saavat seurakunnan päätöksinä lainvoiman vasta sitten, kun ne vahvistetaan seuraavassa kokouksessa.

Huomautus. Tähän viitataan *Yksimielisyyden ohjeessa*, kun siinä sanotaan: "Tämän mukaan me uskomme, opetamme ja tunnustamme, että jokaisen paikkakunnan Jumalan seurakunnalla joka aika on tilanteen mukaan täysi oikeus ja valta järjestyksen mukaisella ja asiaan kuuluvalla tavalla muuttaa, vähentää ja lisätä ehdonvallan asioita tarkkaan harkiten ja pahennusta herättämättä sen mukaan kuin kulloinkin katsotaan niiden parhaiten hyödyttävän ja edistävän hyvää järjestystä, kristillistä kurinalaisuutta ja evankeliumin mukaisia hyviä tapoja sekä rakentavan kirkkoa. Siitä, miten sellaisissa ulkonaisissa ehdonvallan asioissa voi myös myöntyä ja antaa periksi uskossa heikkojen hyväksi, opettaa Paavali Room. 14:21⁵¹ ja osoittaa sen omalla esimerkillään, Apt. 16:3⁵²; 21:26⁵³; 1 Kor. 9:19⁵⁴." (Täyd. sel. X, 9, saksalaisen tekstin mukaan. GA, s. 1056-1057.)

Lutherin laatimassa järjestyksessä, joka koskee yhteistä rahastoa Leissnigissa, sanotaan: "Kolmasti vuodessa, kuten esimerkiksi loppiaisen jälkeisenä sunnuntaina jne., tulee koko seurakunnan pitää yleinen jäsenkokous klo 11 ja tulla koolle raatihuoneelle, ja viipyä ainakin kello kahteen asti. Ensiksikin tulee lukea julki ja kuunnella tämä meidän veljellinen sopimuk-

⁵¹ Room. 14:21: "Hyvä on olla lihaa syömättä ja viiniä juomatta ja karttaa sitä, mistä veljesi loukkaantuu tai joutuu lankeemukseen tai heikoksi tulee."

⁵² Apt. 16:3: "Paavali tahtoi häntä mukaansa matkalle ja otti hänet ja ympärileikkasi hänet juutalaisten tähden, joita oli niillä paikkakunnilla; sillä kaikki tiesivät, että hänen isänsä oli kreikkalainen."

⁵³ Apt. 21:26: "Silloin Paavali otti ne miehet luokseen, ja kun hän seuraavana päivänä oli puhdistanut itsensä heidän kanssaan, meni hän pyhäkköön ja ilmoitti, milloin heidän puhdistuspäivänsä tulisivat päättymään, jota ennen heidän kunkin edestä oli tuotava uhri."

⁵⁴ 1 Kor. 9:19: "Sillä vaikka minä olen riippumaton kaikista, olen tehnyt itseni kaikkien palvelijaksi, voittaakseni niin monta kuin suinkin."

semme ja neuvotella kymmenen tehtävään valitun esimiehen opettamisesta ja esittää heidän kaupanpito- ja tilikirjansa. Vielä meidän kaikkien tulee yhteisesti sopia yhteisen rahastomme hoidosta, tuloista ja menoista ja muista yleisistä tarpeista ja sopivuudesta sekä Jumalan armosta lopuksi päättää tämän veljellisen sopimuksen säilyttämisestä yhteisen omaisuus- ja varallisuustilanteen mukaan ja siitä, ettei se pääse heikkenemään. Vaikka joku yhteisestä seurakunnastamme ei voisi olla läsnä näinä kolmena määrättynä päivänä, kuitenkin ilman merkittävää suurta aihetta ei kenenkään tule jäädä pois – vielä vähemmän, kuten edellä on huomautettu, ryhmä saa siirtää sitä säännöllisissä oloissa." (Walch X, 1173-1174. Ks. myös St. L. X, 974.)

18. [Pöytäkirjan pitäminen]

Asioiden käsittelyä koskevat olennaiset asiat pitäisi merkitä pöytäkirjaan tehtävään valitun pöytäkirjanpitäjän toimesta, lukea ne jokaisen kokouksen lopussa, päättää äänestyksellä pöytäkirjan oikeellisuudesta, tehdä tarpeelliset korjaukset sekä lukea pöytäkirja vielä seuraavan kokouksen alussa. Apt. 15:23-31.

19. [Alku- ja loppurukoukset]

Saarnaaja aloittaa ja päättää kokouksen rukouksella. Jos pastoria ei ole paikalla, rukouksen lukee siihen määrätty henkilö. Matt. 18:19: "*Vielä minä sanon teille: jos kaksi teistä maan päällä keskenään sopii mistä asiasta tahansa, että he sitä anovat, niin he saavat sen minun Isältäni, joka on taivaissa.*" Apt. 6:4: "*Mutta me tahdomme pysyä rukouksessa ja sanan palveluksessa.*"

Huomautus 1. *Martin Chemnitz kirjoittaa: "Tällä [julkisella saarna]viralla on Jumalan sille antama valta, 2 Kor. 10:4 ss.⁵⁵ ja 13:3-4⁵⁶, kuitenkin sel-*

⁵⁵ 2 Kor. 10:4-6: "*Sillä meidän sota-aseemme eivät ole lihalliset, vaan ne ovat voimalliset Jumalan edessä hajottamaan maahan linnoituksia. Me hajotamme maahan järjen päätelmät ja jokaisen varustuksen, joka nostetaan Jumalan tuntemista vastaan, ja vangitsemme jokaisen ajatuksen kuuliaisiksi Kristukselle ja olemme valmiit rankaisemaan kaikkea tottelemattomuutta, kunhan te ensin olette täysin kuuliaisiksi tulleet.*"

⁵⁶ 2 Kor. 10:3-4: [*Etten, kun taas tulen, ole teitä säästävä,*] koska te etsitte todistetta siitä, että minussa puhuu Kristus, joka ei ole heikko teitä kohtaan, vaan on teissä voimallinen. Sillä vaikka hänet ristiinnaulittiin, kun hän oli heikko, elää hän kuitenkin Jumalan voimasta; olemmehan mekin hänessä heikot, mutta me elämme hänen kanssaan Jumalan voimasta teitä kohtaan."

lainen valta, joka on luovutettu sille tietyin velvollisuuksiin ja rajoituksiin. Se on näet valta julistaa Jumalan sanaa, opettaa harhailevia, ojentaa syntiä tekeviä, kehottaa laiskoja, lohduttaa ahdistuneita, tukea heikkoja, tehdä vastustajille vastarintaa, koetella ja tuomita väärät opit, ojentaa niitä, jotka lankeavat epämoraaliseen vaellukseen, toimittaa Jumalan säätämät sakramentit, antaa syntejä anteeksi ja pidättää synnit, olla laumalle esikuvana, rukoilla seurakunnan edestä, pitää rukouksia yksityisesti sekä myös lausua seurakunnan julkiset rukoukset" jne. (Examen Conc. Trid. fol. 573.)

Friedrich Balduin kirjoittaa: "Julkisissa rukouksissa seurakunnanpalvelija on seurakunnan suu. Hän puhuu Jumalalle seurakunnan nimessä, samalla tavoin kuin hän saarnatessaan on Jumalan suu ja puhuu Jumalan nimessä kansalle." (Tractat. de casibus conscient. p. 247.)

Luther: "Jos nyt jollekulle uskotaan sanan virka, niin hänelle annetaan kaikki ne virat, jotka sanalla pannaan toimeen seurakunnassa, toisin sanoen valta kastaa, siunata, sitoa ja päästää, rukoilla, koetella ja arvioida."⁵⁷ (Sendschreiben, wie man Kirchendiener wählen etc. soll, an den Rath und Gemeine der Stadt Prag. Hall. A. X, 1862.)

Huomautus 2. Kirjassa *Die Sächsischen General-Artikel* sanotaan: "Koulunopettajien tulee niillä paikkakunnilla, missä seurakunnilla on sivutoimintapiste, lukea kansalle sen sunnuntain epistola ja evankeliumi Lutherin selityksen kera sekä Katekismuksen pääkappaleet niitä selittämättä ja veisata joitakin kristillisiä virsiä saksan kielellä sillä välin kun pastori saarnaa muualla eikä kansa täällä voi kuulla hänen saarnaansa." (38.)

⁵⁷ Tästä Lutherin lausumasta näkyy selvästi, mitä Luther ymmärtää julkisella saarnaviralla, ja samalla se, kuinka Luther säilyttää viran ykseyden, sulkien siitä pois esim. koulujen opettajat. Toim.

B. Toinen jakso

Kuinka paikallisseurakunnan tulee panna toimeen velvollisuutensa huolehtia siitä, että sen keskuudessa Jumalan sana asuu runsaasti ja on jatkuva käytössä

20. [Saarnaviran pystyttämisestä ja ylläpitämisestä]

Paikallisseurakunta panee täytöntöön tätä velvollisuuttaan ennen kaikkea pystyttämällä ja ylläpitämällä keskuudessaan julkisen saarnaviran. Tiit. 1: 5: *"Minä jätin sinut Kreettaan sitä varten, että järjestäisit, mitä vielä jäi järjestämättä, ja että asettaisit, niinkuin minä sinulle määräsin, joka kaupunkiin vanhimmat."* Ef. 4:11,14: *"Ja hän antoi muutamat apostoleiksi, toiset profeetoiksi, toiset evankelistoiksi, toiset paimeniksi ja opettajiksi. – ettemme enää olisi alaikäisiä, jotka ajelehtivat ja joita viskellään kaikissa opintuulissa ja ihmisten arpapelissä ja eksytyksen kavalissa juonissa."*

Huomautus. Siitä, että julkisen saarnaviran pystyttäminen tai pystyttämättä jättäminen ei ole paikallisseurakunnan vapaassa vallassa, antaa todistuksen kirkon tunnustus, kun *Puolustuksessa* sanotaan: "Seurakunnalla on Jumalan käsky asettaa virkaan saarnaajia ja palvelijoita." (XIII, 12.)

Wittenbergin uskonpuhdistusartikloissa vuodelta 1545, jotka myös Luther on allekirjoittanut, sanotaan: "Sanottakoon ensin tämä saarnavirasta, että tiedettäisiin meidän tunnustavan, kuten myös iankaikkinen, muuttumaton totuus on, että saarnavirka ja sakramenttien palvelusvirka on välttämätön ja että kirkko (seurakunta) on siihen sidottu ja ettei mitään Jumalan kansaa, ei mitään valittuja ole muualla paitsi siellä, missä on evankeliumin ääni ja sakramentit. Toiseksi on tunnettava myös tämä Jumalan suuri hyvä teko ja siitä kiitettävä, että hän on antanut kirkolleen käskyn, että sen tulee itse valita henkilöitä saarnavirkaan ja sakramenttien palvelustoimeen, ja että hän tahtoo vaikuttaa voimallisesti näiden kirkon valitsemien henkilöiden kautta; hän herättää monia heidän keskuudessaan ja valaisee heidät erityisillä lahjoilla kirkon parantamiseksi, kuten Paavali käski Tiitusta asettamaan ja järjestämään pappeja kaupunkeihin [Tiit. 1:5]." (St. L. XVII, 1150.)

Luther kirjoittaa Huonepostillassaan: "Monethan saattavat myös hyvinkin astua esiin ja sanoa: Mihin me enää tarvitsemme seurakunnanpaimenia ja saarnaajia, voimmehan itse lukea kotona? Niinpä he menevät varmoina menojaan eivätkä lue kotonakaan. Tai mikäli he kuitenkin lukevat kotona, niin se ei ole niin hedelmällistä eikä niin voimallista kuin, mitä sana on voimallinen julkisen saarnan ja saarnaajan suun kautta, jonka Jumala on kutsunut ja säätänyt saarnaamaan ja puhumaan sinulle." (Hauspost. D. VIII. p. Tr. St. L. XIIIb, 2253; WA XXXVI, 220.)

Samassa teoksessa *Luther* kirjoittaa Paavalin kääntymyksestä: "Tässä on erityisesti pantava merkille se, että vaikka Jumala puhuu taivaasta käsin Paavalin kanssa, niin hän ei kuitenkaan tahdo kumota saarnavirkkaa eikä tehdä kenestäkään jotakin erikoista, vaan hän ohjaa Paavalin kaupunkiin saarnatuolin eli seurakunnanpaimenen luo; siellä hänen tulee kuulla ja oppia, mitä on opittava. – Jumala tahtoo, että meidän tulee mennä ja kuulla evankeliumia niiltä, jotka sitä saarnaavat; sieltä hänet löydetään eikä mistään muualta. – Paavali siis tulee Kristuksen ja sanan tuntemiseen Ananiaan kautta. Tuolta pieneltä tulitikun pahaselta täytyy Paavalin saada valonsa, vaikka Ananias ei ollut edes sormen veroinen Paavaliin verrattuna ja vain kuin pikkuruinen kynttilä aurinkoon verrattuna. Tämä on erityisesti tässä kertomuksessa pantava merkille, että saarnavirka opittaisiin arvostamaan korkealle. Sillä tässä sanotaan kirkkaasti ja selvästi, että Paavali, suuri tohtori, sai ymmärryksen pikku tohtorin, Ananiaan, kautta." (Hauspostille. Am Tage St. Pauli Bekehrung. St. L. XIIIb, 2654 s; WA XXXVII, 269 s.)

21. [Pastoreitten valitsemisesta ja kutsumisesta]

Siihen, että seurakunta keskuudessaan huolehtii vastuullisesti julkisen saarnaviran pystyttämisestä ja sen ylläpitämisestä, kuuluu ensiksikin saarnaajan valitseminen ja kutsuminen. Jotta seurakunta voi toteuttaa tämän mitä tärkeimmän toimenpiteen Jumalan sanan mukaan ja huutaa häntä yhteisesti sydäimestä avuksi, se ottaa mukaan mikäli mahdollista yhden tai useamman jo virassa olevan kokeneen seurakunnanpalvelijan (pastorin), käyttää hyväksi heidän neuvojaan ja uskoo heille, jos he voivat olla läsnä, julkisen valintaprosessin johdon. Tiit. 1:5: "*Minä jätin sinut Kreettaan sitä varten, että järjestäisit, mitä vielä jäi järjestämättä, ja että asettaisit, niinkuin minä sinulle määräsin, joka kaupunkiin vanhimmat.*" Vrt. Apt. 1:15-26; 6:1-6; 14:23.

Jokainen äänioikeutettu seurakunnan jäsen saa esittää yhtä ehdokasta. Apt. 1:23: "*Ja he asettivat ehdolle kaksi, Joosefin, jota kutsuttiin Barsabbaaksi,*

lisäanimeltä Justukseksi, ja Mattiaan."

Jokaisen ehdotetun vaalikelpoisuudesta päätetään sitten seuraavien raamatunkohtien nojalla: 1 Tim. 3:2-7 [*"Niin tulee siis seurakunnan kaitsijan olla nuhteeton, yhden vaimon mies, raitis, maltillinen, säädyllinen, vieraanvarainen, taitava opettamaan, ei juomari, ei tappelija, vaan lempeä, ei riitaisa, ei rahanahne, vaan sellainen, joka oman kotinsa hyvin hallitsee ja kaikella kunniallisuudella pitää lapsensa kuuliaisina; sillä jos joku ei osaa hallita omaa kotiansa, kuinka hän voi pitää huolta Jumalan seurakunnasta? Älköön hän olko äsken kääntynyt, ettei hän paisuisi ja joutuisi perkeleen tuomion alaiseksi. Ja hänellä tulee myös olla hyvä todistus ulkopuolella olevilta, ettei hän joutuisi häväistyksen alaiseksi eikä perkeleen paulaan."*]; Tiit. 1:6-9 [*"Jos missä olisi joku nuhteeton, yhden vaimon mies, jonka lapset ovat uskovia, eivät irstaudesta syytettyjä eivätkä niskoittelevia. Sillä seurakunnan kaitsijan on, niinkuin Jumalan huoneenhaltijan tulee, oltava nuhteeton, ei itserakas, ei pikavihainen, ei juomari, ei tappelija, ei häpeällisen voiton pyytäjä, vaan vieraanvarainen, hyvää rakastava, maltillinen, oikeamielinen, pyhä, itsensähillitseväinen; hänen tulee pysyä kiinni opimukaisessa, luotettavassa sanassa, että olisi kykenevä sekä neuvomaan terveellä opilla että kumoamaan vastaansanojain väitteet."*]; 2 Tim. 2:15,24-26 [*"Pyri osoittautumaan Jumalalle semmoiseksi, joka koetukset kestää, työntekijäksi, joka ei työtään häpeä, joka oikein jakelee totuuden sanaa. – – Mutta Herran palvelijan ei sovi riidellä, vaan hänen tulee olla lempeä kaikkia kohtaan, kyetä opettamaan ja pahaa kärsimään; hänen tulee sävyisästi ojentaa vastustelijoita; ehkäpä Jumala antaa heille mielenmuutoksen, niin että tulevat tuntemaan totuuden ja selviävät perkeleen pauloista, joka on heidät vanginnut tahtoansa tekemään."*].

Se, joka vaalikelpoisiksi hyväksytyistä ja ehdollepannuista saa kaikki äänet tai ehdottoman ääntenenemmistön, tunnustetaan Jumalan seurakunnan kautta kutsumaksi ja hyväksytyksi.

Vaalin nojalla laaditaan kutsuasiakirja, se luetaan seurakunnalle, ja sen tultua hyväksytyksi seurakunnan esimiehistö tai siihen valitut henkilöt allekirjoittavat sen ja lähettävät valitulle. 1 Kor. 16:3: *"Mutta kun olen saapunut teidän tykönnne, lähetän minä ne henkilöt, jotka siihen sopiviksi katsotte, kirjeet mukanaan, viemään teidän rakkaudenlahjanne Jerusalemiin."*

Tässä asiakirjassa seurakunta velvoittaa valitun pitämään apostolien ja profeettojen Uuden ja Vanhan testamentin sanaa Jumalan sanana sekä pysymään ev.lut. kirkon julkisten tunnustusten opissa ja hoitamaan uskollisesti pyhän saarnaviran kaikilta kohdiltaan. Kol. 4:17: *"Ja sanokaa Arkippukselle: 'Ota vaari virasta, jonka olet saanut Herrassa, että sen täysin toimitat.'"* (Vrt.

Apt. 15:23; 26:22; 20:20-21,26-27; 2 Tim. 1:13,14,8; 4:2,5; 1 Piet. 5:1-4.)

Kutsuasiakirjassa seurakunnan tulee luvata, että se tunnustaa kutsutun paimenekseen, opettajakseen ja vartijakseen, ottaa vastaan hänen julistamansa jumalallisen sanan Jumalan sanana, haluaa totella ja rakastaa häntä, elää hänen kanssaan rauhassa, kunnioittaa häntä ja huolehtia hänen toimeentulostaan seuraavien raamatunkohtien nojalla: Luuk. 10:16: "*Joka kuulee teitä, se kuulee minua, ja joka hylkää teidät, hylkää minut; mutta joka minut hylkää, hylkää hänet, joka on minut lähettänyt.*" 1 Tess. 5:12: "*Mutta me pyydämme teitä, veljet, antamaan tunnustuksenne niille, jotka tekevät työtä teidän keskuudessanne ja ovat teidän johtajanne Herrassa ja neuvovat teitä.*" 1 Tess. 2:13: "*Ja sentähden me myös lakkaamatta kiitämme Jumalaa siitä, että te, kun saitte meiltä kuulemanne Jumalan sanan, otitte sen vastaan, ette ihmisten sanana, vaan, niinkuin se totisesti on, Jumalan sanana, joka myös vaikuttaa teissä, jotka uskotte.*" Hebr. 13:17: "*Olkaa kuuliaiset johtajillenne ja tottelevaiset, sillä he valvovat teidän sielujanne niinkuin ne, joiden on tehtävä tili, että he voisivat tehdä sitä ilolla eikä huokaillen; sillä se ei ole teille hyödyllistä.*" 1 Tess. 5:13: "*— — pitämään heitä erinomaisen rakkaina heidän työnsä tähden. Eläkää rauhassa heidän kanssansa.*" [Käännös Lutherin käännöksessään käyttämän tekstimuodon mukaan.] 1 Tim. 5:17: "*Vanhimpia, jotka seurakuntaa hyvin hoitavat, pidettäköön kahdenkertaisen kunnian ansainneina, varsinkin niitä, jotka sanassa ja opetuksessa työtä tekevät.*" Luuk. 10:7: "*Ja olkaa siinä talossa ja syökää ja juokaa, mitä heillä on tarjota, sillä työmies on palkkansa ansainnut. Älkää siirtykö talosta taloon.*" 1 Kor. 9:13-14: "*Ettekö tiedä, että ne, jotka hoitavat pyhäkön toimia, saavat ravintonsa pyhäköstä, ja jotka ovat asetetut uhrialttarin palvelukseen, saavat osansa silloin kuin alttarikin? Samoin myös Herra on säättänyt, että evankeliumin julistajain tulee saada evankeliumista elatuksensa.*" Gal. 6:6: "*Jolle sanaa opetetaan, se jakakoon kaikkea hyvää opettajallensa.*"

Jos kutsuttu ottaa kutsun vastaan, seurakunta esittelee hänet, mikäli mahdollista, jo virassa oleville oikeauskoisille seurakunnan palvelijoille. (Apt. 6:6: "*— — ja asettivat heidät apostolien eteen, ja nämä rukoilivat ja panivat kätensä heidän päällensä.*") Heidän tulee tutkia hänet, mikäli sitä ei ole jo aikaisemmin tehty. (1 Tim. 3:10: "*Mutta heitäkin koeteltakoon ensin, sitten palvelkoot, jos ovat nuhteettomat.*") Lisäksi heidän tulee ordinoida hänet apostolisen järjestyksen mukaan, julistaa hänet oikeassa järjestyksessä kutsutuksi, velvoittaa ja vahvistaa hänet [virkaansa] (1 Tim. 4:14: "*Älä laiminlyö armolahjaa, joka sinussa on ja joka sinulle annettiin profetian kautta, vanhinten pannessa kätensä sinun päällesi.*") Tai ainakin asettaa hänet julkisesti ja juhlallisesti virkaansa, Apt. 13:2-3: "*Ja heidän toimittaessaan*

palvelusta Herralle ja paastotessaan Pyhä Henki sanoi: 'Erottakaa minulle Barnabas ja Saulus siihen työhön, johon minä olen heidät kutsunut.' Silloin he paastosivat ja rukoilivat ja panivat kätensä heidän päällensä ja laskivat heidät menemään."

Huomautus 1. Siitä, että kristilliset seurakunnat ovat aina toimittaneet saarnaajansa vaalin vetämällä mukaan jo virassa olevia seurakuntien palvelijoita, tunnustuksemme todistaa, kun *Schmalkaldenin uskonkohdissa* sanotaan: "Nikaian kirkolliskokous päätti edelleen, että piispojen tuli olla omien seurakuntiansa valitsemia jonkun tai joidenkin naapuripiispojen läsnä ollessa. Tätä määräystä on noudatettu myös Lännen latinalaisissa kirkoissa, kuten Cyprianus 2 ja Augustinus 3 todistavat. Näin lausuu Cyprianus (Ep. 4 ad Cornelium): 'Siksi on tarkoin noudatettava sitä meille välitettyä Jumalan tahtoa ja apostolien menettelytapaa, jota täälläkin ja melkein kaikissa provinsseissa noudatetaan: Lähimmät naapuripiispat kokoontukoot siihen seurakuntaan, jolle on johtaja vihittävä, toimittamaan säännönmukaisen vihkimyksen. Piispa tulee valita kokoontuneen seurakunnan edessä, se kun parhaiten tuntee itse kunkin elämän. Näinhän meneteltiin teilläkin, kun kollegamme Sabinus vihittiin virkaan: kaikkien veljien äänestyksen ja koolla olleiden piispojen lausunnon perusteella hänelle uskottiin piispanvirka ja toimitettiin kätten päällepaneminen.' Tätä tapaa Cyprianus nimittää meille välitetyksi Jumalan tahdoksi ja apostolien menettelytavaksi sekä vakuuttaa, että sitä noudatetaan melkein kaikissa provinsseissa." (Paavin valta —, 13-15. TK 1990, s. 286-287.)

Niin tärkeätä kuin muuten onkin, että seurakunta ottaa mukaan vaalin toimittamiseen jo virassa olevia, niin se ei kuitenkaan ole suorastaan tai vaalin pätevyysden vuoksi välttämätöntä. *Luther* kirjoittaa tästä: "Älköön kukaan piispa asettako ketään toimeensa ilman seurakunnan valintaa, tahtoa ja kutsumusta, vaan hänen tulee vahvistaa toimeensa se, jonka seurakunta on valinnut ja kutsunut. Ellei hän sitä tee, on tämä siitä huolimatta vahvistettu toimeensa seurakunnan kutsumisen kautta." (Seurakunnan oikeudesta ja saarnavirasta, STLK 1999, s. 19.)

On itsestään selvää, että sellaisissa valintaa toimittavissa seurakunnissa, joissa jo on yksi tai useampi pastori, nämä välttämättä kuuluvat valitseviin. Vasta silloinhan koko seurakunta kutsuu, kun he ovat mukana kutsumassa. Paimenvirkansa nojallahan heille kuuluu myös erityisesti pitää huolta siitä, että seurakunnalla on oikeita paimenia. *Luther* kirjoittaa tästä erälle saarnaajalle: "Virkasi vaatii sinua valvomaan, ettei seurakunta eli kirkko ota vastoin tahtoasi sinulle työtoveria. Toimisihan se yhtä tyrannimaisesti paimentansa vastaan kuin jos paimen haluaisi jonkun virkaan vastoin seura-

kunnan ja kirkon tahtoa." (Walch XXI, 448.)

Huomautus 2. Koska valitsemisoikeus kuuluu koko seurakunnalle, tulee tietysti niiden toimia valitsijoina, jotka edustavat koko seurakuntaa. Valtiosta riippumattomassa seurakunnassa ovat taas sen luonnollisia edustajia sen kaikki äänioikeutetut jäsenet, joiden on hoidettava tämä mitä tärkein toimi. Useimmissa saksalaisissa seurakunnissa ei näin kuitenkaan tapahtunut. Pääsyynä tähän näyttää olleen, etteivät seurakunnat halunneet luopua pappilan maista, jotka osin valtio, osin yksityiset, varsinkin aateliset, olivat lahjoittaneet, vaatien itselleen ylintä oikeutta kutsua näille tiloille. Kun *Lutherin* aikana schwabilaiset nousivat sen vuoksi vastarintaan ja muun muassa vaativat itselleen kahdessatoista artiklassa vaalioikeutta, Luther kirjoitti: "Koko seurakunnalla tulee olla oikeus valita ja poistaa virasta seurakunnan paimen. Tämä artikla on oikeassa, jos se vain olisi hyväksytty kristillisesti; se luku, johon reunassa viitataan, ei asiaa edistä. Jos nyt seurakunnan maat tulevat esivallalta eivätkä seurakunnalta, seurakunta ei voi käyttää niitä sen hyväksi, jonka se valitsee. Sehän olisi ryöstö ja anastus. Jos se haluaa paimenen, se pyytää sellaista nöyrästi esivallalta. Jos esivalta ei sellaista halua antaa, niin seurakunta valitkoon itse oman paimenensa ja antakoon hänelle toimeentulon omista varoistaan ja jättäköön esivallalle sille kuuluvan omaisuuden tai saakoon sen siltä oikeutta noudattaen." (St. L. XVI, 65.) Sitä, ettei seurakunta halunnut näin tehdä, Luther valittaa monin paikoin kirjeessään. Ja kun useimmissa tapauksissa seurakunnat eivät halunneet käyttää itsenäistä valitsemisoikeutta näillä ehdoilla, niin ne joutuivat tyytymään ns. *votum negativum*iin, ts. oikeuteen kieltäytyä ehdotetusta saarnaajasta, jos ne saattoivat perustella kieltäytymisensä oikeutetuksi. Sitä suuremmalla syyllä on kuitenkin Saksan luterilaisessa kirkossa aina pidetty kiinni siitä opista, että valitsemisoikeus on seurakunnalle kuuluva oikeus ja ettei vaali ole pätevä ilman seurakunnan hyväksyntää; ja varsin huomattavassa osassa seurakuntia niillä säilyi itse vaalioikeuskin.

Sebastian Fröschel, Lutherin aikainen diakoni Wittenbergistä, antaa vielä vuonna 1565 seuraavan todistuksen tästä kaupungista: "Ylistettävä yliopisto, neuvosherrat ja koko seurakunta valitsi äänestyksellä ja hyväksyi Bugenhagenin pastoriksi; vieläkin toimitaan samalla tavalla." (Unschuldige Nachrichten. Vsk. 1731. S. 695.)

Dannhauer todistaa samaa Strassburgin seurakunnasta kirjoittaen: "Paras kutsuminen lähtee kaikkien kolmen säädyn kokoontumisesta, nimittäin esivallan, seurakunnan palvelijoiden ja kodin. — — Tällainen käytäntö on meillä täällä Strassburgissa; muualla sitä ei ole tai se on vain harvoilla seu-duilla." (Theol. cas. S. 230-231.)

Kansleri *Christoph Matthäus Pfaff* kertoo Rostockista: "Kun saarnaaja lähtee seurakunnasta, ehdokkaat saarnavirkaan tuovat kansalle esiin julkisissa saarnoissaan armolahjansa ja kykynsä. Sen jälkeen kansa kokoontuu raatihuoneelle. — ja kun kansa kulkee huoneen läpi, jokainen panee merkin taululle sen nimen kohdalle, jolle hän antaa äänensä. Se, joka sitten saa useimmat äänet, tulee valituksi saarnaajaksi. Tämä kaikki tapahtuu ilman hälinää ja meteliä." (Tractat von dem Ursprung des Kirchenrechts. Vuodelta 1722. S. 302.)

Samaa todistaa myös *Johannes Lassenius*: "Kuten tiedätte, siten valitaan evankeliset saarnaajat vielä nykyisinkin, kuitenkin sillä erotuksella, että joillakin seuduin valinnan suorittavat kaikki seurakunnassa, toisilla seuduilla taas vain parhaat jäsenet ja ne, joille muut ovat siirtäneet oikeutensa; niinpä toisin paikoin valitsee esivalta yksin, toisin paikoin saarnaajat yksin, sen mukaan kuin eri paikkakunnilla seurakunnat ovat siitä keskenään sopineet, kuitenkin siten, että kutsuttu tunnustaa kutsujakseen koko seurakunnan." (Zweiundachtzig kurze Trostreden. St. Louis, Mo., 1861. S. 331-332.)

Valentin Ernst Löscher kertoo aikauskirjassaan *Unschuldige Nachrichten* seuraavaa: "Alun perin luterilaisilla seurakunnilla oli Hollannissa, nimenomaan Amsterdamissa, vapaa, yleinen äänioikeus. Vuonna 1683 konsistori päätti, etteivät köyhät saaneet enää äänestää saarnaajien, saarnaajavanhimpien ja armeliaisuustyöntekijöiden vaalissa. Se aiheutti seurakunnissa suuren valituksen. Lopulta ne kääntyivät synodin puoleen, mutta sekään ei auttanut niitä oikeuteen. Luterilainen konsistori sitä vastoin kääntyi Amsterdamin hallitsevien reformoitujen pormestarien puoleen ja sai aikaiseksi seuraavan järjestelyn: Sillä, joka ei maksanut 20 guldenia vuodessa, ei ollut äänioikeutta. Niin syvästi kuin seurakunnat tunsivatkin itsensä raskautetuiksi tämän häpeällisen oikeuksiinsa puuttumisen vuoksi, ne eivät kuitenkaan voineet aluksi tehdä mitään, ennen kuin tästä huutavasta vääryydestä kerrottiin eräässä julkisessa painotuotteessa uskonveljille. Se tapahtui vuonna 1683. Vuonna 1689 Amsterdamin seurakunta kääntyi Greifswaldin, Giessenin ja Tübingenin luterilaisten tiedekuntien puoleen ja pyysi neuvoa ja opetusta. Nämä kaikki antoivat sitten esittämissään teologisissa lausunnoissa seurakunnalle täyden oikeuden; ne vain varoittivat seurakuntaa eroamasta kirkosta tämän vääryyden vuoksi. Kun Amsterdamin pormestarit saivat tietää tästä, he pitivät seurakunnan teologisten lausuntojen pyytämistä moitittavana, mutta alensivat äänioikeuteen vaadittavat 20 guldenia kymmeneen, selittäen kuitenkin, että muuten seurakunnan piti pysyä heidän päätöksessään. Sen johdosta seurakunta julkaisi uuden kirjoituksen otsikolla 'Päteviä todisteita omantunnonpakosta', jossa seurakunta vuodatti valituksensa 'erityisesti köyhien tähden' ja toi julki huolensa, että sellainen synnyttäisi arminiolaista

kesaropapismia (esivallan taholta tulevaa paavillista pakottamista), kun heidän konsistorinsa oli jättänyt uskontoa koskevien asioiden ratkaisun viime kädessä toista uskoa olevalle maalliselle esivallalle. Samalla seurakunta antoi tiedoksi pyytämänsä teologiset lausunnot." (Vsk. 1742. S. 776-777.)

Huomautus 3. *Martin Chemnitz* esittää hänelle tavanomaisella perusteellisuudella, että pastorin vaalin tulee Jumalan sanan mukaan tapahtua seuraavasti: "Tässä on kysymys siitä, keiden äänin tämän vaalin ja kutsumisen täytyy tapahtua, jotta sitä voisi pitää jumalallisena, toisin sanoen, jotta Jumala itse valitsisi, kutsuisi ja lähettäisi työmiehiä elonkorjuuseensa heidän välityksellään. Nyt tästä on Raamatussa varmoja ja selviä esimerkkejä. Kohdassa Apt. 1:15 ss., missä on kysymys toisen valitsemisesta Juudaksen tilalle, apostoli Pietari ei esitä asiaa vain apostolien kesken, vaan myös muille 'opetuslapsille'. Tätä nimeä käytettiin silloin uskovista, joita oli koolla noin 120. Ja Pietari tuo Raamatusta esille, millainen henkilö tähän tulee valita ja miten; lisäksi valitsemiseen liitetään rukoukset. Tosin käytetään myös arpaa, koska valinnan ei ollut määrä olla täysin välillinen, vaan apostolin valitseminen⁵⁸. Myöhemmin ei enää arpomista käytetty. Kun oli valittava ja kutsuttava diakoneja (Apt. 6:1 ss.), apostolit eivät halunneet soveltaa vaalioikeutta vain itseensä, vaan he kutsuivat seurakunnan koolle. Kuitenkaan he eivät luovuta kutsumisesta huolehtimista kokonaan pois itseltään ja jätä sitä kansan eli joukon sokean ja järjestymättömän mielivallan varaan, vaan he ovat ikään kuin vaalin eli kutsumisen ohjaajia ja johtajia. He tuovat esiin opetuksen ja säännön, millaisia ja miten tulee valita; sitten valitut asetetaan apostolien eteen, jotta nämä arvioinnillaan vahvistaisivat, oliko vaali tapahtunut oikein; nämä taas vahvistivat vaalin kätenpäällepanemisella ja rukouksella Jumalan puoleen. Apt. 14:23 Paavali ja Barnabas asettivat vanhimpia yksittäisiin seurakuntiin, joille he olivat saarnanneet evankeliumia. He eivät kuitenkaan ota yksin itselleen vaali- ja kutsumisvaltuuksia, vaan Luukas käyttää tässä sanaa *ceirotönhvsante*⁵⁹, jota sanaa 2 Kor. 8:19

⁵⁸ Ilmeisesti tällä tarkoitetaan sitä, että samoin kuin kaikkien muidenkin apostoleitten valinta oli suora, Herran itsensä välittömästi tekemä, niin myös tässä vaalissa tuli ilmetä saman asian. Asiat, jotka olivat varmoja jo olemassa olevasta kirjoitetusta sanasta (Ps. 109) tai Herran antamasta virkaopetuksesta, eivät tarvinneet uutta, välitöntä Jumalan ilmoitusta, vaan seurakunta tunsikin Jumalan tahdon. Näitä asioita olivat, että Juudaan tilalle oli valittava toinen, että hänen tuli olla mies ja Kristuksen julkisen toiminnan ja ylösnousemuksen todistaja. Sen sijaan muilta osin henkilökysymys oli avoin ja tarvitsi Jumalan ilmoituksen. Toim.

⁵⁹ Sana merkitsee varsinaisesti käden kohottamista. C.F.W. W.

käyttää seurakunnan äänestyksellä tapahtuneesta vaalista. Sana on näet otettu kreikkalaisten tavasta äänestää kättä kohottamalla ja merkitsee valita äänestämällä tai ilmaista hyväksymisensä. Paavali ja Barnabas eivät siis pakottaneet seurakuntaa ottamaan vastoin tahtoaan vanhimpia ilman sen suostumusta. Ja kun Apt. 15:22:n mukaan oli valittava miehiä, jotka oli määrä lähettää suorittamaan tietyt tehtävät Antiokian seurakunnan luo, Luukas sanoo: *'Silloin apostolit ja vanhimmat ja koko seurakunta näkivät hyväksi valita keskuudestaan muutamia miehiä ja lähettää heidät Antiokiaan Paavalin ja Barnabaan mukana.'* On kuitenkin tarpeen panna merkille Apostolien teoista, että välistä seurakuntien palvelijat ja muu seurakunta yhdessä samalla kertaa esittivät ja valitsivat ne, jotka he katsoivat kykeneviksi, kuten Apt. 1:23:ssa. Toisinaan seurakunta ehdotti ja valitsi, mutta vaalin vahvistaminen alistettiin apostoleitten arviolle, Apt. 6:5-6. Usein kuitenkin apostolit, jotka osasivat parhaiten arvioida näitä asioita, ehdottivat seurakunnille valittavaksi niitä, joita he pitivät kykenevinä, ja kun seurakunnan äänestäminen ja hyväksyminen tuli mukaan, kutsuminen oli tapahtunut oikein. Niin Paavali lähettää seurakunnille Timoteuksen, Tiituksen ja Silaksen ym. Niin ehdotetaan Apt. 14:23 vanhimmiksi niitä, joiden virkaan asettamisen seurakunta äänestyksellä hyväksyy. Välistä monet itse tarjosivat palveluksiaan kirkolle, 1 Tim. 3:1: *'Varma on tämä sana: jos joku pyrkii seurakunnan kaitsijan virkaan, niin hän haluaa jaloön toimeen.'* Kuitenkin, mitä tulee kutsun pätevyyyteen apostolisena aikana, aina oli käsillä ja vaadittiin seurakunnan yksimielinen hyväksyntä sekä vanhimmiston arviointi ja vahvistus. Niinpä Tiitus määrättiin Kreetalle johtamaan ja järjestämään vanhimpien valitsemista, jotta se toteutettaisiin asiaan kuuluvalla tavalla ja jotta hän ordinaatiolla vahvistaisi vaalin oikein toimitetuksi. Paavali näet käyttää Tiit. 1:5:ssä, jossa hän puhuu vanhimpien asettamisesta, samaa sanaa [presbutevrouß], joka esiintyy Apt. 14:23:ssa, jossa samalla kertaa mainitaan sekä ceirotönivaß [seurakunnan äänestäminen] että vanhimpien asettaminen." (Examen Concil. Trid. II, loc. 13. S. 586 ss. Editio Berolini 1861, s. 485.)

Johann Gerhard kirjoittaa tästä asiasta: "Vaikka näyttääkin siltä että tästä yksityiskohtia myöten tuskin voidaan antaa tiettyjä sääntöjä – – niin kuitenkin, jos haluamme puhua jostakin yleisestä esikuvasta, kuuluu vanhimmistolle koetteleminen, ordinoiminen ja virkaan asettaminen; kristilliselle esivallalle⁶⁰ nimeäminen, esittäminen ja vahvistaminen; kansalle suostumus,

⁶⁰ Esivallalla Gerhard tarkoittaa aikansa puhutavan mukaisesti seurakunnan jäsenenä olleita esivallan virassa olleita henkilöitä silloisessa yhtenäiskulttuurissa. Toim.

äänestäminen ja hyväksyminen tai olosuhteiden mukaan myös vaatiminen. Sillä yleisellä seikalla, että pastorit valitaan seurakunnan suostumuksella eikä sitä pakoteta ottamaan vastaan ketään vasten sen tahtoa, on nimenomaisia Raamatun todistuksia ja se osoitetaan todeksi alkukirkon käytännöllä; vaalin muoto sen sijaan on yksityiskohdiltaan erilainen. — Joissakin seurakunnissa kansa siirtää osallistumisensa luopumalla oikeudestaan samaa tunnustusta olevalle esivallalleen ja papistolle ja jää epäroimättä näiden tahdon ja vaalin varaan; eräissä seurakunnissa kansa siirtää oikeutensa tietyille eturivin henkilöille, jotka toimittavat kaiken kansan nimissä. Kummassakaan tavassa oikeus kutsua pastori ei lakkaa kuulumasta koko seurakunnalle, sillä oikeus siirretään toisten hoidettavaksi heihin luottaen; eihän sitä luovuteta pois, jos joku vapaaehtoisesti joksikin ajaksi jättää käyttämättä oikeutensa eikä tämän seurauksena voi olla oikeuden vanhentuminen tai siitä luopuminen." (Loc. de min. § 86. 106.)

Huomautus 4. Mitä tulee pastoreitten sitomiseen kirkon tunnustuskirjoihin on huomattava, että se on seurakuntien tärkein suojaksi estämään pastoreita vallitsemasta heidän uskoaan. (2 Kor. 1:24: "*Ei niin, että tahdomme vallita teidän uskoanne, vaan me yhdessä autamme teitä teidän iloonne; sillä uskossa te olette lujat.*") Kaikki väärät opettajat sanovat haluavansa opettaa Raamatun mukaan; jos siis pastorit eivät halua sitoutua oikeauskoisen kirkon julkisiin tunnustuksiin, niin seurakunnilla ei ole mitään takuita siitä, etteivät heidän pastorinsa esitä heille paavilaista, kalvinistista, kiliastista, metodistista, rationalistista tms. oppia ilman, että seurakunnat voivat nuhdella heitä ja panna heidät valapattoisina viralta, tai toisaalta, jos he voisivatkin niin tehdä, he kuitenkin olisivat aina alttiita jopa yleisen kristillisen uskon opinkohdissa⁶¹ uusille väittelyille ja riidoille, jotka voitaisiin saada kerta kaikkiaan loppumaan sitoutumalla kirkon tunnustuksiin. Sen vuoksi yhtä rakas kuin luterilaiselle seurakunnalle on Jumalan sanan puhdas oppi, sen omaama usko, kristillinen vapaus ja rauha, yhtä lujasti sen pitäisi pitää kiinni siitä, ettei se hyväksy yhtään pastoria, joka ei halua sitoutua rakkaaseen Yksimielisyyden kirjaamme. Kirkkomme ei olekaan alusta alkaen vanhan oikeauskoisen kirkon⁶² esikuvan mukaisesti hyväksynyt palvelijak-

⁶¹ Kun Walther lausuu kirjassaan Kirkko ja virka, että kirkolliseen yhteyteen vaaditaan yksimielisyyttä olennaisissa Jumalan sanan kohdissa, niin tästä, samoin kuin hänen noudattamastaan käytännöstä (vrt. Loehen tapaus), käy ilmi, mitä hän sillä tarkoittaa. Olennaista on kaikki se, mikä kuuluu evankeliumin koko oppiin. Toim.

⁶² Jo apostolisena aikana kirkko ei kastanut eikä hyväksynyt jäsenekseen ketään, joka ei tunnustanut apostolista uskontunnustusta ja sitoutunut siihen. C.F.W.W.

seen ketään, joka ei ole etukäteen halunnut pyhästi luvata opettaa sen tunnustusten mukaisesti ja olla poikkeamatta niiden sisältämistä opeista ja noudattamasta ilmaisutavasta [terminologiasta]. Ensimmäinen, joka luterilaisessa kirkossa asetui vastustamaan sitoutumista kirkon tunnustuksiin, oli tuo levoton tyyppi ja harhaopettaja Andreas Osiander Königsbergistä, joka selitti sen olevan omantunnon tyranniaa. Hän halusi vapautta opettaa oman mielensä mukaan, mutta kirkon olisi pitänyt olla hänen orjansa. *Philipp Melanchthon* sen sijaan vastasi hänelle mm. eräässä puheessaan vuodelta 1553 seuraavasti: "Osiander kerskaa säilyttävänsä vapauden ja olevansa sietämättä tätä [tunnustussidonnaisuuden] kahletta. Tähän huutoon ovat monet tänä niin suuren hillittömyyden ja anarkian aikana mieltyneet; he ottavat itselleen rajattoman vapauden esittää mielipiteitään ja tehdä kaikki oikea perinteinen tieto epäilyttäväksi kuten Pyrrhon⁶³. Mutta hurskaat ja viisaat eivät näe ilman suurta tuskaa, mihin tämä raivokas arvostelu tähtää, nimittäin siihen, etteivät opetuslapset ja oikeamieliset ihmiset saisi edes muistaa vaatimattomuutta. Sillä viljelejä, röyhkeitä, itsehailusta paisuneita ihmisiä ei voi pitää aisoissa sellaisilla lupauksilla eikä muilla siteillä. – Ensiksi haluan kuitenkin puhua niistä, jotka ovat aloittaneet totutun käytäntömme, ja sen tarkoituksesta. Tätä juhlallista lupausta me emme ole vasta äskettäin itse keksineet, vaan sen otti käyttöön parikymmentä vuotta sitten tämä kolleegio, nimittäin Martti Luther, Justus Jonas ja tämän seurakunnan pastori, tri Pomeranus [Johann Bugenhagen]. Andreas Osiander tuottaa näille niin vilpittömille miehille suurta häpeää, kun hän kylvää epäluuloa, että he olisivat halunneet pystyttää tyranniaa, koska on selvää, että heillä on ollut toimenpiteelleen mitä kunnioitettavimmat syyt. Silloinkin kuljeskeli ympäriinsä monia hurmahenkisiä, jotka pian levittivät uusia typeryyksiä, uudestikastajia, kuten Servet, Campanus, Stenckfeld⁶⁴ ym. Sellaisia kiusanhenkisiä ei koskaan puutu. Niin paljon kuin inhimillinen toimekkuus voisikin sellaista estää, tämä senaatti halusi muistuttaa vaatimattomuuden hyveestä ja osoittaa heille rajat, jotka eivät olisi helposti rikottavissa; se halusi myös, sikäli kuin kykenisi, pitää levottomia henkiä ohjissa. Tämä oli tapana alkukirkossakin, jossa eivät vielä tyrannit hallinneet ja jossa opin lähteet vielä olivat puhtaat. Jumalisissa kirkolliskokouksissa vaadittiin allekirjoitus. Nikaian kirkolliskokouksessa

⁶³ Kreikkalainen skeptikko, eli n. 365 - 275 eKr. Toim.

⁶⁴ Stenckfeld on pilkkanimi, jota jo Luther (esim. St. L. XX, 1764) käytti Caspar Schwenckfeldistä tämän väärän ehtoollisopin tähden. Stenck(e)feld tarkoittaa lemuavaa pelttoa, jonka vastakohta olisi ollut puhtaan evankeliumin uhripalveluksen "suloinen tuoksu" (1 Moos. 8:21; Room. 15:16). Pilkkanimien käyttö oli siihen aikaan yleistä. Toim.

eivät vain piispat allekirjoittaneet, vaan myös keisari Konstantinus allekirjoitti omakätisesti samaisen kirkolliskokouksen päätökset. Ketään ei myöskään laskettu evankeliumin virkaan ilman edeltävää koettelemista ja nimenomaista tunnustusta, jossa opettamaan kutsutut vakuuttivat olevansa uskollisia väärentämättömälle evankeliumin opille ja lupasivat, etteivät pyri sitä pois-tamaan." (Corp. Reform. Vol. XII, p. 7.)

Myös *Johann Gerhard* kirjoittaa sitoutumisesta valalla tunnustuksiin: "Sen päämääränä on Jumalan kunnian edistäminen ja rauhan säilyttäminen seurakunnassa, kun vedetään valoon ne, jotka salaa suojelevat harhakäsityksiä odottaen tilaisuutta levittäääkseen niitä kirkkoon. – – Tällä tavalla vedetään esiin koloistaan ketunpojat, joiden tarkoituksena on Herran viinitarhan hävittäminen. Niin pannaan suitset hurmahengille, jotka pelätessään väärästä valasta asetettuja rangaistuksia pidättyvät nostattamasta vaikeuksia, le-vittämästä harhoja ja saattamasta seurakuntaa sekasortoon, ja niin ah-keroidaan säilyttää uskon yhteyt ja seurakunnan yhtenäisyys." (Loc. de magistr. § 210. Ed. Ber. vuodelta 1862, s. 372.)

Eräässä toisessa kohdassa *Johann Gerhard* kirjoittaa tästä asiasta: "Sel-laisella valalla ei kuitenkaan aseteta tunnustuskirjoja Raamatun tasalle eikä aseteta paulaa ihmisten omilletunnoille eikä estetä suurempaa edistymistä taivaallisessa opissa, vaan vain vaaditaan tunnustus seurakunnan rauhasta huolehtimisesta ja sulun asettamisesta salahankkeille." (Disputat. theol. p. 963.)

Huomautus 5. Siitä, että ordinaatio on vain jo aikaisemmin tapahtuneen kutsun vahvistus, antaa todistuksen tunnustuksemme lausuessaan: "Ennen vanhaanhan kansa valitsi seurakunnanpaimenensa ja piispansa; sitten saapui joko saman tai naapuriseurakunnan piispa, joka kätten päällepanemisella valitun vahvisti virkaan, – virkaanvihkimykseen ei mitään muuta kuulunut-kaan kuin tällainen hyväksyminen [vahvistaminen]." (Paavin valta ja yliherruus, 70. TK 1948, s. 282.)

Saman lausuu myös *Luther* kirjoittaessaan: "Sillä kyse on siitä, ovatko kirkko ja piispa yhtä ja tahtooko kirkko kuulla piispaa ja piispa opettaa kirk-koa. Näin on tapahtunut. Kättenpäällepaneminen, joka siunaa, vahvistaa ja todistaa oikeaksi, on verrattavissa siihen, kun notaari ja todistajat todistavat jonkin maallisen asian ja kun seurakunnan paimen, joka siunaa morsiamen ja sulhasen, vahvistaa heidän avioliittonsa eli todistaa, että he sitä ennen ovat ottaneet toisensa puolisoikseen ja sen julkisesti tunnustaneet⁶⁵; olkoonpa nyt

⁶⁵ Silloisen tavan mukaan siunattiin avioliittoon siviilivihkimisen jälkeen. Ks. esim. TK 1990, Vähä katekismus, liite: avioliittoon vihkiminen, s. 318. Toim.

seurakunnan paimen enkeli tai perkele, niin koska virkatoimitus on tapahtunut, on morsian siunattu." (Schrift: Exempel einen rechten christlichen Bischof zu weihen. Vuodelta 1542. St. L. XVII, 114; WA LIII, 257. Ks. myös Walther, Kirkko ja virka, s. 267.)

Friedrich Balduin kirjoittaa tästä: "Sanan viralla on nimenomaan varma käsky ja asetus, Joh. 20[:21-23], mutta sellaista ei ole luettavissa ordinaatiota koskien; sen vuoksi se on oikeauskoisessa kirkossa aina luettu ehdonvallan asioiden piiriin." (Commentar. in epp. Pauli, ad 1 Tim. 4,14. q. 3.)

Näin arvioi myös *Aegidius Hunnius* sellaista tapausta, jossa ordinaatiota ei voida toimittaa: "Jos jokin uskovien pikku joukko, jolla ei ole pastoria, sopii opetuskykyisen henkilön valitsemisesta ja kutsuu hänet tässä hätätilanteessa ja valitsee hänet saarnaajakseen, kun ei ole saatavissa presbyteeriä tai piispaa myötävaikuttamaan, jolta ordinaatio voitaisiin saada, niin on seurakunnan äänin nimetty ja valittu palvelija epäilemättä oikea seurakunnan pastori, jolla on oikeassa järjestyksessä annettu kutsu ja joka voi toimittaa kaikki virkatoimensa asiaan kuuluvalla tavalla." (Exam. P. I. assert. 6.)

Siitä taas, ettei seurakunnan sitä suuremmalla syyllä äärimmäistä hätä-tapausta lukuunottamatta pidä jättää valitsemaansa paimenta ordinoimatta, *Martin Chemnitz* todistaa: "On myös yleisesti tunnettua, että kutsulla evankeliumin virkaan tulee olla jokin julkinen todistus ja julkinen kirkon todistusakti niiden tähden, jotka juoksevat, vaikka heitä ei ole lähetetty, Jer. 23:21. Tästä syystä apostolit jollain julkisella todistuksella ja julkisella kirkon todistusaktilla julistivat ja ikään kuin sinetöivät niiden kutsumisen, jotka oli oikeassa järjestyksessä valittu sanan ja sakramenttien virkaan. Sillä Pyhä Henki tahtoi myös, että Paavali, joka oli kutsuttu välittömästi, ilmoitettaisiin ja esiteltäisiin pakanoiden apostoliksi kirkon julkisen todistamisen kautta. Mutta koska tämä julkinen vahvistaminen, todistaminen tai ilmoittaminen oli julkinen toimitus, apostolit noudattivat käten päällepanemisen ulkonaista seremoniaa, mikä tuohon aikaan ja tuon kansan keskuudessa oli tavanomainen, sekä osoittaakseen, kenet oli kutsuttu, että rukouksen tähden koko kirkon rukoillessa kutsutun henkilön puolesta. – Rukoukseen liittyi myös paastoaminen, Apt. 13:3. Tämä vakava rukous seurakunnan palvelijoiden ordinaatiossa ei ole turha, koska se perustuu jumalalliseen käskyyn ja lupaukseen. Tämä on se, mistä Paavali sanoo: Lahja, joka sinussa on kätteni päällepanemisen kautta [2 Tim. 1:6]." (Exam. II. loc. XIII de sacramento ordinis. Ks. myös Walther, Kirkko ja virka, s. 281.)

Se, mikä lopulta tekee ordinaation tarpeelliseksi ja hyödylliseksi, koskee luonnollisesti myös jo ordinoidun virkaanasetusta.

22. [Juhlista]

Siihen, että Jumalan sana on oikealla tavalla seurakunnassa jatkuvassa käytössä, kuuluu edelleen sunnuntai- ja tavanomaisten juhlapäivien sekä viikolla pidettävien, erityisesti adventtiajan ja paastonajan jumalanpalvelusten, vuosittaisten katumus-, sadonkorjuu- ja kiitospäivien sekä muiden pyhien käyttöönotto ja niiden innokas, ei kuitenkaan lakimainen, ylläpitäminen. (Gal. 4:10-11: *"Te otatte vaarin päivistä ja kuukausista ja juhla-ajoista ja vuosista. Minä pelkään teidän tähtenne, että olen ehkä turhaan teistä vaivaa nähnyt."* Gal. 2:16-17: *"Mutta koska tiedämme, ettei ihminen tule vanhurskaaksi lain teoista, vaan uskon kautta Jeesukseen Kristukseen, niin olemme mekin uskoneet Kristukseen Jeesukseen tullaksemme vanhurskaiksi uskosta Kristukseen eikä lain teoista, koska ei mikään liha tule vanhurskaaksi lain teoista. Mutta jos meidät itsemmekin, pyrkiessämme vanhurskautumaan Kristuksessa, on havaittu syntisiksi, onko sitten Kristus synnin palvelija? Pois se!"* Luuk. 11:28: *"Niin, autuaat ovat ne, jotka kuulevat Jumalan sanan ja sitä noudattavat."* Apt. 2:46: *"Ja he olivat alati, joka päivä, yksimielisesti pyhäkössä ja mursivat kodeissa leipää."* Hebr. 10:24-25: *"Valvokaamme toinen toistamme rohkaisuksi toisillemme rakkauteen ja hyviin tekoihin; älkäämme jättäkö omaa seurakunnankokoustamme, niinkuin muutamien on tapana, vaan kehoittakaamme toisiamme, sitä enemmän, kuin enemmän näette tuon päivän lähestyvän."* Apt. 2:11: *"Me kuulemme kukin heidän puhuvan omalla kielellämme Jumalan suuria tekoja."*) Lisäksi siihen kuuluvat nuorisolle pidettävät julkiset kuulustelut (2 Tim. 3:15: *"Ja koska jo lapsuudestasi saakka tunnet pyhät kirjoitukset, jotka voivat tehdä sinut viisaaksi, niin että pelastut uskon kautta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa."*)

Huomautus 1. Siitä, ettei sunnuntain ja muiden juhlapäivien ulkonaista viettoa ole pidettävä jumalallisena lakina, antaa *Augsburgin tunnustus* seuraavan todistuksen: "Tällaisia säännöksiä seurakuntien tulee noudattaa rakkauden ja rauhan vuoksi ja niitä tulee seurata, jotteivät toiset loukkaisi toisiaan, vaan että kaikki tapahtuisi seurakunnissa rauhallisesti ja ilman häiriötä. Omiatuntoja ei tule vaivata uskottelemalla, että säännökset ovat välttämättömiä pelastukseen ja että ne, jotka poikkeavat niistä pahennusta aiheuttamatta, tekevät synnin. Eihän kukaan väittäne, että nainen, joka pahennusta herättämättä näyttäytyy julkisesti paljain päin, tekee synnin.

Sanotunlaisia ovat säännökset sunnuntain, pääsiäisen, helluntain ja vastaavien juhlapäivien ja kirkkotapojen pitämisestä. Ne, jotka väittävät, että

Herran päivän vietto on kirkon auktoriteetin perusteella välttämättömänä asetettu sapatin vieton sijalle, ovat väärässä. Raamattu on poistanut sapatin, ei kirkko. Evankeliumin ilmoittamisen jälkeen voidaan kaikki Mooseksen lain seremoniat jättää huomiotta. Koska kuitenkin oli välttämätöntä sopia määrätystä päivästä, jotta kansa tietäisi, milloin sen tulee kokoontua, kirkko on selvästikin tätä tarkoitusta varten valinnut sunnuntain. Tätä on pidetty parhaana ilmeisesti siitäkin syystä, että ihmiset saisivat esimerkin kristillisestä vapaudesta ja käsittäisivät, ettei sapatin yhtä vähän kuin minkään muunkaan päivän vietto ole välttämätön." (Augsburgin tunnustus XXVIII, 55-60. TK 1990, s. 77-78. Ks. myös TK 1948, s. 51.)

Huomautus 2. *Balthasar Meisner* kirjoittaa juhlien ja muiden senkaltaisten asioiden välttämättömyydestä ja hyödystä: "Aivan ilmeisesti ei ole olemassa mitään helpompaa tapaa opettaa vähemmän oppineille uskon ja uskonnon pääkohtia, Jumalan Uudessa testamentissa osoittamia suuria hyviä tekoja ja siitä johtuvaa välttämätöntä kiitollisuutta ja saada siihen kehotusta, kuin – kuten Basileus kirjoittaa – se, jota ei voi oppia joka päivä, mutta jota saadaan kokoonnuttaessa yhteiseen juhlaan. Tässä näet kasvaa Hieronymoksen todistuksen mukaan molemminpuolisesta tarkastelusta ja keskustelusta usko Kristukseen, rakkaus käy palavammaksi ja ilmenee runsaampana sekä syntyy iloa ja se enenee uskovien sydämissä. Nykyään ihmiset eivät ole niin palavaintoisia uskonnossa, että kokoontuisivat joka päivä joukoittain; toiset näet huolehtivat ututterasti jokapäiväisestä toimeentulostaan, toisilla on ammattinsa, useimpia vie pois laiskuus, itsevarmuus, välinpitämättömyys, jopa tymeptyminen. Niin jo senkin tähden on välttämätöntä pyhittää eli erottaa tiettyjä aikoja, jolloin ei pidä tehdä muuta tai ryhtyä muuhun työhön tai toimeen kuin kokoontua pyhään kokoukseen, jumalisuuden mukaisesti pyhiin tekoihin ja julkiseen jumalanpalvelukseen. – – Herran päivän jälkeen mainitsemme myös muut juhlat, joita vietetään vuosittain historian, järjestyksen ja soveliaisuuden tähden, jotka säilytetään kristillistä vapautta rikkomatta ja joiden juhlimisen uskotaan jatkossakin olevan kansalle suureksi hyödyksi, jotta näet tällaisina päivinä voitaisiin kansalle esittää tarkemmin ja täydellisemmin sekä käyttöön soveltaen kaikkea sitä, mitä pyhässä Raamatussa kaikkea muuta merkittävää tärkeämpänä kerrotaan Vapahtajastamme ja Lunastajastamme. – – Olemme nimittäin sidotut omistamaan koko elinaikamme näiden jumalallisten tekojen tarkasteluun ja niistä yhä uudelleen puhumiseen; mutta siitä, miten tymeptyneiksi ja laiskoiksi me enimmäkseen tässä asiassa osoittaudumme, en halua puhua; haluan vain sanoa sen, että on aivan välttämätöntä, että juhla kokouksessa tapahtuu myös

mainittujen hyvien tekojen juhlallinen muistaminen ja niiden jokavuotinen elävä muistiin palauttaminen, jos emme halua sen kaiken vähitellen katoavan sydämistämme ja lopulta häviävän kokonaan." (Colleg. adiaphorist. disp. 11. § 29, 30, 42, 49.)

Huomautus 3. Seurakuntaopetusta koskien sanotaan *Augsburgin tunnustuksen puolustuksessa*: "Meidän keskuudessamme seurakunnan esipaimenet ja muut paimenet velvoitetaan antamaan julkista opetusta kasvavalle nuorisolle ja nuorisoa kuulustelemaan, tapa, joka on tuottanut mitä parhaimpia hedelmiä." (XV, 41-42. TK 1948, s. 77.)

Luther kirjoittaa Vähän katekismuksen esipuheessa: "Siksi pyydän Jumalan tähden teitä kaikkia, rakkaat herrat ja veljet, teitä, jotka olette pappeja (seurakunnan kaitsijoita) ja saarnaajia: ryhtykää hoitamaan virkaanne koko sydämeštänne, armahtakaa huostaanne annettua kansaa ja auttakaa meitä iskemään katekismus sen ja erityisesti nuorison päähän. Ne jotka eivät kykene sitä paremmin tekemään, ottakoot käyttöönsä nämä taulut ja kaavat sekä opettakoot seuraavalla tavalla kansaa painamaan ne sana sanalta mieleensä. – – että he kykenevät ne toistamaan ja oppivat ne ulkoa. Mutta niille, jotka eivät halua oppia, on sanottava, että he kieltävät Kristuksen ja ovat kaikkea muuta kuin kristittyjä. Heidä ei myöskään saa päästää ehtoolliselle, ei todistamaan yhdenkään lapsen kastetta eikä nauttimaan vähääkään kristityn vapautta, vaan heidät on jätettävä kerta kaikkiaan paavin ja hänen virkakuntansa, vieläpä itse perkeleen käsiin. Heidän vanhempiensa ja isäntiensä on kieltäydyttävä antamasta heille ruokaa ja juomaa. – – Sillä vaikka ketään ei voi eikä sovikaan pakottaa uskoon, niin kansaa on silti ohjattava tietämään, mitä ne ihmiset pitävät oikeana ja vääränä, joiden keskuudessa he haluavat asua. – – Toiseksi. Sitten kun he ovat nämä kohdat oppineet hyvin ulkoa, opeta heidät ymmärtämään niiden merkitys, jotta he myös käsittäisivät lausumansa." (TK 1990, s. 300.)

23. [Pastorin tulee saada hoitaa myös muut virkatoimensa]

Siihen, että Jumalan sana on seurakunnassa jatkuvassa käytössä, kuuluvat edelleen seuraavat asiat:

– Seurakunta antaa pastorinsa, joka on Jumalan salaisuuksien huoneenhaltija, viivytyksettä kastaa vastasyntyneet lapset. 1 Kor. 4:1: "*Niin pitääköön jokainen meitä Kristuksen käskyläisinä ja Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoina.*" Mark. 10:13 ss.: "*Ja he toivat hänen tykönsä lapsia, että*

hän koskisi heihin; mutta opetuslapset nuhtelivat tuojia. Mutta kun Jeesus sen näki, närkästyi hän ja sanoi heille: 'Sallikaa lasten tulla minun tyköni, älkääkään estäkö heitä, sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta. Totisesti minä sanon teille: joka ei ota vastaan Jumalan valtakuntaa niinkuin lapsi, se ei pääse sinne sisälle.' Ja hän otti heitä syliinsä, pani kätensä heidän päällensä ja siunasi heitä."

– Seurakunta sallii pastorinsa valmistaa seurakunnan nuoria armonväli-neiden täyteen nauttimiseen ja antaa aikanaan konfirmoida heidät. Matt. 21:15-16: "*Mutta kun ylipapit ja kirjanoppineet näkivät ne ihmeet, joita hän teki, ja lapset, jotka huusivat pyhäkössä ja sanoivat: 'Hoosianna Daavidin pojalle', niin he närkästyivät ja sanoivat hänelle: 'Kuuletko, mitä nämä sanovat?'* Niin Jeesus sanoi heille: '*Kuulen; ettekö ole koskaan lukeneet: Lasten ja imeväisten suusta sinä olet valmistanut itsellesi kiitoksen?'*"

– Seurakunta haluaa saada ja ottaa vastaan pastoriltaan usein synnin-päästön lohdutuksen ja Jeesuksen Kristuksen ruumiin ja veren sakramentin. Joh. 20:23: "*Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidättätte, niille ne ovat pidätetyt.*" 2 Kor. 2:10: "*Mutta kenelle te jotakin anteeksi annatte, sille minäkin; sillä mitä minä olen anteeksi antanut – jos minulla on ollut jotakin anteeksiannettavaa – sen olen anteeksi antanut teidän tähtenne Kristuksen kasvojen edessä.*" 1 Kor. 11:20,26: "*Kun te näin kokoonnutte yhteen, niin ei se ole Herran aterian nauttimista. – Sillä niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tämän maljan, te julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kuin hän tulee.*"

Ja tämän nimenomaan edellä käyvän kuulemisen ja ripin jälkeen: Hebr. 13:17: "*Olkaa kuuliaiset johtajillenne ja tottelevaiset, sillä he valvovat teidän sielujanne niinkuin ne, joiden on tehtävä tili, että he voisivat tehdä sitä ilolla eikä huokaillen; sillä se ei ole teille hyödyllistä.*" Vrt. 1 Kor. 4:1. Ks. edellä Matt. 7:6: "*Älkää antako pyhää koirille, älkääkään heittäkö helmiänne sikojen eteen, etteivät ne tallaisi niitä jalkoihinsa ja kääntyisi ja repisi teitä.*"

– Seurakunta antaa pastorin julkisesti siunata avioliittoon kihlatut Jumalan sanalla ja rukouksella. 1 Kor. 7:39: "*Vaimo on sidottu, niin kauan kuin hänen miehensä elää, mutta jos mies kuolee, on hän vapaa menemään naimisiin, kenen kanssa tahtoo, kunhan se vain tapahtuu Herrassa.*" 1 Tim. 4:3-5: "*– ja jotka kieltävät menemästä naimisiin ja nauttimasta ruokia, mitkä Jumala on luonut niiden nautittavaksi kiitoksella, jotka uskovat ja ovat tulleet totuuden tuntemaan. Sillä kaikki, minkä Jumala on luonut, on hyvää, eikä mikään ole hyljättävää, kun se kiitoksella vastaanotetaan; sillä se pyhitetään Jumalan sanalla ja rukouksella.*"

– Seurakunta sallii pastorinsa opettaa ja lohduttaa Jumalan sanalla silloin,

kun sairaus, kuolema ja muut vaivat ahdistavat. Jaak. 5:14-15: "*Jos joku teistä sairastaa, kutsukoon tykönsä seurakunnan vanhimmat, ja he rukoilkoot hänen edestään, voidellen häntä öljyllä Herran nimessä. Ja uskon rukous pelastaa sairaan, ja Herra antaa hänen nousta jälleen; ja jos hän on syntejä tehnyt, niin ne annetaan hänelle anteeksi.*"

– Ja lopuksi, seurakunta sallii haudata vainajansa kristillisesti. Apt. 8:2: "*Ja muutamat jumalaapelkääväiset miehet hautasivat Stefanuksen ja pitivät hänelle suuret valittajaiset.*"

Huomautus 1. Lasten kastamisen viivyttämistä vastaan lausuu *Luther* kirjeessään Piscatorille seuraavasti: "Kasteen siirtämistä tuonemmaksi on vastustettava niin paljon kuin mahdollista, ettei tästä tavasta tehtäisi esimerkkiä pidäytyä kasteesta pysyvästi. Niinpä Italiassa monissa kaupungeissa suuri osa väkeä on ilman kastetta niin kauan kuin elävät, koska heitä ei ole lapsuudessa kastettu. Kun he sitten kasvavat isoiksi, he halveksivat kaikkea ja kuolevat ilman Jumalaa." (13.11.1544. St. L. XXIIb, 3033-3034.)

Johann Gerhard kirjoittaa tästä asiasta: "Koska kaste on säännönmukainen uudestisyntymisen väline, Joh. 3:5, ja [seurakuntaan] ottamisen pyhä sakramentti, seurakunnissamme on se kiitettävä tapa, että vanhemmat tuovat pienokaisensa heti ensimmäisenä, toisena tai kolmantena päivänä syntymästä kasteelle, tai kun lapsen heikkouden tähden pelätään kuolemanvaaraa, niin heti kohta, kun he ovat syntyneet, antavat viivyttelystä kasta heidät. Ne taas, jotka ovat olleet leväperäisiä ja siirtävät kastetta valmistukseen loisteliaan kastetilaisuuden, vajoavat itse mitä raskaimpiin ahdistuksiin, jos lapsi kuolee ilman kastetta." (Loc. de bapt. § 245. Ed. Berol. p. 386.)

Huomautus 2. Konfirmaatiota koskien *Martin Chemnitz* kirjoittaa: "Meikäläiset ovat usein osoittaneet, että kun konfirmaatiosta on poistettu sitä koskevat hyödyttömät, taikauskoiset ja Raamatun kanssa ristiiridassa olevat perinnäissäädökset, sitä voidaan käyttää jumalisesti ja seurakunnan rakennukseksi sopusuhteissa Raamatun kanssa seuraavalla tavalla. Niille, jotka ovat saaneet lapsena kasteen (sellainen näet on nyt kirkon tila), saavutettuaan käsitteellisen erottamisiän, opetettaisiin huolella kirkon oppi varmalla ja yksinkertaisella katekismuksella, ja kun havaittaisiin heidän kohtuullisessa määrin oppineen alkeet, heidät esitettäisiin piispalle ja seurakunnalle. Poikaa, joka pienenä on saanut kasteen, muistutettaisiin **ensiksi** lyhyesti ja yksinkertaisesti kasteestaan, siitä, miksi ja mitä varten hänet on kastettu, mitä koko Kolmiykeys on hänelle antanut ja sinetöinyt kasteessa, nimittäin rauhan ja armon liiton, sekä siitä, kuinka kasteessa tapahtui irtisanoutuminen

perkeleestä, uskon tunnustaminen ja kuuliaisuuden lupaus. **Toiseksi** poika itse tunnustaa tämän opin ja uskon omakseen julkisesti seurakunnan edessä. **Kolmanneksi** häneltä kuulustellaan kristinuskon tärkeimpiä pääkohtia, ja hän vastaa kuhunkin niistä erikseen, ja jos hän ei jotakin ymmärrä, hänelle opetetaan siitä tarkemmin. **Neljänneksi** häntä kehoitetaan olemaan ja hän tunnustuksellaan ilmoittaa olevansa eri mieltä kaikkien pakanoiden, kerettiläisten, hurmahenkien ja jumalattomien kanssa. **Viidenneksi** mukaan liitetään Jumalan sanasta voimakas ja vakava kehoitus pysyä ja ajan myötä edistyen lujittua kasteen liitossa sekä tässä opissa ja uskossa. **Kuudenneksi** lasten puolesta pidetään julkinen rukous, että Jumala Pyhän Henkensä kautta hallitsisi, säilyttäisi ja vahvistaisi heitä tässä tunnustuksessa. Rukouksen yhteydessä voidaan käyttää käten päällepanemista ilman taikauskoa. Sellainen rukous ei ole turha, sillä se perustuu lupauksiin, jotka koskevat kestäväisyyden lahjaa ja vahvistamisen armoa.

Tällainen konfirmaatiotoimitus hyödyttäisi sangen runsaasti nuorison ja koko seurakunnan rakentumista. Se myös täsmäisi Raamatun ja puhtaamman vanhan kirkon kanssa. Sen näet, että apostolisen käten päällepanemisen yhteydessä tapahtui opin kuulusteleminen ja uskon tunnustaminen, todistaa selvästi Apt. 19. Myös kehotuksesta kestäväisyyteen ja vahvistamisesta sanan välityksellä kerran vastaanotetussa opissa ja uskossa on apostolisen kirkon esimerkkejä, Apt. 14., 15. ja 18. luku. Julkisen rukouksen käytöstä todistaa Apt. 8." (Exam. Conc. Trid. II. de confirm. fol. 258, 259. Käännetty latinasta, Ed. Ber. s. 297, 25.)

Huomautus 3. *Augsburgin tunnustus* todistaa, että oikeassa luterilaisessa seurakunnassa ehtoolliselle halukkaat ilmoittautuvat etukäteen ja asettuvat kristillisesti kuultaviksi: "Meillä näet säilytetään se tapa, ettei anneta sakramenttia niille, joita sitä ennen ei ole kuulusteltu ja synneistä päästetty." (XXV, 1. TK 1948, s. 39.) *Puolustuksessa* sanotaan lisäksi: "Meillä taas kansa käyttää pyhää sakramenttia halukkaasti, pakottamatta, joka sunnuntai, kun sitä ensiksi on tutkittu, onko se tullut opetetuksi kristillisessä opissa, osaako tai ymmärtääkö se jotakin Isä meidän rukouksesta, uskosta ja kymmenestä käskystä." (XV, 40. Saksalaisen tekstin mukaan. Vrt. TK 1948, s. 177 ja TK 1990, s. 194.)

Luther kuitenkin liittää tähän asiaan varoituksen: Seurakunnan paimenen "ei pidä kiduttaa tietämättömiä pitkällä tutkimisella, kun he haluavat ehtoolliselle, mutta ei pidä myöskään jättää heitä tykkänään tutkimatta ja kuulustelematta". (Brief an Balth. Thuringen, Pf. in Coburg. Walch XXI, 1348.)

Luther kirjoittaa tästä yksityiskohtaisesti kirjoituksessaan *Weise, christ-*

*liche Messe zu halten*⁶⁶ vuodelta 1523: "Tässä tulee pitää se tapa ja järjestys, jota noudatetaan kasteesta puheen ollen, että näet ensiksi piispalle eli seurakunnan paimenelle osoitetaan ne, jotka haluavat ottaa vastaan sakramentin, ja heidän itsensä tulee pyytää häntä ojentamaan heille pyhä sakramentti, niin että hän voisi tietää heidän nimensä sekä millaista elämää he elävät. Hänen ei tule kuitenkaan laskea heitä ehtoolliselle, vaikka he sitä pyytävät, ennen kuin he ovat vastanneet uskoaan koskeviin kysymyksiin ja tehneet selkoa erityisesti kysymyksestä: ymmärtävätkö he, mikä [ehtoollisen] sakramentti on, mitä se hyödyttää ja antaa ja mitä varten he haluavat sen nauttia, nimittäin, osaavatko he sakramenttia koskevat sanat ulkoa ja osoittavatko he menevänsä Herran pöytään sen vuoksi, että he ovat maailman ja kiusaajan vaivaamia syntien tähden ollen raskaalla omallatunnolla tai kuoleman pelossa tai jostakin muusta lihan aiheuttamasta ahdistuksesta, että he tunsivat armon ja autuuden sanan nälkää ja janoa saadakseen lohdutusta ja vahvistusta Herralta itseltään hänen palvelijansa viran välityksellä; niin kuin Kristus sanomattomasta rakkaudestaan on sen antanut ja pannut tähän ehtoolliseen näillä sanoilla: '*Ottakaa ja syökää* – –'

Minusta kuitenkin riittää, että sitä, joka haluaa saada sakramentin, tällä tavoin kuulustellaan ja tutkitaan kerran vuodessa, niin, ellei hän mahtaisi olla niin ymmärtäväinen, että sallisi vain kerran elämässään tai ei lainkaan tutkia itseään. Tällä järjestelyllä haluamme näet estää arvostettujen ja arvottomien rientämisen yhtä aikaa Herran pöytään, kuten tähän saakka olemme nähneet paavikunnassa, jossa pyritään vain sakramentin vastaanottamiseen. Sen sijaan uskosta, lohdutuksesta ja sakramentin oikeasta käytöstä ja hyödyistä ei ole ollut puhetta eikä ajatusta. Ovatpa he mitä uutterimmin itse piilottaneet sakramenttia, elämän leipää, koskevat sanat ja toimineet sen kanssa niin mieltä vailla saadakseen sakramentin vastaanottajat muka tekemään teon, joka olisi hyvä heidän arvollisuutensa nojalla, eivätkä niin, että he säilyttäisivät uskon ja vahvistaisivat sitä Kristuksen lahjoilla. Me taas haluamme sulkea ja eristää tämän sakramentin yhteydestä ilman hääpukua olevina [Matt. 22:11-13] ne, jotka eivät osaa vastata yllä mainittuihin kohtiin.

Sen jälkeen kun seurakunnan paimen tai piispa havaitsee heidän ymmärtävän tämän kaiken, hänen tulee kiinnittää huomiota myös siihen, osoittavatko he todeksi uskonsa ja käsittämisensä elämällään ja moraalillaan. Ymmärtäähän saatanakin tuon kaiken ja osaa siitä puhua. Toisin sanoen, jos hän näkee huorintekijän, avionrikkojan, juopon, uhkapelurin, koronkiskurin, kielittelijän tai jollakin muulla julkisella paheella maineensa ryvettäneen,

⁶⁶ Suomeksi: Miten ehtoollista on kristillisesti vietettävä. Toim.

hänen tulee hänen kaikin mokomin sulkea pois ehtoolliselta, ellei hän ilmeisin todistuksin osoita muuttaneensa ja parantaneensa elämänsä. Taas muilta, jotka toisinaan lankeavat ja palaavat ja joille heidän lankeemuksensa tuottaa tuskaa, ei pidä evätä sakramenttia, vaan tulee tietää, että se etupäässä on asetettu juuri sellaisten tähden, jotta he sen avulla virkistyisivät ja vahvistuisivat. Sillä "*monessa kohden me kaikki hairahdumme*" [Jaak. 3:2] ja "*kantakaa toistenne kuormia*" [Gal. 6:2], koskapa olemme toisillemme raskaita kantaa. Puhun näet tässä halveksijoista, jotka häpeämättä, julkeasti tekevät syntiä ja siitä huolimatta kerskuvat monista evankeliumiin liittyvistä asioista." (St. L. X, 2247-2248, 35-37.)

Huomautus 4. *Augsburgin tunnustus* sanoo nimenomaan, että "riippi ei ole Raamatun käskemä, vaan se on kirkon asettama" (XXV, 12. Saksalaisen tekstin mukaan.). Niinpä meille kerrotaankin, ettei yksityisriippiä otettu käyttöön kaikissa luterilaisissa seurakunnissa ja kuitenkin ne tunnustettiin oikeauskoisiksi. Niin kirjoittaa esim. *Wittenbergin teologinen tiedekunta* vuonna 1619: "Myönnämme, ettei kaikissa oikeauskoisissa seurakunnissa käytetä sellaista yksityisriippiä. Yhtä kaikki myös niissä on syntien anteeksiantamus ja pyhän ehtoollisen kelvollinen käyttö; niinpä rippituolia ei ole järjestetty sitä tarkoitusta varten."⁶⁷ (Consil. Witeberg. II, 139.)

Friedrich Balduin kirjoittaa: "Jos niissä seurakunnissa, joissa yksityisriippi on käytössä, joku voi jättää sen tekemättä tietyissä olosuhteissa, paljon ennemmin niillä paikkakunnilla, missä se ei ole käytössä ja missä oppi Herran ehtoollisesta on kuitenkin säilytetty puhtaana (kuten eräillä Ylä-Saksan seuduilla), se jätetään tekemättä ja kuitenkin pyhä ehtoollinen vastaanotetaan hyödyllisesti. Sillä tavat, jotka ovat ehdonvallan asioita, eivät vie sakramentilta sen olemusta." (Tract. de cas. consc. S. 467-468.)

Leipzigiläinen teologi *Hieronymus Kromayer* kirjoittaa näin: "Vaikka tähän (yksityisriippiin) ei ole Jumalan käskyä ja monet oikeauskoiset kirkot, esim. Strassburgin, Ruotsi[-Suomen] ja muut kirkot, ovat sen poistaneet, sillä on kuitenkin esimerkkejä pyhässä Raamatussa ja hyöty, jota ei käy halveksiminen. — Se, että meidän seurakunnassamme ketään ei lasketa ehtoolliselle, ellei hän ole ripittäytynyt synneistään, on peräisin kirkollisista säädöksistä. Kuitenkaan ne eivät silti tuomitse toisia kirkkoja, joilla ei ole tätä yksityisriippiä." (Th. posit.-pol. p. 584-585.)

Augsburgin tunnustuksessa lausutaan kuitenkin tämä tunnustus: "Ripistä

⁶⁷ Tällä tarkoitettaneen, ettei yksityisriippi ja rippituolin käyttö vasta tee ehtoollisesta armonvälinettä, vaan ehtoollinen itsessään ripistä riippumatta on synninpäästö, jonka ottaa vastaan se, joka uskoo, mitä asetussanat lupaavat. Toim.

opetetaan, että seurakunnissa tulee säilyttää yksityisrippi eikä sitä tule päästää häviämään." (XI,1. Saksalaisen tekstin mukaan.)

Puolustus lisää tähän selitykseksi: "Säilytämme ripin myös synninpäästön tähden, joka on Jumalan sana, jolla meidät avaintenvalta julistaa päästetyiksi synneistä. Sen vuoksi olisi vastoin Jumalaa poistaa synninpäästöä kirkosta jne. Ne, jotka halveksivat synninpäästöä, eivät tiedä, mitä syntien anteeksiantamus on tai mitä on avaintenvalta." (XII, 99-101. Saksalaisen tekstin mukaan. GA, s. 272-273.)

Sen, miten korkealle *Luther* arvosti yksityisripin, hän osoittaa sanoessaan: "Jos omistaisin tuhansia ja taas tuhansia maailmoja, mieluummin menettäisin sen kaiken kuin haluaisin päästää seurakunnista häviämään vähäisimmänkään osan tästä ripistä. Niin, mieluummin rasittakoon minua paavikunnan tyrannivalta paastoineen, juhlineen, vaatteineen, paikkoineen, kaljuineen, kaapuineen ja kaikkine sellaisineen, mitä voisin noudattaa uskoa vahingoittamatta, kuin että rippi riistettäisiin kristityiltä. Onhan se kristittyjen ensimmäinen, tarpeellinen ja hyödyllisin koulu, jossa he oppivat ymmärtämään ja harjoittamaan Jumalan sanaa sekä uskoa, mitä he eivät tee yhtä voimaperäisesti kuunnellessaan luentoja ja saarnoja." (Warnungsschrift an die zu Frankfurt. Vuodelta 1533. Ks. *Luther's Volksbibliothek IV*, s. 61.)

Sen vuoksi vaikka yksityisrippi ei kuulu luterilaisen seurakunnan olemukseen, sen puuttuminen ei ole kuitenkaan vähäinen puute.

Huomautus 5. Pyhän ehtoollisen ahkerasta käytöstä *Luther* kirjoittaa Vähän katekismuksensa esipuheessa: "Sen on kuitenkin tapahduttava niin, ettei ketään pakoteta uskoon tai ehtoolliselle. Emme saa myöskään antaa mitään määräystä ajasta tai paikasta. Sen sijaan meidän on saarnattava niin, että he ilman määräyksiämme kokoontuvat ja suorastaan vaativat meitä pappeja antamaan sakramentin. Tähän päästään sanomalla heille näin: Joka ei hakeudu ehtoolliselle eikä kaipaa sitä vähintään kerran tai neljästi (C.F.W.W.: s.o. noin neljä kertaa) vuodessa, se on vaarassa halveksia sakramenttia ja lakata olemasta kristitty. Hän on yhtä vähän kristitty kuin se, joka ei usko eikä kuule evankeliumia. Kristus ei nimittäin sanonut: 'jättäkää se tekemättä' tai 'väheksykää sitä', vaan '*niin usein kuin te juotte, tehkää se*' jne." (TK 1990, s. 301.)

Huomautus 6. Sen, että kihlattujen siunaaminen avioliittoon syystä säilytetään, *Johann Gerhard* osoittaa seuraavin perustein: "1. Esikuvan vuoksi, jonka Jumala itse on meille antanut, 1 Moos. 1:27; 2:22. 2. Apostolisen käskyn tähden sekä sen yleisen käskyn tähden, että kaiken tulee tapahtua

seurakunnassa järjestyksessä ja säädyllisesti, 1 Kor. 14:28, että meidän tulee tehdä kaikki, mitä teemme sanoin ja teoin Herran Jeesuksen nimessä niin, että kiitämme Jumalaa ja Isää hänen kauttansa, Kol. 3:17, että kaikki, minkä Jumala on luonut, pyhitettäisiin Jumalan sanalla ja rukouksella, 1 Tim. 4:5, että me ajattelisimme sitä, mikä on puhdasta ja hyvältä kuuluvaa, Fil. 4:8, sekä myös sen erityisen käskyn tähden, että avioitumisen tulee tapahtua Herrassa, 1 Kor. 7:39, ja että meidän tulee pitää avioliitto kunniaa, Hebr. 13:4. **3.** Uuden avioväen opettamisen vuoksi, jotta heitä muistutettaisiin sen säädyn arvosta, johon he astuvat, ja sen velvollisuuksista, joihin molemmat puoliset ovat velvollisia toisiaan kohtaan sanan normin mukaisesti. **4.** Sen hyödyn vuoksi, jotta tällä tavalla heidän avioliittonsa vahvistettaisiin Jumalan, enkelien ja seurakunnan edessä ja heidät itse pyhitettäisiin rukouksin Jumalalle ja he voisivat toivoa avioliitossaan Jumalan siunausta. **5.** Sen vuoksi, että tämä kirkollinen siunaaminen on ikivanha käytäntö. Kaikkien aikojen kirkon historia näet osoittaa, että avioliiton siunaaminen sanalla ja rukouksella on ollut aina tapana. On hyvät perusteet sille, että avioliitto, josta toivotaan kirkolle sen tulevia jäseniä, solmitaan kirkon ollessa läsnä todistajana. **6.** Sen vuoksi, että jopa pakanat antavat sille hyväksyntänsä. Pakanat ovat jossain määrin luonnollisella [järjen] valolla käsittäneet, ettei avioliitto ole pelkästään inhimillinen, vaan jumalallinen säädös, niin että heidän mielestään se on pyhitettävä pyhin menoin." (Loci theologici. Tomus septimus, locus XXV, de conjugio, § 462. Editio Berolini 1869, s. 284.)

Huomautus 7. Saarnaajan velvollisuudesta käydä katsomassa sairaita ja kuolevia kirjoittaa autuas *Christian Sriver*: "Toinen kohta valmistauduttaessa jumalisesti sairastuoteella kohti autuasta loppua on sallia sielunhoitajansa tulla ajoissa luoksensa ja käyttää hyödykseen hänen virkansa palveluksia. Ei voida kieltää, että lohdullisimmat ja hyödyllisimmät asiat, jotka kristityn täytyy kuolemanhädässä tietää, eivät tule mieleen joko hänen yksinkertaisuutensa tai läsnä olevan ahdistuksen tai mielen epätasapainon vuoksi; sen vuoksi on mitä tarpeellisinta ja hyödyllisintä, että on saatavilla sanan ja seurakunnanpalvelija, joka, kuten uskolliselle sielunhoitajalle kuuluu, opettaa, opastaa, muistuttaa, vahvistaa ja lohduttaa sairaita ja kuolevia. Pyhät apostolit sanovat saarnaajia Jumalan apumiehiksi eli työtovereiksi hänen hengellisessä viljely- ja puutarhatyössään. Heistä toiset istuttavat ja toiset kastelevat. Milloin muulloin kuin kovassa helteessä, kun kasvit tahtovat kuivua ja lakastua, kastelu on tarpeellisempaa, jotta edes tähkä voidaan säilyttää? Saarnaviralla on myös, kuten on tunnettua ja kuten toisaalla on seikkaperäisesti tuotu esiin, ihanat lupaukset Jumalastamme, että hän tahtoo

istutuksensa ja kastelunsa onnistuvan. – – En lainkaan tahdo sanoa, etteivät ne pelastu, jotka saamaajan poissaollessa hurskaina kristittyinä huokailevat ja rukoilevat, tai myös äkkiarvaamatta ja yksin ollen ovat epätoivoisia; kuitenkin tiedetään, ettei Jumalan säätämää välinettä saa halveksia, jos sellainen on saatavilla." (Seelenschatz V, 6. fol. 953, 955.)

Huomautus 8. Kristillisestä hautauksesta kirjoittaa vanha rostockilainen teologi *David Chyträus*: "Jumalan seurakunta on alusta alkaen aina käyttänyt hautauksissa kunniallisia ja kristillisiä menoja ja säätänyt, että ruumista hautaan laskettaessa jumalaapelkäävät, hurskaat ihmiset kokoontuvat kunniallisesti eivätkä järjestä turhia ja kevytmielisiä näytelmiä, kuten pakanat aikanaan, eivätkä myöskään vain ulkonaisesti osoita surua ja rakkautta kuollutta kohtaan, vaan hautajaisissa muistuttavat itseään ja toisiaan näistä mitä tärkeimmistä, välttämättömistä ja vakavista asioista: **1.** Kuinka raadollinen, lyhyt ja kurja on meidän ja kaikkien ihmisten elämä. – – **2.** Kuoleman suuresta syystä. – – **3.** Synnistä ja kuolemasta vapahtamisesta ainoan Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen kautta. – – **4.** Kristuksen hautaamisesta ja ylösnousemisesta, hänen, joka makasi haudassa koko sapatin ja kolmantena päivänä nousi ylös, joka herättää meidän kuolleet ja hautaan lasketut ruumiimme kuolleista ja maan tomusta iankaikkisen elämän sapatinlepoon, iloon ja ihanuuteen. – – **5.** Viimeisestä tuomiosta, jolla tämän ruumiillisen kuoleman ja ylösnousemuksen jälkeen jokaisen ihmisen täytyy tehdä tili koko elämästään. **6.** Jotta kristityt veisaisivat jumalasia virsiä ylösnousemuksesta ja iankaikkisesta elämästä ja muilla kristillisillä menoilla osoittaisivat tekevänsä eron autuaitten ihmisten ja järjettömien eläinten kuoleman välillä. **7.** Jotta ne, jotka ovat mukana seuraamassa hautausta, luottavaisesti uskoisivat näistä syistä vakavan kristillisen rukouksen myötä koko kristikunnan ja koko omaakin elämänsä koskevan kaiken hädän Herramme Jumalan haltuun. Jumalahan haluaa meidän tunnustavan ajallisenkin elämämme hänen lahjakseen ja rukoilevan sen ylläpitämistä ja pidentämistä, jotta me oikein ja perusteellisesti oppisimme ja kutsumuksemme mukaisesti muillekin opettaisimme opin Jumalasta ja Herrastamme Jeesuksesta Kristuksesta, jonka tuntemisen täytyy alkaa tässä elämässä. – – Näiden tärkeiden syiden vuoksi tulee tässäkin seurakunnassa toimittaa kuolleitten hautaus jumalisin, kristillisin ja hartain virsin, raamatunluvuin, ruumissaarnoineen ja muine hyödyllisine menoineen. Ne, jotka nyt Herraamme Jeesusta Kristusta ovat oikein tunnustaen ja häntä avuksi huutaen nukkuneet pois ja ovat vastaanottaneet sitä ennen synninpäästön ja Kristuksen ruumiin ja veren sakramentin, tulee kantaa haudattavaksi kunniallisessa kulkueessa vainajan

ystävien, naapureiden, seurakunnan palvelijoiden ja oppilaitten mukana kulkiessa, ja laskea hautaan kirkko- tai hautausmaalle." (Ks. Christian Kortholten theologische Tractätlein. Kiel v. 1704. S. 286-290.)

24. [Kristillisestä koulusta ja lastenopetuksesta]

Siihen, että Jumalan sana on seurakunnassa oikealla tavalla jatkuvassa käytössä, kuuluu edelleen, että seurakunta missä vain on mahdollista perustaa evankelisluterilaisen lasten koulun ja kutsuu ja asettaa sitä tarkoitusta varten kristillisessä järjestyksessä oikeauskoisen, hurskaan ja kykenevän opettajan. Matt. 18:10: *"Katsokaa, etette halveksu yhtäkään näistä pienistä; sillä minä sanon teille, että heidän enkelinsä taivaissa näkevät aina minun Isäni kasvot, joka on taivaissa."* Ef. 6:4: *"Ja te isät, älkää kiihoittako lapsianne vihaan, vaan kasvattakaa heitä Herran kurissa ja nuhteessa."* 1 Moos. 18:19: *"Sillä minä olen valinnut hänet, että hän käskisi lapsiansa ja perhettänsä, joka jää hänen jälkeensä, noudattamaan Herran tietä ja tekemään sitä, mikä vanhurskaus ja oikeus on, jotta Herra antaisi Aabrahamille tapahtua, mitä hän on hänelle luvannut."* 5 Moos. 6:6-7: *"Nämä sanat, jotka minä tänä päivänä sinulle annan, painukoot sydämeesi. Ja teroita niitä lastesi mieleen ja puhu niistä kotona istuessasi ja tietä käydessäsi, maata pannessasi ja ylös noustessasi."* 2 Tim. 3:15: *"Koska jo lapsuudestasi saakka tunnet pyhät kirjoitukset, jotka voivat tehdä sinut viisaaksi, niin että pelastut uskon kautta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa."* Room. 2:20: *"Yksinkertaisten opettaja"*.

Opettaja tulee velvoittaa sitoutumaan Vanhan ja Uuden testamentin Jumalan sanaan ja ev.lut. kirkon tunnustuksiin ja asettaa julkisen saarnaviran valvonnan alle. 1 Joh. 2:13: *"Minä kirjoitan teille, isät, sillä te olette oppineet tuntemaan hänet, joka alusta on ollut. Minä kirjoitan teille, nuorukaiset, sillä te olette voittaneet sen, joka on paha. Minä olen kirjoittanut teille, lapsukaiset, sillä te olette oppineet tuntemaan Isän."* Hebr. 13:17: *"Olkaa kuuliaiset johtajillenne ja tottelevaiset, sillä he valvovat teidän sielujanne niinkuin ne, joiden on tehtävä tili, että he voisivat tehdä sitä ilolla eikä huokaillen; sillä se ei ole teille hyödyllistä."* Apt. 20:28: *"Ottakaa siis itsestänne vaari ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi, paimentamaan Herran seurakuntaa, jonka hän omalla verellensä on itselleen ansainnut."*

Huomautus 1. Kristillisten seurakuntien velvollisuudesta perustaa kristillisiä lasten kouluja *Martti Luther* on antanut kaksi valtavaa todistusta kah-

dessa erillisessä kirjoituksessa, jotka ovat Lutherin Volksbibliothek -koelmassa (IV, 71-78): **1.** Kaikkien Saksanmaan kaupunkien neuvosherroille perustaa ja ylläpitää kristillisiä kouluja, vuodelta 1524, [An die Ratsherren aller Städte Deutschlands, dass sie christliche Schulen aufrichten und halten sollen, vuodelta 1524. St. L. X, 458-485] ja **2.** Saarna vuodelta 1530 siitä, että lapset tulee panna kouluun [Predigt, dass man die Kinder zur Schule halten soll. St. L. X, 416-459].

Edellisessä Luther kirjoittaa: "Sillä jos halutaan tuottaa hänelle [perkeleelle] sellainen vahinko, joka todella tuntuu, niin täytyy sen tapahtua sellaisen nuorison toimesta, joka kasvaa Jumalan tuntemisessa, levittää Jumalan sanaa ja opettaa toisia. — Sen tähden pyydän teitä kaikkia, rakkaat herrat ja ystävät, Jumalan tähden ja poloisen nuorison tähden, ettette pitäisi tätä asiaa niin vähäpätöisenä kuin monet muut, jotka eivät näe, mitä maailman ruhtinas ajattelee. — Kolmas syy on varmaan kaikkein tähdellisin, nimittäin Jumalan käsky, hänen, joka Mooseksen suulla niin usein vaatimalla vaatii vanhempia opettamaan lapsiansa, kuten 78. psalmikin sanoo: Hän käski meidän isiemme julistaa ne lapsillensa, että jälkipolvi saisi ne tietää. Ja sen osoittaa myös Jumalan neljäs käsky, jossa hän vaatii lapsia niin suuresti kunnioittamaan vanhempiansa, että tottelemattomat lapset on tuomittava jopa kuolemaan, 5. Moos. 21,20s. Ja mitä muuta varten me vanhat elämme, kuin että hoidamme, opetamme ja kasvatamme nuorisoa? Eihän ole mahdollista, että villi nuoriso itse opettaisi ja holhoaisi itseänsä; siksi Jumala on jättänyt heidät meidän huostaamme, meidän, jotka olemme vanhoja ja kokemuksesta tiedämme, mikä heille on hyväksi, ja meiltä vaaditaan heistä kerran ankara tilinteko. Sen tähden Mooseskin kääkee (5. Moos. 32,7) ja sanoo: Kysy isältäsi, niin hän sen sinulle ilmoittaa, vanhemmiltasi niin he sen sinulle sanovat.

On todella synti ja häpeä, kun olemme joutuneet niin pitkälle, että meitä ensin täytyy suostutella ja houkutella kasvattamaan lapsiamme ja nuorisoa ja ajattelemaan heidän parastaan, vaikka jo luonnon itsensä pitäisi saada meidät se tekemään ja pakanoidenkin esimerkin tulisi meille sitä monella tapaa osoittaa.

Ei ole sellaista järjetöntä eläintä, joka ei hoitaisi poikasiaan ja opettaisi niille, mikä niille on tarpeen, paitsi kamelikurki, jonka Jumala sanoo [Job 39:17] olevan poikasilleen niin tyly, kuin ne eivät olisikaan sen omia, ja jättää munansa maahan makaamaan. Ja mitä hyötyä olisi siitä, että omistaisimme ja tekisimme kaiken muun ja olisimme kuin pelkkiä pyhimyksiä, jos jättäisimme suorittamatta sen, minkä vuoksi pääasiallisesti elämme, nimittäin nuorison hoidon? Luulen myös, ettei mikään ulkonainen synti paina maailmaa Jumalan edessä niin raskaana ja ansaitse niin hirvää rangaistusta kuin juuri se, jonka teemme jättäessämme lapset vaille kasvatusta. — Niin, arvelet, tämä kaikki

on sanottu vanhemmille; mitä se koskee neuvosherroja ja esivaltaa?" (Täällä Amerikassa, jossa seurakunnat ovat tässä suhteessa luterilaisten esivallan virkailijoiden tilalla, joku voisi kysyä: Miten tämä koskee seurakuntia? Luther jatkaa:) "Se on aivan oikein sanottu, mutta entä jos vanhemmat eivät tee sitä? Kenen se silloin on tehtävä? Täytyykö se silloin jättää tekemättä ja olla välittämättä lapsista? Millä puolustavat esivalta ja neuvoskunta itseänsä väittäessään, ettei se muka kuulu heille? Etteivät vanhemmat sitä tee, siihen on monet syynsä.

Ensinnäkin on muutamia, jotka eivät ole niin hurskaita ja rehellisiä, että tekisivät sen, vaikka voisivatkin; vaan niin kuin kamelikurjet he kovettavat itsensä omia lapsiaanakin kohtaan ja jättävät asian siihen, että ovat heittäneet munat luotansa ja siittäneet lapset. Enempää he eivät asian hyväksi tee. Mutta näiden lastenhan on kuitenkin elettävä meidän keskuudessamme ja meidän rinnallamme samassa kaupungissa. Kuinka saattaa silloin järki ja erityisesti kristillinen rakkaus sallia, että he kasvavat ilman kasvatusta ja ovat myrkkynä ja saastana toisille lapsille, niin että lopuksi koko kaupunki joutuu turmioon; niin kuin on käynyt Sodomian, Gomorran, Gaban ja monien muiden kaupunkien.

Toiseksi on suurin osa vanhemmista, valitettavasti, siihen kykenemättömiä eivätkä tiedä, kuinka lapsia on kasvatettava ja opetettava. Sillä he eivät ole itse oppineet mitään muuta kuin pitämään huolta vatsastaan, joten tarvitaan erityisiä henkilöitä, joiden tulee hyvin ja oikein opettaa ja kasvattaa lapsia.

Kolmanneksi, vaikka vanhemmat olisivatkin siihen kykeneviä ja mielellään haluaisivat sen itse tehdä, niin ei heillä muiden toimiensa ja taloudenhoitonsa vuoksi ole siihen aikaa eikä tilaisuutta, joten heidän siis on pakko pitää lapsiaan varten yhteisiä kasvattajia. Kullakin pitäisi siis olla oma erityinen opettajansa. Mutta se kävisi tavalliselle miehelle liian raskaaksi, ja niinpä jälleen moni kelpo poika jäisi köyhyyden takia ilman kasvatusta. Sitä paitsi monet vanhemmat kuolevat jättäen jälkeensä orpoja; ja ellemme kokemuksesta tietäisi, kuinka holhoojat heistä huolehtivat, niin pitäisi meidän ainakin havaita se siitä, että Jumala itse kutsuu itseänsä orpojen isäksi (Ps. 68:6), heidän, jotka muuten ovat jokaisen hylkäämiä. On myös sellaisia, joilla ei ole lapsia; siitä syystä hekään eivät välitä mistään.

Sen tähden on neuvoskunnan ja esivallan velvollisuus osoittaa mitä suurinta huolenpitoa nuorisosta ja harrastusta sitä kohtaan." (Luther, Valitut teokset III, 1959, 231-236.)

Huomautus 2. Että myös koulunopettajan virka, sikäli kuin se opettaa Ju-

malan sanaa, on kirkollinen virka ja sen vuoksi koulunopettajakin on velvoitettu sitoutumaan Jumalan sanaan ja kirkon tunnustukseen, *Luther* osoittaa kirjoituksessaan *Kirkolliskokouksista ja kirkoista*: "Tahtoisit tässä ehkä sanoa: Mitä sitten lopulta tahdotkaan tehdä kirkolliskokouksista, koska niin tarkoin rajoittelet niitä? Eikö sillä tavoin ilmeisesti jokaisella seurakunnan paimenella, jopa koulumestarillakin – vanhemmista puhumattakaan – olisi enemmän valtaa oppilaihinsa kuin kirkolliskokouksella kirkkoon? Tähän vastaan: Oletko sinä sitten sitä mieltä, että seurakunnan paimenen tai koulumestarin virat ovat niin vähäpätöisiä, ettei niitä muka voisi verrata kirkolliskokouksiin? Mutta ellei mitään seurakunnan paimenia ja piispoja olisi, miten voisi kutsua koolle kirkolliskokouksen? Ja ellei kouluja olisi, mistä saataisiin seurakunnan paimenia? Minä puhun sellaisista koulumestareista, jotka eivät opeta lapsille ja nuorisolle ainoastaan alkeita, vaan kasvatavat heitä kristinopin omistamiseen ja uskollisesti sivistyttävät heitä. Samoin puhun sellaisista seurakunnan paimenista, jotka opettavat Jumalan sanaa uskollisesti ja puhtaasti. – – Kirkolliskokouksen täytyy suurena tuomarina tehdä vanhoista lurjuksista hurskaita tai surmata niitä, mutta se ei voi kasvattaa ketään ihmistä. Seurakunnan paimen ja koulumestari ovat tekemisissä pienten, nuorten lurjusten kanssa, ja he kasvattavat alati uusia ihmisiä piispoiksi ja kirkolliskokousten jäseniksi, sikäli kuin tarve vaatii. Kirkolliskokous hakkaa puitten suuret oksat pois tai hävittää kokonaan mädänneet puut. Mutta papit ja koulumestarit istuttavat ja hoitelevat pelkkiä nuoria puita ja juurivesoja puutarhassa. Oi, heidän virkansa ja työnsä on kallisarvoista, ja he ovat kirkon jaloimpia helmiä; he ylläpitävät koko kirkkoa. Kaikkien herrojen tulee sentähden puolestansa edistää seurakunnan paimenia ja kouluja. – – Juhlamenosäädökset tulisi sitä vastoin kokonaan jättää seurakuntain tai myöskin koulujen asiaksi, niin että koulumestari samalla olisi seremoniamestarina seurakunnan paimenen vierellä. Sillä koululapsilta voivat muut oppia sellaiset seikat ilman eri säädöksiä ja vaivannäköä. Mitä, milloin ja miten oppilaat laulavat tai rukoilevat kirkossa, sen kansa heiltä oppii, samoin ruumiin ja haudan ääressä laulettavat laulutkin. Kun he polvistuvat tai levittelevät käsiänsä koulumestarin kepin koputusten mukaan laulettaessa laulua: *Et homo factus est*, niin väkijoukkokin tekee perässä samoin. Ja kun he paljastavat päänsä tai polvistuvat joka kerta kun Jeesuksen Kristuksen nimeä mainitaan tai kun he tekevät muita sellaisia kristilliseen kuriin kuuluvia liikkeitä, niin väkijoukko kehottamattakin noudattaa näitä eläviä esikuvia." (St. L. XVI, 2258-2263. *Luther*, Valitut teokset 1959, II, 139-140, vähäisin muutoksin.)

Huomautus 3. Siitä, että koulumestari on saarnaviran valvonnan alainen,

Luther todistaa kirjoituksessaan *Ordnung eines gemeinen Kastens*, jonka hän teki Leissnigin seurakuntaa varten: "Nuorison koulutointa ja hallintaa tulee sielunhoitajiemme, saarnaajiemme ja niiden kymmenen esimiehen pitää hellittämättä ja uskollisesti silmällä ja sen johdosta joka sunnuntai pitää tarpeellisia pohdintoja ja neuvonpitoja ja pitää se käsissään entistäkin lujemmin ja vakavammin." (Walch X, 1168. Ks. myös St. L. X, 970).⁶⁸

25. [Seurakunta ei saa suvaita eriseuroja]

Siihen, että Jumalan sana seurakunnassa on oikealla tavalla jatkuvassa käytössä, kuuluu edelleen, ettei seurakunta siedä konventikkeleiden aiheuttamia eriseuroja, toisin sanoen [virkaan] kutsumattomien johtamia opetus- ja rukoukokouksia Jumalan säättämän julkisen saarnaviran ulkopuolella. 1 Kor. 11:18: "*Kun kokoonnutte seurakunnankokoukseen, teillä on riitaisuuksia [eriseuroja] keskenänne.*" Jaak. 3:1: "*Veljeni, älkööt aivan monet teistä pyrkikö opettajiksi, sillä te tiedätte, että me saamme sitä kovemman tuomion.*" 1 Kor. 12:29: "*Eivät suinkaan kaikki ole apostoleja? Eivät kaikki profeettoja? Eivät kaikki opettajia? Eiväthän kaikki tee voimallisia tekoja?*" 1 Kor. 14:28: "*Mutta jos hän ei ole selittäjä, niin vaietkoon seurakunnassa; puhukoon itselleen ja Jumalalle.*" [Näin Luther, jonka käännöstä Walther käyttää. KR 1938: "*Mutta jos ei ole selittäjää, niin olkoot vaiti seurakunnassa ja puhukoot itselleen ja Jumalalle.*"] Apt. 6:4: "*Mutta me tahdomme pysyä rukouksessa ja sanan palveluksessa.*" Room. 10:15: "*Ja kuinka kukaan voi julistaa, ellei ketään lähetetä?*"

Huomautus. Niinpä kirkkomme perustunnustuksessa, *Augsburgin tunnustuksessa*, sanotaankin: "Kirkollisesta järjestyksestä seurakuntamme opettavat, ettei kirkossa kukaan saa julkisesti opettaa eikä hoitaa sakramentteja ilman asianmukaista kutsumista." (TK 1990, CA XIV).

Luther: "Apostoleilla oli ensiksi käsky mennä vieraisiin koteihin saarnaamaan. Heidät oli sen lisäksi kutsuttu ja lähetetty saarnaamaan kaikkialla, kuten Kristus sanoo Mark. 16:15: Menkää kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa kaikille luoduille. Mutta heidän jälkeensä kenelläkään ei ole tuollaista yleistä apostolista käskyä, vaan jokaisella piispalla eli seurakunnan kaitsijalla on oma määrätty seurakuntansa eli laitumensa, jota pyhä Pietari 1 Piet. 5:3:ssa sanoo 'kleerokseksi' eli osuudeksi, niin että kullekin on uskottu oma osuutensa

⁶⁸ Tässä samassa kirjoituksessa Luther ehdotti valittavaksi ja palkattavaksi naisopettaja alle 12-vuotiaita tyttöjä varten. Toim.

kansasta, kuten Paavalikin kirjoittaa Tiitukselle [Tiit. 1:5,7]; kenenkään toisen tai vieraan ei tule seurakunnan paimenen tietämättä eikä vastoin hänen tahtoaan rohjeta opettaa hänen seurakuntalaisiaan, ei salaisesti eikä julkisesti; myöskään kenenkään ei tule häntä hiukkaakaan kuunnella, vaan hänet tulee antaa ilmi ja ilmoittaa seurakunnan paimenelle tai esivallalle.

On siis lujasti pidettävä kiinni siitä, ettei myöskään kenenkään saarnaajan, olkoon kuinka hurskas ja oikeamielinen tahansa, tule rohjeta saarnata tai salaisesti opettaa paavilaisen tai harhaoppisen paimenen seurakuntaa ilman tämän tietoa ja tahtoa. Sitä ei ole näet annettu hänelle tehtäväksi. Mutta se, mitä ei ole uskottu tehtäväksi, pitää jättää silleen. Meillä on kylliksi tekemistä saadaksemme suoritetuksi sen, mikä on meille uskottu. Heitä ei auta myöskään heidän verukkeensa, että kaikki kristityt ovat pappeja. On totta, että kaikki kristityt ovat pappeja, mutta he eivät ole kaikki pastoreita. Sillä sen lisäksi, että hän on kristitty ja pappi, hänellä myös pitää olla virka ja hänelle uskottu seurakunta. Kutsu ja [seurakunnan viran] uskominen tekee paimeneksi ja saarnaajaksi. Samoinhan joku porvari tai maallikko voi kyllä olla oppinut, mutta ei hän sen perusteella ole tohtori, niin että voisi julkisesti luennoida yliopistoissa tai rohjeta ryhtyä sellaiseen virkaan, ellei häntä siihen kutsuta.

Minun on täytynyt antaa tämä neuvoksi luikertajista ja salasaarnaajista, joita on nykyään ylen määrin, varoittaakseni kaikkia seurakuntien paimenia ja esivaltaa, jotta he toimellisesti kehottaisivat väkeänsä ja käskisivät heitä suojautumaan sellaisilta juoksentelijoilta ja lurjuksilta sekä karttamaan heitä perkeleen läheteinä, joita he varmasti ovat, paitsi jos he voivat esittää varman tiedon ja todistuksen Jumalalta saamastaan kutsusta sellaiseen työhön kyseisessä seurakunnassa ja sen heille uskomisesta. Muutoin heitä ei tule sallia eikä kuunnella, vaikka he haluaisivat opettaa puhdasta evankeliumia, niin, vaikkapa he olisivat kuin enkeleitä ja itse Gabriel taivaasta, sillä Jumala ei halua tehtävän mitään pelkästä omasta päätöksestä tai hartaudesta, vaan kaikki, erityisesti saarnavirka, tulee toimittaa käskystä ja kutsusta, kuten pyhä Pietari sanoo 1 Piet. 1:21.

Siksipä Kristus ei halunnut laskea riivaajia puhumaan, vaikka ne huusivat kovalla äänellä häntä Jumalan Pojaksi ja sanoivat totuuden, Luuk. 4: 34-35, Mark. 1:24-25. Hän ei näet tahtonut sallia tällaista esimerkkiä, että saarnattaisiin ilman kutsua." (Auslegung des 82. Ps. Vuodelta 1530. St. L. V, 721-722.)

Kirjeessään luikertajista ja nurkkasaarnaajista *Luther* kirjoittaa lisäksi: "Heidät on hyvin ja helposti saatavissa kiinni kysymällä heiltä heidän kutsuaan, kuka on käskenyt heidät hiiviskelemään eli ryhtymään tuolla tavoin nurkissa saarnaamaan. He eivät kykene antamaan vastausta eivätkä tuomaan

esiin mitään käskyä. Minä sanon toden teolla: jos moiset hiiviskelijät muuten eivät syyllistyisikään mihinkään rikoksiin ja olisivat pelkkiä pyhimyksiä, niin kuitenkin tämä yksi ainoa kohta (että he tulevat hiiviskellen, ilman käskyä ja kutsumattomina) voi vahvasti osoittaa heidät perkeleen sanansaattajiksi ja opettajiksi. Sillä Pyhä Henki ei hiiviskele, vaan lentää julkisesti alas taivaasta. Käärmeet luikertelevat, mutta kyyhkysket lentävät. Sen tähden on moinen hiiviskely perkeleelle luonteenomaista; häneltä ei voi muuta odottaakaan.

Olen kuullut sanottavan, että hiiviskelijät liittyvät työmiesten joukkoon elonleikkuun aikana ja saarnaavat pellolla työaikana, samaten myös mii-lunpolttajiin ja yksittäisiin ihmisiin siellä täällä metsissä. He kylvävät joka paikkaan siementänsä ja päästävät ilmoille myrkkyänsä, ja näin he kääntävät ihmiset pois seurakunnistaan. Huomaapa oikea perkeleen leikki ja juoni, kuinka hän kammoaa valkeutta ja vaanii pimeydessä. Kuka on niin tyhmä, ettei huomaisi heidän olevan oikeita perkeleen apostoleita? Jos he olisivat Jumalasta ja jos he olisivat vilpittömiä, niin he menisivät aivan ensimmäiseksi seurakunnan paimenen luokse, puhuisivat hänen kanssansa, ilmoittaisivat kutsunsa, kertoisivat, mitä he uskovat ja kysyisivät, tahtooko hän antaa heidän julkisesti saarnata. Jos nyt seurakunnan paimen ei sallisi sitä, niin he olisivat viattomat Jumalan edessä ja voisivat ravistaa tomun jaloistansa. Sillä seurakunnan paimenen hallussahan saarnatuoli, kaste ja ehtoollisen sakramentti ovat, ja kaikki sielunhoito on uskottu hänelle. Mutta nyt he tahtovat salaa syrjäyttää seurakunnan paimenen ja kaiken hänelle uskotun; semmoiset ovat varkaita ja sielunmurhaajia, Kristuksen ja hänen kirkkonsa pilkkaajia ja vihollisia.

Tähän nyt tosiaankaan ei ole muuta neuvoa, kuin että sekä hengellinen että maallinen virka kaikella ahkeruudella tekee voitavansa. Hengellisen viran pitää todella aina ja kaikella uutteruudella opettaa kansaa ja teroittaa näitä edellä mainittuja kohtia heidän mieliinsä niin, etteivät he laske yhtään hiiviskelijää luokseen, vaan vähääkään epäilemättä pitävät heitä perkeleen lähettiläinä. Heidän on myös opittava kysymään noilta: Mistä tulet? Kuka sinut on lähettänyt? Kuka on käskennyt sinun saarnata minulle? Missä on sinulla kirje ja sinetti, että olet ihmisten lähettäjä? Missä ovat tunnustekosi, että Jumala on sinut lähettänyt? Minkä tähden et mene seurakuntamme paimenen luokse? Miksi hiivit noin salaa luokseni ja ryömit nurkissa? Minkä tähden et astu julkisesti esiin? Jos sinä olet valkeuden lapsi, niin miksi kammoat valkeutta?

Tämmöisillä kysymyksillä arvelen heitä helposti vastustettavan, he kun eivät voi näyttää kutsuaan toteen. Ja jos vain voisimme antaa ihmisille tällaisen käsityksen kutsusta, niin kyllä moisista hiiviskelijöistä päästäisiin. Tulee

myös alati neuvoa ja kehottaa heitä ilmoittamaan tuollaisista hiiviskelijöistä seurakunnan paimenelle; tämän he ovat myös velvolliset tekemään, jos tahtovat olla kristityitä ja tulla autuaiksi. Sillä jos he eivät sitä tee, niin he auttavat perkeleen lähettilästä ja hiiviskelijää varastamaan seurakunnan paimenelta – jopa itse Jumalalta – saarnaviran, kasteen, ehtoollisen sakramentin ja sielunhoidon sekä salaa varastamaan seurakuntalaisia, ja näin he hävittävät seurakunnan, jonka Jumala on säättänyt, ja tuhoavat sen. Jos he kuulisivat tällaisen varoituksen ja saisivat tietää, että tämä on kutsun merkitys, niin muutamat hurskaat sydämet ilmoittaisivat kyllä semmoisista luihuista nurkkasaarnaajista seurakunnan paimenelle. Kutsulla voidaan näet, kuten sanottu, jos niin vaaditaan, kyllä pelästyttää perkele. Seurakunnan paimen voi kyllä kerskata siitä, että hän pitää hallussaan saarnavirkkaa, kastetta, ehtoollisen sakramenttia ja sielunhoitoa julkisesti ja kaikella oikeudella, ja että se on hänelle uskottu; tätä häneltä myös tulee etsiä ja odottaa. Vieraat hiiviskelijät ja salamurhaajat sen sijaan eivät voi tästä kerskata, vaan heidän täytyy tunnustaa, että he tulevat vieraina ja että he tarttuvat ja ryhtyvät toisen virkaan. Tässä ei voi olla kyseessä Pyhä Henki, vaan kyseessä täytyy olla häijy perkele. Maallisenkin viran täytyy olla valppaana ja sen tulee kuten myös hengellisen viran vaatia näyttämään kutsu ja kysyä hiiviskelijältä tai hänen isännältään: Mistä tulet? Kuka sinut on lähettänyt? jne., kuten edellä. Niin ikään tulee kysyä myös isännältä: Kuka on käskenyt sinun majoittaa tämä hiiviskelijä ja kuunnella hänen nurkkasaarnaansa? Mistä tiedät, että hänellä on käsky opettaa sinua ja sinulla käsky noudattaa hänen opetustaan? Minkä tähden et ole ilmoittanut sitä seurakunnan paimenelle tai meille? Miksi luovut kirkostasi, jossa olet kastettu, opetettu, laskettu ehtoolliselle, ja johon kuulut Jumalan järjestyksen mukaan, ja ryömit nurkkaan? Miksi sinä panet salaa ja ilman käskyä toimeen uutuuden? Kuka on antanut sinulle vallan pirstoa tämä seurakunta ja hankkia lahkokuntia keskellemme? Kuka on käskenyt sinun ylenkatsoa seurakuntasi paimenta, tuomita ja kirotta häntä takanapäin, ennen kuin häntä edes on syytetty ja kuulusteltu? Kuinka sinusta on tullut moinen tuomari seurakuntasi paimenelle, niin, tuomari itsellesikin? Sillä semmoista vallattomuutta ja vielä paljon pahempaaakin harjoittaa jokainen, joka kannattaa hiiviskelijöitä, ja hänet tulee panna syystäkin siitä vastuuseen. – –

Sen [julkisen saarnaviran] pitää olla uskottu profeettojen huostaan ja pysyä heidän hoidossaan; heidän tulee ottaa vaari opista, opettaa toinen tois- taan ja aina uskollisesti auttaa toisiaan, jotta kaikki tapahtuisi säädyllisesti ja järjestyksessä pyhän Paavalin sanan mukaan 1 Kor. 14:40. Mutta miten kaikki voi sujua säädyllisesti ja järjestyksessä, jos kukin ryhtyy toinen toisensa

virkaan, jota hänelle itselleen ei ole uskottu, ja jos seurakunnassa jokainen maallikko nousee saarnaamaan? –

Sen tähden pyhä Paavalikin käyttää usein tässä luvussa sanaa 'seurakunta' tehdäkseen tietyn erotuksen profeettojen ja kansan välillä. Profeetat puhuvat, seurakunta kuuntelee. Sillä näin hän sanoo 1 Kor. 14:4: Profetoiva rakentaa seurakuntaa. Ja taas jakeessa 12: Pyrkikää seurakunnan rakennukseksi saamaan niitä runsaasti. Keitä ovat nyt tässä ne, joiden tulee rakentaa seurakuntaa? Eivätkö profeetat ja (kuten hän heitä nimittää) ne, jotka kielillä puhuvat, ts. lukevat tai laulavat tekstin seurakunnan kuunnelleessa⁶⁹, ja profeettojen tulee selittää teksti seurakunnan rakennukseksi? Onhan tässä kyllin selvää, että hän seurakunnalle käskää kuulemisen ja rakentumisen, mutta ei opetusta ja saarnavirkaa. Sitten hän tekee vielä selvemmän erotuksen ja kutsuu seurakuntaa maallikoiksi sanoessaan 1 Kor. 14:16-17: *'Sillä jos sinä ylistät Jumalaa hengessä, kuinka oppimattoman paikalla istuva [maallikko] saattaa sanoa "amen" sinun kiitokseesi? Eihän hän ymmärrä, mitä sanot. Sinä kyllä kiität hyvin, mutta toinen ei siitä rakennu.'* Tässä on jälleen esitetty ero saarnaajan ja maallikon välillä. Mutta mitäpä tässä on tarpeen puhua siitä enempää? Teksti on tässä, ja järkikin sanoo, ettei toisen virkaan saa ryhtyä. Sillä näin sanoo pyhä Paavali (jake 29): *'Profeetoista saakoon kaksi tai kolme puhua, ja muut arvostelkoot'* jne. Eihän tämä ole sanottu muista paitsi profeetoista, joista yhden tai kahden tulee puhua ja joista muiden tulee arvostella. Mitä tässä tarkoitetaan muilla? Tarkoitetaanko sillä koko väkeä? Ei suinkaan, vaan sillä tarkoitetaan muita profeettoja, joiden tulee auttaa saarnattaessa kirkossa ja seurakuntaa rakennettaessa; heidän tulee arvostella ja huolehtia siitä, että saarnataan oikein. Jos käy niin, että yksi profeetoista eli saarnaajista osaa selittää parhaiten, niin ensimmäisen tulee antaa neuvoa itseänsä ja sanoa: 'Niin, sinä olet oikeassa, minä en ole sitä niin hyvin ymmärtänyt.' Näinhän käy pöytäseurassa tai muissa asioissa, että toinen tunnustaa toisen olevan oikeassa (maallisissakin asioissa); samoin tulee toisen antaa toiselle myöten näissäkin asioissa.

Tästä nähdään, kuinka tarkasti ja ahkerasti hiiviskelijät ovat tutkineet pyhän Paavalin sanoja, joilla he luulevat todistavansa oikeutensa olla kaikissa kirkoissa niitä, jotka istuvat [1 Kor. 14:30], ts. oikeutensa moittia, tuomita ja herjata kaikkia saarnaajia koko kristikunnassa ja tekeytyä kutsutuiksi ja toisten saarnatuolien tuomareiksi. Tällaisia kutsutaan oikeiksi varkaiksi ja murhaajiksi, jotka julkeasti ja väkivaltaisesti ryhtyvät toisen virkaan; tätä

⁶⁹ Luther ymmärtää kielilläpuhumisen hepreankielisen Raamatun lukemisena. Koska heprea oli useimmille outo kieli, luettu teksti täytyi selittää seurakunnalle. Profeetoilla Luther taas ymmärsi tässä yhteydessä Raamatun kirjoitusten eli profetioiden selittäjiä. Toim.

vastaan pyhä Pietari opettaa (1 Piet. 4:15): '*Älköön näet kukaan teistä kärsikö murhaajana tai varkaana tai pahantekijänä tahi sentähden, että sekaantuu hänelle kuulumattomiin* [Luther kääntää: *ryhtyy toisen virkaan*].' (Brief an Eberhard von der Tannen von den Schleichern und Winkelpredigern. Vuodelta 1931. St. L. XX, 1665-1675.)

Eräässä toisessa paikassa *Luther* kirjoittaa [yhdessä Melanchthonin kanssa]: "Tästä ei seuraa, että jokainen kansalainen voisi pystyttää seurakunnan omaan kotiinsa, sillä semmoista ei ole kenenkään lupa tehdä. Lisäksi on suuri ero toisaalta yleisen ja julkisen kokoontumisen ja toisaalta kotiväen välillä; sitä, mitä näet joku kansalainen tekee kotonaan, sanotaan salaa tehdyksi." (An die "neun Männer" zu Hervord, vuodelta 1532. St. L. XXI, 1741.)

Berliinin probsti *Johann Prost*, erään berliiniläisen laajalle levinneen virsikirjan tekijä, otti kerran seurakunnassaan käyttöön hartauskokoukset, joissa maallikotkin saivat opettaa. Siitä huolimatta, että hän arvosti erittäin korkealle tämän järjestelyn, hän itse selitti vuonna 1705 eräässä saarnassa, jonka hän piti näiden kokousten oikeutuksen puolesta, moninaisten kokemusten toisin opettamana: "Koskapa kerran ollessani poissa virkatehtävieni vuoksi oli syntynyt väittely ja sanakiista, en tule sellaista [kokoontumista] hyväksymään, jos en voi olla läsnä; Jumalan avulla torjun myös kaiken sellaisen, mikä on jollekulle aiheena pahennukseen tai voi antaa siihen tilaisuuden. Ja koska yksinkertainen ja oppimaton ihminen heti julistaa saarnaksi sen, mitä hän sanoo ja minkä hän on oppinut jostakin raamatunkohdasta rakentumisekseen, haluan tästä lähin muuttaa tämän [järjestelyn] pysyvästi tutkinnon muotoon; enkä myöskään tule sallimaan, että kukaan puhuu, paitsi että hän vastaa minun hänelle tekemiini kysymyksiin." (Theol. homilet. in exemplis oder besondere Predigten etc. Halle 1735. S. 788.)

C. Kolmas jakso

Seurakunnan velvollisuudesta huolehtia opin ja elämän puhtaudesta ja harjoittaa kuria näissä asioissa jäseniinsä nähden

26. [Kasvamisesta opissa ja kaikessa tiedossa]

Kaikkien seurakunnan jäsenten tulee pyrkiä kasvamaan ja rikastumaan

koko opissa ja kaikessa tiedossa, 2 Piet. 3:18⁷⁰, 1 Kor. 1:5⁷¹, jotteivät he jää lapsiksi eivätkä ole kaikenlaisten opintuulien ajeltavina ja viskeltävinä, Ef. 4:14⁷², Hebr. 5:12⁷³, vaan koettelevat ja arvioivat heille julistetun opin Jumalan sanalla. Apt. 17:11: "*Nämä olivat jalompia kuin Tessalonikan juutalaiset; he ottivat sanan vastaan hyvin halukkaasti ja tutkivat joka päivä kirjoituksia, oliko asia niin.*" Matt. 7:15-16: "*Kavahtakaa vääriä profeettoja, jotka tulevat teidän luoksenne lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevaisia susia. Heidän hedelmistään te tunnette heidät. Eihän orjantappuroista koota viinirypäleitä eikä ohdakkeista viikunoita?*" 1 Joh. 4:1: "*Rakkaani, älkää jokaista henkeä uskoko, vaan koetelkaa henget, ovatko ne Jumalasta; sillä monta vääriä profeettaa on lähtenyt maailmaan.*" 1 Kor. 10:15: "*Minä puhun niinkuin ymmärtäväisille; arvostelkaa itse, mitä minä sanon.*"

Huomautus. Tämän johdosta Luther kirjoittaa: "Ihmissana ja ihmisoppi ovat määränneet opin arvioimisen jätettäväksi piispojen, oppineiden ja kirkolliskokousten asiaksi; mitä ne päättävät, sitä koko maailman tulisi pitää oikeutena ja uskonkohtana, minkä heidän alituinen kerskailunsa paavin hengellisestä oikeudesta riittävästi osoittaa. Eipä heiltä ole oikeastaan muuta kuultu kuin sellaista kehuskelua, että heillä on valta ja oikeus arvioida, mikä on kristillistä, mikä harhaoppista, ja että tavallisen kristityn on otettava huomioon heidän arvostelunsa ja ojennuttava sen mukaan. Katso tätä kerskailua, jonka he ovat koko maailman päähän pântänneet ja joka on heidän paras linnansa ja turvansa, – miten häpeämättömästi ja houkkamaisesti se raivoaakaan Jumalan lakia ja sanaa vastaan!

Kristus näet toimii aivan päin vastoin: hän ottaa piispoilta, oppineilta ja kirkolliskouksilta sekä oikeuden että vallan arvioida oppia ja antaa sen jokaiselle [yksityiselle] kristitylle sekä kaikille kristityille yhteisesti, kun hän sanoo Joh. 10:4: '*Minun lampaani tuntevat minun ääneni*', samoin 5. jae: '*Minun lampaani eivät seuraa vieraita, vaan pakenevat heitä, koska*

⁷⁰ 2 Piet. 3:18: "Kasvakaa meidän Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen armossa ja tuntemisessa."

⁷¹ 1 Kor. 1:54: " . . . että kaikessa olette rikastuneet hänessä, kaikessa puheessa ja kaikessa tiedossa."

⁷² Ef. 4:14: "— — ettemme enää olisi alaikäisiä, jotka ajelehtivat ja joita viskellään kaikissa opintuulissa ja ihmisten arpapelissä ja eksytyksen kavalissa juonissa."

⁷³ Hebr. 5:12: "Sillä te, joiden olisi jo aika olla opettajia, olette taas sen tarpeessa, että teille opetetaan Jumalan sanojen ensimmäisiä alkeita; te olette tulleet maitoa tarvitseviksi, ei vahvaa ruokaa."

eivät tunne vierasten ääntä'; ja samoin 8. jae: 'Niin monta kuin heitä on tullutkin, he ovat varkaita ja rosvoja; mutta lampaat eivät ole kuulleet heitä.'

Tästä tosiaankin näet selvästi, kenellä on oikeus arvioida oppia. Piispoilla, paavilla, oppineilla ja kenellä hyvänsä on valta opettaa, mutta lampaiden tulee arvioida, opettavatko he Kristuksen ääntä vai vierasten ääntä. Rakkaani, mitä voivat tätä vastaan sanoa nuo vesikuplat, jotka pärskyvät: 'Kirkolliskokoukset, kirkolliskokoukset! Täytyyhän toki kuulla oppineita, piispoja, suurta joukkoa, täytyyhän kunnioittaa vanhaa käytäntöä ja totuttua tapaa!' Luuletko, mitä minuun tulee, että Jumalan sanan tulisi väistää sinun vanhaa käytäntöäsi, totuttua tapaasi, piispoja? Ei ikinä! Senpä tähden annamme piispojen ja kirkolliskokousten päättää ja määrätä mitä tahtovat; mutta jos meillä on edessämme Jumalan sana, niin on meidän päätettävissämme eikä heidän päätettävissään, mikä on oikein ja mikä väärin, ja heidän tulee väistää meitä ja totella meidän sanaamme. --

Ja taas toisessa kohdassa Kristus sanoo Matt. 7:15: *'Kavahtakaa vääriä profeettoja, jotka tulevat teidän luoksenne lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevaisia susia.'* Katsohan, tässä Kristus ei anna arvosteluoikeutta profeetoille eikä opettajille, vaan opetuslapsille ja lampaille. Sillä kuinka kukaan voisi täällä kavahtaa vääriä profeettoja, ellei saisi panna heidän oppiaan epäilyksenalaiseksi eikä tuomita ja arvostella sitä? --

Samoin kolmas raamatunkohta, Paavalilla, 1 Tess. 5:21: *'Koetelkaa kaikki; pitäkää se, mikä hyvää on.'* Katsopa, ei hän tässä käske hyväksymään mitään oppia tai säädöstä, ellei sitä ole tutkinut ja hyväksynyt se seurakunta, joka sitä kuulee. Sillä tämä koetteleminen ei ole opettajien asia; vaan opettajien on ensin tuotava esiin opetuksensa, ja sitä tulee sitten koetella. Siis tässäkin on arvostelu otettu opettajilta ja annettu opetuslapsille kristittyjen keskuudessa; niin että kristittyjen kesken asia on aivan toisin kuin maailman kanssa. Maailmassa herrat käskvät, mitä tahtovat, ja alamaiset hyväksyvät sen. Mutta teidän keskuudessanne, sanoo Kristus, ei niin saa olla, vaan kristittyjen kesken on jokainen toisensa tuomari ja toisaalta myös toisensa alamainen. Kuitenkin ovat hengelliset hirmuvalltiaat tehneet kristikunnasta maallisen esivallan. --

Kaiken kaikkiaan, onko tarpeellista esittää useampia raamatunlauseita? Kaikki pyhän Paavalin antamat varoitukset, Room. 16:17-18⁷⁴; 1 Kor. 10:

⁷⁴ Room. 16:17-18: *"Mutta minä kehoitan teitä, veljet, pitämään silmällä niitä, jotka saavat aikaan erimielisyyttä ja pahennusta vastoin sitä oppia, jonka te olette saaneet; vetäytykää pois heistä. Sillä sellaiset eivät palvele meidän Herraamme Kristusta, vaan omaa vatsaansa, ja he pettävät suloisilla sanoilla ja kauniilla vilpittömien sydämet."*

14⁷⁵; Gal. 3:4-5⁷⁶; Kol. 2:8⁷⁷ ym., samoin kaikki profeettojen lauseet, joissa he neuvovat karttamaan ihmisoppia, eivät tee mitään muuta kuin ottavat opettajilta oikeuden ja vallan arvostella kaikkea oppia ja panevat sen, vakavasti käskien ja heidän sielunsa kadottamisen uhalla, kuulijoiden tehtäväksi; siis siten, että näillä ei ainoastaan ole oikeus ja valta arvioida kaikkea mitä saarnataan, vaan he ovat velvolliset arvioimaan sitä jumalallisen majesteetin suosion menettämisen uhalla." (Dass eine christliche Versammlung oder Gemeinde Recht und Macht habe, alle Lehre zu urtheilen etc. Vuodelta 1523. St. L. X, 1540 ss. Suom. Seurakunnan oikeudesta, STLK 1999, s. 12 ss.)

Toisaalla *Luther* kirjoittaa: "Seitsemänneksi: Seitsemäs ja viimeinen [papillinen] virkatehtävä on koetella kaikkea oppia ja käsittää se. Tosiaan-kin väärillä papeilla ja tekokristityillä ei ole ollut vähäinen syy riistää tämä virka itselleen. He ovat näet hyvinkin jo etukäteen havainneet, että jos he sallisivat tämän viran säilyä seurakunnalla, niin he eivät voisi pitää omaan mitään yllä mainituista virkatehtävistä. Sillä jos kuulijoilta saataisiin viedyksi oikeus arvioida oppia, mitäpä tohtori eli opettaja ei voisi juljeta, jos se vain muuten olisi mahdollista, niin että hän olisi jopa perkelettä pahempi? Jos kuulijoille sitä vastoin suodaan, jopa käsketään koetteleminen, mitäpä silloin joku opettaja voi tai rohkenee, vaikka hän olisi enemmän kuin taivaan enkeli? Sillä jos tämä sallitaan, Paavali ei ainoastaan nuhtelisi Pietaria, vaan hän tuomitsisi taivaan enkelitkin; epäilemättä myös paavit ja kirkolliskokoukset olisivat suuremmalla arkuudella ja pelolla puhuneet ja tehneet päätöksiä pappeudesta, saarnavirasta ja muista viroista kuten kastamisesta, siunaamisesta, sitomisesta, rukoilemisesta ja opin arvioimisesta, jos heidän olisi täytynyt pelätä kuulijoiden tuomiota ja arvostelua. Niin, eihän koko paavikunnasta olisi konsanaan tullut mitään, jos tämä koetteleminen olisi ollut voimassa. – – Tässä ovat kohdallaan Kristuksen sanat Matt. 23:2-3: *'Mooseksen istuimella istuvat kirjanoppineet ja fariseukset. Sentähden kaikki, mitä he sanovat teille, se tehkää ja pitäkää; mutta heidän tekojensa mukaan alkää tehkö.'* Näillä ja muilla samankaltaisilla evankeliumin ja koko Raamatun kohtien kehotuksilla meitä kielletään uskomasta väärä opettajia. Mitäpä muuta Kristus meille näillä kohdilla opet-

⁷⁵ 1 Kor. 10:14: "Sentähden, rakkaani, paetkaa epäjumalanpalvelusta."

⁷⁶ Gal. 3:3-5: "Niinkö älyttömiä olette? Te alotitte Hengessä, lihassako nyt lopetatte? Niin paljonko olette turhaan kärsineet? — jos se on turhaa ollut. Joka siis antaa teille Hengen ja tekee voimallisia tekoja teidän keskuudessanne, saako hän sen aikaan lain tekojen vai uskossa kuulemisen kautta?"

⁷⁷ Kol. 2:8: "Katsokaa, ettei kukaan saa teitä saaliikseen järkeisopilla ja tyhjällä petoksella, pitäytyen ihmisten perinnäissääntöihin ja maailman alkeisvoimiin eikä Kristukseen."

taa kuin sitä, että jokaisen tulee itse ottaa vaari omasta pelastuksestaan ja autuudestaan varmasti tietääkseen mitä hänen tulee uskoa ja ketä seurata, että hän on kaikkien niiden vapaa, täysivaltainen tuomari, jotka mielivät häntä opettaa, ja sisäisesti yksin Jumalan opettama, Joh. 6:45. Sillä sinua ei kadota eikä autuuta kenenkään muun oppi, oli se väärä tai oikea, vaan yksin sinun uskosi. Opetettakoon ja saarnattakoon mitä hyvänsä, sinun on pidettävä varasi, mitä uskot, ettei kokisi mitä suurinta vahinkoa, vaan saisit mitä parhaan hyödyn." (Paimenkirje Böömin veljille. Vuodelta 1523. St. L. X, 1585 ss.; WA XII, 187 s.)

Johann Gerhard kirjoittaa: "Bellarmin esittää vastaväitteen: Koska kansa on oppimatonta, se ei voi arvioida pastorinsa oppia muuten kuin vertaamalla sitä aikaisemmin virassa olleitten ja vakainaisten pastoreittensa oppiin. Vastaamme: Tämän osoittaa vääräksi berealaisten esimerkki, jotka joka päivä tutkivat Kirjoituksia, oliko asia niin kuin Paavali ja Barnabas olivat esittäneet, Apt. 17:11. Sääntönä, jolla oppia on arvioitava, he eivät pidä vakainaisten pastoreitten oppia, vaan pyhää Raamattua, johon Pyhä Henki suosittaa sitä. Kansan oppimattomuudella, josta Bellarmin puhuu, on alkunsa paavikunnassa pyhän Raamatun lukukiellossa, mistä kirkonryöstöstä sen alulle panijat aikanaan tekevät ankaran tilin. – – Emme tee lampaista paimenia, vaan käskemme heitä olemaan lampaista ja pysymään lampaina; niin tehdessämme emme halua heidän olevan ymmärtämättömiä lampaista, jotka eivät osaa eivätkä halua tehdä eroa paimenten ja susien välillä." (Loc. th. de min. eccl. § 88. Editio Berolini 1866. Tomus sextus. Locus vicesimus tertius. S. 59.)

Vielä *Luther* kirjoittaa niin sanotusta miilunpolttajan uskosta: "Niinpä paavilaiset sanovat nykyäänkin uskovansa sen, mitä kirkkokin uskoo, kuten puolalaisten kerrotaan sanovan: 'Uskon, mitä kuninkaani uskoo.' Miksi ei? Miten voisi olla tätä parempaa uskoa, josta olisi tätä vähemmän vaivaa ja huolta!

Kerrotaankin erään tohtorin kysyneen eräältä miilunpolttajalta sillalla Prahassa sääliessään erästä maallikkoressua: Hyvä mies, mihin uskot? Miilunpolttaja vastasi: Siihen, mihin kirkkokin uskoo. Tohtori: Mitä sitten kirkko uskoo? Miilunpolttaja: Mitä minäkin. Myöhemmin, kun tohtorin täytyi kuolla, paholainen ahdisti häntä niin kovasti uskon asioissa, ettei hän voinut saada rauhaa ennen kuin sanoi: Uskon, mitä miilunpolttaja uskoo. Samaan tapaan kerrotaan myös suuresta Tuomas Akvinolaisesta, ettei hän elämänsä lopulla saanut kestäväää otetta paholaisen edessä ennen kuin sanoi: Uskon, mitä tässä kirjassa lukee, pitäen Raamattua käsissään. Mutta Jumala ei pane suurtakaan painoa sellaiselle uskolle. Sillä jos nämä uskoivat vain sillä tavalla, niin molemmat, sekä tohtori että miilunpolttaja, uskoivat

itsensä helvetin syvyyteen. –

Ja kuinka muuten voisi hienommin pitää kansaa erheen vallassa kuin moisella puheella? Jos he näet tulevat varmoiksi siitä, ettei heidän tarvitse huolehtia, opetetaanko heille oikein vai väärin, niin he nukkuvat ja kuor-saavat itsevarmoina eivätkä vastakaan välitä sen enempää opista tai saar-nasta." (Warnungsschrift an die zu Frankfurt am Main. Vuodelta 1533. St. L. XVII, 2013.)

27. [Seurakunnan esimiehistä]

Seurakunnan tulee pystyttää myös sellaisten vanhimpien eli esimiesten virka, jotka eivät tee työtä sanassa ja opissa, vaan auttavat seurakunnan hallinnossa ja kurin ja järjestyksen ylläpidossa sitä, jolla on sanan virka. 1 Tim. 5:17: *"Vanhimpia, jotka seurakuntaa hyvin hoitavat, pidettäköön kahdenkertaisen kunnian ansainneina, varsinkin niitä, jotka sanassa ja opetuksessa työtä tekevät."* Room. 12:8: *" – – joka on johtaja, johtakoon toimellisesti."* 1 Kor. 12:28: *"Niinpä Jumala asetti seurakuntaan ensiksi muutamia apostoleiksi, toisia profeetoiksi, kolmansia opettajiksi, sitten hän antoi voimallisia tekoja, sitten armolahjoja parantaa tauteja, avustaa, hallita, puhua eri kielillä."*

Vaalikelpoisuusvaatimukset tulee määrittää seuraavien kohtien mukaan. Apt. 6:3: *"Valitkaa sentähden, veljet, keskuudestanne seitsemän miestä, joista on hyvä todistus ja jotka ovat Henkeä ja viisautta täynnä, niin me asetamme heidät tähän toimeen."* 1 Tim. 3:8-12: *"Niin myös seurakuntapalvelijain tulee olla arvokkaita, ei kaksikielisiä, ei paljon viinin nauttijoita, ei häpeällisen voiton pyytäjiä, vaan sellaisia, jotka pitävät uskon salaisuuden puhtaassa omassatunnossa. Mutta heitäkin koeteltakoon ensin, sitten palvelkoot, jos ovat nuhteettomat. Samoin tulee vaimojen olla arvokkaita, ei panettelihoita, vaan raittiita, uskollisia kaikessa. Seurakuntapalvelija olkoon yhden vaimon mies, lapsensa ja kotinsa hyvin hallitseva."*⁷⁸

Huomautus. Katso *Johann Gerhardin* ja *Caspar Erasmus Brochmanin* todistuksia 14. kohdan huomautuksesta [ss. 60-61].

Vuonna 1523 *Luther* kirjoitti Leissnigin seurakunnalle ehdotuksen yhteistä rahastoa koskevasta järjestyksestä (Ordnung eines gemeinen Kastens),

⁷⁸ Tosin nämä apostoliset määräykset eivät ensisijaisesti ole annettuja hallinnossa toimiville vanhimille eli esimiehille, vaan diakoneille, se on palvelijoille eli almujen jakajille. Jos kuitenkin pyhät apostolit asettivat nämä vaatimukset jo niille, joiden asiana oli huolehtia yhteisestä almujen jaosta, niin ne on vielä suuremmassa määrin asetettava seurakunnan esimiehille. C.F.W.W.

jonka mukaan seurakunnan koko hallinta pitäisi hoitaa. Siinä sanotaan: "Yhteisen rahaston hallinto tulee järjestää seuraavasti: joka vuosi, nimittäin loppiaisen jälkeisenä sunnuntaina noin kello yksitoista tulee kutsua koolle yleinen jäsenkokous raatihuoneelle ja valita Jumalan armon kautta oikeassa kristillisessä uskossa yksimielisesti erotusta tekemättä koko joukosta kelvollisimmat kymmeneksi esimieheksi yhteiseen rahastoon, nimittäin kaksi kunniallista miestä, kaksi hallitsevasta neuvostosta, kolme kaupungin porvareista, kolme maaseudun talonpojista. Näiden kymmenen valitun tulee heti kohta ottaa hyväntahtoisesti kantaakseen ja säilyttää päälleen tämän hallinnon ja holhouksen taakka, ja hoitaa hallinto velvollisuudentuntoisesti ja sitoutuneesti Jumalan ja yhteisen hyödyn tähden hyvällä kristillisellä omallatunnolla suosiosta, kateudesta, hyödystä, pelosta tai mistään sopimattomasta syystä riippumatta parhaan kykynsä mukaan tämän nykyisen sopimuksemme sisällön mukaisesti. – – Vuoden jokaisena sunnuntaina kello yhdestätoista kello kahteen päiväleiton aikaan näiden kymmenen esimiehen tulee kokoontua pappilaamme tai raatihuoneelle ja hoitaa ahkerasti esimiehen tointansa ja olla läsnä. Kaikkien tulee yhdessä pitää neuvoa ja toimia niin, että Jumalan kunnia ja rakkaus kristittyihin lähimmäisiin voitaisiin säilyttää jatkuvassa harjoituksessa ja että se voisi koitua parannukseksi. Heidän neuvonpitoinsa tulee säilyttää vilpittömästi ja uskollisesti salassa eikä sitä saa saattaa normaalioloissa julki. Jos jotkut eivät voi joka kerta olla läsnä kunniallisten syiden estäminä, enemmistön tulee siitä huolimatta käsitellä asiat ja olla päätösvaltaisia. – – Koulumestarin kutsumista varten nuorille pojille, hänen asettamistaan ja erottamistaan varten näillä kymmenellä esimiehellä tulee olla heille uskottu valta meidän yhteisen jäsenkokouksemme nimissä valitun sielunhoitajamme ja yhden saarnaajan ja muiden Jumalan sanassa oppineitten neuvon ja hyväksynnän mukaan, jotta joku hurskas, nuhteeton, oppinut mies asetettaisiin tuohon mitä tärkeimpään virkaan hoitamaan nuorison kristillistä, rehellistä ja kunniallista kuria ja opetusta. – – Nuorison koulutointa ja hallintaa tulee sielunhoitajiemme, saarnaajiemme ja näiden kymmenen esimiehen pitää hellittämättä ja uskollisesti silmällä ja sen johdosta joka sunnuntai pitää tarpeellisia pohdintoja ja neuvonpitoja ja pitää se käsissään entistäkin lujemmin ja vakavammin. – – Näiden kymmenen esimiehen tulee kunkin puolestaan mitä ututterimmin valvoa näitä saksalaisia kouluja ja nuoria neitoja, jotta kristillinen kuri ja kunniallisuus sekä kristilliset hyveet säilyisivät taantumatta. (Walch X, 1161 ss. Ks. myös St. L. X, 96 s., 969 s.)

Eräs toinen tällaisen esimiehen kuvaus löytyy Dresdenin superintendentin *Daniel Greserin* (kuoli v. 1591) elämäkuvauksesta. Hän kirjoittaa:

"Kun olin Giessenin seurakunnan pastorina, autoin Ziegenheimissa pohti-
maan seurakunnastaerottamisjärjestystä ja sitä, miten tulee perustaa kirkko-
neuvosto jne. Perustin tälle järjestykselle kirkkoneuvoston Hessenin maa-
kreivi Filipin käskystä ja annoin koko kristillisen seurakunnan äänestämällä
valita sen. Ja niin valittiin kahdeksan henkilöä, iäkkäitä, kunnioitettuja,
hurskaita ja urhoollisia miehiä, joiden asiana tuli olla tämän viran hoito
omantuntonsa mukaisesti vakavasti ja utterasti, minkä he sitten lupasivat
uskollisesti tehdä. Sovin kirkkoneuvoston kanssa kokoontumisesta kerran
kuussa pappilassa tiettyinä päivinä, joka nimettiin rukouspäiväksi. Ja tänä
rukouspäivänä lauloin itse kirkossa litanian alttarin edessä siten, että kuoro
ja seurakunta vastasivat siihen yhteen sointuvasti. Kansa lauloi mukana hy-
vin ahkerasti ja hartaasti. Ja kun virkatehtävät olivat kirkossa kaikin puolin
hoidetut, kirkkoneuvoston jäsenet lähtivät kanssani pappilaan. Kukin toi
sitten ilmi omantuntonsa mukaan ne (julkiset? C.F.W.W.) synnit, rikokset ja
pahat virheet, jotka tiesi tapahtuneen. Ilmiannettujen luo lähetettiin kirkko-
palvelija kutsumaan heidät kirkkoneuvoston eteen, ja kirkkoneuvosto ke-
hotti heitä heti luopumaan paheellisesta elämästään sillä uhalla, että jos he
eivät tee parannusta, heitä nuhdeltaisiin ja heidät saatettaisiin julki koko
kristillisen seurakunnan edessä. Ja tällä nuhtelulla saatiin aikaan kansassa
sellainen kuri ja pelko, että erehtyneet tekivät parannuksen ja, Jumalalle
kiitos, milloinkaan ei tarvittu julkista synnistä nuhtelua eikä seurakunnasta
erottamista." (Ks. J. Jakobi's versäumte Busse. S. 153.)

Christoph Matthäus Pfaff kirjoittaa: "Joissakin paikoin on seurakunnan
kollegiaaioikeudet ja hallinto annettu maallikkovanhimmille. — Tällaista
tapaamme Belgiasta, myös meidän belgialaisesta ja hampurilaisesta kirkos-
tamme, missä maallikkovanhimmat harjoittavat saarnaajien kanssa kolle-
giaaioikeuksia." (De originibus juris eccl. Tubing. 1719. S.183, 188.)

Daniel Schneider, Erbachin superintendentti, kirjoittaa: "Luterilaisissa
seurakunnissa, varsinkin valtakunnassa⁷⁹, Hessenissä ja muualla on samoin
eräänlaisia seurakunnan vanhimpia, jotka enimmäkseen pysyvät sellaisessa
toimessa koko ikänsä, kun kerran ovat tulleet siihen vedetyiksi, ja heidän
asianaan on auttaa huolehtimaan hyvästä kurista ja tuomaan julki kyseisellä
paikkakunnalla parannuksen aikaansaamiseksi sen, mikä on kurin
vastaista." (Ks. Allgemeines biblisches Lexicon. Frankfurt 1730. Hakusana "Eltister".)
Daniel Schneider kertoo tässä vanhimmiston järjestyksestä, millaisena se
otettiin käyttöön Solmin ja Tecklenburgin luterilaisen kreivin Friedrich
Ernstin hallitessa. Huomionarvoisia ovat kohdat 11 ja 12, jotka kuuluvat:

⁷⁹ Valtakunnalla ymmärretään tässä Ylä-Reinin, Baijerin, Schwabenin ja Frankenin
hallintopiiriä. C.F.W.W.

"Jos vastoin odotuksia seurakuntien paimenet ja koulujen opettajat joillakin paikkakunnilla eivät hoitaisi virkatehtäviään, vanhimpien tulee kiinnittää tarkkaa huomiota heidän virkaansa seurakunnissa ja kouluissa ja varsinkin, jos paimenten havaitaan viivyttelevän tai olevan leväperäisiä sairaitten luona käymisessä, ilmoittaa siitä heti konsistorille. Samoin heidän tulee valvoa koulujärjestystä ja huolehtia siitä, että vanhemmat eivät pidä lapsiaan tahallisesti poissa koulusta. – Samoin vanhimmiston jäsenten, jos he tietävät ehtoolliselle halukkaissa jotakin pahennusta, tulee ilmoittaa asia seurakunnan paimenelle." (Sama.)

28. [Käytettävät kirjat]

Seurakunnan on pidettävä huolta siitä, että sen keskuudessa otetaan käyttöön ja siedetään vain oikeauskoisen kirkon hyväksymiä kirkko- ja koulukirjoja ja ettei tunnustusta koskevista jumalanpalvelusmenoista luovuta. 1 Tess. 5:21: *"Koetelkaa kaikki, pitäkää se, mikä hyvää on."* 2 Tim. 1:13: *"Ota esikuvaksi ne terveelliset sanat, jotka olet minulta kuullut, uskossa ja rakkaudessa, joka on Kristuksessa Jeesuksessa."* Gal. 2:4-5: *"Noiden pariimme luikertaneiden valheveljien tähden, jotka orjuuttaakseen meitä olivat hiipineet vakoilemaan vapauttamme, mikä meillä on Kristuksessa Jeesuksessa, me emme hetkeksikään alistuneet antamaan heille myöten, että evankeliumin totuus säilyisi teidän keskuudessanne."*

Huomautus 1. *Luther* kirjoittaa kirkollisista virsikirjoista ja niissä hyväksytyistä virsistä: "Hän (Daavid) sanoo psalmejaan 'Israelin psalmeiksi'. Hän ei halua pitää niitä ominaan eikä yksin saada niistä mainetta, vaan Israelin tulee vahvistaa ne ja tunnustaa ne omikseen. Siitä näet on kysymys, että Jumalan joukko eli Jumalan kansa hyväksyy eli tunnustaa oikeaksi jonkin sanan tai laulun, koska Jumalan Hengen täytyy olla sellaisessa kansassa, missä hän haluaa itseään kunnioitettavan ja missä hänen pitää tulla kunnioitetuksi. Niin me kristityt puhumme virsiemme kirjoittajista. Pyhä Ambrosius on tehnyt monia kauniita seurakuntalauluja, joita sanotaan kirkollisiksi virsiksi sen vuoksi, että kirkko on ne hyväksynyt ja käyttää niitä aivan kuin itse olisi ne sepittänyt ja ne olisivat sen virsiä. Sen vuoksi emme sanokaan: niin laulaa Ambrosius, Gregorius, Prudentius, Sedulius, vaan sanomme: niin veisaa kristillinen kirkko. Ne ovat näet seurakunnan lauluja, joita Ambrosius, Sedulius ja muut kirkon kanssa veisaavat ja kirkko heidän kanssaan, ja kun he kuolevat, niin kirkko säilyy ja laulaa yhä heidän virsiään." (Auslegung der letzten Worte Davids. 2 Sam. 23:1. St. L. III, 1889.)

Luther kirjoittaa virsiensä parannetun laitoksen esipuheessa vuodelta 1529: "Koskapa havaitsen, ettei jatkuvalle jokaisen mielen mukaiselle, määrättömälle lisäilylle tule loppua, niin että vanhimpia virsiämmekin painetaan sitä vääristellympinä, mitä pitempään niistä otetaan uusia painoksia, olen huolissani siitä, että tämänkin kirjasen ennen pitkää käy kuten aina on käynyt hyville kirjoille, että ne raiskataan taitamattomien ihmisten loputtomilla lisäyksillä. Siten niistä hävitetään niissä oleva hyvä ja käytetään

vain sellaista, mistä ei ole hyötyä. – Jotta se estyisi, sikäli kuin voimme asiaan vaikuttaa, olen tarkastanut kirjasen uudestaan ja asettanut omat virtemme yhteen, peräkkäin, varustettuina tekijöidensä nimillä, mitä aikaisemmin vältin maineen tavoittelun pelossa, mutta mikä minun nyt täytyy pakosta tehdä, ettei meidän nimissämme myytäisi vieraita, kelvottomia virsiä; niiden perään panin sitten muut, joita pidämme parhaina ja hyödyllisinä. Pyydän ja kehotan kaikkia, joille puhdas sana on kallis, etteivät vastedes tietämättämme ja ilman lupaamme parantelisi tai lisäilisi tätä kirjasta. Mutta jos sitä tietämättämme paranneltaisiin, niin voitaisiin havaita, ettei se ole se kirjanen, joka lähti meidän käsistämme Wittenbergistä." (EA LVI, 298, 299.)

Eräässä virsiensä toisessa painoksessa vuodelta 1545 Luther varoittaa:

Monet väärät mestarit nyt sepittävätkä virsiänsä.

Heitä varo ja opi heidät oikein arvioimaan.

Minne Jumala rakentaa kirkkonsa ja pystyttää sanansa.

sinne pahalainen petoksella tunkeutuu murhaamaan. (Sama, s. 306.)

Huomautus 2. Kun saarnaajat Adolph Held ja Johannes Kisler Stadessa aikanaan julkaisivat uuden katekismusselityksen ja ottivat sen käyttöön seurakunnissaan, *Wittenbergin teologinen tiedekunta* antoi sen johdosta lausunnon vuonna 1636. Siinä sanotaan mm.: "On kiitettävä sitä, että jokainen opettaja ja saarnaaja Jumalan hänelle uskomien ja antamien lahjojen mukaan palvelee Jumalan seurakuntaa, ei vain opettamalla ja saarnaamalla, vaan myös julkaisuilla kätkemättä maahan saamaansa leiviskää. Mutta eri asia on tulla kuuluville yhteisissä oppi- ja kiistakysymyksissä, ja taas eri asia on laatia uusia tunnustusluonteisia kirjoja ja ottaa niitä kirkossa käyttöön, tapahtukoon se joko siten, että koko kirkon hyväksymät tunnustukset siirretään kokonaan sivuun tai niitä joissakin kohdin muutetaan tai vain siten, että entisten rinnalle otetaan käyttöön lisätunnustuksia. Tähän sanomme, ettei se sovi kenellekään. Kun [filippisti Kaspar] Peucer ja hänen kannattajansa panivat Saksin kirkosta pois Lutherin katekismuksen ja ottivat tilalle toisen, sitä ei tosiaankaan hyväksytty. – Mikä muu oli syynä Yksimielisyyden ohjeen julkaisemiseen kuin juuri se, että jokainen koulunopettaja tai pastori oman mielihalunsa mukaan puhui eri tavoin tärkeistä uskonkohdista sekä vaati oman kantansa omaksumista osakirkossaan tai koulussaan ja opetti sitä tavalliselle kansalle? Jos nyt jokainen voisi puhua, kirjoittaa ja ottaa katekismuksen käyttöön osakirkossa, siitä voisi helposti aiheutua sekaannusta ja erimielisyyttä käsitteissä ja opissa. Tosin tri Hut-

ter⁸⁰ kokosi teologisen kompendiumin eli katekismuksen. Vaikka hän otti kaikki Yksimielisyyden ohjeesta, hän ei olisi kuitenkaan saanut ottaa sitä käyttöön yhdessäkään tämän maan koulussa tai seurakunnassa, ellei hänelle olisi uskottu tehtäväksi sellaisen kirjan kirjoittamista julkisella valtuutuksella ja ellei sitä olisi alistettu muiden tohtoreiden ja teologien arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi. Niin, jopa harhauskoisissakin kirkkoissa jyrkästi ja tarkasti seurataan ja otetaan huomioon, ettei kuka tahansa valmista sellaista kompendiumia nuorisoa varten tai ylipäänsä tunnustusluonteisia kirjoja eikä oman mielensä mukaan saata niitä sujutetuiksi jonkin osakirkon käyttöön. – – Miten paljoa ennemmin meidän tulee oikeauskoisessa kirkossa huolehtia siitä, että tunnustuskirjamme säilyvät olemukseltaan oikeina, ettei niitä pureta suorasti tai epäsuorasti, mikä voi helposti tapahtua, jos jokainen ottaa mielensä mukaan käyttöön uusia katekismuksia ja lasten oppikirjoja, joissa käsitteet ja tavanomaiset sanonnat, menetelmät, havaintoesimerkit, asiaryhmittelyt jne. muutetaan; voi näet helposti tapahtua, että yksistään jokin muutettu, outo ja uusi sanonta tekee itse asian kaksimieliseksi tai epäselväksi. Sen vuoksi niin kuin itse asiaa ei saa muuttaa, ei myöskään saa muuttaa kirkossa hyväksytyjä sanontoja ilman suurta ja tärkeätä syytä eikä nimenomaan ilman julkista valtuutusta apostoli Paavalin kehotuksen mukaisesti, 2 Tim. 1:13: Pitäydy terveellisten sanojen esikuvaan⁸¹. Jos nyt tämä on otettava huomioon sanoista puheen ollen, miten paljon välttämättömämpää se on asiakokonaisuuksista tai oppilauseista puheen ollen. Olemme tämän mukaisesti täysin sitä mieltä, ettei mainituilla kahdella pastorilla ole ollut valtuutusta kirjoittaa ja ottaa yhteiseen käyttöön mainittua lasten oppikirjaa." (Consilia theol. Witebergens. I, 786, 787.)

Huomautus 3. Voidaksemme oikein arvioida, mitä ovat säilytettävät, tunnustusta koskevat jumalanpalvelusmenot, *Yksimielisyyden ohje* kirjoittaa: "Uskomme, opetamme ja tunnustamme niin ikään, että tunnustustilanteessa, kun Jumalan sanan viholliset pyrkivät kukistamaan pyhän evankeliumin puhtaan opin, me olemme velvolliset avoimesti ja

⁸⁰ Leonhard Hutter (1563-1616), professori Wittenbergissä, kalvinilaisuuden vastustaja, taisteli filippiinisiä vastaan. Toim.

⁸¹ Raamattu käyttää tässä kreikkalaista sanaa *υποτιμωσις*, 'esikuva', 'lyhyt, yhteenvetomainen esitys', latinan forma, phrasis. Tähän sanaan Yksimielisyyden ohje viittaa, kun se painottaa pysymistä oikeassa opissa ja oikeissa käsitteissä. Ks. Yksimielisyyden ohje, Supistelma 2,16; Täyd. sel., 2,86; 4, 36. TK 1948, 422,16; 483,86; 501,36. Vrt. TK 1990 433,16; 488,86; 505,36. Sitoutuminen tunnustuksiin käsitti myös tunnustautumisen niiden terminologiaan. Ks. edellä 21, huomautus 4, s. 82s. Toim.

julkisesti, sekä sanoin että myös teoin ja käyttäytymisellämme Jumalan sanan perusteella tunnustamaan oppia ja kaikkea mitä uskontoon kuuluu. Velvoitus koskee koko Jumalan seurakuntaa, joka ainoaa kristittyä, mutta erityisesti sananpalvelijoita, koska he ovat Jumalan seurakunnan johtajia. Sellaisessa tilanteessa ei vastustajille ole annettava periksi edes ehdonvallan asioissa. Ei ole sallittava, että he väkisin tai kavalasti saavat meidät noudattamaan sellaisia tapoja, koska heidän päämääränään on heikentää oikeaa jumalanpalvelusta ja istuttaa sekä vahvistaa epäjumalanpalvelusta. On kirjoitettu: *'Vapauteen Kristus vapautti meidät. Pysykää siis lujina, älkääkään antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen'* (Gal. 5:1). *'Noiden pariimme luikertaneiden valheveljien tähden, jotka orjuuttaakseen meitä olivat hiipineet vakoilemaan vapauttamme, mikä meillä on Kristuksessa Jeesuksessa, me emme hetkeksikään alistuneet antamaan heille myöten, että evankeliumin totuus säilyisi meidän keskuudessamme'* (Gal. 2:4 s.). Samassa yhteydessä Paavali puhuu ympärileikkauksesta, joka siihen aikaan oli vapaa ehdonvallan asia (1. Kor. 7:18 s.) ja jonka Paavalikin hengellisen vapauden perusteella toimitti toisessa yhteydessä (Apt. 16:3). Koska kuitenkin väärät apostolit vaativat ja käyttivät ympärileikkausta sen väärän oppinsa tukemiseksi, että lain määräämät teot ovat välttämättömät vanhurskauden ja pelastuksen saavuttamiseksi, ei Paavali kertomansa (Gal. 2:5) mukaan tahtonut hetkeksikään antaa myöten, jotta evankeliumin totuus pysyisi voimassa.

Heikoille Paavali siis antaa myöden, kun kyseessä ovat ruoat ja ajat eli päivät (Room. 14:5 s.). Mutta väärille apostoleille, jotka tahtovat velvoittaa omattunnot sellaisiin sääntöihin, hän ei suostu antamaan periksi edes sinänsä vapaissa ja yhdentekevissä asioissa; Kol. 2:16: *'Älköön kukaan teitä tuomitko syömisestä tai juomisesta, älköön myös minkään juhlan johdosta.'* Ja kun Pietari ja Barnabas sellaisessa tapauksessa antoivat hiukan myöden, Paavali nuhteli heitä julkisesti, he kun *'eivät vaeltaneet suoraan evankeliumin totuuden mukaan'* (Gal. 2:11 ss.).

Asiat eivät nimittäin enää olleet ulkonaisia ehdonvallan asioita, jotka luontonsa ja olemuksensa mukaisesti aina ovat sinänsä vapaita ja joita siis ei voi koskea mikään käsky eikä kieltö. Tässä on ensiksikin kysymys kristillisen uskomme keskeisestä kohdasta, kuten apostoli todistaa: *'-- että evankeliumin totuus säilyisi.'* Pakko ja käsky pimittäisivät ja vääristäisivät evankeliumin totuuden, koska vastustajat joko julkisesti vaativat tai ainakin pyrkivät käyttämään niitä väärän opin, taikauskon ja epäjumalanpalveluksen tukemiseksi sekä puhtaan opin ja kristillisen vapauden kukistamiseksi.

Samoin tässä on kysymys kristillisestä vapaudesta, jonka säilyttämiseen

Pyhä Henki on vakavasti velvoittanut kirkkonsa, kuten vastikään pyhän apostolin sanasta kuulumme. Niin pian kuin vapaus vähenee ja kirkot pakotetaan noudattamaan ihmisten käskyjä siinä mielessä, että niiden noudattamatta jättäminen muka on vääräys ja synti, on tie avoin epäjumalanpalvelukselle. Sitten annetaan taas käsky käskyn päälle; ihmisten käskyjen noudattamista pidetään Jumalan palvelemisena, jopa paljon parempana kuin Jumalan käskyjen noudattamista.

Jos siten myöten antamalla pyritään sopuun ulkonaisissa asioissa, vaikka ei ole vielä päästy kristilliseen yksimielisyyteen opista, seurauksena on myös, että epäjumalanpalvelijat vain vahvistuvat tilassaan, mutta oikein uskovat tulevat murheellisiksi, kompastelevat ja heikkenevät uskossaan. Kumpaakin seurausta on jokaisen kristityn sielunsa pelastuksen ja autuuden tähden vältettävä. On kirjoitettu: *'Voi maailmaa viettelysten tähden.'* (Matt. 18:7) *'Joka viettelee yhden näistä pienistä, jotka uskovat minuun, sen olisi parempi, että myllynkivi ripustettaisiin hänen kaulaansa ja hänet upotettaisiin meren syvyyteen.'* (Matt. 18:6)

Erityisesti on pidettävä mielessä Kristuksen sana: *'Jokaisen, joka tunnustaa minut ihmisten edessä, minä tunnustan Isäni edessä, joka on taivaissa'* (Matt. 10:32)." (Yksimielisyyden ohje 10, 10-17. TK 1990, 551-552.)

Balthasar Meisner kirjoittaa: "Vaikka jokin kirkko, jota ei ole järjestetty harhaoppisten ja tyrannien mallin mukaan, voi käyttää tai olla käyttämättä oikeita ehdonvallan asioita vapaasti ja sille parhaiten sopivalla ja sille hyödyllisellä tavalla sekä tehdä niissä muutoksia heikkojen rakentamiseksi parhaaksi katsomallaan tavalla, kuitenkin jos totuuden vihollisilla on taistelussa jumalanpalvelusmenoja vastaan tarkoituksena tähdätä taivaallisen opin, evankeliumin totuuden ja siksi kristillisen vapauden sydämeen ja ytimeen, niin ei saa vihollisten eduksi ottaa mitään uutta käyttöön tai poistaa mitään vanhaa, vaan käytössä olevien jumalanpalvelusmenojen puolesta tulee taistella, kuten kodin ja konnun puolesta, jos ne vain ovat jumalaisia ja hyödyllisiä." (Colleg. adiafhorist. Disp. I, § 52.)

29. [Keitä seurakunta saa ottaa jäsenikseen]

Seurakunta saa ottaa jäsenikseen vain niitä, jotka

1. ovat kastettu [tai otetaan seurakuntaan kasteessa]. Ef. 5:25-26: *"Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä alttiiksi sen edestä, että hän sen pyhittäisi, puhdistaen sen, vedellä pesten, sanan kautta."* 1 Kor. 12:13: *"Sillä me olemme kaikki yhdessä Hengessä kastetut yhdeksi ruumiiksi,*

olimmepa juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, ja kaikki olemme saaneet juoda samaa Henkeä."

2. jos ovat aikuisia, tunnustavat sen uskon, että pyhä Raamattu, sekä Vanha että Uusi testamentti, on Jumalan sana ja että Evankelisluterilaisen kirkon tunnustuskirjoissa, varsinkin Vähässä katekismuksessa ja muuttamattomassa Augsburgin tunnustuksessa oleva oppi on puhdas kristillinen oppi. Gal. 2:4: *"Noiden pariimme luikertaneiden valheveljien tähden, jotka orjuuttaakseen meitä olivat hiipineet – –"* 2 Kor. 6:14-15,17: *"Älkää antautuko kantamaan vierasta iestä yhdessä uskottomien kanssa; sillä mitä yhteistä on vanhurskaudella ja vääryydellä? Tai mitä yhteyttä on valkeudella ja pimeydellä? Ja miten sopivat yhteen Kristus ja Beliar? Tai mitä yhteistä osaa uskovaisella on uskottoman kanssa? – – Sentähden: 'Lähtekää pois heidän keskeltänsä ja erotkaa heistä, sanoo Herra, älkääkä saastaiseen koskeko; niin minä otan teidät huostaani.'" 2 Joh. 10-11: "Jos joku tulee teidän luoksenne eikä tuo mukanaan tätä oppia, niin älkää ottako häntä huoneeseenne älkääkä sanoko häntä tervetulleeksi; sillä joka sanoo hänet tervetulleeksi, joutuu osalliseksi hänen pahoihin tekoihinsa." Ef. 4:3-6: *"Pyrkien säilyttämään hengen yhteyden rauhan yhdyssiteellä: yksi ruumis ja yksi henki, niinkuin te olette kutsututkin yhteen ja samaan toivoon, jonka te kutsumuksessanne saitte; yksi Herra, yksi usko, yksi kaste; yksi Jumala ja kaikkien Isä, joka on yli kaikkien ja kaikkien kautta ja kaikissa."**

3. vaeltavat kristillisesti pahennusta herättämättä. 1 Kor. 5:9-13: *"Minä kirjoitin teille kirjeessäni, ettette seurustelisi huorintekijäin kanssa; en tarkoittanut yleensä tämän maailman huorintekijöitä tai ahneita tai anastajia tai epäjumalanpalvelijoita, sillä silloinhan teidän täytyisi lähteä pois maailmasta. Vaan minä kirjoitin teille, että jos joku, jota kutsutaan veljeksi, on huorintekijä tai ahne tai epäjumalanpalvelija tai pilkkaaja tai juomari tai anastaja, te ette seurustelisi ettekä söisikään semmoisen kanssa. Sillä onko minun asiani tuomita niitä, jotka ovat ulkopuolella? Ettekö tekin tuomitse vain niitä, jotka ovat sisäpuolella? Mutta ulkopuolella olevat tuomitsee Jumala. 'Poistakaa keskuudestanne se, joka on paha.'" 1 Kor. 10:21: *"Ette voi juoda Herran maljasta ja riivaajien maljasta, ette voi olla osalliset Herran pöydästä ja riivaajien pöydästä."* Matt. 7:6: *"Älkää antako pyhää koirille, älkääkä heittäkö helmiänne sikojen eteen, etteivät ne tallaisi niitä jalkoihinsa ja kääntyisi ja repisi teitä."**

Huomautus. Vertaa tähän Lutherin todistusta 12. kohdan huomautuksessa [s. 52-53].

Siitä, että kuulijatkin tunnustautuivat nimenomaan Augsburgin tunnustukseen ja Lutherin katekismuksiin, antaa *Yksimielisyyden ohje* todistuksen:

"Tämän kristillisen ja Jumalan sanaan lujasti perustetun Augsburgin tunnustuksen me täten vielä kerran ja koko sydämeistämme tunnustamme myös omaksi tunnustukseksemme. Me pidämme siitä kiinni sellaisena, kuin sen sanat luontevasti, selvästi ja vilpittömästi voidaan ymmärtää. Se on meille aito kristillinen symboli, Jumalan sanaa lähinnä tunnus, jonka ympärille tämän ajan oikeiden kristittyjen on kokoonnuttava. Jo muinaisina aikoina laadittiin Jumalan kirkossa syntyneiden pahojen riitojen ratkaisemiseksi kristillisiä symboleja eli tunnustuksia, joihin silloiset puhtaat opettajat ja heidän kuulijansa yhtyivät sydämeistään ja suullaan." (Yksimielisyyden ohje, Täydellinen selitys, esipuhe, 4. TK 1990, s. 459.) Ja vielä: "Koska nämä elintärkeät asiat koskevat myös tavallista ihmistä eli maallikkoa, jonka on sielunsa autuuden tähden osattava kristittynä erottaa puhdas oppi väärästä, me tunnustamme yksimielisesti omiksemme myös tohtori Lutherin Vähän ja Ison katekismuksen, sellaisina kuin hän on ne kirjoittanut ja kuin ne on liitetty hänen Teoksiinsa. Ovathan kaikki Augsburgin tunnustuksessa pysyvät kirkot yksimielisesti hyväksyneet nämä katekismukset ja käyttäneet niitä julkisesti kirkoissa, kouluissa ja kodeissa. Niissä kristillinen oppi on Jumalan sanasta ammentaen esitetty tavallisille maallikoille mahdollisimman tarkasti ja yksinkertaisesti ja myös selitetty, sikäli kuin on välttämätöntä." (Yksimielisyyden ohje, Opin summa, 8. TK 1990, s. 462.)

30. [Kirkko- ja oppikurista]

Seurakunnan tulee tutkia julkisessa kokouksessa Jumalan sanan mukaan kristillisessä järjestyksessä todistajia käyttäen sellaisten jäsentensä asia, jotka ovat osoittautuneet opissa tai elämässä tottelemattomiksi Jumalan sanalle ja joita on jo ilman tulosta Matt. 18:15-16:n mukaan ojennettu sekä kahden kesken että todistajien läsnäollessa tai joiden väärä oppi tai synty on kaikkien tiedossa ja ilmeinen. 2 Kor. 13:1: *"Kolmannen kerran minä nyt tulen teidän tykönnne. Kahden tai kolmen todistajan sanalla on jokainen asia vahvistettava."*

Edelleen seurakunnan tulee osoittaa syyllisiksi havaituille heidän erehdyksensä ja syntinsä sekä kehottaa ja nuhdella heitä sen johdosta. 2 Kor. 2:6: *"Semmoiselle riittää se rangaistus, minkä hän useimmilta on saanut."* 2 Tess. 3:14-15: *"Mutta jos kuka ei tottele sitä, mitä me tässä kirjeessä olemme sanoneet, niin merkitkää hänet älkääkään seurustelko hänen kanssaan, että hän häpeäisi. Älkää kuitenkaan piitäkö häntä vihollisena, vaan neuvokaa niinkuin veljeä."* 1 Tim. 5:20; *"Syntiä tekeviä nuhtelee kaikkien kuullen, että muutkin pelkäisivät."* Gal. 2:14: *"Mutta kun minä näin, etteivät*

he vaeltaneet suoraan evankeliumin totuuden mukaan, sanoin minä Keefaalle kaikkien kuullen: 'Jos sinä, joka olet juutalainen, noudatat pakanain tapoja etkä juutalaisten, miksi sinä pakotat pakanoita noudattamaan juutalaisten tapoja?'"

Ne taas, jotka eivät kuule seurakuntaa ja pysyvät itsepintaisesti katumattomina perustuksen kumoavassa harhassa tai ilmeisessä kuolemansyn-
nissä, seurakunnan on yhteisellä päätöksellä sananpalvelijansa toimesta erotettava seurakunnasta eli asetettava pannaan. Matt. 18:17-20: "*Mutta jos hän ei kuule heitä, niin ilmoita seurakunnalle. Mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule, niin olkoon hän sinulle, niinkuin olisi pakana ja publikaani. Totisesti minä sanon teille: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa. Vielä minä sanon teille: jos kaksi teistä maan päällä keskenään sopii mistä asiasta tahansa, että he sitä anovat, niin he saavat sen minun Isältäni, joka on taivaassa. Sillä missä kaksi tahi kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä.*" 1 Kor. 5:1-5: "*Yleensä kuuluu, että teidän keskuudessanne harjoitetaan haureutta, jopa semmoista haureutta, jota ei ole pakanainkaan keskuudessa, että eräskin pitää isänsä vaimoa. Ja te olette paisuneet pöyhkeiksi! Eikö teidän pikemminkin olisi pitänyt tulla murheellisiksi, että se, joka on tuommoisen teon tehnyt, poistettaisiin teidän keskuudestanne? Sillä minä, joka tosin ruumiillisesti olen poissa, mutta hengessä kuitenkin läsnä, olen jo, niinkuin läsnäollen, puolestani päättänyt, että se, joka tuommoisen teon on tehnyt, on – sittenkuin olemme, te ja minun henkeni ynnä meidän Herramme Jeesuksen voima, tulleet yhteen – Herran Jeesuksen nimessä hyljättävä saatanan haltuun lihan turmioksi, että hänen henkensä pelastuisi Herran päivänä.*" Room. 16:17: "*Mutta minä kehoitan teitä, veljet, pitämään silmällä niitä, jotka saavat aikaan erimielisyyttä ja pahennusta vastoin sitä oppia, jonka te olette saaneet; vetäytykää pois heistä.*" Tiit. 3:10-11: "*Harhaoppista ihmistä karta, varoitettuasi häntä kerran tai kahdesti, sillä sinä tiedät, että semmoinen ihminen on joutunut harhaan ja tekee syntiä, ja hän on itse itsensä tuominnut.*" Vrt. vielä 1 Kor. 5:9-13 [*Minä kirjoitin teille kirjeessäni, ettette seurustelisi huorintekijäin kanssa; en tarkoittanut yleensä tämän maailman huorintekijöitä tai ahneita tai anastajia tai epäjumalanpalvelijoita, sillä silloinhan teidän täytyisi lähteä pois maailmasta. Vaan minä kirjoitin teille, että jos joku, jota kutsutaan veljeksi, on huorintekijä tai ahne tai epäjumalanpalvelija tai pilkkaaja tai juomari tai anastaja, te ette seurustelisi ettekä söisikään semmoisen kanssa. Sillä onko minun asiani tuomita niitä, jotka ovat ulkopuolella? Ettekö tekin tuomitse vain*

niitä, jotka ovat sisäpuolella? Mutta ulkopuolella olevat tuomitsee Jumala. 'Poistakaa keskuudestanne se, joka on paha.'" ja 2 Tim. 2:17-21 ["Heidän puheensa jäytää ympäristöään niinkuin syöpä. Niitä ovat Hymeneus ja Filetus, jotka ovat totuudesta eksyneet, kun sanovat, että ylösnousemus jo on tapahtunut, ja he turmelevat useiden uskon. Kuitenkin Jumalan vahva perustus pysyy lujana, ja siinä on tämä sinetti: 'Herra tuntee omansa', ja: 'Luopukoon vääryydestä jokainen, joka Herran nimeä mainitsee.' Mutta suuressa talossa ei ole ainoastaan kulta- ja hopea-astioita, vaan myös puu- ja saviastioita, ja toiset ovat jaloa, toiset halpaa käyttöä varten. Jos nyt joku puhdistaa itsensä tämänkaltaisista, tulee hänestä astia jaloa käyttöä varten, pyhitetty, isännälleen hyödyllinen, kaikkiin hyviin tekoihin valmis."].

Pannaan pantuja seurakunta ei saa enää tunnustaa veljiksi, vaan heitä on pidettävä pakanoina ja publikaaneina ja heiltä on evättävä veljen oikeudet ja luovuttava kaikesta uskonveljellisestä kanssakäymisestä heidän kanssaan; niitä kohtaan taas, jotka eivät halua suostua sellaiseen kristilliseen pannaan, on käytettävä kristillistä kuria (1 Kor. 5:1-2); sitä vastoin ne, joissa panna on saavuttanut tarkoituksensa ja jotka palaavat katuviina, on julkisesti päästettävä synnistä ja otettava takaisin seurakuntaan⁸². 2 Kor. 2:6-11: "Semmoiselle riittää se rangaistus, minkä hän useimmilta on saanut; niin että teidän päinvastoin ennemmin tulee antaa anteeksi ja lohduttaa, ettei hän ehkä menehtyisi liian suureen murheeseen. Sentähden minä kehoitan teitä, että päätätte ruveta osoittamaan rakkautta häntä kohtaan; sillä sitä varten minä kirjoitinkin, että saisin nähdä, kuinka te kestätte koetuksen, oletteko kaikessa kuuliaiset. Mutta kenelle te jotakin anteeksi annatte, sille minäkin; sillä mitä minä olen anteeksi antanut – jos minulla on ollut jotakin anteeksiannettavaa – sen olen anteeksi antanut teidän tähtenne Kristuksen kasvojen edessä, ettei saatana pääsisi meistä voitolle; sillä hänen juonensa eivät ole meille tuntemattomat."

Huomautus 1. Siitä, missä määrin seurakuntakurin käyttö riippuu nimenomaan seurakunnasta, todistaa hurskas teologi ja Rostockin professori *Johann Quistorp nuorempi*: "Niin kauan kuin pyhien seurakunta ei tarjoa kättään avuksi, vaan säilyttää tämän kuorman halveksittujen saarnaajien har-

⁸² Tämä tarkoittaa mm. sitä, että kun on olemassa selvät kristilliset perusteet joko pannaan panemiselle tai pannasta päästämiselle, kumpakaan ei saa vastustaa, sillä silloin vastustamisen perusteet ovat lihallisia. Kun seurakunta torjuu asiassa ilmenevän lihallisuuden, tarvittaessa seurakuntakurillisiin toimenpitein, se mahdollistaa yksimieliset päätökset ja oikean suhtautumistavan asiaan myös päätösten jälkeen. On kuitenkin varottava, ettei puutteellisesti esitettyjä, mutta huomioon otettavia perusteita tulkita lihallisiksi. Toim.

teille, ei ole odotettavissa aikojen parantumista." (Ks. Pia desideria, saksan-kielinen, vuodelta 1665.)

Huomautus 2. Vertaa *Lutherin* todistusta kohdassa 7, huomautus 2, aiheesta, keihin kirkkokuria on sovellettava [ks. s. 42-43].

Kysymykseen "Kuka on asetettava kirkkokurin alaiseksi?" *Conrad Dannhauer* vastaa: "1. Se, joka haluaa kutsuttavan itseään veljeksi (1 Kor. 5:11 [*Vaan minä kirjoitin teille, että jos joku, jota kutsutaan veljeksi, on huorintekijä tai ahne tai epäjumalanpalvelija tai pilkkaaaja tai juomari tai anastaja, te ette seurustelisi ettekä söisikään semmoisen kanssa.*]); 2. joka on järjissään 3. joka on näkyvän seurakunnan jäsen 4. joka on elossa; 5. joka on katumaton synnin harjoittaja. Juuri se ihminen, joka on syntiä tehnyt, ulottamatta kirkkokuria hänen jälkeläisiinsä. (Hes. 18:4 [*Katso, kaikki sielut ovat minun: niinkuin isän sielu, niin pojankin sielu – ne ovat minun. Se sielu, joka syntiä tekee – sen on kuoltava.*].) Veli, ei koko veljesyhteisö, ei koko veljien seurakunta; nimittäin kun on kyse seurakuntakurin viimeisestä huipennuksesta, pannasta. Tämä ei näet tarkoita yhteisön heittämistä pois yhteisöstä, mikä on mahdotonta, mikä olisi nisujenkin kitkemistä rikkaruohojen mukana, koska ei ole olemassa näkyvää osakirkkoa, missä ei näkymätön kirkko olisi kätkössä. Mutta tämä koskee 1. jokaista veljeä, niin korkeinta kuin alhaisinta, sillä sanotaan: *'Joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt'*, Joh. 20:23, ja: *'Jos joku kutsuu itseään veljeksi – '*, 1 Kor. 5:11. Niihin, jotka rohkenevat kajota vain kyyhkysiin, mutta eivät kotkiin, sopii se, mitä J. Valentin Andreae⁸³ on kirjoittanut kirjassaan *Apologus* s. 146. Näihin kuuluvat myös piispa ja kirkon esimies, patriarkka, myös paavi, kuningas ja kuka hyvänsä kristillisen yhteiskunnan ylin. 2. Veljeä, joka on järjissään. Mielenvikainen tai riivattu ei ole (side)avaimen kohde, koska sitä, mitä hän tekee, hän ei tee omasta syystään, vaan pahan hengen pakottamana. 3. Veljeä, joka on näkyvän kirkon jäsen, olkoonkin jo näkymättömästä suljettu pois, kristitty kasteenliiton juuriltaan, vaikkakaan ei kristitty oikean uskon puolesta olemukseltaan. Sitä vastoin tätä avainta ei ole käytettävä vieraiden yhteisöjen jäseneneen, esimerkiksi luopioksi ja vihamiehiksi tunnustautuvaan, vakuuttuneeseen harhauskoiseen, parantumattoomaan synnintekijään Pyhää Henkeä vastaan, sellaiseen syntiseen, joka on meistä lähtenyt sekä mielen että paikan puolesta, sellaiseen, joka ei enää ole veli, ja joka juuri sen vuoksi, että hän on meistä lähtenyt ja on nyt vihollisen

⁸³ Jakob V. Andreae (1528-1590), saksalainen luterilainen teologi, jonka panos Yksimielisyyden ohjeen aikaansaamisessa oli hyvin merkittävä. Toim.

maaperällä, ei ole enää sellainen, joka voidaan panna pannaan, vaan jota on kartettava, Tiit. 3:10 [*'Harhaoppista ihmistä karta, varoitettuasi häntä kerran tai kahdesti'*]; häntä ei pidä sietää, vaan häntä on pidettävä ja käsiteltävä vihollisena. – – 'Sen vuoksi', sanoo Hieronymus Tiit. 3:10:n johdosta, 'harhaoppiseksi sanotaan sitä, joka on itse itsensä tuominnut, koskapa pappi karkottaa seurakunnasta huorintekijän, avionrikkojan, murhaajan ja jonkin muun paheen harjoittajan, mutta harhaoppiset langettavat itse itsestään tuomion erkautuessaan seurakunnasta vapaasta tahdostaan', mikä erkautuminen näyttää nojaavan asianomaisen oman omantunnon arvosteluun. Toisin on skismaatikon laita, joka on 'uppiniskainen' (Luther) ja joka on vielä kirkon rajojen sisäpuolella. Olen puhunut harhaoppisesta, joka on lähtenyt meistä, sillä ennen hänen pois lähtemistään häntä on varotettava (Tiit. 3:10) ja ojennettava. **4.** Veljeä, joka on vielä elossa. Molemmat avaimet ulottuvat yhtä pitkälle. Niin kuin synneistä päästä ei ole paikallaan kuolleesta puheen ollen, ei myöskään panna. Synneissä kuolleita ei myöskään tule ajattele mattomasti tuomita, sillä emme voi tietää mitä Jumalan armo on vaikuttanut heissä heidän viimeisessä taistelussaan ja hengenvedossaan. Pietari tyytyi sanomaan Juudaksesta: Meni omaan paikkaansa. **5.** Veljeä, joka on katumaton synnin harjoittaja, takaperin kulkeva, uppiniskainen. Sanon, syntinen. Kuten viattomille ja vanhurskaille ei ole pantu lakia, ei myöskään kurinpitä. Myös Kristus ja hänen apostolinsa asetettiin kiroustuomion alle teon puolesta, mutta ei oikeuden mukaan. Sanon, katumaton, nimittäin niiden syntien valtaama, joista edellä juuri oli puhetta, 1 Kor. 5:11 [*'Vaan minä kirjoitin teille, että jos joku, jota kutsutaan veljeksi, on huorintekijä tai ahne tai epäjumalanpalvelija tai pilkkaaja tai juomari tai anastaja, te ette seurustelisi ettekä söisikään semmoisen kanssa.'*]. Tähän kuuluvat ne, jotka kunniattomilla teoilla ovat menettäneet maineensa ja joilla ei ole rehellisen ihmisen nimeä, jotka eivät halua tietää mitään parannuksenteosta, parittajat, prostituoidut, näyttelijät, murhaa tavoittelevat kaksintaistelijat, ne, jotka sellaisista synneistä tekevät itselleen ammatin. Lisäksi tähän on laskettava mukaan ne, jotka eivät taivu sovintoon, ne, jotka vihan ja vimman sammumattomista liekeistä ovat syttyneet palamaan (Matt. 5:23-24 [*'Sentähden, jos tuot lahjaasi alttarille ja siellä muistat, että veljelläsi on jotakin sinua vastaan, niin jätä lahjasi siihen alttarin eteen, ja käy ensin sopimassa veljesi kanssa, ja tule sitten uhraamaan lahjasi.'*]). Samoin nekin, jotka eivät anna itseään ojentaa, ne, jotka kuten Avianus [luultavasti Christian, saks. lut. past. 1600-luvulta] sanoo, 'eivät laske kurkustaan yhtään nöyrää sanaa, alkavat ripittäytyessään riidellä pastorin kanssa niin kuin olisivat asettuneet juomaan olutta hänen

viereensä. He eivät tule senkään vuoksi ripille, että heillä olisi pelastuksen tarjoavan synninpäästön ja Herran Kristuksen ruumiin ja veren nälkä ja jano, vaan he haluavat vain kokeilla, työntäisikö pastori heidät pois ripiltä, kuten heillä on tapana vihamielisesti väittää voidakseen nostaa sen jälkeen syytteen asiasta esivallan edessä. Heidän jumalaton mielenlaatunsa on havaittavissa siitä, etteivät he muuten tungeksi ripille, vaan sitä tapahtuu vain nyt syntyneen erimielisyyden aikana. Niinpä pidän oikeana, ettei heille julisteta synninpäästöä, kunnes tulevat toimeen sielunhoitajansa kanssa." (Liber conscientiae. I, 1127-38.)

Huomautus 3. Siitä, että nimenomaan sananpalvelijan on pantava panna täytäntöön, mutta että sen tulisi alkaa vasta edellä käyneen tuloksettoman eri asteissa tapahtuneen veljellisen nuhtelun jälkeen, myös toimeenpannun julkisen tutkimisen ja sitä seuraavan [seurakunnan] oikeudellisen tuomion jälkeen, todistaa *tunnustuksemme*: "Tämä, näetkös, olisi oikea, veljellinen tapa panna asiat kohdalleen, niin että lähimmäisesi saa säilyttää kunniansa. Sanoohan Kristuskin äskeisessä Raamatun kohdassa näin: (Matt. 18:15) *'Jos hän sinua kuulee, olet voittanut veljesi.'* Olethan silloin tehnyt oikean suurteon. Vai luuletko veljen voittamista pikkujutuksi? Päästä kaikki mun- kit ja pyhät sääntökunnat kasaamaan silmiemme eteen kaikki tekonsa, tok- kopa he kuitenkin pystyvät kerskumaan sillä, että olisivat voittaneet yh- täkään veljeä.

Kristus opettaa edelleen näin: *'Mutta jos hän ei sinua kuule, niin ota vielä yksi tai kaksi kanssasi, 'että jokainen asia vahvistettaisiin kahden tai kolmen todistajan sanalla.'* Aina on siis asia hoidettava henkilökohtaisesti sen kanssa, jota asia koskee eikä juoruiltava hänen selkänsä takana. Mutta jos tästäkään ei ole apua, siirrä se julkisesti hoidettavaksi, joko maalliseen tai hengelliseen tuomioistuimeen. Tällöin et ole enää yksin, vaan rinnallasi ovat nuo todistajat, joiden kanssa voit osoittaa asianomaisen syylliseksi. To- distukseenne nojautuen voi tuomari sitten tuomita ja määrätä rangaistuksen. Tällä tavalla, laillista järjestystä noudattaen, pahaa voidaan päästä tor- jumaan ja parantamaan." (Iso Katekismus 8. kääskyn johdosta, 278-280. TK 1990, s. 367.)

Tunnustuksessamme sanotaan edelleen: "On ilmeistä, että tuo yleinen tuomiovalta [jurisdiktio] julkirikoksiin syyllistyneitten kirkosta erottami- seksi kuuluu kaikille seurakunnanpaimenille. Tämän he ovat väkivaltaisesti siirtäneet yksinomaan itselleen, käyttäen sitä tulolähteenään. Onhan ilmeis- tä, että virkavallat, niinkuin heitä nimitetään, ovat harjoittaneet sietämätöntä mielivaltaa, joko ahneudesta tahi muista alhaisista vaikuttamista ahdistelleet

ihmisiä ja ohi laillisen menettelyn erottaneet heitä kirkon yhteydestä. Mikä onkaan moinen hirmuhallitus: officiaaleilla on kaupungeissa valta ohi laillisen menettelyn kirkon yhteydestä erottaa ihmisiä! Ja minkälaisissa asioissa he ovat tätä valtaansa väärinkäyttäneet! Eivät suinkaan, jos on ollut kysymys todellisista rangaistavista rikkomuksista, vaan kun on ollut kysymys laiminlyödyistä paastoista tahi juhlapäivistä tahi muista samanlaisista pikkuseikoista. Vain haureutta he joskus rankaisivat, juuri tässä asiassa usein ahdistellen viattomia, kunniallisia ihmisiä. Mutta kun tämä rikos on erittäin raskas, ei todellakaan ketään ole tuomittava ohi laillisen menettelyn." (Paavin valta ja yliherruus, 74-75. TK 1948, s. 283. Ks. myös TK 1990, s. 294.)

Siitä, millaisen edeltävän veljellisen nuhtelun tulee olla, kirjoittaa *Johann Conrad Dannhauer* hyvin kauniisti: "Jokainen kristitty lähimmäisensä vartijana on velvollinen nuhtelemaan häntä veljellisesti, 3 Moos. 19:17; Matt. 18:15. On vain tarpeen: **1.** Totuus, varmuus asiasta. **2.** Viisaus, että otetaan vaari oikeasta ajasta. Usein lähimmäistä nuhdellaan sopimattomaan aikaan, jolloin olisi viisainta vaieta. Jos joku haluaa ottaa roskan jonkun silmästä, hänen on toimittava hyvin varovaisesti. Yhtä hienovaraisesti ja varovasti tulee toimia, kun ojentaa lähimmäistään. **3.** Ystävällisyys. '*Lyököön minua vanhurskas ystävällisesti*' [Lutherin käännöksen mukaan], sanotaan Ps. 141:5 [vrt. myös Snl. 27:6]. **4.** Vilpittömyys. Ojennettaessa ei saa ilmetä sopimattomia vaikuttimia eikä pilkkaamista, joka koskettaa asianomaisen kunniaa. **5.** Lempeys [epieikeia] ja kohtuus. Vähäistä virhettä ei saa suurenella, niin että tekee, kuten sanonta kuuluu, kärpäsestä härkäsen. Epävarmoissa tapauksissa on kohtuullista uskoa aina mieluummin hyvää kuin pahaa ja pitää ihmistä ennemmin viattomana kuin syyllisenä. Bernhard sanoo: Pidä oikeana lähimmäisen pyrkimystä ja tarkoitusta, jos et voikaan pitää tekoa oikeana; sano: se tapahtui tietämättömyydestä, harkitsematta, tarkoittamatta, niin paha hän ei muuten ole." (Katechismus-Milch II, 352.)

Tähän kuuluu *Ludwig Hartmannin* huomautus: "Todistajien, joita käytetään kehotuksen toisessa vaiheessa, täytyy olla riittävän kykeneviä veljen voittamiseen, eikä ainakaan olla ojennettavan kanssa vihoissa. Eihän näet sillä saada mitään aikaan, jos siihen otetaan sellaisia, jotka ovat riidanhaluksia tai ojennettavan kanssa vihoissa, tai myös sellaisia, jotka eivät ole pysyneet vaiti tai joita hän ei voi sietää; sen sijaan sellaisia voi siihen käyttää – joiden edessä erehtynyt ei häpeä tunnustaa syntejään ja jotka asiaan kuuluvalla tavalla vaikutusvaltaansa hyväksi käyttäen voivat saada hänet tunnustamaan syntinsä ja tekemään parannuksen." (Pastorale, ev. S. 861.)

Siitä, ettei ketään ole pidettävä ja käsiteltävä pannaan pantuna ennen kirkon tai seurakunnan tuomiopäätöstä, todistaa ja puolustaa *Abraham Ca-*

*lovi*us arminiolaisia vastaan kirjoittaessaan: "Saattaakseen epäilyksen alaiseksi seurakunnan vallan kirkollisen valvonnan ja kurin alueella he (arminiolaiset) esittävät epäilyksensä mm. kohdasta Matt. 18:17: pidä häntä pakanana ja publikaanina, väittäessään, ettei siinä sanota mitään kirkolle. Sillä, niin lausuu heidän Apologiansa, siinä ei anneta käskyä pitää uppiniskaista ja katumatonta synnintekijää pakanana ja publikaanina kirkolle, vaan sille, joka on ollut hänen kanssaan tekemisissä. Mutta he petkuttavat tällä päätelmällään liittäessään yhteen sellaiset asiat, jotka on pidettävä toisistaan erillään. Jokaisen on kirkossa nimenomaan pidettävä semmoista pakanana ja publikaanina, mutta vasta edeltävän kirkon arvioinnin jälkeen, jonka se tekee muiden nuhteluportaitten jälkeen järjestyksensä mukaan. On siis väärin, ettei tässä luettaisi mitään kirkon tehtäväksi. Onhan meillä tässä nimenomainen määräys: jos hän ei kuule heitä (kahta tai kolmea), ilmoita seurakunnalle; jos hän ei seurakuntaa kuule, niin pidä häntä seurakunnan tuomiopäätöksen mukaisesti pakanana ja publikaanina (sillä viimeinen tuomiopäätös muiden nuhteluportaitten jälkeen osoitetaan tässä seurakunnalle). Muuten jos jokainen yksityishenkilö voisi omavaltaisesti pitää jotakuta veljeä pakanana tai publikaanina ilman seurakunnan tuomiopäätöstä, syntyisi lukemattomia jakaantumisia ja viimeiseksi ja tärkeimmäksi tuomioksi, jos muut nuhteluportaat eivät tuottaisi hedelmää, jäisi jokaisen yksityishenkilön arviointi, mikä tämän Kristuksen säädöksen vastaisena olisi kaikkea muuta kuin soveliaista." (Considerat. Armin. Cap. 24. § 11. S. 586.)

Ludwig Hartmann kirjoittaa: "Kristus osoittaa Matt. 18:ssa sen oikean asiainkäsitteilyn, josta tulee ottaa vaari sekä ennen pannaan että siitä päätettäessä. Nimittäin **1.** kristiveljen on kehoitettava ja nuhdeltava veljeä hänen tekemänsä vääryyden tai rikkomuksen johdosta yksityisesti ja yksin ilman välimiestä tai todistajia. Jos hän kuulee häntä eli ottaa salassa tapahtuneen ojennuksen vastaan, on asia poissa päiväjärjestyksestä eikä jatkoprosessia tarvita. Ja jakeen 15 mukaan tätä on pidettävä veljen voittamisena. **2.** Jos hän ei ota tätä kahdenkeskistä, salaista ja nimenomaan Kristuksen lempeyden mukaista nuhtelua vastaan, niin häntä on ojennettava ottamalla mukaan kaksi tai kolme henkilöä todistajiksi, j. 16. **3.** Jos hän halveksii tätäkin, asia on vietävä seurakunnalle tai niille, jotka edustavat seurakuntaa ja ovat sen esimiehiä ja joiden välityksellä seurakunnalle tiedotetaan normaalisti ja julkisesti kaikki se, mikä sitä koskee. Heidänlaisiaan, joiden asiana on kirkon hallinto, sanotaan erityisesti vanhimmiksi 1 Tim. 5:1, Apt. 15:2,4,6,22, samoin johtajiksi, seurakuntakurin valvojiksi 1 Kor. 12:28 [KR-38: "*hallita*"]. Näitä ovat Saksan ja naapurivaltioiden kirkoissa konsistorit, jotka on kokoonpanttu sekä kirkollisista että yhteiskunnallisista miehistä. **4.**

Jos hän vielä halveksii seurakuntaakin tai seurakunnan esimiehistöä eikä välitä niiden kehotuksista, hänet on erotettava ja erotetuksi katsottava, Matt. 18:17." (Pastorale ev. p. 845.)

Huomautus 4. Tapauksista, joissa ojentamisen asteita ei voida noudattaa, todistaa *Christian Kortholt* kirjoittaessaan: "Ennen muuta on otettava huomioon ero salassa olevien ja julkisten syntien välillä. Emme sano salassa oleviksi niitä syntejä, jotka eivät ole ollenkaan kenenkään tiedossa, sillä Jumala yksin tuomitsee sellaiset, Room. 2:16, vaan sellaisiksi sanomme niitä, jotka ovat vain muutamien tiedossa ja joihin ei liity julkista pahennusta. Julkiseksi taas sanomme sellaisia syntejä, jotka ovat julkisesti tiedossa ja joihin sen vuoksi liittyy monien pahentuminen. Mitä nyt salassa oleviin synteihin tulee, niin seurakunnan sananpalvelijan yhtä hyvin kuin jokaisen vilpittömän kristitynkin on tarkattava Vapahtajan ohjetta Matt. 18:15 ss. Mutta julkisista synneistä on nuhdeltava julkisesti. Augustinus sanoo: 'Kaikkien edessä on nuhdeltava siitä, mitä kaikkien edessä on tehty.' Ja tämä on itse apostolin määräys, joka näin puhuttelee Timoteustaan: '*Syntiä tekeviä* (nimittäin julkista pahennusta aiheuttaen) *nuhtelee kaikkien kuullen, että muutkin pelkäisivät*', 1 Tim. 5:20. (Pastor fidelis. Hamburgi 1696. S. 92, 96, 97.)

Tässä on otettava huomioon vielä kaksi seikkaa. Ensiksi, että joissakin olosuhteissa rakkaus vaatii olemaan nuhtelematta heti julkisesti julkisista synneistä. Tästä sanoo *Ludwig Hartmann*: "Myöskään julkisista ja kaikkien tuntemista synneistä ei ole heti kohta ensi kerralla julkisesti nuhdeltava. Kaikki nuhtelut tulee näet hoitaa siten, että nuhdeltavat johdatetaan syntiensä todelliseen tuntemiseen ja kosketetaan heidän sydäntään. Sen vuoksi on sitä ennen yritettävä tehdä kaikkensa, mikä palvelee lähimmäisen pelastusta ja mielenmuutosta. Jos nyt heti kohta, henkilön laadun mukaan, vedät rikkomuksen julkisuuteen, niin tällä ankaruudella ja ilmeisellä kovuudella kovetat enemmän kuin parannat ja pahennat haavaa, ja 'häpeän tähden hän alkaa puolustella syntiään, ja sitä, mitä haluat parantaa, pahennat', kuten Augustinus syystä muistuttaa." (Pastorale ev. S. 856.)

Toiseksi, näitä nuhtelun asteita ei tule ymmärtää siten, että syntistä saisi nuhdella vain kolme eri kertaa. Sama *Hartmann* sanoo siitä: "Kaikki nuhtelun asteet, mikäli hätä sitä vaatii, ovat toistettavissa ja niin kauan työskenneltävä käännytettävän suhteen kunnes hän tulee parannukseen tai hänen uppiniskaisuutensa käy ilmi hänen osoittamastaan kaiken kehotuksen halveksunnasta. Sillä Kristus näyttää Matt. 18:ssa ojentamisen järjestyksen ja asteet, ei sitä kuinka usein sen tulee tapahtua." (Sama s. 862.)

Christian Kortholt huomauttaa samasta asiasta kirjoittaessaan: "Sen, ettei kuitenkaan tätä Kristuksen antamaa salaisten syntien nuhtelusaäntöä ole ymmärrettävä vain kahdesta pintapuolisesta ja välinpitämättömästi toimitetusta nuhtelusta, vaan ennemminkin kaksinkertaisesta järjestystä koskevasta määräyksestä ja asteista, joissa kussakin on viivyttävä jonkin aikaa ennen kuin siirtyy seuraavaan, tämän hän osoittaa itse kohta sen jälkeen jakeessa 22, kun hän vastaa Pietarin kysymykseen siitä, kuinka usein rikkovalle veljelle on annettava anteeksi: *'Ei seitsemän kertaa, vaan seitsemänkymmentä kertaa seitsemän.'*" (Pastor fid. S. 94, 95.)

Huomautus 5. *Balduin* huomauttaa pannaan julistamisen ja sen seurausten johdosta: "Pastori osoittakoon seurakunnalle saarnatuolista, että henkilö, jota on toistuvasti ojennettu, pysyy uppiniskaisesti selvässä rikkomuksessa (joka rikkomus on nimeltä mainittava). Koskapa tämä ei tapahdu ilman seurakunnan suurta pahennusta eikä ilman Jumalan vihan mitä ilmeisintä vaaraa, niin päätettäköön niiden julkisessa kokouksessa, jotka osallistuvat asian käsittelyyn" (tässä: seurakuntakokouksessa), "että sellainen epäkelpo jäsen on erotettu seurakunnan yhteydestä, pyhän ehtoollisen käytöstä, kummin tehtävästä, häistä ja kaikista kunniallisten ihmisten kanssa käymisestä, kunnes hän tunnustaa rikkomuksensa ja tekee siitä vakavaa parannusta. Seurakuntaa kehoitettakoon pysymään kokonaan erossa sellaisesta epäkelvosta jäsenestä, olemaan sallimatta kanssakäymistä hänen kanssaan, vaan pitäköön häntä irti leikattuna jäsenenä. – – Sen ohessa tämän kurjan ihmisen puolesta tulee rukoilla säälin tuntein, että Jumala palauttaisi hänet syntiensä tuntoon ja vaikuttaisi hänessä vakavan parannuksen, jotta hänen sielunsa pelastuisi. Tätä ankaruutta ei näet käytetä sielun tuhoksi, vaan päinvastoin etsien sielun pelastusta, kuten Paavali kirjoittaa sukurutsaajasta 1 Kor. 5:5:ssä. Ja tästä syystä pannaan pantua ei saa kokonaan eristää sanan kuulosta, vaikka hänet suljetaan pois pyhistä toimituksista ja pyhien välisestä kanssakäymisestä. – – Mitä pannaan pannun seurusteluun hurskaiden kanssa muuten tulee, ei sitä koskevaa kieltoa saa ulottaa kauemmaksi kuin mitä kristillinen rakkaus sallii. Tosin on pidättäydyttävä luottamuksellisesta kanssakäymisestä pannaan asetetun kanssa, jotta ei annettaisi sellaista kuvaa, että halveksitaan seurakuntakuria tai osallistutaan vieraisiin synteihin; niinpä meitä kielletään olemasta tekemisissä hänen kanssaan 1 Kor. 5:9; 2 Tess. 3:15. Kuitenkaan emme saa panna syrjään hyväntahtoisuutta häntä kohtaan, vaan meidän tulee sääliä hänen kurjuuttaan, kehottaa ja lohduttaa⁸⁴ häntä ja rukoilla hänen puolestaan ja

⁸⁴ 2 Kor. 2:7: "tulee antaa anteeksi ja lohduttaa". Lohdutus tulee kysymykseen silloin, kun

osoittaa kaikessa haluavamme hänen pelastustaan. Panna ei myöskään kumoa yhteiskunnallista asiainhoitoa, sopimuksia ja liiketoimia pannaan asetetun kanssa, kuten paavikunnassa puretaan alamaisen uskollisuuden vala ja lasten kuuliaisuus, jos esivalta tai isä asetetaan pannaan; vaan koska panna koskee vain rikkoojaa, mutta ei hänen ystäviään eikä hänen sukulaisiaan, niin ovat alamaiset velvollisia olemaan kuuliaisia esivallalle, lapset vanhemmille, vaimo miehelle, myös silloin jos hän on pannassa, ja voivat käyttää heidän palvelujaan niin usein kuin hätä vaatii. Panna ei näet erota niitä, jotka Jumala ja luonto on yhdistänyt, vaan vaikuttaa ainoastaan eron partikulaarikirkosta kirkollisissa asioissa, kunnes tosi parannus seuraa." (Tractat. de casibus consc. p. 1129-31.)

Jälkimmäisen kohdan johdosta *Luther* kirjoittaa: "Pelkäänpä, että meidänkin tahollamme seurakuntiemme paimenet tulevat olemaan liian rohkeita ja kajoamaan ruumista koskeviin asioihin ja omaisuuteen kuten paavi, joka pantuaan jonkun pannaan ja kun tämä ei kääntynyt sanoi: Meidän on kiellättävä häneltä myös kaupanteko, ettei hän saa ostaa eikä myydä. Tämä on perkele, joka haluaa mennä liian pitkälle. Silloin joku kysyi [*Lutherilta*], voisiko pannaan pantu myös mennä kirkkoon ja kuulla saarnaa. Vastaus: 'Voi; sitä ei saa häneltä evätä, sillä saarnoista hän oppii sitä, mitä häneltä puuttuu.'" (Walch XXII, 975.)

Huomautus 6. Pannaan pantujen uudelleen seurakuntaan ottamisesta, kun he tekevät parannuksen, kirjoittaa *Martin Chemnitz*: "Kun he (kristityt apostolisena aikana) tosiasioiden perusteella huomasivat, että pannaan pantunut olivat murheellisia Jumalan mielen mukaisesti, tunnustivat tekemänsä synnin suuruuden, olivat peloissaan Jumalan vihan tähden ja vakavasti pyysivät anteeksiantamusta ja sovintoa Jumalan ja seurakunnan kanssa tulakseen otetuiksi uudestaan kirkon yhteyteen, silloin seurakunta, nähdessään sen tarkoituksen tulleen saavutetuksi, mihin kurilla oli pyritty, käytti sellaista lempeyttä, ettei se, joka Jumalan mielen mukaan oli murheellinen, joutunut syöstyksi liian suuren ankaruuden tähden joko epäilyksiin tai kovettumiseen tai paatumukseen, ettei hän nimittäin, kuten Paavali sanoo, menehtyisi liian suureen murheeseen ja ettei saatana pääsisi meistä voitolle

asianomaisen sieluntila sitä edellyttää. Mekaanisesti seurattu järjestys: panna, katumus, seurakunnan koollekutsuminen, julkinen synnintunnustus ja julkinen synninpäästö tuskin koskaan yksinään vastaa katumukseen tulleen, pannaan asetetun ihmisen sieluntilan tarpeita. Suureen synninhätään joutunutta ihmistä ei saa jättää "*menehtymään liian suureen murheeseen*", vaan hän voi tarvita lohdutusta ja ohjausta jo ennen yhteistä päätöstä. Tällainen ensiapu ei kuitenkaan poista julkisen sopimisen ja synninpäästön tarvetta. Toim.

(2 Kor. 2:7,9). – – Koska siis Korinton seurakunta oli käyttänyt kurin ankaruutta tähän sukurutsaajaan sen vuoksi, että hänen sydämensä oli itsevarma ja taipumaton katumukseen, ja koska se näki hänessä toteutuneen Pyhän Hengen vaikutuksesta sen, mihin kurilla oli pyritty, että nimittäin hän tuli tuntemaan syntinsä suuruuden, oli murheellinen Jumalan vihan tietämisen ja tuntemisen johdosta ja uskon palolla etsi nöyrästi ja vakavasti Jumalan armoa ja sen vuoksi pyysi päästä synneistä vapaaksi julistetuksi sanan viran kautta, niin seurakunta katsoi, että tämä langennut oli otettava takaisin [seurakuntaan], että hänelle oli julistettava evankeliumista anteeksiantamus ja että hänelle oli annettava taivasten valtakunnan avaimilla synneistä päästö. Mutta koska tehty rikos oli erittäin suuri ja koska apostoli oli siitä ankarasti nuhdellut [seurakunnan] leväperäisyyden vuoksi, niin he kertoivat asian apostolille ja kysyivät häneltä, miten sellaisessa tapauksessa oli toimittava. Ja asiointilan ollessa sellaisen kuin olemme selvittäneet Paavali hyväksyi korinttolaisten arvioinnin ja päätöksen ja vastasi: *'Semmoiselle riittää se rangaistus, minkä hän useimmilta'*, nimittäin koko seurakunnalta, *'on saanut'* [2 Kor. 2:6]. Sen tähden teidän, jotka olette aikaisemmin hänen ollessaan itsevarma ja katumaton moittineet ja nuhdelleet häntä ja sitoneet hänet pidättämällä hänelle synnit, tulee nyt häntä, kun hän on tullut mielenmuutokseen, pikemminkin päinvastoin lohduttaa ja antaa hänelle synti anteeksi, ettei hän vajoaisi liian suureen murheeseen. – – Ja korinttolaisten päätöksen vahvistukseksi Paavali lisää nämä sanat: *'Mutta kenelle te jotakin anteeksi annatte, sille minäkin'*; ja liittäen oman esimerkkinsä langenneen takaisinoton suhteen hän lisää: *'Sillä mitä minä olen anteeksi antanut – jos minulla on ollut jotakin anteeksiannettavaa – sen olen anteeksi antanut teidän tähdenne Kristuksen puolesta'*, koska Kristus on luvannut Matt. 18:ssa: *'Sillä missä kaksi tahi kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä'* ja: *'Kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa.'* [Matt. 18:20; 18:18.] Paavali siis kehottaa heitä nyt vahvistamaan hänen takaisinottonsa ja sovintoon pääsynsä seurakunnan julkisella arvovallalla ja yhteisellä äänestyksellä; aikaisemminhan tämä sukurutsaaja oli seurakunnan julkisella päätöksellä pantu pannaan ja hylätty saatanan haltuun, toisin sanoen seurakunnan yhteisin äänin selitetty sellaiseksi, joka ei ole Kristuksen, vaan saatanan jäsen. Paavalin sanojen tarkoituksena on näet ilmaista tätä: *'Sentähden minä kehoitan teitä, että päätätte'* julkisella äänestyksellä *'ruveta osoittamaan'* ja vakuuttamaan sitä *'rakkautta'* (jolla teidän tulee ympäröidä katuvaan) *'häntä kohtaan'*. Sillä kreikan sana *kurovw* merkitsee hyväksyä, vahvistaa ja tehdä päteväksi ja sellaisena pitää jotakin yhteisellä äänestyspäätöksellä ja

julkisella arvo-vallalla." (Examen. Loc. de indulgentiis. p. 75-78.)

Ettei sille, joka katuvaan palaa, ole säilytettävä kannettavaksi mitään rangaistusta tai ylipäänsä mitään moitetta, todistaa *Puolustus* seuraavin sanoin: "Pyhät isät eivät näet tahtoneet ottaa takaisin seurakunnan yhteyteen luopioita ja julkisyntisiä, jollei heidän parannuksen tekoaan ensin ollut tutkittu ja tarkasteltu sen verran kuin oli mahdollista. Tähän menettelyyn näyttää olleen moniakin syitä. Olihan luopioita rangaistava varoittavan esimerkin vuoksi, niin kuin dekreettien selityksessä huomautetaankin, ja julkisyntisten laskeminen oikopäätä ehtoolliselle olisi myös ollut sopimaton. Nämä tavat ovat kuitenkin jo ammuin vanhentuneet. Ei ole tarpeellista ottaa niitä uudelleen käytäntöön, koska ne eivät ole välttämättömiä syntien anteeksiantamukseen Jumalan edessä. Eivät isätkään olleet sitä mieltä, että ihmiset ansaitsevat syntien anteeksiantamuksen tällaisia tapoja noudattamalla tai tällaisia tekoja tekemällä. Yhtä kaikki moiset ulkonaiset menot tavallisesti johtavat kokemattomia ihmisiä harhaan, niin että he arvelevat näillä teoillaan ansaitsevasa syntien anteeksiantamuksen Jumalan edessä. Mutta joka näin ajattelee, ajattelee juutalaisten ja pakanoiden tavalla." (XII uskonkohta, 113-114. TK 1990, s. 174.)

Huomautus 7. *Johann Conrad Dannhauer* mainitsee tärkeän säännön, kun arvioidaan seurakunnalle tehtyä syytöstä: "Yksi todistaja ei ole todistaja lainkaan, 4 Moos. 35:30." (Tract. de cas. consc. I, 1123.)

Tähän kuuluu edelleen se, mitä *Luther* kirjoitti Amsdorffille vuonna 1542: "Me emme kuule ketään seurakunnastamme, jos toinen osapuoli on poissa." (Briefe von Schütz, in Übersetzung. III, 98.)

Huomautus 8. Siitä, että julkisesti langennutta, jos hän katuu, ei ole tosin pantava pannaan, mutta hänet tulee saattaa julkisesti sovintoon seurakunnan kanssa, *Luther* kirjoittaa seuraavin sanoin: "Sen ohella ei ole salassa, että täällä erään porvarin, vanhan S:n poika, on langennut julkiseen murhaan, kuten te kaikki tiedätte, ja on mennyt kumminkin sakramentille sekä taluttanut morsiamen kirkkoon. Se ei minua ollenkaan miellytä. Sanotaan, että asia on sovittu ystävien ja esivallan kesken; siitä en tiedä. Neuvoston ja ystävien, joita asia koskee, tulee antaa siitä sinetillä vahvistetut kirjeet. Siihen asti kun niin ei tapahdu, hänen ei pidä seistä minun edessäni kasteella, kuorossa eikä sakramentilla, ennen kuin hän näyttää neuvoston sinetillä vahvistetulla kirjeellä asian tulleen sovituksi neuvoston edessä. Niin haluamme tehdä, koska kysymyksessä on julkinen teko, niin ollen täytyy sovinnonkin olla julkinen, muuten se ei kelpaa. Jos

hän tuo neuvostolta ilmoituksen ja pyytää synnin anteeksiantamista, hänen tulee julkisesti polvistua alttarin edessä, ja pastorin tulee sanoa, että hänet on synnistä päästetty, sillä koko seurakuntaa on loukattu. — Mooses oli käskennyt, että jos löydettiin kuollut ruumis kahden kaupungin väliltä, piti sen kaupungin, joka oli lähinnä ruumista, ottaa se, peseytyä, tuoda julki syyttömyytensä taivaan ja maan edessä ja vakuuttaa olevansa syytön [5 Moos. 21:1-9]. Tätä ei pidä ottaa leikin asiana. Älkää siis tämän tähden moittiko minua, jolle kirkon hallitseminen on uskottu. Jos syyllisyys on julkinen, tulee myös sovinnon olla julkinen." (Luthers Werke. Hall. A. XXII, 961, 962.)

Kun kerran eräs seurakuntalainen halusi nauttia pyhän ehtoollisen, eräs toinen, jota hän oli loukannut, sylki hänen eteensä julkisesti kirkossa ja sanoi kaikkien kuullen: "Kelmi, et ole sen arvoinen, että maa sinua päällään kantaisi, mene sinne [ehtoolliselle] paholaista vastaan ottamaan." Tämän tapauksen johdosta eräs saarnaaja pyysi neuvoa eräältä papiston jäseneltä Hampurissa. Tämä vastasi papiston suostumuksella 13. lokakuuta 1614 mm. seuraavasti: "Kohtuus mitä suurimmassa määrin vaatii pitämään tätä kauheana jumalanpilkkana ja julkisena karkeana Kristuksen seurakunnan pahentamisena, jolla pyhä ja vanhurskas Jumala on suuresti vihoitettu. 4 Moos. 15:30 [*"Mutta se, joka tahallisesti tekee syntiä, olipa hän maassa syntynyt tai muukalainen, pilkkaa Herraa, ja hänet hävitettäköön kansastansa."*], 3 Moos. 24:16,23 [*"Ja joka Herran nimeä pilkkaa, rangaistakoon kuolemalla; koko kansa kivittäköön hänet kuoliaaksi. Olipa se muukalainen tai maassa syntynyt, joka pilkkaa Herran nimeä, hänet surmattakoon. — Ja Mooses puhui näin israelilaisille; ja he veivät kiroojan leirin ulkopuolelle ja kivittivät hänet kuoliaaksi. Näin israelilaiset tekivät, niinkuin Herra oli Moosekselle käskyn antanut."*] — Samalla tämä ihminen teki itsensä mitä suurimmaksi pilkkaajaksi, kun ei suonut loukkaajalleen (hirveiden sanojensa mukaan) autuutta, vaan paholaisen ja kadotuksen, vieläpä mitä autuaallisimmassa elämän välineessä. Mikä voisi olla hirvittävämpää rakkaan Jumalan edessä! Varmastikaan Herrallemme Jeesukselle Kristukselle hänen suurinkaan kidutuksensa hänen kärsimyksessään ja kuolemaansa ei tuottanut niin suurta tuskaa kuin tämä hirvittävä pilkka. Pastorille on annettava suuri tunnustus sen johdosta, että hän otti ja yhä ottaa asian vakavasti. Hän ei olisi todellakaan omaatuntoaan loukkaamatta voinut tehdä sitä vähäisemmäksi eikä hän olisi voinut suoda korkeasti kunnioitettavaa sakramenttia ja avioon vihkimistä sellaiselle Jumalan pilkkaajalle ilman seurakunnalle esitettyä anteeksipyyntöä ja sopimista vastapuolen kanssa; onhan seurakuntajärjestykseenne jo ajat sitten sisällytetty, että sen, joka

tekee julkisen synnin, tulee tehdä myös julkinen parannus; eikä todellakaan tätä julkisyntiä ole pidettävä tavanomaisena julkisyntinä, vaan se on luettava suurimpien syntien joukkoon erityisenä iljetyksenä ja suurena jumalanpilkkana, minkä vuoksi se ansaitsee myös kovan kirkkokurin lisäksi maallisen esivallankin ankaruuden. Siinä tapauksessa, ettei julkinen parannus jo olisi käytössä, täytyisi ilman sitä minun ja toistenkin mielestä tämä pahennus julkisesti sovittaa ja pyytää seurakunnalta anteeksi sekä noissa kauhistuttavissa sanoissa piilleen hirvittävän iljetyksen tähden että sen vuoksi, että teko tapahtui julkisesti koko seurakunnan edessä. Niin kauan kuin hän siitä kieltäytyy, hän todistaa, ettei hänen parannusentekonsa ole vakavaa laatua; miten hänet siis voitaisiin tietien laskea [pyhiin toimituksiin]? Sitä vastoin en keksi, miten olisi voinut toimia lievemmin sellaisen pahantekijän kanssa; paitsi, varsinkin, jos siihen on painavia syitä, hän voisi sovittuaan vastapuolen kanssa esittää anteeksipyyntönsä koko seurakuntaa edustaville seurakunnan parhaimmille säädyille ja jäsenille ja seurakunnan pastori ilmoittaisi sen julkisesti koko seurakunnalle; tätä lievennystä en kuitenkaan haluaisi käyttää kevein perustein. Kuitenkin olkoon neuvoni tämä: Pastori ja ne muut, jotka tässä asiassa vastustavat häntä ja jotka välttävät jumalanpilkkajaan auttamista parannukseen, alistukoot molemmiin puolin kunnianarvoisan synodin lausuntoon ja tyytykööt siihen, mitä siinä on päätetty ja sanottu. Jos pastorin vastapuoli kieltäytyisi tästä, niin jumalaton kasaa päälleen syntinsä ja sen mukana Jumalan ankanan vihan ja nuo toiset saattavat itsensä osallisiksi siitä hänen kanssaan." (Dedekennus' Thesaurus II, 462. 463.)

Kun pilkkaaja ei voinut tulla kirkollisesti vihityksi ennen parannuksen tekoa, hän etsi ja sai eräältä vieraalta naapuripastorilta vihkimisen, mistä syystä pilkkaajaa sanottiin toisessa lausunnossa 29.11.1614 "kuolleeeksi jäseneksi", joka on "itse itsensä tuominut sekä itse erottanut ja sulkenut itsensä pois seurakunnasta". (Sama s. 465.)

Julkisen anteeksipyyntönsä kulusta kirjoittaa *Nikolaus Rebhahn*, Eisenachin superintendentti, kirjoituksessaan seurakunnassa tehtävästä parannuksesta: "Kuitenkaan tässä tämän seurakuntakurin alle eivät kuulu kaikki julkiset synnit, vaan ainoastaan ne, jotka myös muilta ominaisuuksiltaan ovat karkeita, hirvittäviä, pahentavia syntitapauksia. – – jotka ovat tapahtuneet tahallisesti ja pahuudesta ja joissa on pysytty jokin pitempi aika, tai vaikka se ei olisi vielä kestänyt pitkään, kuitenkin sellaisella yksittäisellä teollakin on murehduitettu monien hurskaiden kristittyjen sydämiä ja heissä asuva Pyhä Henki sekä on aiheutettu julkinen pahennus, johon toiset loukkaantuvat ja joka vie ja johtaa heitä harhaan." (Hartmann, Pastorale ev., s.

Vielä *Ludvig Hartmann* huomauttaa: "Julkisissa ja pahamaineisissa rikoksissa todella katuva syntinen on otettava vastaan eikä hänen synninpäästöään saa lykätä pitkäksi aikaa. Tähänkin soveltuu Paavalin sana: '*Ettei hän menehtyisi liian suureen murheeseen*', 2 Kor. 2:5. Ei ole suositeltavaa lykätä synninpäästöä joksikin aikaa rangaistukseksi tai katuvan koettelemiseksi, koska ne edut, joita lykkäämisellä näyttää olevan, voivat johtaa suurempiin haittoihin. Sille ei ole myöskään mitään perustetta Raamatussa; vaan synninpäästön lykkääminen pitemmäksi ajaksi ilman pakottavia syitä katumukseen tulleilta langenneilta on eräänlaista omantunnon kidutusta. Naatan ei ainakaan lykännyt Daavidilta synninpäästöä pitkäksi aikaa, vaan julisti hänelle synninpäästön heti." (Sama, s. 864.)

Huomautus 9. Sen sijaan niitä, jotka synnin tai harhan tähden eroavat oikeauskoisesta kirkosta, ei ole pantava pannaan, koska he eivät ole enää jäseniä, vaan ovat ulkopuolella ja ovat itse itsensä pannaan panneet. Kuitenkin tämä on julkisesti sanottava ja seurakuntalaisten on suhtauduttava tällaiseen itsensä pannaan panneeseen kuin pannassa olevaan henkilöön. (Vertaa 1 Joh. 2:19: '*Meistä he ovat lähteneet, mutta he eivät olleet yhtä meidän kanssamme; sillä jos he olisivat olleet yhtä meidän kanssamme, niin he olisivat meidän kanssamme pysyneet; mutta heissä oli tuleva ilmi, että kaikki eivät ole yhtä meidän kanssamme.*'); 2 Tim. 4:10: '*Sillä tähän nykyiseen maailmaan rakastuneena jätti minut Deemas.*'")

Luther kirjoittaa tästä: "Koronkiskureitamme, juomareitamme, elostelijoitamme, huorintekijöitämme, pilkkaajiamme ja ivailijoitamme emme saa panna pannaan; he panevat itse itsensä pannaan, niin, he ovat pannassa jo valmiiksi korviaan myöten; he halveksivat Jumalan sanaa, eivät tule kirkkoon, eivät kuule saarnoja eivätkä käy sakramentilla. Nytpä, koska he eivät halua olla kristittyjä, niin olkoot pakanoita; kukapa heistä suuria välittää? – Niinpä seurakunnan paimenen ei pidä julistaa heille synninpäästöä, ei ojentaa heille sakramenttia, heidän ei pidä tulla kasteelle eikä seistä siinä läsnä, heidän ei pidä tulla kunniallisiin häihin, ei myöskään hautajaisiin; heidän pitää toimia kuin keskuudessamme olevien pakanoiden; niin he miehilyvin tekevätkin. Ja kun heidän aikansa tulee kuolla, ei yhdenkään seurakunnan paimenen eikä kappalaisen pidä mennä heidän luokseen; ja kun he kuolevat, teloittajan tulee raahata heidät kaupungin kaatopaikalle; sinne ei pidä yhdenkään opiskelijan eikä kappalaisen mennä. Koska he haluavat olla pakanoita, mekin haluamme pitää heitä pakanoina."⁸⁵ (Pöy-

⁸⁵ Nämä Lutherin sanat on ymmärrettävä niiden oikeassa yhteydessä. Ne eivät estä työtä, jota tehdään oikealla tavalla langenneitten voittamiseksi tai katuviin lohduttamiseksi heidän viime

31. [Virasta erottamisesta]

Seurakunnan ei tule tosin ryhtyä panemaan mielivaltaisesti viralta saarnaajiaan eikä niitä muita, jotka hoitavat jotakin seurakunnan virkaa, mutta jos he lankeavat sielunvaarallisiin harhoihin eivätkä salli seurakunnan tai asiaan mukaan vedettyjen oikeauskoisten sananpalvelijoiden ohjata itseään oikeaan tai ovat langenneet niin, että ovat menettäneet hyvän todistuksen ulkopuolella olevilta ja saattavat Herran viholliset pilkkaamaan, niin seurakunnan on, sen jälkeen kun heidät on havaittu asianmukaisissa tutkimuksissa syyllisiksi, poistettava heidät virasta sellaisina, jotka Jumala itse on erottanut, kristillisessä järjestyksessä, johon tilanteen mukaan voi kuulua myös virantoimituksesta toistaiseksi pidättäminen. 1 Tim. 5:19: *"Älä ota huomioosi syytettä vanhinta vastaan, ellei ole kahta tai kolmea todistajaa."* Matt. 7:15: *"Kavahtakaa vääriä profeettoja, jotka tulevat teidän luoksenne lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevaisia susia."* Hoos. 4:6: *"Minun kansani joutuu häviöön, sillä se on taitoa vailla. Koska sinä olet hyljännyt taidon, hylkään minä sinut, niin ettet saa olla minun pappinani. Koska olet unhottanut Jumalasi lain, unhotan myös minä sinun lapsesi."* Joh. 10:5: *"Mutta vierasta ne eivät seuraa, vaan pakenevat häntä, koska eivät tunne vierasten ääntä."* 1 Tim. 3:7: *"Ja hänellä tulee myös olla hyvä todistus ulkopuolella olevilta, ettei hän joutuisi häväistyksen alaiseksi eikä perkeleen paulaan."*

Huomautus 1. Siitä, ettei seurakuntien vapaassa harkinnassa ole saarnaajan virasta erottaminen, *Luther* todistaa eräässä kirjeessään *Valentin Hausmannille* vuonna 1532, kun *zwickaulaiset*, nimenomaan *Mühlpfortin* yllytyksestä, olivat mielivaltaisesti erottaneet erään saarnaajistaan. Hän kirjoittaa: "Te voitte itse miettiä tätä: mies, jolla on osuus maatalaan ja joka on opiskellut koko elämänsä ajan, kuluttanut isänsä varat ja kärsinyt kaikenlaista ahdistusta, tulee seurakunnanpaimeneksi *Zwickauhun*, jossa on annettu ymmärtää, että heidän tulisi olla herroja ja seurakunnanpaimenen olla palvelija, jonka tulisi joka päivä elää epävarmuudessa: jos *Mühlpfort* haluaisi, hän saisi jäädä, jos ei, hänen täytyisi lähteä. Ei, rakas herrani, älkää antako käydä näin tai te ette saa pitää ainoatakaan seurakunnanpaimenta.

hetkillään. Lutherin sanat soveltuvat syvästi paatuneisiin, jotka itsepintaisesti kuolemankin lähestyessä torjuvat kristillisen uskon. Toim.

Me emme aio menetellä näin emmekä sietää sitä, paitsi jos he myöntävät, että he eivät ole kristittyjä. Pakanoilta me haluamme sen sietää, mutta kristittyjen taholta Kristus itseään ei sitä siedä. Jos zwickaulaiset tai te itse, rakkaat herrat ja ystävät, ette halua elättää veljeänne, voitte sen hyvinkin jättää tekemättä. Kristus on jonkin verran rikkaampi kuin maailma, vaikka hän esiintyykin köyhänä. Se tarkoittaa: *Esurientes implevit* (nälkäiset hän täyttää hyvyksillään); siihen jätämme asian." (Schreiben an Valentin Hausmann. Vuodelta 1532. St. L. XXIIa, 1645 s., No. 1781; WA Br VI, 235.)

Kun eräs toinen seurakunta halusi saada erään saarnaajan, josta se itse antoi todistuksen, että hän oli opissa ja elämässä nuhteeton, ei kylläkään pois viralta, mutta tarkastajien avulla lähtemään, *Luther* kirjoitti sille v. 1543: "Näin teidän on tästä ajateltava: Koska ei ole muita perusteita ja syitä kuin se, että te olette tuottaneet paimenellenne murhetta hänen sitä ansaitsemattaan, jopa hänen suurten ansioittensa ja uskollisen saarnaamisensa tähden, te ette voi ettekä saa aiheuttamanne murheen ja väärän käyttäytymisenne tähden tehdä väkivaltaa ja vääryyttä sellaiselle hyvän todistuksen omaavalle paimenelle ja heittää häntä ulos lian mukana. En voi moittia tarkastajia siitä, että he eivät ryhdy sellaiseen eivätkä moisella vääryydellä kiusaajan vuoksi raskautta omiatuntojaan eivätkä lähde paholaisen luo kansanne suostumalla aikomukseenne. Varokaa, rakkaat herrat ja ystävät, varokaa: jos paholainen saa teidät ansaan, hän ei jätä asiaa siihen, vaan langettaa uudestaan. – Te ette ole paimenten ja saarnaviran herroja; te ette ole sitä säättäneet, vaan yksinomaan Jumalan Poika; te ette ole siihen mitään antaneet, ja vielä vähemmän teillä on siihen oikeutta kuin perkeleellä on taivasten valtakuntaan; teidän ei tule olla mestareita, ei opettaa eikä torjua nuhtelua. Sehän on Jumalan eikä ihmisten nuhtelua; hän ei halua pidettävän sitä torjuttavana, vaan käskettynä; ottakaa vaari virastanne ja jättäkää Jumalalle hänen hallinta-alueensa ennen kuin hän opettaa teille, että teidän täytyy niin tehdä. Eihän kukaan teistäkään siedä sitä, että joku vieras antaisi vapaata teidän palvelijallenne tai vainoaisi häntä, palvelijaa, jota ilman te ette voisi olla. Eihän paimenpoikakaan ole niin vähäinen, että sietäisi vieraan herran kieroilua; vain Jumalan palvelijan täytyy olla joka ikisen kiusattavana ja sietää kaikilta kaikkea, kun taas häneltä ei haluta eikä voida sietää mitään, ei edes Jumalan sanaakaan. Tämä kehoitus ymmärtäkää hyväntahtoisesti; se on vakaa ajatukseni. Onhan se Jumalan kehoitus. Mutta jos ette kuule ettekä tee parannusta, meidän on annettava teidän mennä menojanne ja kuitenkin nähdä, miten me vastustamme perkelettä, vähintäänkin sikäli, ettemme raskautta omiatuntojamme teidän synneillänne emmekä tee perkeleen tahtoa. Pannaan emme saa teitä panna; te panette itse

itsenne pannaan, kun me mieluiten ennemminkin haluaisimme teidät siitä pois. Vaikka voisitte saada toisen paimenen, minkä toteutuminen on vielä kaukana, niin teistä ei voi tulla kristittyjä ettekä voi olla ollenkaan osallisia kristilliseen armoon ja elämään; niin ei myöskään kukaan ota sitä [virkaa] vastaan vastoin tarkastajien tahtoa ja käskyä. Ja kukapa haluaisi mennä moisten kieltäjäkristittyjen luo, jotka ovat sellaisessa pahassa huudossa, että väkisin ja vääryydellä karkottavat paimenensa ja kuitenkin haluaisivat tulla kutsutuiksi kristityiksi ja kantaa tätä nimeä sitä häväisten? Siitä saatte kauniin nimen kaikessa maailmassa ja teistä tulee oiva esimerkki. Lopuksi: Sietäkää paimentanne, näin neuvon Kristuksessa, ja eläkää ystävyydessä hänen kanssaan: antakaa hänen nuhdella, opettaa, lohduttaa, kuten Jumala on sen hänelle uskonut ja kuten se on hänen omallatunnollaan, niin kuin Hebr. 13:17 sanoo: *'Olkaa kuuliaisat johtajillenne ja tottelevaiset, sillä he valvovat teidän sielujanne niinkuin ne, joiden on tehtävä tili, että he voisivat tehdä sitä ilolla eikä huokailleen; sillä se ei ole teille hyödyllistä.'* Aikeenne on huono esimerkki, että siis jokainen virkamies, tuomari tai neuvosherra voisi mielensä mukaan ajaa julkeasti pois seurakunnan paimenen, mihin hänellä ei ole mitään oikeutta, syytä tai aihetta; sitä Jumala ei tule sietämään eikä voi sietää. Jumala suokoon, ettette joudu sitä kokemaan." (St. L. X, 1625, 1627 ss.)

Johann Gerhard kirjoittaa: "Jos jotakuta ei ole erotettu virastaan laillisella [seurakunnan] oikeusprosessilla eikä laillisin, riittävin perustein, vaan esimerkiksi hänen osoittamansa innon tähden, hänen nuhdellessaan ihmisten paheita, henkilökohtaisen vihan, vähäpätöisten laiminlyöntien ja muiden sellaisten asioiden tähden, hänen tilalleen asetettua henkilöä ei ole siinä tapauksessa pidettävä oikeana, laillisessa järjestyksessä kutsuttuna seurakunnanpalvelijana." (Loc. de minist. § 175.)

Huomautus 2. Teologimme ovat antaneet monia todistuksia siitä, että on vastoin Jumalan sanaa, jos seurakunta tekee kutsuttavan kanssa etukäteen sopimuksen siitä, että hän hoitaisi virkaa vain vuoden tai enemmän ja sen jälkeen hänet voisi erottaa siitä. *Hieronymus Kromayer* kirjoittaa: "Saarnavirkaa ei voi kutsuja siirtää [kutsuttavalle] määrävuotisen sopimuksen tapaan tai varaten itselleen vapauden erottaa kutsumansa henkilö jälleen vapaasti, koska Jumala ei ole missään antanut kutsujalle valtaa tällaisen sopimuksen tekemiseen tai sitä sallinut; siksi ei kutsuja eikä kutsuttava voi pitää sellaista kutsua tai lähettämistä jumalallisena." (Theol. posit. II, 530.)

Ludwig Hartmann kirjoittaa: "Tähän kuuluu se kiistakysymys, voiko

joku luvata palvelevansa seurakuntaa eli hoitavansa sen virkaa määrätyn ajan. Vastaamme: ei. **1.** Koska sellainen kutsu määrää julkeasti Jumalalle, joka kutsuu, ajan, jonka mentyä pastorin pitäisi erota seurakunnan virasta riippumatta seurakunnan käyttäytymisestä; eihän lähettilään asia ole määrätä herralleen, kuinka kauan hänen tulee edustaa häntä. **2.** Koska tähän liittyy lihallista neuvonpitoa, minkä tulisi pysyä tästä loitolla; kutsuttava näet ajattelee, ellei asia suju hänen sydämensä toiveitten mukaan, vielä koavansa aarteita tai muutoin joutuvansa sietämään paljon ikävyyksiä. Tällöin hän selviytyisi helposti ulos tästä labyrintista. **3.** Monien haittojen vuoksi: sillä jos jonkun pastorin uskollisuus miellyttäisi kovasti seurakuntaa, ryöstettäisiin hänet siltä odottamatta; koska myös nopeat vaihdokset tunnetusti vähentäisivät suuresti seurakunnan omaisuutta. Jos nyt vielä kysytään: voiko sananpalvelijan kutsua tietyin määräaikausuehdoin, niin että jos patronaattioikeuden⁸⁶ haltija ei halua enää kuulla eikä sietää pastoria, täytyisikö pastorin heti lähteä ja muuttaa toiselle paikkakunnalle, niin vastaan: Olemme Jumalan palvelijoita ja tämä virka on Jumalan. Jumala kutsuu meidät siihen, vaikkakin ihmisten välityksellä; sen vuoksi tätä virkaa tulee kohdella pyhällä tavalla, ei ihmisten mielivallan mukaan. Lampurin ja lehmipojan ihmiset voivat palkata ajaksi, ja jos heidän palveluksensa ei enää miellytä, he voivat halutessaan erottaa hänet tiettyinä aikana, mutta eivät aina; mutta sellainen toiminta sielunpaimenen suhteen ei ole yhdenkään ihmisen vallassa. Myöskään sananpalvelija itse ei voi siten ottaa vastaan pyhää virkaa, ellei hän halua tulla palkkapaimeneksi. Varmastikaan noin kutsutut eivät hoitaisi virkaansa ahkerasti eivätkä uskollisesti, vaan imartelisivat ja puhuisivat ihmisille mieliksi, tai heidän pitäisi joka hetki olla valmiita tulemaan palveluksesta irtisanotuiksi." (Pastorale evangelicum, p. 104.)

Huomautus 3. Siitä, ettei seurakunnan pidä heti kohta poistaa palvelijaansa virasta pelkkien opissa tai elämässä esiintyvien heikkouksien tähden, vaan että sen tulee nöyrästi ja kärsivällisesti kehottaa häntä, todistetaan seuraavassa. *Tunnustuksessamme* sanotaan: "Eripuraisuutta syntyy myös, milloin kansa liian pikkumaisesti arvostelee opettajiensa esiintymistä tai vieroksuu heitä vähäisten vajavaisuuksien tähden. Tämähän johtaa sitten toisenlaisen opin ja uusien opettajien etsimiseen. Täydellisyys, toisin sanoen

⁸⁶ Patronaattioikeus oli vanha, keskiajalta peräisin oleva oikeudellinen järjestely patronaattioikeuden haltijoiden ja kirkon välillä. Kirkon tai kirkollisen viran perustajalla ja hänen oikeuden omistajillaan (patronaateilla) oli oikeus kutsua sananpalvelijoita. Käytännöstä luovuttiin vähitellen kokonaan. Toim.

kirkon eheys, sen sijaan säilyy silloin, kun vahvat suvaitsevat heikkoja, kun kansa suhtautuu ymmärtäväisesti opettajien elämässä ilmenevään vajavaisuuteen ja piispat ottavat jossain määrin huomioon myös ihmisten heikkouden." (Puolustus IV, 233-234; TK 1990, s. 121). Jäljempänä [saksalaisessa tekstissä] sanotaan: "Jos näet ihmiset mielivät säilyttää keskinäisen yhteyden kirkossa tai maallisessa hallinnassa, heidän ei pidä punnita kultavaa'alla kaikkea keskinäistä raihnaisuutta, vaan heidän täytyy antaa anteeksi varsin paljon ja käsittää parhain päin aina kun se on mahdollista ja olla toisiaan kohtaan veljellisesti kärsivällisiä." (Puolustus IV, 243. Trigl. s. 188.)

Tähän kuuluu se, mitä *Luther* kirjoittaa 1 Kor. 15:10:n johdosta: "Hurskas kristitty ei toimi siten, vaan vaikka hän kuuleekin jotakin väärin saarnattavan, hän toimii nöyrästi ja kehottaa saarnaajaa ystävällisesti ja veljellisesti, ei siis uhmaile eikä mahtaille." (St. L. VIII, 1123.)

Tähän kuuluu myös se, mitä *Johann Gerhard* kirjoittaa: "On jumalatonta tehdä epämiellyttävästi puhutuista sanoista harha, kun puhujan mielipide tiedetään hurskaaksi ja terveeksi." (Loc. th. de bonis opp. § 38.)

Huomautus 4. Saarnaajan virasta erottamisen syistä kirjoittaa *Johann Gerhard* mm. seuraavaa: "Jos joku seurakunnanpalvelija lankeaa joko harhaoppiin tai aiheuttaa pahennuksen raskaalla rikoksella ja saattaa Jumalan nimen pilkatuksi, seurakunnalla on silloin valta erottaa hänet virasta. Seurakuntien palvelijat voidaan näet jakaa kolmeen lajiin: **1.** Jotkut ovat petollisia (dolose [latinan dolos, 'petos']), he kun toimivat kavalasti ja väärentävät Jumalan sanaa, 2 Kor. 4:2; Ef. 4:14, hämärtävät taivaallisen opin valon usvaisilla harhoilla ja vääristävät sen puhtauden. Heidät kirkon ei vain tule poistaa, vaan myös täytyy poistaa kirouksena Gal. 1:8, siis sellaisena kavahdettavana asiana, johon koskeminen saastuttaa. Sellaisia olivat ne, joista apostoli toivoo, että heidät kitkettäisiin pois juurineen, Gal. 5:12 [Gerhard seuraa tässä Lutherin käännöstä; ажпоквоptw, 'hakata irti'], ja joille Johannes kieltää avaamasta ovea ja korvia, 2 Joh. 10. **2.** Toisia rasittavat (onerosse [latinan onus, 'taakka', 'rasite']) raskaat, tunnetut ja ilmeiset rikokset, jotka heidätkin on erotettava virasta, jottei Jumalan nimi tulisi pilkatuksi heidän tähtensä ja jotteivat he edelleen olisi pahennukseksi kuulijoilleen. **3.** Toiset ovat taasen nyreitä (morose [latinan morosus, 'itsepäinen', 'äreä']). Heillä on vähäisempiä rikkeitä ja heitä on kärsittävä." (Loc. de minist. § 174.)

Huomautus 5. *Johann Gerhard* kirjoittaa saarnaajan virasta poistamisen oikeasta prosessista: "Jotta seurakunnanpalvelijan viraltapano olisi oikea,

siihen tarvitaan sekä asian tarkka tutkiminen että myös oikean prosessin huolellinen noudattaminen. 1 Tim. 5:19: *'Älä ota huomioosi syytettyä vanhinta vastaan, ellei ole kahta tai kolmea todistajaa.'* Ei näet pidä sallia kansan ymmärtämättömyyttä eikä vallanpitäjien mielivaltaa, jolla seurakunnanpalvelija pantaisiin pois paikastaan ja ajettaisiin kurjuuteen, ilman tapauksen oikeudenmukaista tutkimista ja koettelemista. Tällainen asian tutkiminen kuuluu koko seurakunnalle." (Loc. de minist. § 175.)

Samaan tapaan kirjoittaa *Martin Chemnitz*: "Meidänkään seurakunnissamme monet eivät ymmärrä tätä oikein. Kuten näet sillä, joka ottaa palvelukseensa rengin, on oikeus panna hänet pois milloin tahtoo, niin monet luulevat, että heillä on oikeus panna saarnaaja viralta myös ilman oikeita perusteita. On myös joitakuita, jotka arvelevat, ettei saarnaaja saa siirtyä hyvällä omallatunnolla toiselle paikkakunnalle. Mutta samoin kuin Jumala pidättää yksin itselleen kutsumisoikeuden, vaikka kutsu tapahtuu välillisesti, samoin on Jumalan asia panna viralta tai siirtää toisaalle. Sen vuoksi niin kauan kuin Jumala sietää palvelijaansa virassa, joka opettaa oikein ja elää moitteettomasti, kirkolla ei ole valtaa panna viralta vieraan renkiä. Mutta jos hän ei enää rakenna kirkkoa opilla eikä elämällä, vaan hävittää sitä, niin silloin Jumala itse erottaa hänet, Hoos. 4:6; 1 Sam. 2:30. — — Ja silloin kirkko ei vain voi, vaan sen myös tulee panna sellainen viralta. Sillä niin kuin Jumala kutsuu virkaan välillisesti, hän myös erottaa siitä välillisesti. Mutta kuten kutsuminen tapahtuu elon Herran ohjeiden mukaisesti, samoin seurakunnan täytyy myös, kun joku on määrä erottaa virasta, voida varmasti osoittaa sen olevan Jumalan tuomiopäätös ja hänen tahtonsa. Ja samoin kuin kutsu koskee koko kirkkoa, samoin tietystä järjestyksessä myös virasta erottaminen." (Loc. de eccl. p. 331.)

Huomautus 6. Sitäkin tärkeämpää on, että seurakunta, jos sillä itsellään ei ole useampia saarnaajia, ottaa erottamisprosessin oikeaan käsittelyyn mukaan kirkon oikeauskoisia palvelijoita, koska se muuten ottaa kannettavakseen syytöksen toimimisesta yhtäaikaisesti asianosaisena ja tuomarina. Niinpä kun zwickaulaiset olivat erottaneet yhden saarnaajistaan ilman seurakuntansa paimenen asiankäsittelyyn mukaan ottamista, *Luther* kirjoitti tälle: "Mutta koskapa nyt neuvostonne pahan hengen ajamana on karkottanut pyhän Katariinan seurakunnan saarnaajan ilman että häntä olisi tuomarin edessä syytetty ja osoitettu hänen tehneen jonkin pahanteon, vaan on ryhtynyt moiseen omavaltaisesti ja vallattomuudesta raivoissaan ja oikeina kirkon ryöstäjinä — ei ajallisen tavarain, vaan Pyhän Hengen viran ja kunnian ryöstäjinä — ja ollen samalla sekä asianosaisia että tuomareita, ei mitenkään

saa sietää, että te vaikenisitte ja antaisitte suostumuksenne asialle." (Vermahnung an einen Pfarrer, dass er zu unbilligen Absetzen eines Predigers nicht stille schweigen solle. Vuodelta 1531. St. L. X, 1620.)

Tässä on itsestään selvää ensiksikin, että jos seurakunnalle käy selväksi, että sen saarnaaja esittää [uskon] perustuksen kumoavia erheitä tai lankeaa syntiin ja häpeään, sillä on oikeus heti kohta pidättää hänet virantoimituksesta, ja toiseksi, että jos sillä ei ole käytettävissä oikeamielisiä saarnaajia, se voi yksinkin toteuttaa virasta erottamisen, kuten *Luther* kirjoittaa: "Ehkä he kehuvat teitä yksinkertaisen rahvaan ja ymmärtämättömien ihmisten edessä, ettei heitä ole vielä kirkko" (paavilaisten käyttämässä merkityksessä, ts. piispat) "todennut susiksi ja vääriksi opettajiksi" (ei ole tehnyt asiasta oikeudellista päätöstä), "vaan pitää heitä oikeina kristittyinä. Niinpä niin, totisesti, tämä on viisaasti ja hyvin puhuttu! Jos lampaat eivät pakene susia ennen kuin sudet kristillisessä kirkolliskokouksessa julkisella päätöksellä ovat käskeneet lampaita pakenemaan, niin pian lammashuone tyhjenisi ja jonakin päivänä paimen ei löytäisi maitoa, juustoa, voita, villaa, lihaa eikä sorkkaakaan; tämä sitten olisi lammasten varjelua! Mutta mitä sitten meidän Herramme Kristus on tehnyt, kun hän määrää ja käskää meitä varomaan susia pitäytymättä sutten kirkolliskokoukseen? Ei vain koko lammaslaumalla, vaan myös jokaisella yksittäisellä lampaalla on yksinään oikeus ja valta paeta susia, missä muuten vain voi, kuten myös Joh. 10:5 sanoo: Minun lampaani pakenevat vierasta." (Exempel, einen rechten christlichen Bischof zu weihen. Vuodelta 1542. St. L. XVII, 102-103.)

Huomautus 7. Lopuksi on vielä huomattava, että alkava kykenemättömyys viran hoitamiseen, tosin ei anna seurakunnalle oikeutta panna saarnaajaa viralta, mutta kuitenkin ottaa häneltä virka pois. Tästä kirjoittaa *Paul Tarnov*: "Viran jättämisen syyt voidaan palauttaa kahteen lähteeseen: näistä toinen on kykeneväsyyden puute palvella seurakuntaa hyödyllisesti, toinen virkavelvollisuuksien tahallinen tai sietämätön laiminlyönti. Kykeneväsyyden puutteella ymmärrämme osaksi terveen opin vääristämistä, nimittäin perustavissa uskonkohdissa tai esittämällä harhoja, jotka ovat ristiriidassa uskon perustuksen kanssa, osaksi niiden välineiden menettämistä, joilla opettaa tervettä oppia kuulijoille hyödyllisesti ja hedelmällisesti, kun sairaus tai onnettomuus voi olla esteenä sielunvoimien käytölle, kuten älyn, arviointikyvyn, muistin, tai viran hoitoon välttämättömien ruumiinjäsenten, esimerkiksi kielen käytölle. Tahallisuudella tarkoitamme kohtuutonta laiminlyöntiä annetun viran tehtävien hoidossa sekä myös elämän ja tapojen häpeällisyyttä, siitä riippumatta, ovatko ne pahentavia pelkästään kirkossa

vai ovatko ne myös yhteiskunnallisesti tuomittavia." (Dedekennus' Thesaurus consil. II, 917.)

32. [Ei tule syyllistyä väärään yhteyden harjoittamiseen]

Seurakunnan tulee myös katsoa, ettei seurakunta eikä sen yksittäinen jäsen mene mukaan kirkolliseen yhteyteen epä- ja harhauskoisten kanssa ja siten syyllisty uskon-, kirkon- tai uskonnonsekoitukseen. 2 Kor. 6:14-18: *"Älkää antautuko kantamaan vierasta iestä yhdessä uskottomien kanssa; sillä mitä yhteistä on vanhurskaudella ja vääryydellä? Tai mitä yhteyttä on valkeudella ja pimeydellä? Ja miten sopivat yhteen Kristus ja Beliar? Tai mitä yhteistä osaa uskovaisella on uskottoman kanssa? Ja miten soveltuvat yhteen Jumalan temppeli ja epäjumalat? Sillä me olemme elävän Jumalan temppeli, niinkuin Jumala on sanonut: 'Minä olen heissä asuva ja vaeltava heidän keskellään ja oleva heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani.' Sentähden: 'Lähtekää pois heidän keskeltänsä ja erotkaa heistä, sanoo Herra, älkääkä saastaiseen koskeko; niin minä otan teidät huostaani ja olen teidän Isänne, ja te tulette minun pojikseni ja tyttärikseni, sanoo Herra, Kaikkivaltias."* 2 Joh. 10-11: *"Jos joku tulee teidän luoksenne eikä tuo mukanaan tätä oppia, niin älkää ottako häntä huoneeseenne älkääkä sanoko häntä tervetulleeksi; sillä joka sanoo hänet tervetulleeksi, joutuu osalliseksi hänen pahoihin tekoihinsa."* Vrt. Ilm. 14:9-11 [*"Ja heitä seurasi vielä kolmas enkeli, joka sanoi suurella äänellä: 'Jos joku kumartaa petoa ja sen kuvaa ja ottaa sen merkin otsaansa tai käteensä, niin hänkin on juova Jumalan vihani viiniä, joka sekoittamattomana on kaadettu hänen vihansa maljaan, ja häntä pitää tulella ja tulikivellä vaivattaman pyhien enkelien edessä ja Karitsan edessä. Ja heidän vaivansa savu on nouseva aina ja iankaikkisesti, eikä heillä ole lepoa päivällä eikä yöllä, heillä, jotka petoa ja sen kuvaa kumartavat, eikä kenelläkään, joka ottaa sen nimen merkin."*].

Huomautus. Tähän kuuluu yhteinen jumalanpalvelus toisuskoisten kanssa, kummina oleminen vääraoppisissa kirkoissa, kirkkorakennusten luovuttaminen harhauskoisten käyttöön, osallistuminen sekauskosiin yhdistyksiin kirkollisten tarkoituksien saavuttamiseksi yms. Tästä todistaa tunnustuksemme.

Augsburgin tunnustuksen puolustuksessa sanotaan: "Kuitenkaan vääriä opettajia ei saa ottaa vastaan eikä kuulla; he eivät näet enää ole Kristuksen sijassa, vaan ovat vastakristuksia." (VIII, 48. Saks. tekstin muk. GA, s. 246.)

Edelleen *Schmalkaldenin uskonkohtien liitteessä*: "Asiain näin ollen

kristittyjen tulee mitä tarkimmin varoa osallistumasta sellaiseen jumalatto-
maan oppiin, jumalanpilkkiaan ja perusteettomaan raivoon, vaan heidän tu-
lee erota paavista, hänen jäsenkunnastaan ja liittolaisistaan ja kirotta se, ku-
ten Kristus on käkenyt: *'Kavahtakaa vääriä profeettoja.'* [Matt. 7:15] Paa-
valikin käskää karttamaan vääriä saarnaajia ja kiroamaan heidät kauhis-
tuksena. Ja hän sanoo 2 Kor. 6:ssa: *'Älkää antautuko kantamaan vierasta
iestä yhdessä uskottomien kanssa, sillä mitä yhteistä on valkeudella ja
pimeydellä'* jne. Raskasta on erota niin monesta kansasta ja suuresta
määrästä ihmisiä ja opettaa poikkeavaa oppia, mutta tässä on Jumalan
käsky, että jokaisen tulee heitä karttaa eikä pitää yhtä niiden kanssa, jotka
opettavat vääriä oppia tai jotka tahtovat pitää sen julmuudella voimassa."
(Paavin valta ja yliherruus, saksalaisen tekstin mukaan. Historiallinen perustelu 41-42. GA, s.
485. Ks. myös TK 1948, s. 279 ja TK 1990, s. 290.)

Yksimielisyyden ohjeessa sanotaan: "Niinpä jäävät aitojen, vapaiden eh-
donvallan asioiden piiriin ulkopuolelle sellaiset seremoniat, jotka saavat tai
joiden on vainon välttämiseksi määräkin saada meidän uskontomme näyttä-
mään paavilaisuutta muistuttavalta tai paavilaisuus meille siedettävältä.
Sellaiset seremoniat on tarkoitettu sovittamaan yhteen nuo toisilleen vas-
takkaiset uskonnot. Niitä vaaditaan ja niihin suostutaan, jotta uskonnot kas-
vaisivat kuin yhdeksi ruumiiksi tai jotta palattaisiin paavikunnan helmaan
sekä luovuttaisiin evankeliumin puhtaasta opista ja tosi uskonnosta. Tämän
on ainakin määrä olla ajan mittaan tuloksena. Tähän kysymykseen on sovel-
lettava Paavalin sanaa 2. Kor. 6:14-17: *'Älkää antautuko kantamaan
vierasta – – mitä yhteyttä on valkeudella ja pimeydellä? – – Sen
tähten lähtekää pois heidän keskeltänsä ja erotkaa heistä, sanoo Herra.'*"
(Täydellinen selitys, 10. TK 1990, s. 550.)

Myös *Luther* kirjoittaa: "Lopuksi, kun nyt käsittelen tätä aihetta, olen
kuullut kauhukseni, että samassa kirkossa ja samalla alttarilla molemmat
osapuolet [luterilaiset ja reformoidut] vastaanottavat ja saavat saman
sakramentin, toisen osapuolen uskoessa saavansa pelkän leivän ja viinin ja
toisen uskoessa saavansa Kristuksen tosi ruumiin ja veren. Usein epäilen,
voiko saarnaaja tai sielunpaimen olla niin paatunut ja pahansuopa, että
vaieten antaa molempien osapuolten tulla sakramentille, kummankin siinä
luulossa, että he saavat saman sakramentin uskonsa mukaan. Jos sellainen
pastori sattuisi olemaan olemassa, hänellä täytyy olla kiveä, terästä ja
timanttiakin kovempi sydän; hänen täytyy todellakin olla vihan apostoli.
Turkkilaiset ja juutalaiset ovatkin paljon parempia, he kun kieltävät meidän
sakramenttimme ja tunnustavat sen avoimesti. Niinpä he eivät onnistu
pettämään meitä emmekä me joudu epäjumalanpalvelukseen. Mutta näiden

tyyppien täytyy olla todellisia korkean tason pääpiruja antaessaan minulle pelkän leivän ja viinin ja kuitenkin antaessaan minun uskoa saavani Kristuksen ruumiin ja veren siten petkuttaen minua hirveällä tavalla. Sellainen on liian röyhkeää, liian säälimätöntä; Jumala on rankaiseva siitä ennen pitkää. Sen tähden kenellä vain on sellaisia saarnaajia tai kuka vain voi odottaa sellaista heiltä, häntä tulisi varoittaa heistä kuin itse perkeleestä." (Warnung für zwingl. Lehre, vuodelta 1532. St. L. XVII, 2011, 2016 s. WA XXX, Band III, 561, 564 s. Walther, Kirkko ja virka, s. 122.)

Edelleen *Luther* kirjoittaa Ps. 110 selityksessä: "Nytpä eräät älyniekat ryhtyvät paikkaamaan repeämää, haluavat antaa neuvoja asiassa ja sovitella riitaa esittäen, että molemmiin puolin pitäisi väistyä ja antaa periksi. Tosin me annamme heidän tehdä ja yrittää mitä voivat ja suomme heille toki sen vaivan; mutta jos he tekevät perkeleen hurskaaksi ja yhdeksi Kristuksen kanssa, niin he ovat ensimmäiset. Olen kuitenkin sitä mieltä, että moinen paikkaus on kuin ruukun palasten yhteen kokoamista, kuten Jeesus Siirak (22:7) sanoo. On tosin ollutkin monia suutareita, jotka ovat siihen ryhtyneet, mutta tehneet turhaa työtä ja hukanneet sekä langan että naskalin." (St. L. V, 977.)

Toisessa paikassa *Luther* kirjoittaa: "Mutta jos joku niin sanottu hyväsydäminen haluaisi kysyä: Mitä vahinkoa on siitä, että pitää Jumalan sanan ja sen ohella yhtä kaikki sallii kaikki nämä [väärit] kohdat tai joitakin niistä kohdista, jotka olisivat mukiinmeneviä, niin vastaan: Vaikka heitä kutsutaan hyväsydämisiksi, he ovat kumminkin harhasydämisisiä ja harhaan johdettuja; sillä kuulethan, ettei käy opettaminen Jumalan sanan ohella jotakin muutakin, Jumalan lisäksi ei sovi palvella jotakuta toistakin, Jumalan pimeyteen asettaman valon lisäksi ei saa sytyttää jotakin muutakin. Se on varmasti harhahutaisu ja erehdys, vaikka olisi kyse vain yhdestäkin kohdasta, sillä kirkko ei saa eikä voi opettaa valhetta eikä harhaa, ei edes yhdessä ainoassa kohdassa. Jos se opettaa yhtäkin valhetta, se on aivan väärin – – Elämähän voi olla syntiä ja väärää, niinpä niin, se on valitettavasti liiankin väärää; mutta opin tulee olla luotisuoran ja varmasti vailla kaikkea syntiä. Sen vuoksi kirkossa ei saa saarnata mitään muuta kuin varmaa, puhdasta ja pelkkää Jumalan sanaa. Missä niin ei ole, siinä ei ole enää kirkko, vaan saatanan synagooga." (Wider Hans Wurst. Vuodelta 1541. St. L. XVII, 1341, 1343, 1344, 1348-1349. Ks. myös Walther, Oikea näkyvä kirkko, s. 56.)

Balduin kirjoittaa seuraavasti: "Hurskaan ja lujana pysyvän tunnustajan velvollisuus on säilyttää se, mitä terveeseen oppiin kuuluu ja mistä hän on omassatunnossaan vakuuttunut, ettei se millään tavoin tahraannu, lievenny tai ylipäättään häviä; ja tämä voi tapahtua, jos on varomattomassa kanssa-

käymisessä niiden kanssa, jotka vastustavat oikeata uskontoa. Sen tähden olemme velvolliset, sikäli kuin meistä riippuu, pysymään erossa heidän jumalanpalveluksestaan toisaalta siitä syystä, ettemme aiheuta itsellemme tunnonvaivoja, ja toisaalta sen vuoksi, ettemme heikkojen pahennukseksi anna sitä kuvaa kuin pitäisimme yhtä vastustajien kanssa. Tätä apostolista kehotusta vastaan monet tekevät syntiä kahdella tavalla. Monet näet sekaantuvat oma-aloitteisesti kenenkään käskemättä moiseen epäpyhään jumalanpalvelukseen, koska ovat epikurolaisia [nautiskelijoita], jotka eivät kannu huolta uskonnosta ja joille on yhdentekevää keiden kanssa he lyöttäytyvät yhteyteen, tai he ovat hyödyntävoittelijoita ja näkevät, etteivät voi saavuttaa mitään hyötyä, elleivät pidä yhtä uskonnossa muiden kanssa. Mutta he tekevät raskaasti syntiä, koska on olemassa vain yksi usko, josta jokaisen tulee olla varma omassatunnossaan; onhan näet syntiä se, mitä tehdään horjuvalla omallatunnolla, Room. 14[:23], ja uskontoa koskevista asioista on tykkänään paettava häpeällistä voittoa. Semmoiset horjuvat molemmille puolille. Ja jos he eivät olekaan täysiä epikurolaisia, niin he kuitenkin vähintäänkin ovat penseitä uskonnossa, mitä odottaa Herran ankara tuomio. Toiseksi on niitä, jotka esittävät verukkeeksi esivallan käskyn. – – Kuitenkin kahdessa tapauksessa on mahdollista omaatuntoa loukkaamatta olla läsnä epäuskoisten tai harhauskoisten jumalanpalveluksessa. 1. Jos joku menee kerran sellaista katsomaan voidakseen paremmin antaa paremman ja varmemman todistuksen epäuskoisten tai harhauskoisten jumalattomasta menosta. Niin matkalla olijat voivat käydä juutalaisten synagogissa, olla paikalla paavilaisessa messussa, katsella heidän kulkueitaan ollakseen sellaisen silminnäkijöitä. Tällaista he tuskin olisivat uskoneet, jos siitä olisi heille kerrottu. Tässä on kuitenkin suuri varovaisuus tarpeen, jottei näyttäisi siltä kuin pitäisimme yhtä vastustajien kanssa. Sen vuoksi on pysyttävä erillään vastustajien eleistä, ei pidä laskeutua polvilleen eikä lyödä rintoihin heidän kanssaan, kuten paavilaiset tekevät messua viettäessään, vaan pikemminkin on jollakin merkillä tuotava esiin, ettemme ole heidän kanssaan yhtä mieltä, vaikkakaan meidän ei pidä ilmaista ajatuksiamme vastustajiemme jumalanpalveluksesta nauramalla tai muulla julkisella halveksuntaa osoittavalla merkillä. Mikäli ei ole luvallista ilmaista julkisesti olevansa eri mieltä, on parempi pysyä erossa sellaisesta jumalanpalveluksesta, jottemme joko raskautu omiatuntojamme tai aseta itseämme alttiiksi vaaralle vastustajiemme taholta. Ulkokultaiselle asenteelle tässä ei ole sijaa, vaan se päinvastoin loukkaa Jumalaa ja ihmisiä. Eihän näet kukaan voi palvella kahta herraa: hän joko vihaa toista ja rakastaa toista, tai liittyy toiseen ja halveksii toista, Matt. 6:24. Niinpä Paavali astui Ateenassa

epäjumalantemppeleihin, mutta ei hyväksynyt epäjumalanpalvelusta, vaan käytti tilaisuutta hyväkseen opettaakseen lähemmin epäjumalanpalvelijoita, Apt. 17:22-23. On kuitenkin välttämätöntä, että se, joka ilman omantunnon vaaraa haluaa kerran olla läsnä harhaoppisten jumalanpalveluksessa tehdäkseen siitä havaintoja, on aivan varma siitä, että se, mitä hän siellä näkee ja kuulee, on vastoin oikeata jumalanpalvelusta. **2.** Edelleen on luvallista olla läsnä harhaoppisten harjoittaessa jumalanpalvelustaan, kun maallinen virka sitä vaatii, 2 Kun. 5:18.⁸⁷" (De cas. consc. S. 196-198.)

Mitä kummiuteen tulee, niin niin sanotuissa pääuskonkohdissa (General-artikel), jotka ovat vaaliruhtinas Augustin kirkkojärjestyksessä, sanotaan: "Välistä tapahtuu, että jotkut, jotka vielä paavilaisten aikana olivat monessa kohdin taikauskon vallassa, kun heitä pyydetään kummeiksi, torjutaan pyhältä kasteelta. Siitä syystä he sitä enemmän katkeroituvat pyhän evankeliumin puhdasta oppia vastaan; sitä vastoin kun heidän sallitaan olla paikalla, Pyhän Hengen vaikutuksesta seuraa heidän ja muidenkin harhaanjohdettujen kääntymys. Koska kummisäädös ei perustu Jumalan käskyyn, vaan ihmisten määräämiin hyviin ja painaviin syihin, seurakunnan paimenten ja palvelijoiden tulee sellaisessa tapauksessa toimia järkevästi ja varovasti eikä oikopäätä pidättää pois kastetoimituksesta ketään, joka ei ole Jumalan ja hänen sanansa julkinen pilkkaaja, koska hän ei vielä siihen mennessä ole voinut omaksua yhtä tai useampaa uskonkohtaa, vaan tulee muistaa Kristuksen sanaa: Joka on meidän kanssamme, se ei ole meitä vastaan [Mark. 9:40], ja tyytyä seuraavalla kerralla siihen, että sellainen henkilö läsnäolollaan tosiasiaa tunnustaa meidän pyhän kasteemme kristilliseksi ja oikeaksi. Sitä vastoin ei tule neuvoa ketään meidän uskontoomme kuuluvaa olemaan kummina paavilaisella kasteella ja siten vahvistamaan heidän paavilaisen iljetyksensä, mitä he kasteella harjoittavat." (Churf. August Kirchenordnung. Vuodelta 1580.)

Johann Conrad Dannhauer kirjoittaa: Synkretismi [uskontojen sekoitus] on kirkkokurin alainen asia, on se sitten yhteyttä harhauskoon (minkä Laodikean kirkolliskokous hylkää 32. ja 33. kaanonissaan: harhaoppisten ja skismaatikkojen kanssa ei pidä yhdessä rukoilla) tai yhteiskunnallista yhteyttä ja avioyhteyttä, jonka kautta kristitty yhtyy juutalaiseen, turkkilaiseen

⁸⁷ Suomalainen KR 1938 kääntää tämän kohdan: "minäkin kumartuen rukoilen Rimmonin temppelissä". Ns. Kuningas Jaakon käännös (Authorised Version, 1611) on uskonmukainen: "I bow myself down in the temple of Rimmon." Heprean verbi *hvx* (hitpal.) tarkoittaa 1. 'kumartua maahan' (verbin alkumerkitys) ja 2. 'osoittaa kunnioitusta maahan kumartumalla' (johdettu merkitys). Tukeakseen kuningasta Naimanin oli tarpeen kumartua maahan rukoilematta silti epäjumalaa. Toim.

tai pakanalliseen vaimoon." (Tract. de cas. consc. I, 1126.)

Mitä tulee lupaan sallia harhauskoisten pitää jumalanpalvelustaan luterilaisissa kirkkorakennuksissa, sitä arvioi *Wittenbergin luterilainen teologinen tiedekunta* vuonna 1650 seuraavasti: "Olemme omalta osaltamme sitä mieltä, ettei teillä eikä teidän saarnaajallanne Buchissa voi olla lupaa viran ja omantunnon vuoksi suostua siihen, että Buchin kirkossa, jossa tähän asti on aina esteettä opetettu puhdasta luterilaista oppia ilman ainoatakaan sekoitusta tai vaihtelua, samalla julkisesti saarnattaisiin, harjoitettaisiin ja edelleen jälkipolville siirrettäisiin toistakin, vastakkaista, harhaista, Jumalan sanassa ja myös tunnustuskirjoissamme tuomittua ja uskon perustuksen kumoavaa oppia. – – Sillä **1.** se on jyrkästi Jumalan sanaa vastaan; onhan ilmiselvää, mitä apostoli Johannes siitä sanoo 2 Joh. 10-11:ssa. Mutta jos väärää opettajaa ei saa laskea kotiinsa, paljon vähemmän hänet voi laskea sisään kirkkoon, joka on Jumalan huone ja paljon pyhempi kuin mikään asuinhuone. Jos häntä ei saa lausua tervetulleeksi, vaan sikäli kuin mahdollista poistaa yhteydestään, jotta ei tule osalliseksi hänen pahoihin tekoihinsa, kuinka voi sitoa itsensä hänen kanssaan yhteen ja samaan kirkkoon, samaan saarnatuoliin ja alttariin? – – Sen mukaan **2.** väärin opettajien sisälle päästäminen on mitä jyrkimmin vastoin Jumalan kunniaa, hänen nimensä pyhittämistä ja hänen sanansa levittämistä. Väärä oppi näet loukkaa Jumalan kunniaa, hänen nimeään häväistään ja hänen pyhä sanansa väärennetään ja vääristetään. – – Pitäisikö sellaista sallia huoneessa, joka on pyhitetty Jumalan nimelle! **3.** Yksikään kristitty, joka suoraan tai epäsuorasti myötävaikuttaa sen hyväksi, sitä auttaa, suosii, hyväksyy sen tai ei sitä myöskään torju eikä estä sikäli kuin mahdollista kristillisin, sallituin keinoin, ei voi vapauttaa omaatuntoaan, niin, hän ei voi rukoilla oikein yhtäkään Isä meidän -rukousta, vaan hänen täytyy rukoilla itseään vastaan ja syyttää itseään joka päivä Jumalan tykönä omalla rukouksellaan. Kuinka näet joku voi rukoilla, että Jumalan nimi pyhitetään, hänen sanansa ja valtakuntansa leviää, kaikki lahkot ja pahennukset torjutaan, jos hän sallii sellaista, millä Jumalan nimi häväistään jne.? **4.** Se on monille, varsinkin yksinkertaisille ihmisille suuri pahennus. – – **5.** Se on myös hyvin vaarallinen ja vahingollinen teko, sillä sen johdosta eivät ainoastaan Jumalan totuuden viholliset vahvistu ja kovetu harhassaan, vaan saavat myös aihetta tapansa mukaan, jos ei julkisesti, niin salaa, edetä vielä pitemmälle ja ottaa koko kirkko haltuunsa. – – Kokemus osoittaa, että kalvinistit siellä, missä heidät otetaan vastaan, jäytävät sitten ympäristöään kuin syöpä ja sysäävät isännän tykkänään pois talostaan, kuten heidän omasta käytännöstään on nähtävissä Hollannissa, Pfalzissa, Unkarissa, Sie-

benbürgenissä, Anhaltissa, Bremenissä, ennen vanhaan Danzigissa eri kirkoissa ja muilla paikkakunnilla. Koskaan ei ole myöskään kuultu sellaista sallitun kalvinisteille, elleivät he ole luikertaneet huomaamatta sisään käyttäen verhonaan Augsburgin tunnustusta tai olleet muuten ecclesia pressa (kirkko, jolta sen vapaus on ryöstetty), jolloin sitä ei ole voinut millään keinoin estää. — — Lopuksi voisi vielä sanoa, että sitä voidaan pitää vain väliaikaisena asiana (ad interim). Mutta onhan nyt kovin arveluttavaa, jos sen hetimiten haluaisi panna pystyyn ja sitten taas poistaa; ja koska se itsessään ei ole sallittavaa, vaan koska se on pahentavaa ja Jumalan sanan vastaista, tässä ei voi toimia kenenkään mieliksi, kesti se miten kauan tahansa. Apostoli Paavali ei halunnut antaa hetkeksikään periksi vastustajilleen, ja niin hän ei nimenomaan tehnyt ehdonvallan asioissa, joissa valitsee kristillinen vapaus, Gal. 2:4." (Consil. Witeberg. I, 493-495.)

D. NELJÄS JAKSO

Seurakunnan velvollisuudesta huolehtia jäsenistään ajallisenkin elämän asioissa

33. [Pastorin palkkauksesta]

Ensiksikin seurakunnan on mahdollisuuksiensa mukaan huolehdittava siitä, että saarnaajalla ja hänen perheellään on ruoka, vaatteet ja asunto sekä työhuone ja että hän voi kenenkään häiritsemättä keskustella hoitoonsa uskottujen kanssa. Matt. 10:9-10: *"Älkää varustako itsellenne kultaa, älkää hopeata älkääkä vaskea vyöhönne, älkää laukkuja matkalle, älkää kahta iho-kasta, älkää kenkiä, älkääkä sauva; sillä työmies on ruokansa ansainnut."*

Saarnaajalla tulee olla myös varoja vieraanvaraisuuden osoittamiseen, 1 Tim. 3:2: *"Niin tulee siis seurakunnan kaitsijan olla nuhteeton, yhden vaimon mies, raitis, maltillinen, säädyllyinen, vieraanvarainen, taitava opettamaan."* Vrt. Tiit. 1:[7]-8 [*"Sillä seurakunnan kaitsijan on, niinkuin Jumalan huoneenhaltijan tulee, oltava nuhteeton, ei itserakas, ei pikavihainen, ei juomari, ei tappelijä, ei häpeällisen voiton pyytäjä, vaan vieraanvarainen"*].

Seurakunnan on huolehdittava myös siitä, että saarnaaja voisi elää yksinomaan evankeliumista, 1 Kor. 9:14: *"Samoin myös Herra on säätänyt, että evankeliumin julistajain tulee saada evankeliumista elatuksensa"*, ja

että hän voisi omistautua [Raamatun] lukemiseen ja yhteydenpitoon tarvitsematta sekaantua elatuksen hankkimiseen. 1 Tim. 4:13: "*Lue, kehoita ja opeta ahkerasti, kunnes minä tulen.*" 2 Tim. 2:3-4: "*Kärsi vaivaa niinkuin ainakin jalo Kristuksen Jeesuksen sotamies. Ei kukaan, joka sodassa palvelee, sekaannu elatuksen toimiin, sillä hän tahtoo olla mieliksi sille, joka on hänet palkannut.*" Siir. 38:26-27: "Kuinka se voi ottaa opetuksesta vaa-
rin, jonka täytyy kyntää ja joka kernaasti ajaa ruoskalla härkiä ja senkaltaisia puuhailee eikä osaa puhua muusta kuin häristä? Hänen täytyy ajatella, miten peltoa viljellään ja kuinka ruokkia lehmii myöhään ja varhain." Osaltaan tämä pitää paikkansa myös yksinkertaisten [lasten; vrt. Sananl. 7:7; Room. 2:20] opettajista.

Huomautus. Sebastian Schwan on kerännyt tästä aiheesta todistus-
kokoelman *Martti Lutherin ja Jakob Rungen* kirjoituksista, missä sanotaan mm.: "Ei ole hyvä puhua, saarnata tai kirjoittaa tästä paljon. Mutta mitä tulee tehdä? Pitääkö kokonaan vaieta saarnaajan ylläpidon ja palkkauksen opettamisesta ja haudata koko asia? Se olisi totuuden ja saarnaviran halveksimista, koskapa sitä koskeva opetus kuuluu Jumalan kolmanteen käskyyn, ja ellei saarnaaja saisi palveluksestaan ja virastaan toimeentuloa, monet pelkäisivät ryhtyä siihen ja siitä koituisi huomattavaa vahinkoa Jumalan kirkolle. Mutta jos siitä on jotakin sanottava ja jos ottaa saarnaajien palkkauksen esille kirkoissa ja kouluissa, niin kimpaannuttaa epäterveen aineksen, ja on monia jumalattomia, jotka sen vuoksi vihaavat, kadehtivat ja vastustavat saarnaajaa, koska he mieluummin ryöstävät ja anastavat Heliodoroksen, Julianuksen ja Fokaksen kanssa kuin haluaisivat käyttää jotakin Jumalan kunniaksi Konstantinuksen kanssa, joka perusti monia hiippakuntia. – – Mutta sekä Vanha että Uusi testamentti todistavat Herran Jumalan tahdoksi jumalanpalvelusta toimittavien palvelijoittensa kunniallisen ja hyvän huolenpidon. – – Vanhan testamentin papeilla oli hyvä toimeentulo. Uudessa testamentissa tämä toistetaan. Sielujemme ylipaimen ja kaitsija Herra Jeesus Kristus näet sanoo itse Matt. 10: Työmies on ruokansa ansainnut.

Näiden sanojen johdosta Martti Luther kirjoittaa: 'Tästä on pantava merkille, että sananpalvelijoille kuuluu Jumalan käskyn tähden ruoka ja vaatteet; ja nykyään monet, jotka tosin haluavat olla kristittyjä, tekevät raskasta syntiä siinä, etteivät kuitenkaan anna mitään seurakunnan palvelijoille tai käyttävät [heille tulevan] muuhun ja ottavat heiltä sen, mitä toiset ovat heille säättäneet, kuten meillä tekevät talonpojat, aateliset ja porvarit jne. Näiden veikkojen on kerran tehtävä tili tästä hänelle, joka sanoo: Työmies on palkkansa ansainnut; mutta nämäpä jättävät hänet ilman sitä palkkaa,

jonka arvoinen hän on ja jonka hän ansaitsee. Toiseksi, huomaa myös tämä, ettei Herra Kristus tahdo vain, että hänen palvelijalleen annetaan ruokaa ja juomaa, vaan myös palkka, jolla hän voi hankkia muita tarpeita. Täytyyhän hänellä olla myös vaatteita ja muuta tarpeellista. Pyhän Paavalin kirjeissä tästä puhutaan toistuvasti useita kertoja sekä siitä, että niihin, jotka tekevät työtä sanassa, tulee suhtautua hyvin, heille tulee maksaa kunniallinen palkka ja huolehtia ravinto ja osoittaa heitä kohtaan anteliaisuutta. Onhan monia nimeltä mainitsemattomia, jotka eivät tiedä, millaista työtä uskolliset saarnaajat tekevät lukemalla, rukoilemalla, kirjoittamalla, saarnaamalla ja käymällä katsomassa sairaita ja vangittuja, mistä usein on heidän elämälleen vahinkoa tai he ovat äärimmäisessä hengenvaarassa.' Tosiaankin, niin vahvasti tätä opetetaan pyhän Paavalin kirjoituksissa ja niin ahkerasti sitä toistetaan, että tri Martti Luther aluksi ihmetteli pyhää Paavalia, mistä kuitenkin johtui, että hän niin vakavasti opetti tätä asiaa. Näin näet kuuluvat hänen sanansa pyhän Paavalin Galatalaiskirjeen 6. luvun johdosta: 'Muistan ajan, jolloin minua suuresti ihmetytti, miksi pyhä Paavali niin vakavin sanoin käski kristillisiä seurakuntia elättämään opettajansa ja saarnaajansa. Näinhän paavikunnassa, että jokainen antoi runsain määrin ja kaksin käsin kirkkojen ja luostarien rakentamiseen; samoin, että papeista huolehdittiin ylen runsaasti ja kasvavasti antamalla kymmenyksiä ja tuloja. Sen tähden piispojen ja muun papiston tilat ja omaisuus ovat nousseet ja kasvaneet, niin että he ovat saaneet haltuunsa lähes kokonaan parhaan osan kristikunnassa sen parhaista kaupungeista ja maista. Siitä päättelin, ettei pyhällä Paavalilla olisi ollut tarvetta sellaista käskää, koska papeille annettiin kaikkea yllin kyllin ja heti kohta aivan tuhlailevasti. Niin, minä ajattelin, että pikemminkin olisi ollut tarpeen käskää kansaa pidättymään kohtuuttomasta antamisesta kuin kehottaa heitä antamaan lisää. Panin näet merkille, etteivät he paljolla antamisellaan saaneet muuta aikaan kuin että he tekivät papit aina vain ahneemmiksi jne. Mutta nyt kun huomaa, miksi papeilla ennen oli tarpeeksi aivan liian kanssa ja nyt seurakunnanpaimen- ja saarnaajaparajat tuskin saavat kylliksi leipää, en enää ihmettele. Ennen kun saarnattiin pelkkää harhaa ja valetta, ihmisten hartaus oli niin suurta ja he antoivat niin paljon, että pyhän Pietarin Patrimonium eli perintöomaisuus (hän sanoo kuitenkin Apt. 5:ssä, ettei hänellä ole hopeaa eikä kultaa – mistä hän sitten sitä sai?) ja seurakuntien omaisuus on kasvanut niin suureksi, että paavista on tullut keisari ja kardinaaleista ja piispoista on tullut maailman kuninkaita ja ruhtinaita. Mutta sen jälkeen kun aikamme evankeliumin valo on alkanut jälleen loistaa, uskolliset ja hurskaat saarnaajat ovat juuri niin rikkaita kuin Kristus ja hänen opetuslapsensa olivat.'

Nämä sanat ja muita samankaltaisia sanoja tri Martti Luther kirjoittaa ja päättää opetuksensa lopuksi näillä vakavilla sanoilla: 'On mahdollontonta, että oikeat kristityt voisivat sietää sielunhoitajiensa hätää ja puutetta. Kun he kuitenkin eivät ainoastaan siedä sitä, vaan myös nauravat partaansa ja sydämessään iloitsevat siitä, kun näiden käy huonosti, eivätkä anna heille mitä heidän kuuluu heille antaa, tai jos heidän täytyy antaa, tekevät sen vastentahtoisesti ja toivovat heille lisäksi kaikenlaista onnettomuutta, niin on varmaa, että he ovat pahempia kuin pakanat ja turkkilaiset.' Uudessa testamentissa tämä kohta, Gal. 6[6-7], on kristillisten opettajien ja saarnaajien elatusta koskeva aivan pääkohta: Jolle sanaa opetetaan, se jakakoon kaikkea hyvää opettajallensa. Älkää eksykö, Jumala ei salli itseään pilkattavan. Tähän kuuluvat lisäksi nämä toiset kohdat: 1 Tim. 5[17-18] ja 1 Kor. 9[4-14]. Tämä pyhän Paavalin perusteellinen ja vakava saarna auttaa niiden typeryyttä ja saituutta vastaan, jotka mielivät leikata kristillisiltä opettajilta heidän tulonsa. Siitä on havaittavissa, miten valtavalla tavalla pyhä Paavali perustelee asiansa jumalisten opettajien ja seurakunnan palvelijoiden rehellisestä toimeentulosta, joihin palvelijoihin lisäksi kuuluvat myös koulujen opettajat. Hän osoittaa sen Jumalan käskystä ja hänen säättämästään järjestyksestä Vanhassa ja Uudessa testamentissa sekä luonnollisesta oikeudesta. Hän siis todistaa sen sillä jokaisen oikeamielisen ihmisen järjellä ja ymmärryksellä, jota sanotaan terveeksi järjeksi, ja lopuksi hän esittää todisteen yleisestä oikeudenmukaisuudesta käsin. Tällä kaikella hän tähtää siihen, että osoittaisi erittäin tarpeelliseksi ja oikeudenmukaiseksi sen, että kristillinen kirkko ja seurakunta hankkii Jumalan sanan palvelijoilleen hyvän toimeentulon. Sitä, mitä ja kuinka paljon on käytettävä seurakunnan palvelijoiden, Jumalan sanan saarnaajien ja opettajien toimeentuloon, ei voi kuvata ja mitata tietenkään pelkkänä lakipykälänä ottamatta huomioon vanhurskauden ja rakkauden lakia. Kristuksen palvelijoille annetaan kohtuullisesti sitä, mikä on oikein, tarpeellista, kunniallista ja vastaa kristillistä rakkautta ja oikeudenmukaisuutta. Samoin kuin on eroa lahjoissa, samoin kutsussa, asemassa ja työssä, koskapa Herra Jumala itse on tehnyt eron tiettyssä määrin ja järjestykseen nähden seurakunnan palvelijoiden henkilöiden välillä. Näin ollen ei siis ole epäoikeudenmukaista, että palkassa, palkkauksessa ja ylläpidossa noudatetaan tiettyä järjestystä ja säilytetään asianmukainen ero. Rakkauden laista kuitenkin johtuu, että kullekin annetaan niin paljon kuin hänen ja hänen omaistensa, erityisesti hänen perheenjäsentensä, rehelliseen toimeentuloon on tarpeen. Ja tämä siitä syystä, jottei Kristuksen palvelija kävisi kutsumuksessaan, virassaan ja työssään kärsimättömäksi ja leväperäiseksi puutteen ja köyhyyden tai nä-

lähädän takia ja siksi että voi tuskin vaatia, ylläpitää ja elättää itseään ja lapsiaan, tai jottei häntä saatettaisi sellaisen ahdingon vuoksi etsimään ja hankkimaan muita keinoja elantonsa saamiseksi tai ryhtymään maalliseen ammattiin, kaupusteluun ja muuhun sellaiseen. Koska jonakin aikana ja jollakin paikkakunnalla olosuhteet ovat erilaiset kuin jollakin toisella paikkakunnalla ja koska elatus ja taloudenhoito käy päivä päivältä raskaammaksi, on kohtuus, että jumalaiset seurakuntien esimiehet ottavat sen myös huomioon ja päättäessään kristillisten opettajien ja seurakunnan palvelijoiden palkkauksesta ja sitä hoitaessaan toimivat olosuhteiden mukaan." (Dedekennus' Thesaurus. II, 827-30.)

Koulujen opettajista kirjoittaa *Conrad Porta* teoksessaan *Pastorale Lutheri*: "On tarpeen, jos esivalta ei tee sitä itse, että koulumestari ja koulujen palvelijat saavat hyvän ja kunniallisen elatuksensa yhteisestä rahastosta. Sillä koulut ovat Jumalan pyhän kaupungin suloisia ja viehättäviä pikku lähteitä, kuten pyhä Daavid niitä nimittää Ps. 46[:5]⁸⁸, joista täytyy kaiken hyvän hallinnossa vuotaa ja saada alkunsa. Ja jos kokemattomat ja oppimattomat joutuvat miehittämään koulut vähäisen toimeentulon ja heikon palkkauksen vuoksi ja siis vaihtuvat usein, niin nuorisoa lyödään laimin ja seuraa vahinko, jota ei voi korvata rahalla eikä tavaramalla. Sen vuoksi olisi kohtuus käyttää enemmän kouluihin kuin mitä valitettavasti tapahtuu suurta vahinkoa ja tuhoa aiheuttaen. Poikakoulujen ohella kristillisissä seurakunnissa tarvitaan myös naisia tyttökoulujen opettajiksi, joille tulee maksaa korvausta yhteisestä rahastosta varsinkin köyhälistön lasten tähden, joka ei voi suorittaa koulumaksuja." (S. 1119-1120.)

Mitä elatuksella ja vaatteilla [1 Tim. 6:8] on ymmärrettävä, sanoo *Luther* kirjoituksessaan *An die Pfarrherrn wider den Wucher zu predigen* [Seurakunnan paimenille saarnaamisesta koronkiskontaa vastaan]. Hän kirjoittaa: "Kun meillä on elatus ja vaatteet, sen tulee meille riittää. Tämä on sanottu kaikille kristityille, sekä rikkaille että köyhille. Perusteen hän sanoo jakeessa 7: Me emme ole maailmaan mitään tuoneet, epäilemättä emme täältä myöskään mitään vie. Ruhtinaalla on oman persoonansa puolesta apetta ja loimi⁸⁹ eikä hän voi käyttää enempää omaa persoonaansa varten; kaikki muu hänen täytyy jättää jälkeensä, niin kuin porvarin, talonpojan ja kerjäläisenkin. – Hänen on jätettävä talonsa, linnansa, maansa, vaatteensa

⁸⁸ Ps. 46:5: "Virta lähteinensä ilahuttaa Jumalan kaupungin, Korkeimman pyhät asunnot."

⁸⁹ Luther kääntää usein 1 Tim. 6:8 "elatus ja vaatteet" sanoilla "Futter und Decke", joilla on merkityksenä myös 'ape ja loimi'. Toim.

ja kaiken mikä on hänen lointansa; ruoka, juoma, viini, olut on hänen apettaan. Sillä ape ei ole tässä hevosenapetta eikä loimi ole karjasuoja tai säkki, vaan jokaisen välttämätön toimeentulo säätynsä mukaan kaikkein siihen kuuluvine asioineen." (St. L. X, 884-885.)

34. [Diakonisesta avusta]

Seurakunnan tulee huolehtia niiden köyhien, leskien, orpojen, vanhusten ja vammaisten tarpeista, jotka joko itse eivät voi niitä hankkia tai joilla ei ole omaisia, joiden erityinen velvollisuus se on. 2 Tess. 3:11-12: *"Sillä me olemme kuulleet, että muutamat teidän keskuudessanne vaeltavat kurittomasti, eivät tee työtä, vaan puuhailevat sellaisessa, mikä ei heille kuulu. Semmoisia me käskemme ja kehoitamme Herrassa Jeesuksessa Kristuksessa tekemään työtä hiljaisuudessa ja syömään omaa leipäänsä."* 1 Tim. 5: 16: *"Jos jollakin uskovaisella naisella on leskiä, niin pitääköön niistä huolen, älköönkä seurakuntaa rasitettako, että se voisi pitää huolta oikeista leskistä."* Vrt. 1 Joh. 2:17 [*"Ja maailma katoaa ja sen himo; mutta joka tekee Jumalan tahdon, se pysyy iankaikkisesti."*] Matt. 25:35-36,40,42-43, 45 [*"Sillä minun oli nälkä, ja te annoitte minulle syödä; minun oli jano, ja te annoitte minulle juoda; minä olin outo, ja te otitte minut huoneeseenne; minä olin alaston, ja te vaatetitte minut; minä sairastin, ja te kävitte minua katsomassa; minä olin vankeudessa, ja te tulitte minun tyköni."*] — Niin Kuningas vastaa ja sanoo heille: *"Totisesti minä sanon teille: kaikki, mitä olette tehneet yhdelle näistä minun vähimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle."* — Sillä minun oli nälkä, ja te ette antaneet minulle syödä; minun oli jano, ja te ette antaneet minulle juoda; minä olin outo, ja te ette ottaneet minua huoneeseenne; minä olin alaston, ja te ette vaatettaneet minua; sairaana ja vankeudessa, ja te ette käyneet minua katsomassa." — Silloin hän vastaa heille ja sanoo: *"Totisesti minä sanon teille: kaiken, minkä olette jättäneet tekemättä yhdelle näistä vähimmistä, sen te olette jättäneet tekemättä minulle."*] Jaak. 1:27 [*"Puhdas ja tahraton jumalanpalvelus Jumalan ja Isän silmissä on käydä katsomassa orpoja ja leskiä heidän ahdistuksessaan ja varjella itsensä niin, ettei maailma saastuta."*].

Myös erityisissä onnettomuustapauksissa, kuten tulipalojen, nälänhädän, pula-aikojen ja ryöstöjen vuoksi hätään joutuneet tulee seurakunnan ottaa hoiviinsa. 2 Kor. 8:13-14: *"Sillä ei ole tarkoitus, että muilla olisi huojennus, teillä rasitus, vaan tasauksen vuoksi tulkoon tätä nykyä teidän yltäkylläisyytenne heidän puutteensa hyväksi, että heidänkin yltäkylläisyytensä tulisi teidän puutteenne hyväksi, niin että syntyisi tasaus."* Room. 12: 15:

"Iloitkaa iloitsevien kanssa, itkekää itkevien kanssa." 1 Kor. 12:26: "Ja jos yksi jäsen kärsii, niin kaikki jäsenet kärsivät sen kanssa; tai jos jollekulle jäsenelle annetaan kunnia, niin kaikki jäsenet iloitsevat sen kanssa."

Tämä on tarpeen sen vuoksi, ettei kukaan uskonveli tai -sisar joutuisi kiusatuksi etsimään evankeliumin häpeäksi armonosoitusta ulkopuolella olevilta tai jopa sitoutumaan heidän kanssaan salaseuroihin, jotka käyttävät naamionaan auttamistarkoitusta. 1 Tess. 4:11-12: *"— ja katsomaan kunniaksenne, että elätte hiljaisuudessa ja toimitatte omia tehtäviänne ja teette työtä käsillänne, niinkuin olemme teitä käskeneet, että vaelluksessanne olisitte säädylliset ulkopuolella olevia kohtaan ettekä olisi (heidän) kenenkään avun tarpeessa."* Tähän tarkoitukseen seurakunnan tulisi asettaa erityisiä diakoniatyöntekijöitä. Apt. 6:1-7.

Huomautus 1. Vertaa *Lutherin* todistuksia edellä kohdassa 8 [Huolehtiminen puutteenalaisista, s. 45-46.]. Hän kirjoittaa myös seuraavasti kirjoituksessaan Saksan kansan kristilliselle aatelille kristillisen säädyn parantamisesta vuodelta 1520: "On mitä suurin tarve poistaa kristikunnasta kaikki kerjääminen. Kenenkään kristityistä ei pitäisi lähteä kerjuulle. Olisi helppoa järjestää tämä asia, jos meillä olisi siihen rohkeutta ja jos ottaisimme asian vakavasti, nimittäin siten, että jokainen kaupunki huolehtisi köyhistään eikä laskisi vieraita kerjäläisiä kaupunkiin, ovatpa he minkä nimisiä tahansa, vaikkapa pyhiinvaeltajia tai kerjäläismunkistoja. Jokainen kaupunki ruokkisi omansa, ja jos se olisi siihen liian pieni, kehoitettaisiin myös lähikyliä asukkaita antamaan. Niiden täytyy muutenkin ruokkia niin monia kerjäläisen nimen suojassa liikkuvia maankiertäjiä ja ilkimyksiä. Näin saataisiin myös selville, ketkä todella olisivat köyhiä, ketkä eivät. Täytyisi olla joku virkaholhooja, joka tuntisi kaikki köyhät ja ilmoittaisi heidät tarvittaessa raadille tai seurakunnan paimenelle, tai miten vain asia voitaisiin parhaiten järjestää. — Kun jotkut arvelevat, ettei tällä tavalla huolehdittaisi hyvin köyhistä eikä rakennettaisi niin suuria kivitaloja ja luostareita eikä niin runsaasti, sen lähes tulkoon uskonkin. Eikä se ole tarpeenkaan. Sen, joka haluaa olla köyhä, ei pidä olla rikas. Mutta jos hän haluaa olla rikas, tarttukoön auran ja etsiköön itse itselleen rikkautta maasta. Riittää, että köyhistä huolehditaan riittävästi, etteivät he kuole nälkään tai viluun. Ei ole soveliasta, että joku laiskottelee toisen antamassa työssä, on rikas ja elää hyvin toisen eläessä huonosti, kuten on laita nykyisen nurjan väärinkäytön valitessa. Sanooohan pyhä Paavali 2 Tess. 3:10: Sen, joka ei työtä tee, ei pidä syömänkään. Jumala ei ole käskennyt ketään elämään toisen omasta paitsi [seurakunnan] saarnaajien ja johtajien (kuten pyhä Paavali 1 Kor. 9:14

sanoo) heidän hengellisen työnsä tähden; kuten myös Kristus sanoo apostoleille Luuk. 10:7: *"Työmies on palkkansa ansainnut."* (St. L. X, 326-327.)

Conrad Porta kirjoittaa opetuksessaan pastoreille: "Jos kysytään, kenelle tai keille tulee etupäässä antaa, niin pyhässä Raamatussa sinulla on siitä kylliksi opetusta. 5 Mooseksen kirjan luvussa 15 sanotaan: Jos joku sinun veljistäsi on köyhä jossakin maasi kaupungissa, jonka Herra sinun Jumalasi sinulle antaa. Jos sinun kaupungissasi ja maassasi joku tulee köyhäksi, tulee sinun avata kätesi ja antaa hänelle. Sen vuoksi myös kirkko laulaa: Avaa köyhille laupeuden käsi maassasi jne. Tällä Jumala on näet halunnut erityisesti uskoa huostaamme keskuudessamme olevat köyhät, samoin kuin sairaat, vammaiset tai ne, jotka vanhuuden tai kykenemättömyyden tähden eivät kykene hankkimaan leipäänsä, tai jos jossain on kotitonttuja⁹⁰, vaikeuksiin joutuneita käsityöläisiä ja työmiehiä, jotka eivät ole menettäneet omaisuuttaan joutilaisuudella, tuhlailevaisuudella, peleissä tai tahallaan haaskaten, tai sellaisia, joita esimerkiksi on kohdannut vahinko tai tapaturma jonkin erityisen onnettomuuden seurauksena, ja vaikka he yrittävät tehdä työtäkin, eivät kuitenkaan selviä ja siksi kärsivät puutetta. Samoin köyhiä leskiä, orpoja, ahkeria köyhiä opiskelijoita, joilla on hyvä todistus rehtoreiltaan. Heille ensisijaisesti tulee antaa." (Pastorale Lutheri. Cramerin julkaisema. Ss. 1082-1083.)

Samainen *Porta* kirjoittaa jäljempänä: "Näihin kuuluvat myös ne, jotka ovat uskollisesti palvelleet pitkään pyhässä saarnavirassa ja nyt vanhuuden tai heikkouden tähden eivät voi enää hoitaa virkaa. Olemme velvollisia huolehtimaan heidänkin toimeentulostaan, kuten Herra itse oli säättänyt, että leeviläisten tuli saada vapautus virkapalveluksesta viisikymmentävuotiaina eikä heidän tullut enää palvella, vaan auttaa veljiään palvelussa (eli kokeneina ja harjaantuneina olla läsnä ja antaa hyviä neuvoja) ilmestysmajassa, mutta virkaa heidän ei pitänyt toimittaa, 4 Moos. 8. Jos nyt Vanhassa testamentissa vanhoilta leeviläisiltä otettiin virka ja silti heidät jätettiin toisten joukkoon ja he saivat siinä elatuksensa, miksi emme myös me kristityt osoittaisi samanlaista hyvyttä vanhoille eläkkeellä oleville ja hyvin palvelleille saarnaajille ja palvelijoille? Olisihan suurta häpeämätöntä kiittämättömyyttä hylätä heidät heidän vanhuudessaan ja kuopata kuin vanhat kaakit tai koirat, kuten kumminkin paikoin suureksi pahennukseksi tapahtuu." (S. 1119.)

Ala-Saksin kirkkojärjestys sisältää seuraavan koskien saarnaajan leskeä:

⁹⁰ Kotitontulla ymmärretään tässä arkaa, ujoa ihmistä, joka ei rohkene lähteä muualle kodin piiristä. Toim.

"Kuten on kristillistä, oikein ja kohtuuden mukaista, että köyhien pastoreitten kuoltua heidän kurjat surevat leskipoloisensa jälkeensä jääneine, surkeine, isättömine lapsineen voivat saada katon päänsä päälle ja asunnon, ja Jumala ei varmasti myöskään jättäisi rankaisematta, jos heille ei annettaisi kristillistä apua, niin me suopeasta kristillisestä tahdosta ja rakkaudesta, jota meillä on Jumalaa, hänen pyhää sanaansa, sakramenttia, saarnavirkkaa, myös pastoreita ja heidän omaisiaan kohtaan, täten haluamme käskää ja määrätä, että jokaisen kaupungin ja seurakunnan koko ruhtinaskunnassa tulee rakentaa sopivalle paikalle – – asunto, johon kuuluu kohtalainen piha ja kaalitarha, jossa nämä mitä surkeimmassa asemassa olevat, poloiset pastoreitten lesket leskeytensä ajan saavat lapsiraukkoiheen vapaan asunnon ja jossa he voivat muiden tavoin nauttia yleistä suojaa, ravintoa, vahvistumista ja tarpeellista lämmitystä. Nämä talot tulee seurakunnan luottamusmiesten pitää tunnollisesti kunnossa kaupungeissa ja kylissä kuten muutkin kirkon rakennukset. Näiden kurjien, surkeitten leskien asuntoon tulee liittää jonkin verran maata pastorin peltomaista ja niityistä kohtuullista vuosivuokraa vastaan tai myös kirkon ja kappelin maista, jotta he sitä paremmin voisivat saada leipänsä ja toimeentulonsa. Eikä pastori saa valittaa tätä vastaan, koska sen nautinta voi odottaa hänenkin vaimoansa ja lapsiansa. Niin kauan kuin leskiä ei ole, seurakunnan luottamusmiesten tulee vuokrata asunto ja käyttää vuokratulo kirkon tai muiden rakennusten parhaaksi. Mutta jos olisi esimerkiksi kaksi leskeä, tulee nuorimman, niin kauan kuin hän on vapaa, asettua muiden ihmisten luo ja vanhan lesken kuoltua siirtyä asumaan leskentaloon. Näiden leskien tulee myös heidän miestensä autuaallisen kuoleman jälkeen saada esteettä asua pappilassa vuoden ja saada koko vuoden palkka, ja naapuriseurakuntien paimenten tulee hoitaa poisnukkuneen virkaa ja paikkaa koko tämän armovuoden ajan." (Dedekennus' Thesaurus. II, 833-834.)

Huomautus 2. Eräs vanhempi todiste kirkkomme taholta salaseuroihin liittymistä vastaan on Hannoverin konsistorin superintendenteille antamassa säädöksessä vuodelta 1745, jossa mm. sanotaan seuraavasti: "Me annamme teille tässä tiedoksi, että eräs saarnaaja näillä main on juljennut liittyä ns. vapaamuurareihin. Mutta kuten yleensäkin saarnaaja ei saa tehdä mitään sellaistaakaan, mikä tosin kuuluu ehdonvallanasioihin, jos siitä syntyisi pahennusta tai loukkausta hänelle uskotussa seurakunnassa tai muissa, vaan hänen on pyhän Raamatun ja omantuntonsa tähden jätettävä sellaiset asiat sikseen, niin hänellä kaikkein vähiten on lupa liittyä valalla tai sitovin omantunnon velvoituksin johonkin seuraan, jonka lakeja ja säädöksiä hän ei

edeltä tunne eikä saa nähdäkseen, vaikka voitaisiinkin myöntää seuran ylevimmäksi tarkoitukseksi vinculum caritatis (rakkauden side). Joka tapauksessa kristityillä on pyhässä Raamatussa niin vahva vinculum caritatis, etteivät he muuta tarvitse. Niin tämän saarnaajan menettelyä ei ainoastaan ole painokkaasti torjuttava, vaan häntä on myös käskettävä irtautumaan sellaisesta seurasta ja luopumaan siihen liittyvistä tavoista." (Acta hist.-eccles. Band IX, s. 404-405.)

35. [Sairaiden auttamisesta]

Seurakunnan tulee huolehtia siitä, etteivät sen jäsenet sairastaessaan jää päivin eikä öin ilman tarpeellista apua, hoivaa tai virkistystä. Matt. 25:36: "*Minä sairastin, ja te kävitte minua katsomassa.*" Vrt. jae 43. 1 Tim. 5:10: "*On – – ahdistettuja auttanut.*"

Huomautus. Sairaahuollon viran *Conrad Porta* sälyttää kaikille niille, jotka saavat toimeentulonsa seurakunnalta. Hän kirjoittaa: "Jos myös jokin kaupungin asukas, mies tai nainen, haluaisi hoitaa veljeä tai sisarta (vanhainkodissa) kuoleman lähestyessä tai muutoin, kukaan ei saa sitä estää. Mutta jos joku sen epäisi, esimiehen tulee ottaa hänet vakavaan, asianmukaiseen nuhteluun." (Pastorale Lutheri, s. 1128.)

36. [Köyhien hautaamisesta]

Seurakunnan on ryhdyttävä toimenpiteisiin, että sen jokainen jäsen, köyhinkin, haudataan hyvässä järjestyksessä, kunniallisesti ja kristillisesti. Matt. 14:12: "*Ja hänen (Johannes Kastajan) opetuslapsensa tulivat ja ottivat hänen ruumiinsa ja hautasivat hänet; ja he menivät ja ilmoittivat asian Jeesukselle.*" Apt. 8:2: "*Ja muutamat jumalaapelkääväiset miehet hautasivat Stefanuksen ja pitivät hänelle suuret valittajaiset.*" Jer. 22:18-19: "*Sen-tähden, näin sanoo Herra Joojakimista, Joosian pojasta, Juudan kuninkaasta: Ei hänelle pidetä valittajaisia eikä huudeta: 'Voi veljeni! Voi sisareni!' Ei hänelle pidetä valittajaisia eikä huudeta: 'Voi herraamme! Voi hänen loistoansa!' Hänet haudataan niinkuin aasi haudataan: raahataan pois ja viskataan Jerusalemin porttien tuolle puolen.*" Tob. 1:20: "Hän (Tobias) hautasi kaatuneet ja kuolleet."

Huomautus. *Ludwig Hartmann* kirjoittaa tästä: "Köyhillekin on järjestettävä ruumiin hautaus, sillä on häpeällistä, kun köyhät vainajat viedään

pois ilman pyhiä tapoja. Sen vuoksi tulee ne, joilta ei ole jäänyt niin paljoa jälkeen, että heidät voitaisiin haudata heidän omalla kustannuksellaan, haudata ilmaiseksi. Todella olisi monelle pahennukseksi nähdä, että köyhät viettäisiin hautaan ilman laulua ja kellonsoittoa." (Pastorale evang. S. 1334.)

E. VIIDES JAKSO

Seurakunnan velvollisuudesta huolehtia siitä, että sen keskuudessa kaikki tapahtuu säädyllisesti ja järjestyksessä

37. [Jäsenluettelo ja virkatoimitusten kirjat]

Sen ohella, mihin edellä on jo sivumennen viitattu, tähän kuuluu ennen kaikkea seuraava: Pastorin tulisi pitää kahta kirjaa ja säilyttää ne tallessa. Toiseen merkitään kaikki seurakunnan jäsenet, myös se, keillä on äänioikeus ja keillä ei, toiseen, virkatoimitusten kirjaan, rekisteröidään kasteet, konfirmaatiot, kuulutukset, vihkimiset ja hautaukset samalla ilmoittaen henkilöt, ajan, paikan sekä muut tärkeät seikat, samoin ripillä ja ehtoollisella käynnit. Seurakunnan tulisi hankkia molemmat kirjat, ja niiden tulisi olla sen omaisuutta.

38. [Arkistointi]

Kaikki seurakunnalle osoitetut tai sen lähettämät, sitä koskevat kirjeet ja tiedonannot pitäisi jos mahdollista säilyttää alkuperäisinä tai muussa tapauksessa oikeaksi todistettuina jäljennöksinä pöytäkirjojen ohella seurakunnan määräämän sihteerin toimesta.

39. [Rahastonhoitaja]

Seurakunnan raha-asioiden, palkkaukseen tulevien ja siihen käytettävien varojen yms. asialliseen hoitoon tulisi asettaa seurakunnan rahastonhoitajaksi siihen kykenevä, kristillisyydessä vakaaksi tunnettu seurakunnan jäsen. Hänen ei ainoastaan tulisi kerran kuussa tai neljännesvuosittain tehdä tili julkisessa seurakunnankokouksessa, vaan siihen määrättyjen henkilöiden tulisi tarkistaa huolellisesti hänen kirjanpitsansa määräajoin ja muulloinkin. 2 Kor. 8:20-21: *"Näin me teemme, ettei kukaan pääsisi moittimaan meitä mistään, mikä koskee tätä runsasta avustusta, joka on meidän toimittavanamme. Sillä me ahkeroitsemme sitä, mikä on hyvää ei ainoastaan Herran, vaan myös ihmisten edessä."*

40. [Diakonin virka]

Köyhien, leskien, orpojen, vanhusten, invalidien, sairaitten jne. asiallista hoitoa varten seurakunnassa tulisi määrätä yksi tai useampi henkilö hoitamaan diakonin virkaa ja huolehtimaan siitä, ettei kukaan avuntarvitsija jää vaille tarvitsemaansa tukea ja apua. Room. 12:8: *"Joka antaa, antakoon vakaasta sydäimestä; joka on johtaja, johtakoon toimellisesti; joka laupeutta harjoittaa, tehköön sen iloiten."* Apt. 6:1-7 [*"Niinä päivinä, kun opetuslasten luku lisääntyi, syntyi hellenisteissä nurinaa hebrealaisia vastaan siitä, että heidän leskiänsä syrjäytettiin jokapäiväisessä avunannossa. Niin ne kaksitoista kutsuivat kokoon opetuslasten joukon ja sanoivat: 'Ei ole soveliasta, että me laiminlyömme Jumalan sanan toimittaaksemme pöytäpalvelusta. Valitkaa sentähden, veljet, keskuudestanne seitsemän miestä, joista on hyvä todistus ja jotka ovat Henkeä ja viisautta täynnä, niin me asetamme heidät tähän toimeen. Mutta me tahdomme pysyä rukouksessa ja sanan palveluksessa.'* Ja se puhe kelpasi kaikelle joukolle; ja he valitsivat Stefanuksen, miehen, joka oli täynnä uskoa ja Pyhää Henkeä, ja Filipuksen ja Prokoruksen ja Nikanorin ja Timonin ja Parmenaan ja Nikolauksen, antiokialaisen käännynnäisen, ja asettivat heidät apostolien eteen, ja nämä rukoilivat ja panivat kätensä heidän päällensä."], 1 Tim. 3:8-13 [*"Niin myös seurakuntapalvelijain tulee olla arvokkaita, ei kaksikielisiä, ei paljon viinin nauttijoita, ei häpeällisen voiton pyytäjiä, vaan sellaisia, jotka pitävät uskon salaisuuden puhtaassa omassatunnossa. Mutta heitäkin koeteltakoon ensin, sitten palvelkoot, jos ovat nuhteettomat. Samoin tulee vaimojen olla arvokkaita, ei panettelijoita, vaan raittiita, uskollisia kaikessa. Seurakuntapalvelija olkoon yhden vaimon mies, lapsensa ja kotinsa hyvin hallitseva. Sillä ne, jotka ovat hyvin palvelleet, saavuttavat itselleen kunnioitettavan aseman ja suuren pelottomuuden uskossa, Kristuksessa Jeesuksessa."*].

Huomautus. Luther kirjoittaa Kirkkopostillassa: "Jos haluaa perustaa yhteisen rahaston, niin täytyy tietää, millaisia virkoja seurakunnalla on. Piispa on Jumalan viranhoitaja, jonka tulee jakaa jumalallisia ja hengellisiä aarteita, saarnata evankeliumia ja hoitaa ihmisiä sanalla. Hänellä tulee olla palvelijoita, diakoneja, joiden tulee palvella seurakuntaa pitämällä luetteloa köyhistä, huolehtia heistä seurakunnan varoilla, käydä katsomassa sairaita sekä hoitaa omaisuutta hyvin kaikin puolin." (Tapaninpäivän ev.saarna vuodelta 1524. Käännetty saksasta. St. L. XI, 2066.)

[Ks. myös kohta 34, s. 153.]

41. [Omaisuu den hoidosta]

Seurakunnan tulisi, jos sen varat sallivat, pyrkiä hankkimaan tarkoitukseen palvelevaa omaisuutta, kuten hyvin sisustettuja, tilavia kirkkoja, kouluja, pappiloita, opettajien asuntoja, hautausmaa jne. ja valita miehiä, jotka eivät seurakunnan edustajina ainoastaan huolehdi tästä omaisuudesta suhteessa valtioon, vaan joiden tulisi myös valvoa sitä ja huolehtia vahinkojen torjumisesta, pitää kaikki hyvässä kunnossa ja toteuttaa tarpeelliset parannukset ja laajennukset.

Huomautus 1. *Luther* kirjoittaa: "Emme saa täällä maan päällä pitää mitään sitä [Jumalan] hyvää tekoa korkeampana ja kallisarvoisempana, että saa omistaa tämän kalliin autuaan sanan ja että voi olla jollakin paikkakunnalla, missä sitä saa vapaasti ja julkisesti saarnata ja tunnustaa. Sen tähden tulee kristityn, joka kuuluu johonkin seurakuntaan, jossa Jumalan sanaa [oikein] opetetaan, joka kerta kirkkoon mennessään muistella tätä [23.] psalmia ja iloisin mielin kiittää profeetan kanssa Jumalaa hänen sanomattomasta armostaan." (Psalmin 23:1 johdosta. St. L. V, 257.)

Huomautus 2. Jumalanpalveluskäyttöön tarkoitetuista rakennuksista *Luther* kirjoittaa: "Emme saa katsella ulkonaista paikkoja lihallisin silmin kuten elukat. – – Kirkko on rakennettu kivistä ja puusta, eikä oma kirkkomme, jos siihen ei kokoonnuta, ole Jumalan temppeli tai kirkko, paitsi jos niin sanotaan relative.⁹¹ Mutta kun siellä saarnataan, jaetaan sakramentit, ordinoidaan ja asetetaan palvelijoita opetusvirkaan, silloin sinun tulee sanoa: tässä on Jumalan huone ja taivaan portti." (1 Moos. 28:17:n johdosta. St. L. II, 433.)

Vuonna 1539 *Luther* kirjoitti Wittenbergin pormestarille, kun sikäläistä kirkkomaata oli häväisty: "Rakas herra pormestari! Kun ajan myötä kirkkomaan väärinkäyttö kasvaa, kun jokainen panee sinne makaamaan, toimittelee siellä asioitaan, touhuua mielensä mukaan, niin että ei juurikaan piitata niistä rakkaista kuolleista, jotka ovat Kristukseen kastetut ja hänessä elävät ja odottavat kirkkomaassa ylösnousemusta leväten ja nukkuen vuoteellaan, kuten Jesaja luvussa 26[:19] sanoo, ikään kuin he olisivat haaskojen kaatopaikalla tai lähellä hirsipuuta, pyyntöni on, että toimestanne tuollainen

⁹¹ Metonymisesti: rakennusta kutsutaan siellä kokoontuvan Jumalan seurakunnan nimellä. Toim.

liiallinen väärinkäyttö poistettaisiin ja että kuolleille, joista monet ovat epäilemättä Kristuksessa nukkuneet pois, suotaisiin vähän enemmän kunnoitusta ja rauhaa. Mehän emme voi heitä kaikkia kaivaa esiin ja viedä pois, millä välttäisimme moisen väärinkäytön; haluaisimme niin tehdäkin, jos mahdollista. Muuten näyttäisi siltä, ettemme piittäisi mitään kuolleista emmekä kuolleitten ylösnousemuksesta.

Hinkkejä voisimme siellä turvallisuuden vuoksi sietää, kuten on ollut ikivanhasta. Mutta tuo muu on aivan liikaa, etteivät kirvesmiehetkään anna arvoa saarnalle, vaan rakentavat ja aiheuttavat melua työkaluillaan niin, ettei saarnasta kuule sanaakaan, kun he ajattelevat olevan tarpeellisempaa ja paremmin paikallaan kuunnella kirvesmiehen piilukirvestä kuin Jumalan sanaa." (St. L. XIV, 790-791.)

42. [Välineistö ja sen hoito]

Seurakunnan tulisi hankkia kaikki jumalanpalveluksessa tarvittava välineistö, kuten Raamattu, virsikirja, käsikirja, kaste- ja ehtoollisvälineet, virkapuvusto jne. ja valita henkilö, joka huolehtii sen säilytyksestä sekä kirkon puhtaudesta ja järjestyksestä. (1 Kor. 11:22: "*Eikö teillä sitten ole muita huoneita, niissä syödäkseenne ja juodakseenne?*"). Hänen tulee huolehtia tunnollisesti kaste- ja ehtoollisaineista ja yleensäkin tarpeen mukaan auttaa pastoria siinä, mitä jumalanpalveluksessa tarvitaan. Istuinpaikkoja ei tulisi vuokrata [nimetä], mutta kylläkin varata paikat seurakunnan tietyissä tehtävissä⁹² oleville, ja saarnaajaa varten tulisi sisustaa sakasti.

43. [Kokoontumisen alkamisaika]

Jokaisen seurakunnan kokoontumisen alkamisaika tulisi tarkasti määrätä ja pitää siitä kiinni.

44. [Päätösten valmistelu]

Seurakuntakokouksissa ei pitäisi ilman muuta edetä päätöksentekoon äänestyksellä missään tärkeässä asiassa ilman edellä käyvää keskustelua, asioiden punnitsemista ja neuvonpitoa.

45. [Päätöksenteosta ehdonvallan asioissa]

⁹² Ei arvoon perustavana järjestyksenä, vaan kulloinkin tarpeen eli tehtävän vaatimana. Toim.

Sääntönä tulisi tosin olla, että kaikki ne asiat, joita Jumalan sana ei ratkaise, siis asiat, joista ei ole käskyä eikä kieltoa, ratkaistaan ääntenenemistöllä, jolloin ratkaisuksi tulee se, mitä luonto opettaa (1 Kor. 11:14 [*"Eikö itse luontokin opeta teille"*]). Mutta jos enemmistöpäätöksen toteuttamisessa monien heikkouden tähden olisi pelättävissä jakautuminen tai muu vahinko, enemmistön tulisi antaa vähemmistölle myöten rakkauden ja rauhan tähden, 2 Kor. 10:8: *"Ja vaikka minä jonkun verran enemmänkin kerskaisin siitä vallastamme, jonka Herra on antanut teitä rakentaaksemme eikä kukistaaksemme, en ole häpeään joutuva."*

Huomautus. Viimeksi mainitun tapauksen suhteen on tärkeätä se, mitä *Yksimielisyyden ohje* lausuu: "Tämän mukaan me uskomme, opetamme ja tunnustamme, että jokaisen paikkakunnan Jumalan seurakunnalla joka aika on tilanteen mukaan täysi oikeus ja valta järjestyksen mukaisella ja asiaan kuuluvalla tavalla muuttaa, vähentää ja lisätä ehdonvallan asioita tarkkaan harkiten ja pahennusta herättämättä sen mukaan kuin kulloinkin katsotaan niiden parhaiten hyödyttävän ja edistävän hyvää järjestystä, kristillistä kuralaisuutta ja evankeliumin mukaisia hyviä tapoja sekä rakentavan kirkkoa. Siitä, miten sellaisissa ulkonaisissa ehdonvallan asioissa voi myös myöntyä ja antaa periksi uskossa heikkojen hyväksi, opettaa Paavali Room. 14:21⁹³ ja osoittaa sen omalla esimerkillään, Apt. 16:3⁹⁴; 21:26⁹⁵; 1 Kor. 9:19⁹⁶." (Täyd. sel. X, 9, saksalaisen tekstin mukaan. GA, s. 1056-1057.)

⁹³ Room. 14:21: "Hyvä on olla lihaa syömättä ja viiniä juomatta ja karttaa sitä, mistä veljesi loukkaantuu tai joutuu lankeemukseen tai heikoksi tulee."

⁹⁴ Apt. 16:3: "Paavali tahtoi häntä mukaansa matkalle ja otti hänet ja ympärileikkasi hänet juutalaisten tähden, joita oli niillä paikkakunnilla; sillä kaikki tiesivät, että hänen isänsä oli kreikkalainen."

⁹⁵ Apt. 21:26: "Silloin Paavali otti ne miehet luokseen, ja kun hän seuraavana päivänä oli puhdistanut itsensä heidän kanssaan, meni hän pyhäkköön ja ilmoitti, milloin heidän puhdistuspäivänsä tulisivat päätymään, jota ennen heidän kunkin edestä oli tuotava uhri."

⁹⁶ 1 Kor. 9:19: "Sillä vaikka minä olen riippumaton kaikista, olen tehnyt itseni kaikkien palvelijaksi, voittaakseni niin monta kuin suinkin."

46. [Puheenjohtajan toimintatavasta]

Seurakuntakokouksen puheenjohtajan tulisi huolehtia siitä, että samaan aikaan puhuu vain yksi (1 Kor. 14:30: *"Mutta jos joku toinen siinä istuva saa ilmestyksen, vaietkoon ensimmäinen"*), että jokaisella olisi tarvittaessa mahdollisuus lausua mielipiteensä ja että keskustelun muuttuminen riitelyksi estyisi. 1 Kor. 11:16: *"Mutta jos joku haluaa väittää vastaan, niin tietäköön, että meillä ei ole sellaista tapaa eikä Jumalan seurakunnilla."*

47. [Valinnoista]

Ennen jokaista äänestyksellä toimitettavaa vaalia pitäisi lukea äänioikeutettujen nimet ja toimittaa nimenhuuto, paikalla olevien tulisi ilmoittaa läsnäolonsa ja samalla antaa äänensä ja poissaoleville sallia äänestäminen vain kirjallisena.⁹⁷

48. [Esitykset kokoukselle]

Kaikki esitykset seurakuntakokoukselle tulisi antaa kirjallisina nimetyn henkilön välityksellä.

49. [Tehtävät seurakunnassa]

Kaikilla niillä, joilla saarnaajaa lukuun ottamatta on seurakunnassa jokin toimi, pitäisi olla seurakunnan laatima ohjeisto, jossa valtuudet sekä niiden laajuus ja rajat on tarkasti määritelty. Jokaisen jäsenen, mikäli hän vain voi, tulisi olla halukas ottamaan vastaan hänelle tarjottu tehtävä, 1 Piet. 4:10-11: *"Palvelkaa toisianne, kukin sillä armolahjalla, minkä on saanut, Jumalan moninaisen armon hyvinä huoneenhaltijoina. Jos joku puhuu, puhukoon niinkuin Jumalan sanoja; jos joku palvelee, palvelkoon sen voiman mukaan, minkä Jumala antaa."*

Huomautus. Kun eräs porvari ei halunnut ottaa vastaan hänelle tarjottua esimiehen ja diakonin tointa, *Wittenbergin teologinen tiedekunta* kirjoitti, kun siltä oli kysytty neuvoa, vuonna 1662: "Se tekee synnin, joka panee syr-

⁹⁷ Poissaolevien äänestämisen salliminen voi olla ongelmallista siitä syystä, etteivät he voi muodostaa lopullista mielipidettään kokouksessa käytävän keskustelun ja esiin tulleiden seikkojen perusteella. Toim.

jään kansalaisvelvollisuutensa, laillisen vaalin ja omaisten kehotukset ja torjuu ilman tärkeitä syitä sellaisen kristillisen viran, jonka korkea esivalta, niin, itse pyhät apostolit ovat säätäneet seurakuntien ja koulujen hyödyksi ja ylläpitämiseksi. Sen tähden olemme sitä mieltä, ettei mainitulla Thomaksella ole valtuutta eikä oikeutta jättää ottamatta vastaan diakonin⁹⁸ ja esimiehen tointa, **1.** koska se on koko seurakunnan yhteinen tehtävä, jota jokainen, jolle se laillisessa vaalissa uskotaan, on sen alkuperän puolesta velvollinen hoitamaan sen yhteyden nojalla, mikä hänellä on seurakuntaan. — **2.** Jokainen on Jumalan käskyn tähden velvollinen edistämään jumalanpalvelusta ja palvelemaan seurakuntia ja kouluja. — **3.** Jos siitä ei voi jäädä pois pahennusta aiheuttamatta, epäilemättä muut vetoavat tähän esimerkkiin ja pyrkivät samanlaisin verukkein vapautumaan sen vaivalloisesta hoidosta. Siten tämä mitä tarpeellisin ja hyödyllinen virka tulee halveksituksi ja lopulta kukaan ei haluaisi mielellään olevansa siihen käytetty." (Consil. Witeberg. III, 68,69.)

Tähän soveltuu myös se, mitä *Luther* lausuu kutsun vastaanottamisesta saarnavirkkaan: "Sillä jos kansa haluaa pakottaa minua ja vaatia, ja minä voin sen tehdä tai en voi heti tehdä mitä minulta odotetaan, teen niin paljon kuin voin. Niin hän toimii ihmisten kautta, ja siihen on myös Jumalan sana, että Pyhä Henki kutsuu minut ja sanoo 3 Moos. 19:18:ssa: *'Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi.'* Kenenkään ei pidä elää yksin itselleen, vaan hänen tulee palvella myös lähimmäistään. Tämä käsky on lyöty kaikkien yläpuolelle, niin minun kuin sinunkin. Kun tämä sama käsky tarttuu minuun ja kun se syyttää minua, niin mikään puolustelu ei auta; paitsi sillä uhalla, että estelisin, kunnes joudun Jumalan epäsuosioon. (St. L. III, 721. 2 Moos. 3:1:n johdosta.)

50. [Seurakuntajärjestyksestä]

Kirjallisen seurakuntajärjestyksen tulisi sisältää vain välttämättömin ja se mikä seurakuntaelämässä on jo osoittautunut hyväksi eikä siinä saisi olla pysyvää määräystä mistään, mitä Jumalan sana ei käske eikä kiellä, vaan se tulisi voida olla muutettavissa ja kumottavissa milloin tahansa oikeassa järjestyksessä merkittävällä ääntenenemmistöllä.

Huomautus. *Luther* kirjoittaa vuonna 1534 Nicolaus Hausmannille, sil-

⁹⁸ Diakonialla ymmärretään tässä armeliaisuustyötä, johon nimenomaan ei kuulu sananjulistus. Toim.

loiselle Dessaun saarnaajalle: "Luin teidän kirkkojärjestyksenne ja sanoin mielipiteeni maisteri Forchheimille, nimittäin, ettei sen painattaminen ja julkisuuteen saattaminen näytä olevan vielä suositeltavaa. Olemmehan mekin katuneet pitkään oman 'Reformaatiomme'⁹⁹ julkistamista ja sitä, että siten annoimme muillekin esimerkin omansa julkistamiseen. Niin kasvoi loputtomaksi sekä seremonioiden erilaisuus että määrä, niin että me kohta ylitämme paavilaisten meret ja mannut. Annoin ennemmin sen neuvon, että tämän kappaleen levityksestä pidätyttäisiin ja että sitä näytettäisiin kirjallisena seurakuntien paimenille vain kohta kohdalta, mitä ja minkä verran sitä tänä aikana olisi käytettävä – jotta järjestys sillä keinoin vähitellen käytössä asian edellyttämällä tavalla vahvistettaisiin ilman aikaisempaa perinnettä ja kirjallista esitystä tai petosta. Niin siis, että nämä asiat meidän kesken ja lähiseurakunnissa voitaisiin säilyttää niin samanlaisina kuin mahdollista, ettemme antaisi paavilaisille ja lahkoille tilaisuutta haukkua ja ivata meitä erimielisyydestä." (St. L. XXIIb, 1894.)

Kahdeksaa päivää myöhemmin *Luther* kirjoitti samalle henkilölle samasta aiheesta: "Olin hyvilläni siitä, kun kirjoitit, ettei sinulla ollut aikomusta julkaista kirkkojärjestystä. Sillä ajan myötä asia itse tulee järjestämään kaiken paremmin. Sellaisilla asioilla on näet tapana järjestyä helpommin jälkikäteen kuin etukäteen. Sillä laki sanoo, mutta niin ei tapahdu; siitä, mikä on jo tapahtunut, voidaan sen sijaan puhua tai kirjoittaa." (St. L. XXIIb, 1899.)

Kun *Lutherille* oli lähetetty vuonna 1526 Hombergin synodia varten Hessenissä tehty esitys kirkkojärjestykseksi, hän vastasi maakreivi Philipille mm. seuraavasti: "Uskollinen ja alamainen neuvoni on, että Teidän Ruhtinaallinen Armonne ei salli vielä nyt tämän järjestyksen tulla ulos painosta, sillä en ole tähän mennessä vielä ollut niin rohkea, että esittäisin jollekin joukolle lakeja niin mahtavin sanoin. Tämä olisi minun mielipiteeni, kuten Mooses teki lakiensa kanssa, joista melkeinpä suurin osa, jotka hän otti käyttöön, kirjoitti ja sääti, oli jo vanhaa perua kansan käytössä. Siis myös Teidän Ruhtinaallinen Armonne varustaa ensiksi seurakunnat ja koulut hyvillä henkilöillä ja kokeilee etukäteen suullisella käskyllä tai esittää paperilla, mitä heidän tulisi tehdä, ja tämä kaikki mitä lyhimmin ja vähin sanoin. Ja vielä paljon parempi olisi, että seurakuntien paimenet, aluksi kolme, kuusi, yhdeksän paimenta, keskenään yksimielisinä kokeilisivat yhtä tai kolmea, viittä, kuutta kohtaa, kunnes niistä tulisi jatkuva käytäntö, ja sen jälkeen otettaisiin siihen lisää kohtia, kuten asian laatu itse vaatii, kunnes

⁹⁹ Tällä tarkoitetaan Saksalaista messua ja jumalanpalvelusjärjestystä. Toim.

kaikki seurakunnat tulisivat mukaan. Sitten siitä voisi tehdä pienen kirjasen. Tiedän hyvin ja olen sen kokenutkin, että kun lakeja säädetään liian varhain ennen kuin niitä on kokeiltu käytännössä, ne harvoin onnistuvat. Ihmiset eivät siihen kykene, kuten ne luulevat, jotka istuvat omassa piirissään ja kuvaavat sanoin ja ajatuksin, miten kaiken pitäisi tapahtua. Se, mikä on kirjoitettu etukäteen, on kaukana siitä, mikä on laadittu jälkikäteen. Ja käytäntö on osoittava, että monen kohdan tässä järjestyksessä täytyy muuttua; jotkut asiat pysyvät yksin esivallan asiana. Mutta kun jotkin kohdat tulevat jatkuvaan käyttöön, ne on helppo siihen lisätä ja säätää. Lain tekeminen on tosiaan suuri, ihana, kauskantoinen asia ja ilman Jumalan Henkeä siitä ei tule mitään hyvää. Sen vuoksi on arasti ja nöyrästi edettävä Jumalan edessä ja säilytettävä kohtuus: lyhyesti ja hyvää, vähän ja oikein, hellävaraisesti ja sitten toimeen. Sitten kun ne juurtuvat, lisäyksiä seuraa itsestään yli tarpeenkin." (St. L. XXIa, 915.)

51. [Jäsenen velvollisuudesta tukea seurakuntaa]

Jokaisen jäsenen täytyy tunnustaa velvollisuutekseen olosuhteiden mukaan antaa osansa seurakunnan ja koulun ylläpitoon ja tarpeessa olevien jäsenten huolenpitoon. Matt. 10:10: *"Työmies on ruokansa ansainnut."* 1 Kor. 9:14: *"Samoin myös Herra on säätänyt, että evankeliumin julistajain tulee saada evankeliumista elatuksensa."* 2 Kor. 8:12: *"Sillä jos on alttiutta, niin se on otollinen sen mukaan, kuin on varoja, eikä sen mukaan, kuin niitä ei ole."*

Kuinka paljon taas kunkin tulee olosuhteiden mukaan antaa, on jätettävä kunkin omantunnon ja vapaaehtoisen rakkauden varaan. 2 Kor. 9:7: *"Antakoon kukin, niinkuin hänen sydämensä vaatii, ei surkeillen eikä pakosta; sillä iloista antajaa Jumala rakastaa."*

Huomautus. Tästä todistaa *Luther* lyhyemmässä 1. Mooseksen kirjan selityksessään: "Toiseksi, Jaakob ylistää: kaikesta, mitä minulle annat, minä annan sinulle kymmenykset, nimittäin, että sillä ylläpidettäisiin pappi, joka saarnasi ja opetti. Jumalan sanan opettajille on näet alusta lähtien ollut tapana antaa kymmenykset, mitä [säädestä] ei nyt ole Uudessa testamentissa, vaan siitä on luovuttu ja se on asetettu rakkauden varaan niin, ettei siitä saa tehdä lakeja, vaan annettakoon niin paljon kuin saarnaajan ruokaan ja ylläpitoon tarvitaan. Niin opettaa apostoli Paavali Gal. 6:6: *'Jolle sanaa opetetaan, se jakakoon kaikkea hyvää opettajallensa'* ja 1 Kor. 9:14: *'Samoin myös Herra on säätänyt, että evankeliumin julistajain tulee saada*

evangeliumista elatuksensa.' Missä on kristittyjä, siellä he eivät jätä sitä sikseen; siellä taas, missä ei ollut kristittyjä ja kansaa täytyi hallita pakolla ja laeilla, täytyi myös määrätä jokin tietty summa, kuinka paljon tuli antaa. Niin täytyi myös niiden tehdä, jotka olivat ennen meitä, kun ei voitu huolehtia saarnaajista tällä tavalla. Rakkaus on liian heikko rahvaan keskuudessa eikä saa sitä aikaan. — Niin olemme riittävän selvästi saaneet nähdä, mitä esimerkki sisältää ja kuinka he ovat käyttäneet sitä väärin ja kuinka se opettaa meitä, että mekin olemme velvollisia antamaan oikeaan jumalanpalvelukseen, nimittäin säilyttääksemme sanan, kuitenkin sikäli kuin Jumala meille antaa ja tekee sen meille mahdolliseksi eikä siinä mielessä, että tekisimme hyvän teon ansaitaksemme sillä jotakin, vaan muille hyödyksi. Silloin se olisi rakkauden eikä uskon lupaus. Niin voit sinäkin Jumalan kunniaksi vuodet läpeensä luvata antaa lähimmäiseslesi niin paljon kuin voit sille, joka opettaa sinulle Jumalan sanaa. (1 Moos. 28:22:n johdosta. St. L. III, 452-453.)

Lutherin Leisnigin seurakunnan yhteistä rahastoa varten laatimassa järjestyksessä sanotaan: "Jos eivät omaisuuden tuotot — — ole riittäviä paimenviran, lukkarilan, koulujen, hätää kärsivien köyhien ja yhteisten rakennusten ylläpitoon — — olemme me — — itseämme ja jälkeläisiämme varten päättäneet ja hyväksyneet yksimielisesti tämän veljellisen yhdistymisen perusteella, että jokaisen seurakunnan alueella asuvan kunniallisen miehen, porvarin ja talonpojan tulee, sen mukaan mitä hänellä on ja mitä hän voi, omasta, vaimonsa ja lastensa puolesta antaa tarkoitukseen vuosittain jokin määrä, jotta voitaisiin saada täysin kokoon ja käyttöön kokonaan se summa, jonka yhteinen seurakuntakokous tehdessään vuosilaskelmaa asiaa harkiten ja siitä neuvoa pitäen katsoisi ja tutkisi tarpeelliseksi ja riittäväksi.

Tämän lisäksi tulisi koko seurakunnassamme, niin kauaksi kuin se ulottuu, kaiken talonväen, palvelusväen, käsityöläiskisällien ja muiden, jotka eivät omista taloa, mutta kuitenkin käyttävät ilokseen seurakuntamme oikeuksia, antaa vuosittain avustamiseen yksi hopearaha tai kunkin vuosineljänneksen alussa kolme uutta pfennigiä eli hopearahan neljännes. Jokaisen isännän tai emännän tulee tuoda se varta vasten ja luovuttaa kymmenelle esimiehelle kunkin vuosineljänneksen ensimmäisenä päivänä. Eikä seurakuntakokous saa valittaa nyt eikä vastaisuudessa sellaisesta vähäisestä lisämaksusta ja avusta Jumalan kunniaksi ja rakkaudesta lähimmäisiin. Kun otetaan huomioon, että tätä ennen hyvin pitkään sekä täällä asuvat että ne, jotka eivät ole täällä asuneet, kautta koko yhteisen seurakuntamme, ovat olleet liiallisesti ja sietämättömästi rasitettuja ja nyljettyjä monella tapaa ja monin juonin lakkaamatta läpi vuoden. Nämä asiat ovat nyt Jumalan ar-

mosta jälleen palanneet kristillisen hengen todelliseen vapauteen, ja joko kaisen kristityn tulee nyt varoa tarkimmasti, ettei käytä väärin tätä kristillistä vapautta häpeällisen ahneuden peitteenä." (St. L. X, 973-974.)

Mitä tulee varsinkin köyhiä varten tehtävään lahjakeräykseen, *Conrad Porta* kirjoittaa: "Jos joku haluaisi mielellään tietää, miten ja missä määrin almuja tulee antaa tai kuinka voisi helpolla tavalla kerätä jotakin yhteiseen tarpeeseen ja tarvitsevien ylläpitoon, lukekoon pyhän Paavalin esityksen korinttolaisille, 1 Kor. 16[:2], missä hän kirjoittaa näin: '*Kunkin viikon ensimmäisenä päivänä pankoon jokainen teistä kotonaan jotakin talteen, säästäen menestymisensä mukaan.*' Tässä pyhä Paavali haluaa, jotta antaminen ei olisi liian raskasta, että joka pyhä eli viikoittain tulee panna jotakin talteen ja kerätä köyhien tarpeisiin sen sijaan, että ihmisten tulisi kerralla antaa liian paljon tai he itse kärsisivät vahinkoja. Siitä on epäilemättä tullut se käytäntö, että aikanamme lähes kaikkialla sunnuntaisin kerätään kolehtia haavilla tai asetetaan lipas tai astia kirkkoon tai sen ulkopuolelle. Samoin, että joillakin paikkakunnilla kerätään talosta taloon joka neljännesvuosi sairaalassa oleville köyhille, myös majoituspaikoissa ja missä muualla ihmisiä on paljon koolla, lippaan tai rasian kanssa ja puhutellaan matkustavia ihmisiä, että muistaisivat rakkaita köyhiä ihmisiä. Olkoon tämän järjestelyn laita miten on, niin jokaisella on, jos vain tahtoo, monipuolinen tilaisuus tehdä hyvää ja osoittaa armeliaisuuttaan. Ja jotta ei tarvitsisi mennä liian kauaksi, eräät ovat tehneet hyvän ja hyödyllisen ehdotuksen, että jokaisella kauppialla, käsityöläisellä ja siihen pystyvällä perheenisällä olisi pyhän Paavalin kehotuksen mukaisesti kotonaan säästölipas, ja sitten kun on pitänyt aamurukouksensa ja pyytänyt Jumalalta siunausta, panisi siihen lippaaseen heti kohta ensimmäisen penninkinsä, kolmepennisen tai hopearahen sen mukaan, onko hänen liiketoimensa pientä vai suurta, minkä hän sinä päivänä saisi tai irrottaisi varoistaan, ja siis antaisi ensihedelmän tuloistaan Herralle Jumalalleen. – Kun sitten vuosi on mennyt umpeen, voitaisiin seurakunnassa tai lähistöllä tulla yhteen ja kukin voisi luovuttaa sen mitä on koonnut yhteiseen rahastoon pantavaksi tai luovuttaa sen valituille esimiehille asianomaisiin paikkoihin käytettäväksi sekä uskollisesti ja vilpittömästi aikanaan laskettavaksi. Mutta jos joku haluaisi sen jakaa itse, niin hän voisi antaa ja jakaa osan kotitontuiksi tunnetuille köyhille, toisen osan sairaalaan, kolmannen ahkerille, hyvän todistuksen omaaville opiskelijoille tai muille kärsiville ja tarvitseville kulloisenkin tilanteen mukaan." (Pastorale Lutheri. Ss. 1085-1087.)

Sen, että tässä asiassa vapaaehtoisuuden periaate on otettava huomioon, todistaa *Friedrich Balduin* seuraavin sanoin: "Seurakuntapalvelijoilla tulee

olla huoli köyhistä, kuitenkin niin, etteivät he pakota ketään antamaan omastaan määrättyä vuosimaksuna yleishyödylliseen tarkoitukseen, vaan heidän tulee vakuuttaa pyhän Raamatun käskyillä ja esikuvilla, kuinka kunkin tulee osoittaa armeliaisuutta. – – Sen vuoksi meidän Paavalimme ei halunnut käskeä, vaan tuoda esiin oma hyvänsuopaisuutensa ja liikuttaa korintolaisten sydämet esittämällä perusteet, jotta he ottaisivat pyhien tarpeet omikseen." (2 Kor. 8:8:n johdosta.)

F. Kuudes jakso

Seurakunnan velvollisuudesta ahkeroida harjoittaa Hengen yhteyttä rakkauden ja rauhan yhdysiteellä myös muun oikeinuskovan kirkon kanssa oman seurakunnan lisäksi

52. [Rukous kaikkien pyhien puolesta]

Seurakunnan tulisi rukoilla yhdessä kaikkien pyhien puolesta, Ef. 6:18: *"Ja tehkää tämä kaikella rukouksella ja anomisella, rukoillen joka aika Hengessä ja sitä varten valvoen kaikessa kestäväisyydessä ja anomisessa kaikkien pyhien puolesta."*

Huomautus. Luther kirjoittaa saarnassaan hyvistä teoista vuodelta 1520 seuraavasti: "Tämä kaikki on sanottu rukoilemisesta omassa ja yhteisessä hädässä. Mutta se rukous, joka varsinaisesti kuuluu tähän (kolmanteen) käskyyn ja on lepopäivän viettämistä, on paljon parempi ja suurempi, ja sen tulee tapahtua koko kristikunnan kokoamiseksi kaikkien ihmisten, ystävien ja vihollisten, kaikkinaisen hädän tähden, erityisesti niiden tähden, jotka ovat samaa seurakuntaa ja hiippakuntaa. Niin pyhä Paavali käski oppilastaan Timoteusta, 1 Tim. 2:1-3; samoin Jer. 29:7 ja Baruk 1:12[-13]¹⁰⁰. Tä-

¹⁰⁰ 1 Tim. 2:1-3: *"Minä kehoitan siis ennen kaikkea anomaan, rukoilemaan, pitämään esirukouksia ja kiittämään kaikkien ihmisten puolesta, kuningasten ja kaiken esivallan puolesta, että saisimme viettää rauhallista ja hiljaista elämää kaikessa jumalisuudessa ja kunniallisuudessa. Sillä se on hyvää ja otollista Jumalalle, meidän vapahtajallemme."* Jer. 29:7: *"Ja harrastakaa sen kaupungin menestystä, johon minä olen teidät siirtänyt, ja rukoilkaa*

mä yhteinen rukous on kallisarvoinen ja mitä voimakkain, ja sen vuoksi me myös tulemme koolle. Siitä syystä kirkkoa kutsutaankin rukoushuoneeksi, Luuk. 19:46, koska meidän tulee siellä yksimielisesti ottaa esille oma ja kaikkien ihmisten hätä, viedä se Jumalan eteen ja rukoilla armoa. Mutta tämän tulee tapahtua sydämen mukana ollen ja vakavasti. Meidän tulee ottaa kaikkien ihmisten hätä sydämellemme ja todella myötäeläen rukoilla sen johdosta todellisessa uskossa ja luottamuksessa. Sillä miten käy laatuun, että tulemme fyysisesti koolle rukoushuoneeseen (millä osoitetaan, että meidän tulee yhteisesti avuksi huutaa ja rukoilla koko seurakunnan puolesta), jos me hajotamme ja jaamme erilleen rukoukset, kun jokainen rukoilee vain itsensä puolesta eikä kukaan ota omakseen toisen hätää eikä siitä välitä? Miten sellaisen rukouksen voi sanoa olevan hyödyllinen, hyvä, otollinen ja yhteinen tai miten sitä voi kutsua lepopäivän vietoksi tai koontumiseksi? Noinhan menettelevät ne, joilla on oma rukouksensa, yhden anoessa tätä ja toisen tuota, ja jotka eivät ano muuta kuin omaa hyötyään, mitä Jumala vihaa. Tätä yhteistä rukousta koskevasta vanhasta tavasta on jäänyt vielä jäljelle jokin jälki, kun saarnan lopussa luetaan rippi ja saarnatuolista rukoillaan koko kristikunnan puolesta. Mutta sen ei pitäisi päättyä siihen, mihin nykyisin on tapana, vaan sen tulisi olla kehoitus läpi koko jumalanpalveluksen anoa sellaisen tarpeen vuoksi, johon saarna meitä vetää. – – Oi jospa Jumala soisi, että jokin joukko jumalanpalveluksen jälkeen tällä tavoin kuulisi ja rukoilisi, niin että koko kansan yhteinen, vakava sydämen huuto kohoaisi Jumalan puoleen. Miten mittaamaton hyvyys ja apu seuraisi tätä rukousta! Mikä olisikaan pelottavampaa kaikille pahoille hengille? Mitä sitä suurempaa tekoa maailmassa voisi tapahtua? Sen kautta monet hurskaat kestäisivät ja niin paljon syntisiä tulisi kääntymykseen! Sillä toden totta kristillisellä kirkolla ei ole tätä yhteistä rukousta suurempaa voimaa ja tekoa pantavaksi kaikkea sitä pahaa vastaan, mikä sitä kohtaa. Sen paha henki varsin hyvin tietää; siksi se tekeekin kaiken minkä voi estääkseen tämän rukouksen. Se sallii meidän rakentaa kauniita kirkkoja, tehdä paljon lahjoituksia, soittaa torvea, lukea ja laulaa, pitää monia messuja ja prameilla vailla kaikkea kohtuutta; siitä se ei kärsi, vaan auttaa meitä pitämään moista menoa parhaimpana ja luulemaan tehneemme

sen puolesta Herraa, sillä sen menestys on teidän menestyksenne." Bar. 1:12-13: "Herra on antava meille kylliksi hyviä päiviä ja me tulemme elämään Nebukadnessarin, Baabelin kuninkaan, suojassa ja hänen poikansa Belsassarin suojassa ja palvelemaan heitä pitkän aikaa ja löytämään heidän suosiollisuutensa. Myös rukoilkaa meidän edestämme Herraa, Jumalaamme, sillä me olemme tehneet syntiä Herraa vastaan."

siinä hyvin. Mutta kun tämä yhteinen, vahva, hedelmällinen rukous katoaa ja jää moisen tekopyhyyden tähden huomaamatta pois, se on päässyt tavoitteeseensa. Sillä jos rukous on lamassa, ei siitä kukaan ota mitään, ei sitä myöskään kukaan tule vastustamaan. Mutta jos huomataan, että me haluamme harjoittaa tällaista rukousta, vaikka se tapahtuisi olkikaton alla tai sikalassa, se ei toden totta sallisi sitä, vaan pelästyisi sellaista läävää enemmän kuin korkeita, suuria, kauniita kirkkoja, torneja, kelloja ja mitä hyvänsä, joissa tätä rukousta ei olisi. Toden totta asia ei riipu kokouspaikoista eikä rakennuksista, vaan yksinomaan tästä voittamattomasta rukouksesta, että lausumme sen yhdessä oikein ja annamme rukoustemme langeta Jumalan eteen." (St. L. X, 1342-1344.)

53. [Yksimielisyydestä toisten seurakuntien kanssa]

Samoin kuin evankelisluterilaisella paikallisseurakunnalla on sama julkinen tunnustus koko evankelisluterilaisen kirkon kanssa, sen tulisi ahkeroida olla yksimielinen sen kanssa elämässään ja olla sen kanssa yksimielinen puheessa samassa mielessä ja samassa ajatuksessa, 1 Kor. 1:10: *"Mutta minä kehoitan teitä, veljet, meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeen, että kaikki olisitte puheessa yksimieliset ettekä suvaitsisi riitaisuuksia keskuudessanne, vaan pysyisitte sovinnossa ja teillä olisi sama mieli ja sama ajatus."*

Huomautus. Isämme kirjoittavat *Yksimielisyyden kirjan esipuheessa* koskien viimeistä yleistä luterilaista uskontunnustusta, nimittäin Yksimielisyyden ohjetta, vuonna 1580: "Tarkoituksemme tämän Yksimielisyyden kirjan julkaisemisella ei vähimmässäkään määrin ole esittää mitään uutuuksia eikä enempää asiallisesti kuin sanontatavoissakaan [in rebus noch in phrasibus], (toisin sanoen: ei itse opeissa eikä tavassa puhua opista [käsitteissä, terminologiassa]) poiketa siitä jumalallisesta totuudesta, jonka kerran autuaat isämme, samoin kuin mekin, oppivat tuntemaan ja tunnustivat sellaisena kuin se perustuu profeettojen ja apostolien kirjoituksiin ja sitten on esitetty kolmessa vanhassa uskontunnustuksessa ja sitten myös armolliselle keisari Kaarle Viidennelle jätetyssä Augsburgin tunnustuksessa, tätä seuranneessa Puolustuksessa ja Martti Lutherin, syvästi valaistun miehen kirjoittamissa Schmalkaldenin uskonkohdissa, Isossa ja Vähässä katekismuksessa. Me päinvastoin tahdomme Pyhän Hengen armon avulla siinä pysyä, siihen pitäytyä ja sen mukaan oikoa kaikki uskoa koskevat kiistat ja niiden selittelyt." (TK 1948, s. 11. Saksalaisen tekstin mukaan. GA, s. 14.)

Edelleen *Friedrich Balduin* kirjoittaa: "Skismat eli eriseurat ovat sellaisia erimielisyyksiä kirkossa, jotka jumalanpalvelusmenojen, tekojen ja henkilökysymysten tähden syntyvät niiden välille, jotka muutoin, uskoa koskevista opinkohdissa, ovat yksimielisiä. Nämä erimielisyydet eivät ainoastaan herätä pahennusta, vaan niillä myös haavoitetaan kirkkoa pahasti. Sen vuoksi, vaikka skisma on vähäisempi kuin harhaoppisuus (eli lahko), se on silti kauhistavampaa kuin kaikki muu [Jumalan tahdon] rikkominen. Eron harhaoppisuuden ja eriseurien välillä on Augustinus määritellyt kirjassaan *Uskosta ja tunnustuksesta* sen 10. luvussa näillä sanoilla: 'Kun harhaoppisilla on Jumalasta vääriä käsityksiä, he loukkaavat itse uskoa, kun taas skismaatitkot erottautuvat veljellisestä rakkaudesta epäoikeutetuilla erimielisyyksillä, vaikka he uskovat samoin kuin me.' On kaksi oikean sovun yrittäjä: puhua samoin ja uskoa samoin. Nämä kaksi säilyttävät helposti yksimielisyyden elämässä ja uskossa. Maallisessa elämässä ei ole mitään halveksittavampaa kuin kaksimielinen ihminen, joka puhuu vastoin vakauksistaan. Uskossa ei ole mitään tuhoisampaa kuin erikoisopin omaava henkilö, jolla on omat erityiset mielipiteensä ja käsitteensä, vain jotta näyttäisi siltä, että hän on löytänyt jotakin uutta. Sillä tavoin avataan hyvin helposti ikkuna apposen auki eriseuroille ja lahkoille. Meidän tulee sen vuoksi pyrkiä säilyttämään yksimielisyys käsitteissä ja mielipiteissä, pyrkimyksissä ja tavoissa, ja niin olemme vaivatta vapaita skismasta. Niiden, jotka kantavat yhtä ja samaa Kristuksen nimeä, tulee olla yhtä sekä opettaa ja tunnustaa yhtä ja samaa." (1 Kor. 1:10:n johdosta.)

54. [Sopiminen seurakunnan toiminta-alueesta]

Jokaisen seurakunnan tulisi sopia naapuriseurakunnan kanssa toiminta-alueensa rajoista. (Tiit. 1:5: "*Minä jätin sinut Kreettaan sitä varten, että järjestäisit, mitä vielä jäi järjestämättä, ja että asettaisit, niinkuin minä sinulle määräsin, joka kaupunkiin vanhimmat.*" Gal. 2:9: "*Niin Jaakob ja Keefas ja Johannes, joita pidettiin pylväinä, antoivat minulle ja Barnaballe yhteisen työn merkiksi kättä, mennäksemme, me pakanain keskuuteen ja he ympärileikattujen.*") Niitä, jotka ovat toisten seurakuntien toiminta-alueilla, ei mikään [muu] seurakunta saisi ottaa vastaan tai jäsenikseen, 1 Piet. 4:15: "*Älköön näet kukaan teistä kärsikö murhaajana tai varkaana tai pantehtijänä tahi sentähden, että sekaantuu hänelle kuulumattomiin*" [Biblia: "*toisen virkaan rupee*"]. 1 Piet. 5:2: "*Kaitkaa teille uskottua Jumalan laumaa.*" Hebr. 10:25: "*Älkäämme jättäkö omaa seurakunnankokoustamme, niin kuin muutamien on tapana.*"

Huomautus 1. *Wittenbergin teologinen tiedekunta* kirjoittaa eräässä lausunnossaan seitsemänneltätoista vuosisadalta: "Jumalallisen oikeuden mukaan seurakuntien alueet, joita sanotaan kirkkopitäjiksi tai hiippakunniksi, tulee ja täytyy pitää erillään, ja kun ne on kerran erotettu, ei niitä pidä ilman tärkeää syytä yhdistää, saati sekoittaa keskenään. Tässä on tarpeen ottaa perustellusti huomioon nämä pyhän Raamatun **todistukset**: Apt. 20: 28 [*Ottakaa siis itsestänne vaari ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi, paimentamaan Herran seurakuntaa, jonka hän omalla verellensä on itselleen ansainnut.*']; 1 Piet. 5:2. Myös muut senkaltaiset kohdat, sekä **käskyt**, Tiit. 1:5: '*Minä jätin sinut Kreettaan sitä varten, että järjestäisit, mitä vielä jäi järjestämättä, ja että asettaisit, niin kuin minä sinulle määräsin, joka kaupunkiin*¹⁰¹ *vanhimmat*' että **esimerkit**, kuten useasti mainitut eri seurakunnat Aasiassa, Juudeassa, Galileassa jne., joihin ei vedota suinkaan asiattomasti, ja vanhojen kirkolliskokousten, kuten ensimmäisen Nikaian, ensimmäisen Konstantinopolin, ensimmäisen Kartahagon ja muiden kirkolliskokousten **kiellot** otetaan syystä huomioon. Kuitenkin esiintyy aikoja ja tapauksia, jolloin piispanistuuimia, paimenenvirkoja, diakonaatteja ja muita kirkon virkoja Jumalan kunniaa, käskyjä ja kieltoja loukkaamatta asetetaan, jaetaan, yhdistellään, seurakuntien rajoja muutetaan tai ryhdytään muihin muutoksiin tai jolloin, kun niihin on ryhdytty, ne on toteutettu ja vahvistettu niiden hiljaisella tai nimenomaisella hyväksynnällä, joille päätösvalta asiassa kuuluu. Kun ei ole mitään tärkeää syytä ryhtyä uusiin muutoksiin tai palata aikaisempaan seurakuntien, seurakunnan jäsenten, kuulijoiden, paikkakunnan, jumalanpalveluksen ja paikan lukumäärään, voi niitä sietää ja myös vahvistaa asiat sellaisiksi kuin ne ovat muotoutuneet. Ja sellainen syy on tämä: Samoin kuin jonkin hiippakunnan koko ja laajuus, myös etäisyys ja [maantieteellinen] yhdenmukaisuus toisen hiippakunnan kanssa on inhimillisen tahdon ja ihmisten asettamien säädösten mukaan jaettu järkisyistä siten, että jossakin kaupungissa tai kylässä niin ja niin monen talon, niiden ja niiden tulee kuulua tähän seurakuntaan, noiden toiseen seurakuntaan, ja jäsenten jako [eri seurakuntiin] on tavallisesti järjestetty sen perusteella, miten lähellä kirkkoa he ovat, tai ottaen huomioon, kuinka mukavasti he pääsevät sinne viivytyksettä ja joutumatta väijytyksen uhreiksi. Siitä myös paikallisseurakunnat saavat nimensä, kun niitä kutsutaan naapuruudesta ja rajoittumisesta toisten kirkkojen kanssa hiippakunniksi, kirkkopitäjiksi. — Määritelmä on pysynyt sen

¹⁰¹ Ts. kaupungeittain, kaupunki kaupungilta tai jokaiseen yksittäiseen kaupunkiin. C.F.W.W.

mukaisena: hiippakunta on näet joidenkin paikalliskirkkojen alue, jotka kuuluvat jonkin huomattavan kaupungin tai jonkin maan yhden kirkon piiriin; kirkkopitäjä on taas niiden kristittyjen asukkaiden alue, jotka ovat osoitetut saman kastemaljan ääreen tai samalle alttarille ja jotka ottavat siellä vastaan sakramentit. Samoin kuin sen paikkakunnan, jolla kristittyjä asuu, läheisyyden ja naapuruuden mukaan hiippakunnat ja kirkkopitäjät saavat nimen ja jaon, niin myös tilanteen ja naapurien muuttumisen mukaan sellaisia kirkkopitäjiä muutetaan, korvataan, yhdistetään, erotetaan tai lisätään. Niinpä kirkko-oikeudesta on löydettävissä erilaisia sääteilyjä ja järjestelyjä nimenomaan kirkkomatkojen muutoksista tai velvollisuuden poistamisesta, niin että katuivat kuulijat ovat vastaisuudessa vapautetut velvollisuudesta mennä siihen tai tuohon kirkkoon, kun he talven, rajuilman tai tulvan vuoksi ovat estettyjä tai eivät pääse sinne ilman suuria vaikeuksia. – On olemassa myös talonpoikaisjärki ja oikeussääntö: millä jotakin pannaan kokoon, sillä se myös voidaan purkaa. – – Mutta kristillisen rakkauden, kohtuuden, viisauden ja naapuriystävyyden – – mukaista olisi – – tyytyä tehtyyn järjestelyyn." (Wittenbergische Consilien, II, 107-109.)

Sama tiedekunta päätti vuonna 1638: "Mitä tulee viidenteen kysymykseen, ei pastorilla ole oikeutta vieraassa hiippakunnassa, vaikka häntä olisivat sinne seuranneet melkoinen tai suurin osa hänen seurakuntalaisiaan, panna yksityisesti toimeen julkisia virkatoimituksia ilman varsinaisen pastorin hyväksymistä, sillä kutsu ei rajoitu vain tiettyyn seurakuntalaisten lukumäärään, vaan myös tiettyyn paikkaan, 1 Piet. 5:2." (Mt. s. 57.)

Huomautus 2. Siitä, että niitä, jotka ovat toisissa seurakunnissa, ei pidä ottaa vastaan [ehtoolliselle yms.] *Salomon Deyling* antaa todistuksen pastoraaliteologiassaan: "Yleisartikloissa on säädetty: 'Pastorin tai seurakunnan palvelijan ei tule antaa korkea-arvoista [ehtoollisen] sakramenttia ilman superintendentin lupaa henkilölle, joka ei kuulu hänen seurakuntaansa, paitsi jos on kysymys matkalla olevista sairaista henkilöistä. Vapautta kuljeskella ympäriinsä ja vaihtaa kevytmielisesti rippi-isäänsä, mikä saa yleensä alkunsa vihasta tai kaunasta ja on mitä suurin pahennus, ei sallita, varsinkin jos asianomainen etsii itselleen toisen rippi-isän oman seurakuntansa ulkopuolelta. Sillä siten syntyy pahennus ja estetään sielunhoito, jota kumpikin pastori oikein toimittaa, eikä sitä, joka kääntää selkensä omalle sielunhoitajalleen ja hylkää hänet pahassa tarkoituksessa voida pitää katuvana, eikä hänelle voida antaa synninpäästöä eikä laskea nauttimaan pyhää ehtoollista. Missä on erilaisia seurakuntia ja oikeauskoisia pastoreita, paimenilla ei säännönmukaisesti ole vapautta oman seurakuntansa ulkopuolella ottaa

toimittaakseen virkatoimituksia ja valita itseään toiseksi rippi-isäksi, joka ei tunne ripille tulevan henkilön elämäntapaa ja voi helposti tulla petetyksi. Niin tehdään myös väärin varsinaista pastoria kohtaan ja sillä tavoin vietään häneltä myös osa elantoa. Oikeutetusti sellaiset seurakuntalaiset torjutaan, jos se voi tapahtua oikein perustein, ja heidät ohjataan aikaisemman sielunhoitajansa luo, tai jos tapaus on jonkin verran vaikeampi, asia tiedotetaan superintendentille ja konsistorille. — — Poikkeuksia ovat ne, jotka tulevat vieraasta seurakunnasta, jossa seurakunnanpalvelijat ovat toisuskoisia, esim. paavilaisia. Jos tulijat ovat katuvia ja pyytävät synninpäästöä lähiseldulla, sitä ei ole heiltä evättävä.¹⁰² Kristus otti erään fariseusten yhteydestään sulkeman ihmisen vastaan, Joh. 9:38. Seurakunnanpalvelija on, kuten apostoli Paavali, kaikille velassa, Room. 1:14, jotka nimittäin, kun muita ei ole, tarvitsevat hänen palvelustaan. Kurjilta, jotka haluavat erkaantua väärästä saarnavirasta, hän ei voi kieltää sanan saarnaa eikä sakramentin jakamista. Myöskään niitä, jotka tosin tulevat toisesta seurakunnasta, jossa on oikeaoppisia palvelijoita, mutta joiden täytyy olla poissa kotoa joko sotapalvelun, liiketoimien tai muiden syiden tähden ja joilla on todistus hyvästä vaelluksesta, ei ole yhtään vähemmällä syyllä pidettävä poikkeuksina yllä olevasta säännöstä. Heiltä ei voida evätä synninpäästöä, kun he sitä haluavat ja ovat katuvia, koska he eivät etsi toista rippi-isää vihasta eivätkä halveksunnasta pastoriaan kohtaan, vaan hädässä. Muille seurakuntalaisille ei sallita sellaista vaihdosta helpolla eikä tietystikään riitojen tähden, joita heillä on pastorinsa kanssa, jos ne eivät ole vaikeita, pitkällisiä ja pastorin aiheuttamia ja ylläpitämiä. Jos kuitenkin esitetään painavia perusteita, konsistori paneuduttuaan kiistaan ja etsittyään sovintoa myöntyy yleensä rippisän vaihtoon joksikin ajaksi, koska ei voida kieltää, että synnin tunnustaminen ja sisäisten ajatusten ilmaiseminen edellyttää suurta luottamusta kyseiseen henkilöön, jonka helmaan vuodatamme sielumme huolet ja jolta odotamme lohdutusta." (Instit. prud. past. 440-443.)

Kun vuonna 1619 eräs saarnaaja oli kieltäytynyt kastamasta erään miehen lasta, ellei mies ilmaisisi olevansa katuva, tämä kun oli langennut kalvinisteihin, mainittu [*Wittenbergin*] *tiedekunta* kirjoitti saarnaajalle: "Toivomme sydämeistämme, ettette olisi koskaan kyseisen henkilön kanssa ryhtyneet mainittuun varuillaoloon, vaan olisitte muistaneet, mitä maamme kirkkojärjestys sanoo ja mikä ei voi olla teille tuntematon asia, nimittäin

¹⁰² Eri asia poikkeustapauksessakin on sellainen henkilö, joka on rikkonut raskaasti toisuskoista seurakuntaansa vastaan. Hänen on ensiksi selvitettävä se kristillisesti seurakuntansa kanssa, sikäli kuin asia hänestä riippuu ja se on mahdollista, ja vasta sitten hänet voidaan ottaa vastaan oikeinopettavaan seurakuntaan, jos hän sitä oikein perustein tahtoo. Toim.

sen, mikä kuudennessa pääartiklassa on lausuttu näillä sanoilla: 'Kukaan pastori tai seurakunnanpalvelija ei saa evätä kastetta nuorelta lapsukaiselta hänen vanhempiensa synnin tai katumattomuuden tähden ja jättää häntä kastamatta ja kuolemaan.' – Ja esittämämme perusteen tärkeydestä huolimatta, kokemus on osoittanut, että monet lapsena kastetut myöhemmällä iällään lankeavat vieraisiin oppeihin, kun taas monet jonkin harhan omak-suneitten vanhempien lapset liittyvät lopulta oikeaan [näkyvään] kirkkoon." (Mt. s. 114.)

55. [Suosituskirjeet]

Seurakunnan tulisi pyytää niiltä, jotka tulevat toisista oikeauskoisista seurakunnista, heidän seurakuntansa antama todistus ja hyväksyä se; ja taas niille, jotka siitä muuttavat toiseen seurakuntaan, tulisi antaa mukaan vastaava todistus. Apt. 18:27: *"Ja kun hän tahtoi mennä Akaiaan, niin veljet kehoittivat häntä siihen ja kirjoittivat opetuslapsille, että nämä ottaisivat hänet vastaan."* 3 Joh. 8-9: *"Me olemme siis velvolliset ottamaan semmoisia vastaan, auttaaksemme yhdessä totuutta eteenpäin. Minä kirjoitin seurakunnalle; mutta Diotrefes, joka haluaa olla ensimmäinen heidän joukossaan, ei ota meitä vastaan."* Vrt. j. 10 [*"Sentähden minä, jos tulen, muistutan hänen teoistansa, mitä hän tekee, kun pahoilla sanoilla meistä juoruaa; ja vielä siihenkään tyytymättä, hän ei itse ota veljiä vastaan, vaan estää niitäkin, jotka tahtovat sen tehdä, ja ajaa heidät pois seurakunnasta."*].

56. [Seurakunnan ei tule ottaa vastaan pannaan asetettuja]

Seurakunnan ei tule ottaa vastaan veljinä niitä, jotka oikeauskoiset seurakunnat ovat asettaneet oikeutetusti pannaan, 1 Tim. 1:20: *"Niitä ovat Hymeneus ja Aleksander, jotka minä olen antanut saatanan haltuun, kiritettaviksi, etteivät enää pilkkaisi."* Vrt. 2 Tim. 4:14-15: *"Aleksander, vas-kiseppä, on tehnyt minulle paljon paha; Herra on maksava hänelle hänen tekojensa mukaan. Kavahda sinäkin häntä, sillä hän on kovin vastustanut meidän sanojamme."*

Huomautus. Ludwig Hartmann kirjoittaa: "Henkilöä, jonka jokin paikallisseurakunta on asettanut pannaan, ei toinen seurakunta missään tapauksessa voi ottaa seurakunnan jäseneksi, ellei se seurakunta, joka asetti hänet pannaan, ole tullut sovitetuksi ja puolla sitä. Takaisin ottaminen

kuuluu näet sille, joka on sulkenut seurakunnasta poisikin, ja niiden, joiden oli evättävä yhteys, on päätettävä evätyn yhteyden perusteesta, eikä tuomio-päätös, jota oma tuomari ei ole langettanut, ole voimassa. Tämä kuuluu kirkkokurin vakavuuteen, jotta uppiniskaisilta sillä tavoin leikattaisiin jokainen tie, jolla he usein pyrkivät välttämään terveellistä kuria." (Pastorale evangel., p. 873-874.)

57. [Väärin kohdeltujen tai vierailevien sisarseurakuntien jäsenten vastaanottaminen]

Seurakunnan tulisi ottaa vastaan veljinään muista seurakunnista tulevat pois ajetus ja väärin perustein pannaan asetetut ja ylipäänsä vierailevat jäsenet sekä huolehtia heistä kuin omista jäsenistään, 1 Piet. 4:9: "*Olkaa vieraanvaraisia toinen toistanne kohtaan, nurkumatta.*" Vrt. Hebr. 13:2 [*"Älkää unhottako vieraanvaraisuutta; sillä sitä osoittamalla muutamat ovat tietämättään saaneet pitää enkeleitä vierinaan."*]. Room. 16:1-2: "*Minä suljen teidän suosioonne sisaremme Foiben, joka on Kenkrean seurakunnan palvelija, että otatte hänet vastaan Herrassa, niinkuin pyhien sopii, ja autatte häntä kaikessa, missä hän teitä tarvitsee; sillä hän on ollut monelle avuksi ja myöskin minulle.*" 1 Kor. 16:10-11: "*Mutta jos Timoteus saapuu, niin katsokaa, että hän pelotta voi olla teidän luonanne, sillä Herran työtä hän toimittaa niinkuin minäkin. Älköön siis kukaan häntä halveksiko, vaan auttakaa häntä lähtemään rauhassa matkalle, että hän tulisi minun tyköni; sillä minä ja veljet odotamme häntä.*" Joh. 16:2: "*He erottavat teidät synagoogasta; ja tulee aika, jolloin jokainen, joka tappaa teitä, luulee tekevänsä uhripalveluksen Jumalalle.*" Vrt. Joh. 9:22-39. – Matt. 25:35: "*Minä olin outo, ja te otitte minut huoneeseenne.*"

Huomautus. Wittenbergin teologinen tiedekunta kirjoittaa vuonna 1656: "Sanalla sanoen, kaiken tulee tapahtua kirkossa säädyllisesti ja järjestyksessä apostoli Paavalin kehotuksen mukaisesti 1 Kor. 14:40, nimittäin seuraavasti: Jokaisen pastorin tulee ottaa seurakuntalaisensa hoitoonsa uskollisesti, seurakuntalaisten sen sijaan tulee kuulla hänen ääntään ja kaikissa soveliaissa asioissa seurata häntä. Tämä kaikki tulee ymmärtää täysivaltaisista seurakunnista ja saarnavirasta vainon ja senkaltaisten tapausten ulkopuolella. – – Mutta koska kysymyksestänne ilmenee, että paavillinen tyrannia ja vaino on ryöväntynyt teidän seurakunnaltanne sen oikean sielunhoitajan ja melkein hävittänyt koko seurakunnan, niin että yhden sieltä ja toisen tuolta täytyy etsiä sakramenteja muista seurakunnista oikeamielisiltä

saarnaajilta paavin pappien tähden, missä hätätapauksessa seurakunnalla on vapaus pitäytyä johonkin toiseen puhtaaseen opettajaan ja saarnaajaan ja käyttää hänen palvelujaan, niin kenelläkään oikeamielisellä saarnaajalla ei ole oikeutta työntää pois seurakunnastaan moitteettomia ihmisiä, vaan hänen tulee ottaa jokainen vastaan, tulkoon lännestä tai idästä, ja jakaa sakramentit, jos hän vain on oikeamielinen kristitty ja osoittaa oikeata katumusta; koska Kristus itse sanoo itsestään: *'Sitä, joka minun tyköni tulee, minä en heitä ulos'*, Joh. 6:37." (Consil. Witeberg. II, 60-61.)

Luther puolestaan kirjoittaa: "Minä opetin vielä sitäkin, että seurakunta-oikeuksia ei saa sekoittaa eikä houkutella ihmisiä yhdestä seurakunnasta toiseen seurakuntaan, missä kaikki säilytetään yhdenmuotoisena.¹⁰³ Sillä mikä on oikeudenmukaisempaa? Mutta en koskaan hyväksynyt sitä, että jos jossakin seurakunnassa sakramentti evätään (epäoikeutetusti), sitä ei saisi haluta tai antaa vieraassa seurakunnassa." (Schützlin kokoamia kirjeitä, käännetty saksaksi.)

Tilemann Heshusius kirjoittaa: "Jos seurakuntaamme kuulumattomat ihmiset elävät antikristillisen paavikunnan alaisuudessa tai väärin opettajien, kuten kalvnistien, synergistien, majorilaisten, adiaforistien tai schwenkfeldiläisten keskuudessa, joita kristityn tulee varoa, tai jos heidän tyrannisoivat pastorinsa painostavat heitä vastoin heidän omaatuntoaan, tai jos he ovat matkalla, mahdollisesti sairastuvat tai muuten tarvitsevat lohdutusta ja haluavat vahvistaa omaatuntoaan sakramentin käytöllä, pyytävät palveluamme ja etsivät meiltä sakramenttia, sellaisissa ja vastaavanlaisissa tapauksissa meillä saarnaajilla on vapaus jakaa sakramentti jokaiselle, tulee hän sitten idästä tai lännestä (jos hän tekee oikean parannuksen ja uskoo evankeliumin) raamatunkohdan Joh. 16[8] mukaan: Pyhä Henki näyttää maailmalle todeksi synnin, toisin sanoen, Kristuksen valtakunta ja pyhä saarnavirka ulottuu yli koko maan piirin eikä ole sidottu mihinkään paikkaan, henkilöön eikä aikaan. Ja että kristityt, jotka karttavat sellaisia pastoreitaan, jotka opettavat väärää oppia ja harjoittavat panettelua tai pyrkivät raskauttamaan heidän omiatuntojaan vastoin Jumalan sanaa, ja jotka etsivät sakramentteja toisista seurakunnista oikeamielisiltä opettajilta, menettelevät kristillisesti, käy ilmi Kristuksen sanoista: *'Kavahtakaa vääriä profeettoja'*, Matt. 7[15]; samoin Paavalin: *'Kavahtakaa noita pahoja työntekijöitä'*, Fil. 3[2], ja *'Mutta minä kehoitan teitä, veljet, pitämään silmällä niitä, jotka*

¹⁰³ Augsburgin tunnustus esittää seurakunnan 'yhdenmuotoisuudeksi' sen, että siinä "evankeliumi yksimielisesti, puhtaan käsityksen mukaisesti saarnataan ja sakramentit Jumalan sanan mukaisesti jaetaan" (VII,2. TK 1948, s. 27.) Tämä periaate oli Lutherilla kaiken seurakunnallisen toiminnan a ja o. Toim.

saavat aikaan erimielisyyttä ja pahennusta vastoin sitä oppia, jonka te olette saaneet; vetäytykää pois heistä', Room. 16[:17]." (Dedekennus' Thesaurus II, 438.)

Conrad Porta kirjoittaa: "Missä hyvin järjestetyissä kaupungeissa ja seurakunnissa sairaaloiden ja köyhäintalojen lisäksi on yhteinen rahasto köyhiä ja puutteessa olevia omia ja vieraita ihmisiä varten ja siihen on määrätty erityisiä esimiehiä, niin heidän tulee kaikella uskollisuudella ja ahkeruudella huolehtia siitä ja katsoa, että köyhästä Lasaruksesta pidetään hyvää ja oikeata huolta. Mutta jotta he tietävät, millaisia ihmisiä näihin kuuluu ja kenestä heidän on huolehdittava, kerron sen lyhyesti: — 6. Ei pidä sivuuttaa eikä hylätä myöskään köyhiä karkotettuja ja vainottuja saarnaajia tai muita vakaita kristittyjä ja tunnustajia, jotka kärsivät totuuden tähden, varsinkin jos heillä on hyvä todistus seurakunniltaan tai muilta tunnetuilta ja arvossa pidetyiltä saarnaajilta ja hurskailta kristityiltä eivätkä ole maankiertäjiä eivätkä petteureita, joita valitettavasti nykyisin on enemmän kuin tarpeeksi hyvännäköisen ulkokuoren alla." (Pastorale Lutheri. S. 1133,1135.)

58. [Pastorin kätsuminen toisesta seurakunnasta tai toiseen seurakuntaan]

Seurakunnan tulisi, kun se haluaa kutsua saarnaajan toisesta seurakunnasta, pyytää siltä sen hyväksymistä ja saarnaajan päästämistä sekä pyrkiä pääsemään yksimielisyyteen sen kanssa saarnaajan poiskutsumisen jumalallisuudesta; tai jos sen oma saarnaaja kutsutaan toiseen seurakuntaan, koettelemaan kutsu Jumalan sanalla ja sen osoittautuessa Jumalan kutsuksi sallia hyväntahtoisesti saarnaajansa muuttavan, 1 Tim. 3:13: "*Sillä ne, jotka ovat hyvin palvelleet, saavuttavat itselleen kunnioitettavan aseman.*"

Huomautus 1. Kysymykseen, onko saarnaajalla laisinkaan oikeutta siirtyä seurakunnasta toiseen, *Christian Kortholt* vastaa sen olevan epäilemättä sallittua asianhaaroista riippuen ja osoittaa sen seuraavasti: "Kuten elon Herralla on valta kutsua palvelijoita, niin hänellä on myös valta siirtää heitä paikasta toiseen, eikä pidä epäillä, ettei se tapahtuisi tämän Herran tahdon mukaan, kunhan kaikki toteutetaan oikeassa järjestyksessä, kun kirkko tällä tavalla siirtää muualle sananpalvelijoita. Sillä **1.** apostoli sanoo diakoneista puhuessaan 1 Tim. 3:13: '*Sillä ne, jotka ovat hyvin palvelleet, saavuttavat itselleen kunnioitettavan aseman*', mitä hän ei sanoisi, ellei niitä, jotka uskollisesti palvelevat vähäisemmissä viroissa, voisi korottaa suurrempiin virkoihin. **2.** Miksi ne, jotka ovat erinomaisin lahjoin varustettuja ja

johtavat jonkin aikaa kirkkoa vähäisemmissä olosuhteissa, eivät saisi tulla siirretyiksi runsasväkisempiin seurakuntiin silloin, kun siitä olisi kirkolle suurempi hyöty? **3.** Ja jos sellainen kirkon virassa olevien henkilöiden siirtyminen olisi katsottava kokonaan kielletyksi, niin meillä ei olisi superintendentteinä ja suurimpien seurakuntien pastoreina tuskin muita kuin nuorukaisia, jotka aikaisemmin eivät ole hoitaneet kirkon virkoja, mikä olisi täysin sopimatonta. Tällä ei kuitenkaan hyväksytä niiden kevytmielisyyttä, jotka ilman pakottavaa hätää ja ilman kirkolle koituvaa täysin selvää hyötyä vaihtavat usein paikkaa ja (kuten Seneca sanoo sairaista) käyttävät muutoksia parannuskeinoina, kun jättävät paikkansa joko suuremman tai runsaamman palkan tähden tai päästäkseen töistä, joita he kykenevät hoitamaan, tai saadakseen suurempaa kunniaa tai muusta sellaisesta syystä, mitä täällä on tapana pitää ajallisena etuna. Semmoiset näet tekevät jumalisuudesta hyödyntävoittelun (minkä apostoli kieltää 1 Tim. 6:5 [*pitävät jumalisuutta keinona voiton saamiseen.*]). Heistä *Johannes Matthesius* sanoo hienovaraisesti: 'Monet tekevät kuin vanhojen vaatteiden kauppiaa; missä aurinko paistaa ja hän luulee saavansa kultaa, hän aukaisee reppunsa; kun tulee synkkä pilvi ja tavaroilla on parempi kysyntä toisilla markkinoilla, hän sitoo reppunsa ja ajaa pois. Jumala suokoon, että äiti tai morsian, johon Jumalan Poika on sijoittanut niin paljon, pysyisi missä onkin.'" (Pastor fidelis, p. 57-60.)

Huomautus 2. Mitä tulee siihen seurakuntaan, jonka pastori kutsutaan toisaalle, *Wittenbergin teologinen tiedekunta* kirjoittaa vuonna 1634: "Sen arvioiminen, voiko virassa oleva saarnaaja olla suuremmaksi hyödyksi, ei ole ainoastaan saarnaajan omassa harkintavallassa, vaikka hän tosin voi tehdä arvioita kuulijoiden määrästä ja kyvystä, mutta ei omasta kyvystään, joka kuitenkin myös tarvitaan suuremman hyödyn aikaansaamiseksi; se ei ole myöskään kutsuvan osapuolen harkinnassa eikä sen seurakunnan harkinnassa, josta pastorin on määrä lähteä, vaan ratkaistaan heidän yhteisellä ja vanhimmiston järkevällä lausunnolla. Ja sitten, kun suuremman hyödyn todennäköisyys on perin pohjin selvitetty saarnaajan ja kuulijoiden taholta, niin täytyy kuitenkin velvollisuuksia hoitavan saarnaajan vapauttaminen tapahtua joko (pätevin perustein) sen kirkon, johon saarnaaja on sitoutunut, edeltävällä tai jäljestä seuraavalla hyväksynnällä (ellei se epäisi sitä riittämättömin perustein, joita toisten ymmärtäväisten on arvioitava). (Consilia Witebergens. II, 59.)

Samasta asiasta kirjoittaa *Braunschweigin papisto* vuonna 1578 Martin Chemnitzin puheenjohtajana: "Koska oikeaan kutsuun kuuluu kirkon ja seu-

rakunnan yksimielisyys ja tahto, ei myöskään ilman kirkon hyväksymistä ja tahtoa voi tapahtua seurakunnasta lähtemistä eikä siihen saa ryhtyä. Jotkut keskuudessamme ovat saaneet usein muitakin kutsuja ilman niiden tavoittelua, myös sellaisille paikkakunnille, joilla rakasta Jumalaa olisi voinut paljon palvella; mutta koska tämä kirkko ei ole voinut eikä halunnut painavista syistä antaa suostumustaan aiottuun muutokseen ja paikan jättämiseen, eivät ne, jotka ovat saaneet kutsun muualle, ole voineet eivätkä halunneet ottaa omalletunnonleen tämän kirkon jättämistä (jota he, mitä virka-asioihin tulee, eivät voi syyttää sanottavasti mistään). Niin mekin voisimme esittää esimerkkejä, että eräät [pastorit], jotka ilman seurakuntien tahtoa äkkiä jättivät seurakuntansa, myönsivät saaneensa kaikenlaista harmia ja myös omantunnonvaivoja sen jälkeen. — Katsomme myös, että vastauskirjeeseen tulee samalla liittää ehdoksi, ettei [kutsuttavan pastori N:n] seurakunta epää kyseistä kutsua. Sen tähden emme osaa tässä asiassa antaa muuta neuvoa kuin sen, mitä tahtoisimme tehdä, jos asia koskisi meitä, että nimittäin pastori N. kirjoittaisi takaisin Thüringeniin" (jonne hänen olisi määrä siirtyä), "ettei hänen seurakuntansa hyvin, kristillisin perustein haluaisi päästää häntä lähtemään; ja koska hänellä ei ole tiedossa mitään painavaa perustetta syyttää heitä mistään, hän ei voi ottaa omalletunnonleen jättää seurakuntaansa ilman ja vastoin heidän tahtoaan. Mutta koska junkkerit ja seurakunta haluaisivat pitäytyä N:ään esittämällä hellyttäviä ja tärkeitä perusteita ja haluaisivat, että se voisi hyväntahtoisesti tapahtua (kuten hän sitten myös odottaisi, ettei hänen nykyinen seurakuntansa merkittävien syiden löytyessä vastustaisi sitä ja näin estäisi Jumalan työtä toisella paikkakunnalla), niin hän voisi siitä tuntea ja havaita Jumalan tahdon ja joko pysymällä tai lähtemällä osoittautua sellaiseksi, joka haluaa sen tapahtuvan hyvällä omallatunnolla ja ilman pahennusta." (Dedekenns' Thesaurus, II, 543-544.)

Koskien seurakunnan velvollisuutta antaa hyväksyntänsä, kun sen saarnaaja kutsutaan muualle, *Jenan teologinen tiedekunta* kirjoittaa Johann Gerhardin puheenjohdolla vuonna 1617: "Vaikka niiden julkeutta ei saa ylistää, jotka ilman asianmukaista kutsua, ilman välttämättömyyttä, ilman kirkon suurempaa hyötyä ja ilman painavia perusteita usein vaihtavat seurakunnallisia palveluspaikkojansa, niin ei myöskään ole mitenkään hyväksyttävä niiden päinvastaista mielipidettä, jotka ovat sitä mieltä, ettei kutsuttu seurakunnanpalvelija voisi hyvällä omallatunnolla jättää aikaisempaa paikkaansa, jonne Jumala hänet aluksi asetti, ja ottaa vastaan toista kutsua. Koska Jumalan sanasta, 1 Tim. 3:13, Timoteuksen ja Tiituksen sekä myös muiden vanhan kirkon hurskaiden piispojen ja kirkon palvelijoiden luotet-

tavista esimerkeistä, monista vanhojen kirkolliskokousten ja isien kirkollisista säädöksistä sekä muista horjumattomista perusteista on osoitettavissa vastakkainen kanta. — — Mitä toiseen kysymykseen tulee, voivatko junkkerit" (patronaattioikeuden haltijat; heillä oli seurakunnan nimessä kutsumisoikeus) "estää hyvällä omallatunnolla pastorinsa siirtymisen vai ovatko he päinvastoin omantunnon tähden velvollisia päästämään hänet, se saa vastauksensa ensimmäisestä kysymyksestä. Sillä **1.** jos pastori oman tunnon tähden on velvollinen ottamaan vastaan uuden kutsun säädetyssä järjestyksessä annettuna, jumalallisena ja kirkolle suuremman hyödyn tuottavana kutsuna, niin siitä seuraa, etteivät he myöskään kohtuuden nimessä vastoin Jumalan tahtoa saa pidättää häntä lähtemästä. Ennen muuta myös **2.** ettei näyttäisi siltä kuin he haluaisivat käyttää ehdotonta määräysvaltaa seurakunnan palvelijoihin nähden; vaan päinvastoin he tunnustavat velvollisuudekseen sallia vapaan kulun saarnaajan oikeassa järjestyksessä saamalle Jumalan kutsulle. **3.** Koska junkkerit ovat nähneet tätä ennen kernaasti, että ruhtinaallinen esivalta on vapauttanut heidän pastorinsa hänen nykyiseen seurakuntavirkaansa, tulee heidän, kun edellä mainituilla ruhtinailla ei ole esittää hänelle perusteltua kieltoa, puolestaan sallia hänen seuraavan edellä käypää kutsua, Kristuksen säännön Matt. 7:12 mukaisesti: "*Kaikki, mitä te tahdotte ihmisten teille tekevän, tehkää myös te samoin heille.*" **4.** Koska kokemus osoittaa, että kun saarnaajilta on evätty muualta tulleen kutsun vastaanottaminen, he joko eivät ole eläneet kauan tai ovat muuten joutuneet hankaluuksiin, mikä monin esimerkein on toteen näytettävissä." (Dedekennus' Thesaurus, II, 537.)

59. [Neuvon pyytäminen ja antaminen]

Seurakunnan tulisi vaikeissa tapauksissa kysyä neuvoa yhdeltä tai useammalta sisarseurakunnalta, tai jos siltä itseltään sitä pyydetään, olemaan valmis antamaan se mahdollisuuden mukaan. Vertaa Apt. 15. luku.

Huomautus. Siitä, että vaikeissa kirkkokuriasioissa on myös muita seurakuntia vedettävä mukaan neuvon saamiseksi, antaa todistuksen *Johann Conrad Dannhauer*: "Kirkkokurin kolmas aste on ilmoittaminen seurakunnalle, sikäli kuin siinä on useampi jäsen kuin nuo kaksi tai kolme todistajaa; koko kokoukselle; sen vuoksi sanotaan 2 Kor. 2:6: '*monilta*' [KR 1938: '*useimmilta*'] ja 1 Tim. 5:20: '*kaikkien* [*kuullen*]'. On se sitten osittainen tai

yleinen kaikkien lajien¹⁰⁴ edustus tai kokonaisseurakunta, ei nimenomaan jokaisen yksityisen henkilön edustus kaikista lajeista, vaikka nämä eivät ole kokonaan poissuljetut – – Tai jos paha leviää, niin useampien seurakuntien kokouksessa." (Liber consc. I, 1153-1154.)

Luther puolestaan kirjoittaa kirjoituksessaan Kirkolliskokouksista ja kirkosta asioista, jotka koskevat koko kirkkoa, kuten oppikiistoista: "Kun esimerkiksi muuan Areios Aleksandriasta mahtaillee seurakuntansa paimenta eli piispaansa vastaan, kun kansa liittyy häneen ja kun muitakin paimenia ja kansaa maaseudultakin sekaantuu asiaan, niin että Aleksandrian paimen kärsii tappion eikä hänen tuomarinvirkansa voi enää puolustaa tämän valtakunnan oikeutta eli oikeata kristillistä uskoa, tällaisessa hätätilanteessa tulee muiden paimenten ja piispojen rientää apuun kaikella mahdollilla ja auttaa Aleksandrian paimenta puolustamaan oikeata uskoa Areiosta vastaan ja tuomita Areios muiden pelastamiseksi, niin ettei kurjuus pääsisi kokonaan voitolle. Ja kun seurakuntien paimenet eivät olleet voineet itse tulla, hurskaan keisari Konstantinuksen tuli olla heille avuksi mahdolliaan ja auttaa piispat koolle. Aivan samoin kuin jos tuli pääsee irti eikä isäntä yksin voi sitä sammuttaa, tulee kaikkien naapurien rientää avuksi sitä sammuttamaan; mutta elleivät he sitä tee, esivallan tulee auttaa käskemällä ja pakottamalla heitä apuun, se on kiroamaan ja tuomitsemaan tuli muiden talojen pelastamiseksi." (St. L. XVI, 2260)

60. [Sisarseurakuntien auttaminen]

Seurakunnan tulisi pitää sisarseurakuntiensa hätää omanaan ja voimiensa mukaan ojentaa niille auttava kätensä, 1 Kor. 16:1-2: "*Mitä tulee keräykseen pyhiä varten, niin tehkää tekin samalla tavoin, kuin minä olen määrännyt Galatian seurakunnille. Kunkin viikon ensimmäisenä päivänä pankoon jokainen teistä kotonaan jotakin talteen, säästäen menestymisensä mukaan, ettei keräyksiä tehtäisi vasta minun tultuani.*" Vrt. 2 Kor. 8:1-14; 9:1-15.

Huomautus. *Friedrich Balduin* kirjoittaa 1 Kor. 16:1-2:n johdosta: "Ulkomaisillekin seurakunnille on lähetettävä almuja, jos se on tarpeen, kuten tässä Paavali panee toimeen korinttolaisien keskuudessa keräyksen Jerusalemin seurakunnalle ja Rooman seurakuntaa kiitetään siitä, että se muille seurakunnille esimerkkinä oli lähettänyt muilla paikkakunnilla

¹⁰⁴ "Lajeilla" tarkoitettaneen tässä silloisen yhteiskunnan eri säätyjä. Toim.

asuille tarpeessa oleville veljille avustuksen ja oli tyydyttänyt heidän tarpeensa, kuten Eusebios neljännen kirjansa 13. luvussa ja Nikeforus neljännen kirjan kahdeksannessa luvussa kertoo. Meidän ei siis pidä olla tylyjä ulkomaalaisia kohtaan, jotka joko tulipalo tai muu onnettomuus on köyhdyttänyt, kun he pyytävät meiltä niiden tähden apua. Myös he ovat uskonveljiämme, joista meidän apostolin tahdon mukaisesti on ennen muuta huolehdittava, Gal. 6:10." (Commentar. in omnes epp. Pauli. P. 554.)

2 Kor. 9:1-13:n johdosta samainen *Balduin* kirjoittaa: "Yksimielisyys opissa täytyy julkisesti osoittaa, miten se sitten voinee tapahtuakin. Päävalimme todistaa, että se voi tapahtua hyväntekeväisyyden avulla uskonveljiä kohtaan, jakeet 12-13: *'Sillä tämä avustamispalvelus ei ainoastaan poista pyhien puutteita, vaan käy vieläkin hedelmällisemmäksi Jumalalle annettujen monien kiitosten kautta, kun he, tästä teidän palveluksestanne huomattuaan, kuinka taattu teidän mielenne on, ylistävät Jumalaa siitä, että te näin alistuvaisesti tunnustaudutte Kristuksen evankeliumiin ja näin vilpittömästi olette ruvenneet yhteyteen heidän kanssaan ja kaikkien kanssa.'* On näet kristitylle sopimatonta hyljeksiä veljiä, jotka uskonyhteys tekee meikäläisiksi. Siitä syystä Paavali toisaalla suosittelee hyvän tekemistä varsinkin uskonveljille, Gal. 6:10." (Mt. s. 698.)

61. [Avunanto sisarseurakunnalle julkisessa saarnavirassa]

Seurakunnan tulisi auliisti sallia saarnaajiensa palvelevan naapuriseurakuntaa sivu- tai tytärseurakuntana, kun se yksin ei voi pystyttää saarnavirkaa eikä myöskään liittyä toiseen seurakuntaan.

Huomautus. Ala-Saksin kirkkojärjestyksessä määrätään: "Jos myös havaitaan, että on niin kovin köyhiä ja vähätuloisia seurakuntia, ettei jokin seurakunta voi pitää pastoria eikä lukkariakaan eikä huolehtia heistä, tulee superintendenttien ja tarkastajien tunnollisesti neuvotella ja konsistorissa päättää seuraavasta: Voiko seurakuntalaisille haittaa aiheuttamatta ja heitä laiminlyömättä sellaisen seurakunnan liittää naapuriseurakuntaan sivuseurakuntana, yhdistää sen kanssa ja uskoa molemmat seurakunnat samalla yhden paimenen ja sielunhoitajan hoitoon, kuten usein on tapana." (Dedekennus' Thesaurus II, 833.)

G. Seitsemäs jakso

Seurakunnan velvollisuudesta osaltaan auttaa koko kirkon rakentumista ja edistymistä

62. [Nuorukaisten koulutus kirkon palvelukseen]

Seurakunnan tulisi kantaa huolta siitä, että lahjakkaat pojat ja nuorukaiset omistautuvat kirkon palvelukseen ja että heidän valmistautumisensa siihen mahdollistuu, 1 Kor. 12:7: "*Mutta kullekin annetaan Hengen ilmoitus yhteiseksi hyödyksi.*"

Huomautus 1. *Martti Luther* kirjoittaa Vähän katekismuksen esipuheessa: "Kehota tässä yhteydessä erityisesti myös esivaltaa ja vanhempia hoitamaan hyvin tehtävänsä ja toimittamaan lapset kouluun.¹⁰⁵ Osoita, että he niin menetellessään täyttävät velvollisuutensa ja että he laiminlyödessään sen lankeavat raskaaseen syntiin. He ovat silloin sekä Jumalan että ihmisten pahimpia vihollisia: he nimittäin kumoavat ja hävittävät samalla sekä Jumalan valtakunnan että maallisen valtakunnan. Selvitä heille tarkoin, millaista surkeaa vahinkoa he tuottavat ja miten kauheasti Jumala heitä rankaisee, elleivät he anna apuansa lasten kasvattamiseen papeiksi¹⁰⁶, saarnaajiksi, kirjureiksi jne. Sillä vanhemmat ja esivalta rikkovat nyt tässä asiassa sanoin kuvaamattomasti. Myös Perkeleellä¹⁰⁷ on tässä jotain mielessään." [TK 1990, s. 301,19-20. GA s. 505.]

Luther kirjoittaa esipuheessa Meniuksen kristillistä taloudenhoitoa käsittelevään kirjaseen vuodelta 1529: "Eräät, kun nousevat korkealle, ajattelevat tavaraa ja kunniaa, miten tulla rikkaiksi, kuinka päästä ylenemään ja miten antaa lapsille perinnöksi suuri omaisuus, mutta eivät huolehdi lasten koulutuksesta. Ja nykyisin eräät sanovatkin: Poika on oppinut tarpeeksi, kun

¹⁰⁵ Luther puhuu tässä sellaisista esivallan edustajista ja vanhemmista, jotka olivat seurakuntien kristityiksi tunnustautuvia jäseniä. Koululla hän tarkoitti kristillistä, luterilaiseen oppiin sidottua koulua. Sen ajan olosuhteita ei voida enää verrata nykyiseen uskosta vieraantuneeseen ja maallistuneeseen aikaan. Olisi suuri Jumalan lahja, jos vielä voitaisiin saada maahamme edes yksikin kristillinen koulu, jossa opetus olisi tunnustuksellista luterilaista. Toim.

¹⁰⁶ Tässä on Lutherilla sana Pfarrherr (josta Pfarrer), joka tarkoittaa seurakunnan paimenta, tunnustuksellisissa luterilaisissa seurakunnissa seurakunnan pastoria, kansankirkollisissa oloissa samaa kuin kirkkoherra. Toim.

¹⁰⁷ Kun iso alkukirjain osoittaa kunnioitusta ja kun ei ole varmuutta, että perkelettä merkitsevä sana pyhässä Raamatussa olisi erisnimi, sen voisi mieluummin kirjoittaa pienellä p:llä. Vastaava kreikan sana *diavbolo*" (*diabolos*) on käännös heprean **שָׂטָן** (saatana) -sanasta, joka merkitsee syyttäjää ja panettelijaa ja joka on langenneiden enkeleiden pääruintas. Toim.

on oppinut niin paljon, että saa hankituksi penningin. Eikä kukaan nykyisin halua antaa kasvatuksella lapsilleen muuta kykyä tai taitoa kuin itsensä elättämisen taidon. Ja he katsovat, että lasten koulutus on heidän omassa vapaassa harkinnassaan heidän oman mielihalunsa mukaan, ikään kuin ei olisi Jumalaa, joka on käskenyt heitä tekemään toisin, vaan he ovat itse lapsilleen herra ja jumala. Mutta jos maailmassa olisi lujasti järjestetty hallitus ja jos moisia pahoja ihmisiä löydettäisiin, jotka eivät haluaisi tehdä parannusta ja kasvattaa lapsiaan toisin, niin esivallan tulisi rangaista heitä ruumiin ja omaisuuden puolesta tai karkottaa heidät maailmalle. Moiset ihmiset ovat näet kaikkein myrkyllisimpiä ja vahingollisimpia ihmisiä maan päällä, etteivät edes turkkilaiset ja tataarit voi olla niin vahingollisia.

Perusteena on tämä: Sikäli kuin asia heistä riippuu, he eivät tee muuta kuin että sekä hengellinen että maallinen sääty kukistuisi ja että sekä kodin talous että lasten kasvatusturmetuisivat, ja he pysyvät pelkkinä villieläiminä ja sikoina maailmassa, joista ei ole muuhun hyödylliseen kuin syömään ja juomaan. Huomaa tämäkin: Jos lapsia ei kouluteta oppimaan ja saamaan taitoja, vaan heistä tehdään pelkkiä syömäreitä ja juomareita, jotka tavoittelevat vain ruokaa, mistä otetaan seurakunnan paimenia, saarnaajia ja muita henkilöitä Jumalan sanalle, kirkon virkaan, sielunhoitoon ja jumalanpalvelukseen? Mistä kuninkaat, ruhtinaat ja herrat, kaupungit ja maat ottanevat kanslereita, neuvoksia, kirjureita, virkamiehiä? Onko missään niin pientä kylää, että se voisi olla ilman kirjuria? Tahtoisimmeko me sitten oppia elämään niin, ettei meidän tarvitse olla maailmassa tekemisissä niiden ihmisten kanssa, joilla on käytössä ja kunniaa [vapaat] taiteet¹⁰⁸ ja Raamattu? Millainen autio, hirveä maailma siitä tulisikaan! Silloin täytyisi mennä jokaisen säädyn, hengellisen, maallisen, aviollisen ja kotia koskevan, maan rakoon ja maailmasta täytyisi tulla pelkkä sikolähti. Mutta kuka siihen avittaakaan? Kukapa muu on syyppä sellaiseen iljetykseen kuin moiset iljettävät, vahingolliset, myrkylliset vanhemmat, joilla kylläkin on lapsia, joita he voisivat kasvattaa jumalanpalvelukseen, mutta he kasvattavat heitä vain vatsanpalvontaan? Voihuuto voihuudon päälle ja taas voihuuto heille kaikille!

Moisia pahoja lieroja eli välinpitämättömiä vanhempia ja avioväkeä varten tämä kirjanen on mitä tarpeellisin luettavaksi tai kuultavaksi, jotta he oppisivat, mihin Jumala on heitä käskenyt ja mihin he ovat Jumalan edessä velvollisia lapsiinsa nähden. Rakas ystäväni, jos sinulla on lapsi, jolla on

¹⁰⁸ "Vapaat taiteet" vastasivat korkeampaa opetusta lähinnä eräissä humanistisissa aineissa. Toim.

lahjoja oppimiseen, et ole vapaa kasvattamaan häntä mielesi mukaan. Sinun vapaassa harkinnassasi ei ole myöskään toimia oman tahtosi mukaan, vaan sinun on tajuttava, että olet velvollinen Jumalan edessä edistämään hänen molempia regimenttejään ja häntä siinä palvelemaan. Jumala tarvitsee seurakunnan paimenta, saarnaajaa, koulumestaria hengellisessä valtakunnassaan, ja sinä voit antaa hänet Jumalalle etkä anna. Katso, sinä et siten ryöstä takkia köyhiltä, vaan monta tuhatta sielua Jumalan valtakunnasta ja syökset heidät helvettiin, sikäli kuin asia sinusta riippuu; sinä näet otat pois sen henkilön, joka olisi kykenevä auttamaan näitä sieluja.

Ja toisinkinpäin, jos koulutat lapsesi, josta voi tulla sielunhoitaja, silloin et anna takkia, et lahjoita luostaria¹⁰⁹ etkä kirkkoa, vaan teet hyvinkin jotakin paljon suurempaa: Sinä annat pelastajan ja Jumalan palvelijan, joka voi auttaa monia tuhansia sieluja taivaaseen. Mitä se asiaan vaikuttaa, ettei heistä kaikista tule sellaisia? Tulee kuitenkin joistakuista. Mistä tiedät, vaikka pojastasi tulisi sellainen? Etkö kuitenkin ole sen arvoinen, että kaikella omaisuudellasi sinun tulisi hetken auttaa sellaisen jumalallisen lahjoituksen ja suuren jumalanpalveluksen aikaansaamista? Voit koko elinikäsi olla siinä avuksi. Mutta nytpä sinä teet juuri päinvastoin, et vain yhden hetken, vaan koko elinikäsi. Tämä on tosiaan lahjoitusten, luostareiden ja kirkkojen riistämistä ja ryöstämistä, niin että sen rinnalla talonpoikien kapinallista raivoa tuskin on pidettävä leikinlaskua ja alkusoittoa kummempana. Sanopa minulle, mikä helvetti voi olla tähän sinun vahingolliseen pahuuteesi tarpeeksi syvä ja kyllin kuuma? Oi, millainen rangaistus tulee sellaisen tihutyön tähden myös meidän päällemme!

Siis maallisessakin regimentissä sinä voit palvella enemmän herraasi tai kaupunkiasi lasten koulutuksella kuin sillä, että rakentaisit hänelle linnoja ja kaupunkeja ja keräisit hänelle koko maailman aarteet. Mitä näet se kaikki auttaa, jos ei ole oppineita, viisaita, hurskaita ihmisiä? Haluan vaieta siitä, minkä ajallisen hyödyn ja iankaikkisen palkan siitä saat Jumalan ja maailman edessä, että lapsesi tälläkin ravitaan paremmin kuin sinun vahingollisella, sikamaisella neuvollasi ja päätökselläsi." (St. L. XIV, 291-293)

Huomautus 2. Mitä tulee köyhien koululaisten ja opiskelijoiden tukemiseen, *Lutherin* Leisnigin seurakunnan yhteistä rahastoa varten laatimassa järjestyksessä on seuraava määräys: "Jos myös sellaisten orpojen ja köyhien varattomien vanhempien lasten joukossa olisi nuoria poikia, joilla on lahjoja

¹⁰⁹ Luther katsoi, että luostarit olivat alkuaan tarkoitettut kouluiksi ja sellaisina, ilman niihin liittyviä moninaisia väärinkäytöksiä, ne olisivat voineet olla hyödyllisiä laitoksia. Toim.

koulunkäyntiin ja jotka kykenevät käsittämään vapaita taiteita ja Raamattua, esimiesten tulee maksaa heidän elantonsa ja tarpeensa yhteisestä rahastosta muiden köyhien ohella ja auttaa muita poikasia työntekoon, käsityöläisammatteihin ja heille soveltuviin töihin." (St. L. X, 971.)

Vielä *Luther* kirjoittaa saarnassaan lasten koulunkäynnistä: "Valvokoon tässä ken voi. Esivallan tulee valvoa, missä se näkee lahjakkaan pojan, että se päästää pojan käymään koulua. Jos isä on köyhä, autettakoon poikaa kirkon omaisuudella. Rikkaiden tulisi tehdä tätä varten testamentteja, kuten ovat tehneet ne, jotka ovat lahjoittaneet stipendejä; se olisi todella rahojesi antamista kirkolle. Tässä et vapauta kuolleita sieluja kiirastulesta, vaan autat jumalallisten virkojen ylläpidolla molempia, sekä eläviä että niitä, jotka eivät ole vielä syntyneet, etteivät he joudu kiirastuleen¹¹⁰, niin, että he eivät joudu helvettiin, vaan pääsevät taivaaseen, ja autat eläviä iloon ja mielihyvään. Se olisi kiitettävä, kristillinen testamentti, johon Jumala mieltäisi ja puolestaan siunaisi ja kunnioittaisi sinua, niin että sinullakin olisi siitä iloa ja riemua. (Predigt, dass man die Kinder zur Schule halten soll. Vuodelta 1530. St. L. X, 459.)

Myös *Conrad Porta* mainitsee seurakunnan rahastosta tuettavien joukossa köyhät koululaiset ja opiskelijat: "Kolmanneksi tähän kuuluvat ne köyhät koululaiset, jotka opiskelevat ahkerasti ja ovat köyhien vanhempien lapsia, sekä muukalaiset, joilla ei ole vaatteita eikä kirjoja; heitäkään ei saa hylätä, vaan heitä tulee auttaa ja tukea, sillä heistä tulee sekä hengellistä että maallista säätyä paljon hyödyttäviä ihmisiä; kuten tuo suuri ja rakas Jumalan mies Martti Luther itse tunnustaa, että hän oli köyhä koulupoika ja lauloi rakkaassa Eisenachin kaupungissaan leipää anoen laulua Panem propter Deum ('Leipää Jumalan tähden'). Sen vuoksi sellaisia hienoja lahjakkuuksia ei saa hylätä, ja heille almut ovat aivan hyvin paikallaan." (Pastorale Lutheri, 1133-1134.)

Huomautus 3. Ei kuitenkaan riitä, että pitää lapsensa opiskelemassa, vaan on tarpeen myös perustaa tarvittavat laitokset ja pitää niitä yllä. Tästä *Luther* muistuttaa kirjoittaessaan: "Haluan mielelläni nähdä, mistä kolmen vuoden päästä otetaan seurakunnille paimenia, koulumestareita ja lukka-reita. Jos emme tässä toimi eivätkä varsinkaan ruhtinaat toimi sekä poika-koulujen että korkeakoulujen perustamiseksi, tulee puute henkilöistä, niin että kolme tai neljä kaupunkia täytyy uskoa yhdelle pastorille ja kymmenen

¹¹⁰ Luther ei tässä tarkoita, että kiirastuli olisi todella olemassa, vaan hän puhuu vapaasti vallitsevaan tapaan ja täsmentää jatkossa tarkoituksensa. Toim.

kylää yhdelle kappalaiselle, jos enää heitäkään voidaan saada.

Erfurtin, Leipzigin ynnä muut korkeakoulut ovat autioina kuten myös poikakoulut eri tahoilla, mikä on surkeata nähdä. Ja pienen Wittenbergin on lähes yksin tehtävä parhaansa." (Predigt, dass man die Kinder zur Schule halten soll. Vuodelta 1530. St. L. X, 437.)

Samassa saarnassa *Luther* kirjoittaa edelleen: "Jos näin on käyvä saksalaisissa maissa, niin olen murheellinen, että olen syntynyt saksalaiseksi ja että olen milloinkaan puhunut tai kirjoittanut saksaksi. – – Aikaisemmin kun palveltiin perkelettä ja häväistiin Kristuksen verta, silloin kaikki kukkarot olivat avoinna ja antamisella kirkkoille, koululle ja kaikkiin kauhistuksiin ei ollut määrää. – –

Mutta nyt on tarkoitus perustaa oikeita kouluja ja oikeita kirkkoja, niin, ei perustaa, vaan vain pitää rakennuksia yllä, sillä Jumala on ne perustanut, vieläpä antanut riittävästi niiden ylläpitoon, ja me tiedämme, että Jumalan sana on ja että oikean kirkon rakentaminen on Kristuksen veren ja kärsimyksen kunnioittamista. Tässä kaikki kukkarot ovat rautaketjuin suljetut, niin ettei kenelläkään ole mitään annettavaa; vieläpä lapset riistetään siitä eikä suoda kirkon elättää heitä, kun me emme mitään anna, niin että he voisivat päästä sellaisiin hyödyllisiin virkoihin, joissa he saisivat ajallisenkin ylläpidon ilman omaa myötäväikutustaan. – –

Rukoilen Jumalalta armollista hetkeä, että hän ottaisi minut täältä näkemästä sitä kurjuutta, jonka täytyy käydä yli Saksanmaan. Luulenpa, että vaikka kymmenen Moosesta olisi rukoilemassa meidän puolestamme, ei siitä olisi mitään tulosta; minusta tuntuu myös, että jos rukoilen rakkaan Saksanmaani puolesta, rukoukseni ponnahtaa takaisin eikä murtaudu läpi niin kuin silloin, kun rukoilen muiden asioiden puolesta. On näet tapahtuva, että Jumala vapauttaa Lootin ja upottaa Sodomian. Jumala suokoon, että puheeni osoittautuu valheeksi ja että olen tässä kohden väärä profeetta, mikä tapahtuisi, jos tekisimme parannuksen ja kunnioittaisimme toisin kuin tähän asti Herramme sanaa ja hänen kallista vertansa ja kuolemaansa ja auttaisimme ja kouluttaisimme nuorta kansaa jumalallisiin virkoihin (joista on ollut puhe)." (St. L. X, 456-457.)

Tähän kuuluvat nämä kaksi aivan sydämellistä Lutherin kirjoitusta: saarna vuodelta 1530 siitä, että lapset tulee panna kouluun (Predigt, dass man die Kinder zur Schule halten soll. St. L. X, 416-459) ja vetoamus vuodelta 1524 kaikkien Saksanmaan kaupunkien neuvosherroille perustaa ja ylläpitää kristillisiä kouluja (An die Ratsherren aller Städte Deutschlands, dass sie christliche Schulen aufrichten und halten sollen, vuodelta 1524. St. L. X, 458-485).

63. [Uskonveljien vahvistamisesta opissa]

Seurakunnan tulisi huolehtia siitä, että sen hengellisessä puutteessa oleville uskonveljille taitettaisiin elämän leipää. Sen vuoksi sen tulee tukea niitä, jotka haluavat tehdä tätä rakkauden työtä, Apt. 11:21-22: *"Ja Herran käsi oli heidän kanssansa, ja suuri oli se joukko, joka uskoi ja kääntyi Herran puoleen. Ja sanoma heistä tuli Jerusalemin seurakunnan korviin, ja he lähettivät Barnabaan Antiokiaan."*

Huomautus. *Johannes Canuti Lenaeus*, professori ja Upsalan arkkiepiispa Ruotsissa, huomauttaa Apt. 11:22:n johdosta seuraavasti: "Jerusalemin seurakunnan into vahvistaa antiokialaisia uskossa on kiitettävä. Tapahtuu näet helposti, että väärät opettajat luikertavat sisään ja tempaavat mukaansa vastakääntyneitä toiseen mieleen, kun nämä eivät ole vielä tarpeeksi vakiintuneita, minkä me tosiaan tässäkin kohta perään näemme tapahtuneen, Apt. 15. Kun Luther saarnasi, myös Carlstadt, Zwingli, Münzer ja uudestikastajat tulivat ja viettelivät harhaan suuren joukon Saksanmaalla, Ranskassa ja Belgiassa, joita tähän mennessäkään ei ole saatu voitetuiksi pois harhasta. Niin apostolit, kun riita seremonialain poistamisesta häämötti, tulivat täyteen pyhää huolta vastaperustetun Antiokian seurakunnan tähden ja myös pelkäsivät, koska antiokialaiset olivat ottaneet vastaan tiettyjä opettajia, että he voisivat omaksua alussa jonkin harhan, jota sen jälkeen ei olisi helppo poistaa. He lähettivät sen vuoksi Barnabaan, apostolisen miehen, jonka oikeamielisyys ja puhtaus opissa ja perustuneisuus siihen oli heille tunnettu, jotta hän korvaisi sen mitä heiltä ehkä puuttuisi evankeliumin opin täydellisyydestä." (Commentar. in Act.)

64. [Pyhän Raamatun levittämisestä]

Seurakunnan tulisi olla innokas levittämään kirjoitettua Jumalan sanaa, 1 Tess. 5:27: *"Minä vannotan teitä Herran kautta, että luetatte tämän kirjeen kaikille veljille."* Kol. 4:16: *"Ja kun tämä kirje on luettu teille, niin toimitakaa, että se luetaan Laodikeankin seurakunnassa ja että myös te luette Laodikeasta tulevan kirjeen."* Vrt. 1 Tess. 1:8 [*"Sillä teidän tyköänne on Herran sana kaikunut; ei ainoastaan Makedoniaan ja Akaiaan, vaan kaikkialle on teidän uskonne Jumalaan levinnyt, niin ettei meidän tarvitse siitä mitään puhua."*].

Huomautus. *Johann Andreas Quenstedt* kirjoittaa: "Sitä palvelutehtävää, jota kirkon on hoidettava (Pyhän Raamatun suhteen), se toimittaa: **1.** todistamalla Raamatusta, **2.** selittämällä pyhän Raamatun vastaanottamisen syyt, **3.** pitämällä Raamatun tallella, jotta se ei häviä, **4.** levittämällä ja pitämällä kaupan [Raamattua], **5.** selittämällä sitä, **6.** puolustamalla sitä ja **7.** erottamalla aidot [Raamatun] kirjat vääristä." (Theol. did.-pol. I. c. 4. f. 130.)

65. [Lähetystyöstä]

Seurakunnan tulisi osaltaan huolehtia siitä, että myös niille, jotka vielä vaeltavat pimeydessä ja kuoleman varjossa, pakana- ja juutalaisparoilte, viettäisiin evankeliumi, Matt. 28:18-20: *"Ja Jeesus tuli heidän tykönsä ja puhui heille ja sanoi: "Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettamalla heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käskennyt teidän pitää. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti."* 1 Piet. 2:9: *"Mutta te olette 'valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, omaisuuskansa, julistaaksenne sen jaloja tekoja', joka on pimeydestä kutsunut teidät ihmeelliseen valkeuteensa."* 2 Kor. 11:8: *"Muita seurakuntia minä riistin, ottaessani heiltä palkkaa palvelukseni teitä. Kun olin teidän luonanne ja kärsin puutetta, en rasittanut ketään."* (Vrt. Apt. 13:1-5 [*"Ja Antiokian seurakunnassa oli profeettoja ja opettajia: Barnabas ja Simeon, jota kutsuttiin Nigeriksi, ja Lukius, kyreneläinen, ja Manaen, neljännylsruhtinas Herodeksen kasvinkumppani, ja Saulus. Ja heidän toimittaessaan palvelusta Herralle ja paastotessaan Pyhä Henki sanoi: 'Erottakaa minulle Barnabas ja Saulus siihen työhön, johon minä olen heidät kutsunut.'* Silloin he paastosivat ja rukoilivat ja panivat kätensä heidän päällensä ja laskivat heidät menemään. Niin he Pyhän Hengen lähettämänä menivät Seleukiaan ja purjehtivat sieltä Kyproon. Ja tultuaan Salamiiseen he julistivat Jumalan sanaa juutalaisten synagoogissa, ja heillä oli mukanaan myös Johannes, palvelijana."].

Huomautus. *Veit Ludwig von Seckendorf* kirjoittaa kirjassaan Christenstaad: "Jokaisella seurakunnalla, jolla on siihen mahdollisuus, on velvollisuus muistaa oikean kristillisen opin levittämistä epäuskoisten keskuuteen. – – Seurakunnat, joilla on välineitä ja tilaisuus viedä kristillinen oppi oikealla, pyhällä ja hyvällä tavalla sellaiseen maahan, tekevät syntiä, jos sen

laiminlyövät, tapahtuupa se epähuomiossa tai laiskuudesta tai siihen käytettävän rahan säästämiseksi. Se on osoitus siitä, ettei kristillisen rakkauden oikea into ole käsillä, minkä innon tulisi saada meidät muun ohella myös tarttumaan jokaiseen tilaisuuteen Jumalan kunnian ja ylistyksen lisäämiseksi, hänen totuutensa levittämiseksi ja kirkon laajemmalle saatamiseksi. Niistä meillä voi olla hyvät odotukset hyvällä omallatunnolla ja sallituin keinoin työhön suunnattaviksi." (III, 13, 10. S. 587, 588.)

Velvollisuudesta tehdä lähetystyötä pakanain keskuudessa kirjoittaa myös henkevä vanha *Conrad Dannhauer* omaatuntoa käsittelevässä kirjassaan: "Kuten ne, jotka pimeydessä vaeltavat, ovat omassatunnossaan sidotut etsimään valoa, niin meidän, jotka valon lapsina iloitsimme kirkkaammasta valosta, tulee saman omantunnon lain mukaan muistaa kristityn velvollisuutta. Mitä muuta me näet pyydämme ensiksi jokapäiväisessä rukoussessamme mitä anteliaimmalta Isältämme kuin että hänen nimensä tulisi pyhitetyksi, tunnustetuksi ja levitettyksi niin kauaksi kuin aurinko ulottuu meidän toimestamme, meidän keskuudessamme ja meidän ulkopuolellemme. Mutta miten se voi paikallaan seisten tulla ulos ilman kulkuneuvoa, miten se voidaan kuljettaa ilman ratsastajaa ja ajomiestä? Jumalan valtakunnan on määrä tulla, siten näet kuin leipä sataa taivaasta, mutta ei laiskoille. Kenenkään helmaan ei putoa ilmasta paistettu kyyhkynen. Kuolevaisilla on Jumala, joka on armollinen jokaista kohtaan. Meidän korvissamme kaikuu rakkauden laki, että meidän on palautettava järjetön juhta, eikö paljon enemmän ihmistä? –

Jumalan [armollinen] tahto on kallistunut kaikkien puoleen. Hän ei ainoastaan itse halua tehdä heitä autuaiksi (kuitenkin tietystä järjestyksestä), vaan hän haluaa myös, että he tulevat autuaiksi meidän kauttamme. Hän haluaa, että kaikki kansat tulevat opetetuiksi ja hänen luoksensa tuoduiksi ja että evankeliumi saarnataan kaikille luoduille. Nukkuvia kiihottaa ja herättää siihen noiden uusien apostolien, varsinkin Ignatiuksen joukkion sietämätön kerskailu. He huutavat: 'Kuka on kastanut molemmat Intiat? Kuka on evankeliumin saarnalla sitonut Brasilian? Kuka on johdattanut perulaiset ja meksikolaiset epäjumalanpalvelusta kristinuskoon? Kuka Kanarian saarten asukkaat, pegualaiset, kuka Molukkien ja Jaavan saarten asukkaat? Kuka Filippiinien asukkaat, kuka japanilaiset, kanadalaiset? Ketkä menivät kaikkien kaukaisimpien, kiinalaisten luo, opettamaan heidät kristinuskoon, elleivät jesuiitat, munkit ja paavilaiset?' Ketä eivät nämä kehuskelut kannustaisi pyhään kiivauteen? Voisimmeko kärsiä sitä, että tämän maailman lapset ovat valon lapsia älykkäämpiä? Pitäisikö meidän nukkua sikeästi, kun nuo valvovat herransa eduksi ja meille tuhoksi? Pitäisikö

joidenkin meistä etsiä hyviä päiviä edistääkseen kärkeästi omaa asiaansa, mutta ollen Kristuksen asialle täysin vieraita? Tuleeko meidän tavoitella saarnatuolia, jotta hampaamme eivät kalisisi nälästä? Eihän meidän tule tehdä kiistankipeitä oppituolet ainoastaan vihatuiksi, vaan myös paljastaa ne, ja jos jotakin teemmekin, tuleeko meidän vastustaa vihollisjoukkoja tyhjillä kuplilla, jotka näiden ampuessa herneillä, vain paukahtelevat? Pitäisikö toisten meidän jaloista [veljistämme], kun heidät viedään vuorelle ja heille näytetään maailman valtakunnat ja niiden loisto, tuo tyhjä komeus, himoita niitä eikä sotia niitä vastaan tarmolla? Tuleeko toisten uupumatta matkustaa kaukaiseen Intiaan, ei tullakseen kuulluiksi, vaan ansaitakseen kultaa? Tuleeko meidän tuoda kotiin riikinkukkoja ja apinoita eli itsemme? Tuleeko meidän väitellä vapaasta merenkulusta ja kauppaoikeudesta brasilialaisten keskuudessa, kirjoittaa paksuja kirjoja, kuten Barlaeuksen kirja, kaupallisista yrityksistä ja eduista, ja täyttää ne Brasilian olojen historialla, mutta jos maksaa vaivan, ylistää barbaareille evankeliumin kallisarvoisia helmiä ja selviytyä siitä kolmella laihalla rivillä? –

On kuitenkin olemassa kyyhkyn hokutushuuto, jolla on määrä kutsua takaisin Seemin majoihin monia tuhansia harhailevia lintuja. Ei ajattelemattomuudesta, vaan Jumalan viisaimman ja pyhimmän päätöksen mukaan, leijaili Pyhä Henki kyyhkyn muodossa Lunastajamme pään yllä, kun hänet kastettiin Jordanissa, jotta me oppisimme arvostamaan jumalallisten aarteiden hohtoa tultuamme puhdistetuiksi siitä likaisuudesta, jonka toi meille syntymämme tästä varjosta [vrt. Luuk. 1:35, Joh. 3:5]. Ei hän ajattelemattomuudesta sen jälkeen laskeutunut Jerusalemissa yläsalissa Vapahtajan opetuslasten päälle kuten [emokyyhky] muniensa päälle hautoakseen niin monia houkutuskyhkyjä metsä- ja vuorikyyhkyille hänen tehdessään ei vain evankeliumin saarnaajia, vaan myös kristittyjä sen hedelmällisyyden mukaan, josta muuten kyyhkynen iloitsee. Houkutuskuutsu on neljänlainen: esimerkin, kirjallisen sanoman, puheen ja rukoushuokauksen houkutuskuutsu. **1.** Pyhän elämän esimerkki tulee syystä ensi sijalle. Kun se tulee nensä nousevan suloisen tuoksun kaltaisena, se vangitsee helposti silmän ja korvan; mutta jos se levittää pahaa lemua, se työntää silmänräpäyksessä pois luotaan. Olkaa viattomia kuin kyyhkys, kuului Herran käsky sillä hetkellä, kun hän lähetti kyyhkyn kesytettävien korpikotkien keskelle. Pitäkää käärme silmissä, kyyhky sydämessä. Kyyhkystä oppikaa: Silmän suoruus, silmän, joka katsoo kohti, sivuilleen vilkuilematta, sumuun verhoutumatta päämääräänsä, Jumalaan; lempeys, joskaan ei ilman

sappea¹¹¹, kuitenkin ilman sarvia ja hampaita; nopeus, ilman siipien kohisevaa ja korskeata liikettä; puhtaus likaa kammoten; viattomuus uskon myötä; sopu totuuden parina. Vaikuttavin tapa voittaa epäuskoisia olisi, jos he näkisivät meidän valaisevan sitä, mitä Kristus opetti, jos he kokisivat, ettemme himoitse heidän valtakuntiaan, emme janoa heidän kultaansa, emme tavoittele heidän omaisuuttaan, vaan etsimme ainoastaan heidän pelastustaan ja Kristuksen kunniaa. Tämä teologia saattoi kerran alamaisuuteen Kristukselle sekä filosofien ylpeyden että ruhtinaitten voitattamattoman valtikan; ilman sitä tapahtuisi ennemmin, että meistä tulisi turkkilaisten ja barbaarien kaltaisia, kuin että me saisimme vedetyksi puolellemme tämän tai tuon. Tämän taidon oli huomannut vehkeilevä Julianus luopio, ja koska se täytti hänet kateudella, hän otti sen käyttöönsä. Hän kirjoittaa Arsaciukselle, eräälle pakanapapille Galatiassa: 'Siihen, että kreikkalainen (pakanallinen) uskonto ei ole vielä saanut meidän sydämemme toiveiden mukaista jalansijaa, ovat syypäitä ne, jotka hoitavat pyhäköitä. Miksi me emme suuntaa katsettamme siihen, minkä avulla kristittyjen ateismi kasvoi, nimittäin hyvyyteen muukalaisia kohtaan, heidän huolenpitoonsa haudata kuolleensa, elämän pyhyyteen, jota he teeskentelevät?' Jos paavilaisfarisealaisen pyhyiden naamiolla, jos ankaralla, tiettyihin inhimillisen järjestyksen sääntöihin pakotetulla kurilla oli niin paljon vetovoimaa houkutella meidän eceboliuksiamme¹¹², kuinka paljon voikaan vilpitön, Kristuksen säännön mukainen hurskaus kutsua sieluja babylonialaisista¹¹³ häpeänpesistä apostolisen kirkon saleihin? –

Kun tämä ensimmäinen houkutusääni on tunkeutunut mieleen ja ihmisten keskuuteen, meidän tulee koettaa toista, nimittäin **2. kristillistä sanomaa**. On ehdottomasti ihailtava sitä kirjeenkantajan palvelusta, jonka kerran suoritti Brutukselle Mutinan piirityksen aikana se konsuli Hirciuksen kyyhky, jonka tämä oli pannut tuohon tehtävään. Mitä hyödyttivät silloin Antoniusta muurivalli, valpas piiritys ja jopa yli joen jännitetyt verkot, kun sananviejä lensi ilmojen halki? Samanlaisella palvelulla sama palveleva lintu auttoi jonkin aikaa tyroslaisia, jotka olivat kristittyjen sotajoukkojen seppeleen tavoin saartamia. Sama lintu virkisti toistuvasti Harlemin asukkaita Alankomaissa. Samaa palvelusta saavat Lyonin asukkaat kiittää hengestään, kuten Doucay keskustelussaan Lipsiuksen kanssa tunnustaa. 'Kyyh-

¹¹¹ Sappi kuvaa vihaa. Rakkauden ja vihan tulee kulkea käsi kädessä niin kuin Jumalalla. Rakkauden tulee kohdistua siihen, mitä Jumala rakastaa, ja vihan siihen, mitä Jumala vihaa. Toim.

¹¹² Eceboliu oli kristinuskosta luopuneen Rooman keisarin Julianuksen (keisarina 361-363) opettaja. RE² VII, 288. Toim.

¹¹³ Babylonia on paavikunnan vertauskuvallinen nimi. Toim.

kyt, nämä uskolliset kirjeenkantajat ja ainoat pelastavan avun tiedottajat', hän sanoo, 'tulkitsivat meille piiritetyille liittolaistemme salaisia suunnitelmia, kun asemamme oli jo toivoton ja ruumiillemme oli jo lähes pidetty valittajaiset.' Saatanan joukkoja hyödyttää saman sotajuonen kokeileminen. Olkoot niin linnoittautuneita, ettei mitään voi olla varjellumpaa, he eivät kuitenkaan voi sulkea pääsyä taivaasta muualta tänne lentäviltä kirjeiltä, joita kantavat siivet vaskella paperille painettuna, nämä apostolien jalkojen sijaiset. Ihmisten asiat alkoivat sujua silloin huonosti, kun Gratianuksen dekreetit saivat siivet, mutta oli hyvä, että laitettiin jumalallisia dekreettejä kantavat kyyhkyn siivet lentoon. Tämä tapahtui Jumalan suomalla kirjapainotaidon keksinnöllä. Tämä esti roviön sytyttäjiä viemästä kaikkia heitä vastustavia kirjoja roviolle, vaikka olisivat tahtoneetkin; he olivat pakotettuja vasten tahtoaan antamaan tilaa Cadmuksen mustille pojille (kirjaimille), jotka pujahtavat siipiperäsimellä hiljaa piiritettyjen luo, nimittäin niille, jotka tuovat evankeliumin, jotka hengittävät Jumalan armoa, ennustavat hyvää, ovat meille suopeita ja julistavat, että pilvet väistyvät taivaalta ja että aurinko saa jälleen meille paistaa; samoin kirjoitetut uskontunnustukset ja tärkeimpien ja hyödyllisimpien väittelyiden kokoomateokset, jotka yksinkertaisuudestaan huolimatta ovat opettavaisia ja lyhydestään huolimatta selviä. Tässä muistuu mieleeni Jes. 18:1:n kreikkalainen käännös, jossa sanotaan: 'Voi maata, joka asuu siipien varjon alla, joka lähettää viestinviejiä vetten yli papyruskulkuneuvoilla'. Viimeksi mainitun Septuaginta kääntää 'paperikirjeiksi'. 'Tästä lukutavasta', sanoo espanjalainen jesuiitta Caspar Sanctius, 'ammentavat saarnaajamme ihmeellisiä asioita ja ne, joiden mielestä on kysymys evankelisista miehistä, jotka lähtevät liikkeelle paavillisin kirjein käännyttämään barbaareja. Mutta se on aivan vierasta koko tekstille, joka on luonteeltaan aivan uhkaava eikä julista suloista evankeliumia. Semmoinen näyttäisi olevan espanjalaisille samaa, jos Jumalan sanan arvovalta antaisi heille vapauden alistaa aseellisella väkivallalla hajalla olevat kansat ikeeseensä ja pakottaa ne kirkon rajojen sisäpuolelle.' Paperikirjeet ovat siis kirjeitä papyrusarkeilla, joiksi Seneca niitä sanoo, tai papyruskaislalaivassa kuljetettuja, koska nimittäin memfisläinen vene on koottu vettä imevästä papyruksesta. Luulenpa sinun huomaavan, mihin pyrin. Tahtoisin, että sydänten herättämiseksi kaikkivaltiaan Jumalan ihmissuvulle kirjoittamat Raamatun kirjeet tulisivat kuljetetuiksi paperilaivoilla kaikkialle, salaa tai julkisesti, jotta Kristuksen valtakunta leviäisi oikein laajalle. Tämä pyhä hanke on jo usein saatu matkaan onnellisesti. Erittäin kiitettävä oli aikanaan Tübingenin teologien vaivannäkö, he kun ottivat huolekseen Augsburgin tunnustuksen ja

Heerbrandin teologisen kompendiumin toimittamisen kreikan kielellä idän patriarkka Jeremiakselle Konstantinopoliin, ei – kuten tätä herjaa on jäljestäpäin mitä myrkyllisin Aristarchus Stanislaus Socolovius, eräs puolalalainen teologi, levittänyt – [ei siis] kutsuakseen avukseen puolelleen vieraan taistelijan sen jälkeen, kun olivat saaneet aikaan skisman lännessä, vaan sysätäkseen pois päältäään väärien ilmiöntajien idässä levittämän herjan uutuudesta ja saadakseen kasvuun puhtaamman uskon kylvön, jota Stephan Gerlach, keisarillisen lähettilään ottomaanien portilla, jalon herra David Ungnadin seurueen jäsen oli levittänyt, jotta jos jollakin tavoin sokeat silmät Jumalan armosta tulisivat avatuiksi ja kreikkalaiset sanoutuisivat irti syntyneistä harhoista ja myös monet muut tulisivat tuoduiksi Kristuksen valtakuntaan, siten oikean uskon huomioon ottaen syntyisi läheinen yhteys heidän välilleen, ja Konstantinopolin ja Tübingenin kirkot olisivat yhdistetyt keskenään samalla kristillisen uskon ja rakkauden siteellä. Tämä on varmasti jalo suunnitelma, ja se innostaa meitä edistämään tätä valoa.

3. Tämän ohella on veljellisesti puhuttava ihmisille, niin että jos muutan opiskelijana muualle vieraisiin oloihin, minulta ei puuttuisi kädensijaa; jos olisin sotilas, haluaisin ennemmin kunnostautua vieraista maista saavutetuilla voitoilla kuin ruttotaudilla; jos kaupankäynnin vuoksi asettuisin markkinoille, haluaisin kernaammin viedä sinne evankeliumin tavarat kuin tuoda sieltä kultaa; jos olisin lähettiläs, lähettilään seuralainen tai seuralaisen palvelija, haluaisin mieluummin pyrkiä hedelmälliseen keskusteluun kuin hedelmättömään loistoon; jos olisin ruhtinas, avaisin kullalla ne portit, joista en pääsisi sisään kyyhkysen houkuttavalla kujerruksella; jos matkisin paavi Gregorius XI:n yritystä perustaa kansoille kollegioita ja veljessotien sijasta, jotka raivoavat kristillisen kirkon sisuksissa, kietoisin grönlantilaiset, lappalaiset ja muut barbaarit Jumalan sanan suloisilla köysillä.

4. Lopuksi, jos haluaisin omistaa itselleni vilpittömän kristityn nimen, anoisin Jumalalta mitä sydämellisimmin rukoushuokauksin toimilleni onnellista päätöstä." (Liber conscientia. I, p. 386-390.)

66. [Seurakuntien yhtyminen kirkkokunnaksi]

Seurakunnan tulisi olla valmis yhdistymään oman maansa [oikeaoppisten] evankelisluterilaisten seurakuntien kanssa, jos siihen on tilaisuus ja jos sellainen yhdistyminen palvelee ja edistää Jumalan kunniaa ja hänen valtakuntansa rakentamista, Ef. 4:3-6: *"Yksi ruumis ja yksi henki, niinkuin te olette kutsututkin yhteen ja samaan toivoon, jonka te*

kutsumuksessanne saitte; yksi Herra, yksi usko, yksi kaste; yksi Jumala ja kaikkien Isä, joka on yli kaikkien ja kaikkien kautta ja kaikissa." 1 Kor. 12:7: "*Mutta kullekin annetaan Hengen ilmoitus yhteiseksi hyödyksi."* Vrt. Apt. 15.

Huomautus 1. Siitä, että kaikilla seurakunnilla ja saarnaajilla on sinänsä sama valta ja ettei siis mikään seurakunta eikä kukaan saarnaaja ole asetettu itsessään toisen edelle tai alle, *Luther* todistaa kirjoittaessaan: "Tiedämme, että kristikunnassa on kaikkia seurakuntia pidetty yhdenvertaisina eikä maailmassa ole enempää kuin yksi ainoa Kristuksen kirkko, kuten me rukoilemme: 'Minä uskon yhden, pyhän, kristillisen kirkon.' Peruste on tämä: Olkoonpa missä tahansa maailmassa kirkko, niin ei sillä ole muuta evankeliumia tai pyhää Raamattua, ei muuta kastetta ja sakramenttia, ei muuta uskoa ja Henkeä, ei muuta Kristusta ja Jumalaa, ei muuta isämeitä ja rukousta, ei muuta toivoa ja iankaikkista elämää kuin meillä on täällä Wittenbergin seurakunnassamme, ja heidän piispansa ovat yhdenveroisia meidän piispojemme eli seurakunnanpaimentemme ja saarnaajiemme kanssa, kukaan ei ole toisen herra eikä palvelija. Heillä on yhdenlainen mieli ja sydän ja kaikki, mikä kirkkoa koskee, on kaikki yhdenveroista." (*Schrift wider das Pabsttum etc.*, vuodelta 1545. St. L. XVII, 1115s.; WA LIV, 284s.)

Huomautus 2. Seurakuntien ja niiden palvelijoiden keskinäisen yhteen kuulumisen hyödyistä antaa *tunnustuksemme* seuraavan todistuksen: "Seurakuntaa ei näin ollen voida milloinkaan hallita eikä se voi säilyä paremmin kuin siten, että me kaikki elämme yhden ainoan pään, Kristuksen, alaisina, ja että kaikki piispat ovat viroissaan samanarvoiset, vaikkakin saamiltaan lahjoilta erilaiset, ahkerasti pitäytyen toisiinsa yksimielisinä opissa, uskossa, sakramenteissa, rukouksissa ja rakkaudentoimissa. Kertoohan pyhä Hieronymus Aleksandrian koko papiston yksissä neuvoin hallineen seurakuntia niinkuin apostolitkin aikoinaan ja sittemmin kaikki koko kristikunnan piispat, kunnes paavi korottaui kaikkien yläpuolelle." (*Schmalkaldenin uskonkohdat II*, 9. Suom. 1948, s. 253.)

Edempänä *samassa tunnustuskirjassa* sanotaan lisäksi: "Se taas, että myöhemmin yksi valittiin toisten esimieheksi, tapahtui hajaannuksen estämiseksi, ettei jokainen pirstoisi Kristuksen seurakuntaa houkuttelemalla sitä puoleensa. Aleksandriassakin evankelista Markuksesta alkaen Esdram-(Heraklas-) ja Dionysios-piispoihiin saakka presbyterit aina keskuudestaan valitsivat yhden, asettivat hänet ylempään sijaan ja nimittivät häntä piispaksi. Samaan tapaan kuin sotajoukko valitsee itselleen ylipäällikön – —"

(Liite Paavin valta ja yliheruus, 62. TK 1948, s. 281.)

Kun sitten kerran vuonna 1614 esivalta vaati erästä saarnaajaa seurakuntineen eroamaan liitosta erään synodin kanssa, ja kun tämä pyysi sen johdosta neuvoa eräältä Hampurin saarnaajalta, niin tämä vastasi hänelle koko Hampurin papiston sen hyväksyen: "Mitä synodiinne tulee annan luotettavaksi neuvoksi: Älkää missään tapauksessa erotko siitä alkääkää lakatko pyytämästä rakkaalta esivallaltanne, että se muuttaisi kristillisesti tässä asiassa esittämänsä mielipiteen teidän synodista eroamisestanne. Sillä tällaisesta ylistettävästä seurakuntien yhtymisestä vaaran aikoina, kun perkele pyrkii nostattamaan vääriä oppeja ja muita sopimattomuuksia, on aivan suuri hyöty ja se voi Herrassa saada paljon aikaan. Jos seurakuntanne pitäisi nyt erota muista, se jäisi yksin tulevana hädän aikana ja sitä ehkä pilkattaisiin luopioseurakunnaksi, mistä voisi syntyä paljon pahaa, josta jälkeen tulevat voisivat kirotta teitä, jotka nyt sellaista aiheutatte. Asiat, jotka saattoivat teidän rakkaan esivalltanne tähän käsitykseen, ne voivat yhtä kaikki pitää sillänsä, ja jos on tarpeen, sen vuoksi protestoida niitä. Sitten voisitte etsiä neuvoa ja lausuntoa synodilta." (Dedekennus' Thesaurus. II, 464.)

Leipzigilainen teologi *Johann Hülsemann* kirjoittaa: "On mitä hyödyllisintä ja tietystä määrin moraalisesti välttämätöntä, että samoin kuin yksittäisissä seurakunnissa on yksittäisten ihmisten ylläpitämiseksi olemassa vanhimistoja, niin on myös olemassa useammista seurakunnista koostuvia synodeja, kuuluvatpa ne yhteen tai useampaan provinssiin ja valtakuntaan, jotta useat osakirkot voitaisiin pitää tunnustuksen ykseydessä ja hyvien tapojen kunniallisuudessa." (Breviar. c. 18. th. 1. p. 532.)

Huomautus 3. Niin vakavasti kuin teologimme ovat pitäneet kiinni siitä, että kaikilla sananpalvelijoilla¹¹⁴ on sama valta ja etteivät niin sanotut piispat ole jumalalliseen oikeuteen perustuen muiden sananpalvelijoiden yläpuolella, he ovat myöntäneet, että on hyödyllistä ja monessa suhteessa välttämätöntä, että seurakunnan palvelijoiden kesken on järjestyksiä, joissa toinen on ylempi ja toinen alempi. Niinpä *Johann Gerhard* kirjoittaa: "Emme millään muotoa hyväksy niiden anarkiaa, jotka poistavat kirkon viran järjestyksen, sillä se on epäsovun ja kaiken pahan lähde. Säilytämme sen seurakunnissamme kirkon palvelijoiden kesken ja olemme sitä mieltä, että se onkin säilytettävä, niin että eräät ovat piispoja, toiset vanhimpia (pastoreita), toiset diakoneja jne. – – Järjestys kirkon palvelijoiden kesken

¹¹⁴ Sananpalvelijoilla Walther ymmärtää niitä, jotka ovat julkisessa saarnavirassa, siis pastoreita ja ns. piispoja, mutta ei esimerkiksi heidän apunaan toimivia kristillisen koulun tai pyhäkoulun opettajia. Toim.

edistää sopua ja yksimielisyyttä, estää hajaannuksia, joita on pelättävissä omahyväisyydestä tai kunniankippeydestä johtuen alemmassa asemassa olevien seurakunnan palvelijoiden taholta, ja rajoittaa niiden julkeutta, jotka haluavat häiritä kirkon rauhaa. Kirkon palvelijoiden järjestyksestä ja porrastuksesta kasvaa lisäksi se etu, että alemmissa viroissa voidaan koetella ne, jotka korotetaan ylempään, 1 Tim. 3:13 [*'Sillä ne, jotka ovat hyvin palvelleet, saavuttavat itselleen kunnioitettavan aseman ja suuren pelottomuuden uskossa, Kristuksessa Jeesuksessa.'*].” (Loc. de min. eccl. § 205.)

Balthasar Meisner kirjoittaa: ”Koska virkaporrastusten ero kuuluu ehdonvallan asioihin ja on kristillisen vapauden asia, me jätämme kullekin kirkolle vapauden joko säilyttää kirkon palvelijoiden erilaiset porrastukset tai poistaa ne, kunhan heikot otetaan huomioon eikä ketään pahenneta. On myös otettava huomioon, että tämä tapahtuu järjestyksessä ja kunniallisesti sekä rakennukseksi, kuten pyhä apostoli Paavali viisaasti muistuttaa 1 Kor. 14:26 [*' – – kaikki tapahtukoon rakennukseksi.'*] Mutta me – – emme salli, että meidän olisi luovuttava piispoistamme eli – kuten jotkut heitä mieluummin kutsuvat – superintendenteistämme, ja tulemme pitämään nämä [virat] maailman loppuun saakka, ja nimenomaan suuren hyödyn vuoksi. Jos näet kuulijoiden on tehtävä valitus pastorinsa huolimattomuudesta tai laiskuudesta opetuksessa tai jostakin muusta virheestä, niin he voivat kääntyä sen piispan puoleen, jonka alaisuuteen tuo pastori on annettu, esittää syytensä ja perustella ne. Ja tämän jälkeen, kun asiassa on pidetty kuulustelu ja saatu päätös, niin jos hän on syyllinen, pastori voi kärsiä oikeudenmukaisen rangaistuksen¹¹⁵ huolimattomuudestaan niin, että hänen sydämellään on sen jälkeen entistä enemmän hänelle uskottu lauma.” (Colleg. adiaphorist. Disp. 10. S. 9-10.)

Asiasta kirjoittaa vielä Luther kirjassaan *Unterricht der Visitatoren* [Seurakunnan tarkastajien opetus] vuosilta 1528 ja 1538: ”Sen, miten jumallinen ja hyödyllinen teko on ymmärtäväisten ja lahjakkaiden henkilöiden vierailut pastoreiden ja kristillisten seurakuntien luona, osoittavat meille riittävästi sekä Vanha että Uusi testamentti. Luemmehan pyhän Pietarin käyneen ympäriinsä Juudan maalla, Apt. 9:32, ja pyhän Paavalin Barnabaan kanssa uudelleen kulkeneen läpi kaikkien niiden paikkakuntien, joilla he olivat saarnanneet, Apt. 15:36. Ja kaikissa kirjeissään hän osoittaa, miten hän huolehtii kaikista seurakunnista, kirjoittaa kirjeitä, lähettää opetuslapsiaan niiden luo ja käy niissä itsekkin, samoin kuin apostolit, jotka kuulivat Samarian ottaneen vastaan Jumalan sanan, lähettivät sinne Pietarin ja

¹¹⁵ Kirkko ei voi määrätä maallisia rangaistuksia. Saksan kielessä käytetään usein nuhtelusta ja rankaisemisesta samaa sanaa. Toim.

Johanneksen. Ja Vanhastakin testamentista luemme, että Samuel kävi milloin Raamassa, milloin Noobissa, milloin Gilgalissa ja niin edelleen, ei patikoimisen halusta, vaan rakkaudesta ja virkavelvollisuudesta ja myös kansan hädän ja tarpeen takia, niin kuin Elia ja Elisakin tekivät, kuten luemme Kuningasten kirjoista. Tätä työtä teki myös Kristus kaikkein uutterimmin. Siitä syystä hänellä ei ollut omaa paikkaa, mihin päänsä kallistaisi (Matt. 8:20). Vieläpä se alkoi hänellä jo äitinsä kohdussa, kun hän kulki yli vuoriston ja tapasi pyhän Johanneksen (Luuk. 1:39). Tämän esimerkin mukaan vanhat isät, pyhät piispat, toimivat ahkerasti ennen vanhaan. – –

Kuka voi kertoa, miten hyödyllinen ja tarpeellinen tämä virka on kristikunnassa? Siitä on tosin aiheutunut merkille pantavaa vahinkoa, koska se on lankeemuksen tilassa ja turmeltunut. Eihän mikään oppi eikä sääty ole pysynyt oikeana ja puhtaana, vaan sitä vastoin on ilmaantunut niin monia kauheita nurkkakuntia ja lahkoja, kuten säätiöitä ja luostareita, jotka ovat suuresti sortaneet kristillistä kirkkoa, tukahduttaneet uskon, vaihtaneet rakkauden riitelyyn ja sotaan, panneet evankeliumin penkin alle, ja pelkät ihmisteot, ihmisopit ja unet ovat hallineet evankeliumin sijasta. Siinä tosin perkele toimi tehokkaasti, koska hän kukisti tämän viran ja asetti sen alaisuuteensa ja pystytti pelkkiä hengellisiä naamioita ja munkintolvanoita, niin ettei kukaan häntä vastustanut. Niinpä siitä on suuri vaiva, vaikka virkaa pidetään jatkuvasti oikeassa ja ahkerassa käytössä, kuten Paavali sanoo tessaalonikalaisille, korinttolaisille ja galatalaisille, että itse apostolillakin oli täysi työ sen järjestämisessä. Mitäpä hyödyllistä saisivat aikaan joutilaat laiskamahat! Sen jälkeen, kun on jälleen tullut mitä runsain, sanoin kuvaamaton Jumalan armo ja jälleen paistaa aurinko, joka auttaa meitä näkemään, kuinka kristikunta on pantu sekaisin, hajalle ja rikki, mekin olisimme mielellämme nähneet, että tämä oikea, mitä tarpeellisin piispan ja tarkastajan virka olisi käytössä. Mutta koska ketään meistä ei ollut siihen kutsuttu tai sitä ei ollut kenellekään uskottu eikä pyhä Pietari halua mitään tehtävän kristikunnassa, ellei ole varmuutta sen jumalallisuudesta (1 Piet. 4:11 [*Jos joku puhuu, puhukoon niinkuin Jumalan sanoja.*]), ei kukaan toinen ole tohtinut sitä yrittää. Koska olemme halunneet noudattaa omaa tuntoamme ja pitäytyä tähän rakkaaseen virkaan (joka on yhteisesti kaikkien kristittyjen), ja nöyrällä, alamaisella, hartaalla anomisella kääntyneet Hänen Korkeutensa, Korkeasyntyisen Ruhtinaan ja Herran, herra Johanneksen, – – maamme ruhtinaan ja varman maallisen, Jumalan asettaman esivaltamme puoleen, että Hänen Vaaliruhtinaallinen Armonsa kristillisestä rakkaudesta, johon hän ei ole velvoitettu maallisena esivaltana, ja Jumalan tähden evankeliumin edistämiseksi ja kurjien kristittyjen hyödyksi ja autuudeksi

vaaliruhtinaskunnassaan armollisesti tahtoi pyytää ja asettaa joitakuita kykeneviä henkilöitä tähän [tarkastajan] virkaan. Minkä sitten Hänen Vaaliruhtinaallinen Armonsä teki ja pani armollisesti toimeen Jumalan hyvästä suomasta. —

Vaikka emme voikaan julkaista tätä (tarkastajien opetusta) ankarana käskynä, ettemme esittäisi uusia paavillisia käskykirjeitä, vaan historian tai kertomuksen tapaan sekä uskon todistuksena ja tunnustuksena, me kuitenkin toivomme, että kaikki hurskaat, rauhaa rakastavat paimenet, joita evankeliumi todella miellyttää ja joilla on siihen halu, pitäytyisivät meihin yksimielisesti ja yhtäläisesti, kuten pyhä Paavali opettaa meitä tekemään Fil. 2:2¹¹⁶. Emme tule halveksimaan kiittämättöminä ja ylpeinä maamme ruhtinaan ja armollisimman herran toimeliaisuutta, rakkautta ja hyvänsuopaisuutta meitä kohtaan, vaan halukkaasti, ilman pakkoa, rakkauden laadun mukaisesti alistumme sellaiseen tarkastukseen ja elämme rauhaa rakastavina sen kanssa, kunnes Jumala Pyhä Henki alkaa tehdä sen toisin joko meidän tai muiden toimesta. Mutta jos jotkut asettuisivat vallattomasti vastustamaan sitä ja ilman hyviä perusteita toimisivat eri tavalla, kuten semmoisia villihenkiä on olemassa, jotka pelkästä pahuudesta eivät voi sietää mitään yhteistä eikä yhtäläistä, vaan joiden sydän ja elämä on erilainen ja omapäinen, meidän täytyy sallia heidän eroavan meistä kuten akanat riihen lattialta emmekä heidän vuoksensa jätä omaa yhdenmukaista käytäntöämme. —

Mutta Jumala, kaiken armon Isä, antakoon meille Jeesuksen Kristuksen, hänen rakkaan Poikansa, kautta yksimielisyyden ja voiman Hengen tehdä hänen tahtonsa. Vaikka me näet olemme mitä sydämellisimmin yksimielisiä, meillä on kuitenkin täysi työ tehdä hyvää ja pysyä Jumalan voimassa. Mitä siitä tulisi, jos olisimme keskenämme erimielisiä ja toimisimme eri tavoin? Perkele ei ole tähän mennessä tullut hurskaaksi eikä hyväksi eikä koskaan tulekaan. Sen vuoksi valvokaamme ja säilyttäkäämme huolellisesti hengen yhteys, kuten Paavali opettaa, rakkauden ja rauhan yhdyssiteellä. Amen." (St. L. X, 1632. EA. XXIII, 3-10.)

¹¹⁶ Fil. 2:2: "Niin tehkää minun iloni täydelliseksi siten, että olette samaa mieltä, että teillä on sama rakkaus, että olette sopuisat ja yksimieliset."

Lainausten tekijäluettelo

Tässä teoksessa on lainattu seuraavia luterilaisia kirjoittajia. Huom. ylisuperintendentti, superintendentti ja propsti ovat saksalaisten luterilaisten virkaporrastukseen liittyneitä virkanimiä, joiden lähimpiä suomalaisia vastineita ovat arkkipiispa, piispa ja lääninrovasti.

Arcularius, Daniel, syntyi Kasselissa, teol. tohtori ja professori Marburgissa, jossa kuoli 1596. Sitaatit 50 (seurakuntien keskinäisestä yhteydestä), 55 (ei saa päättää vastoin seurakunnan yksimielistä kantaa).

Balduin, Friedrich, s. 1575 Dresdenissä, teol. prof. Wittenbergissä 1604-1627, k. 1627 Wittenbergissä. Sitaatit 34 (uskovilla on avainten valta), 70 (milloin pastori on seurakunnan suu, milloin Jumalan suu), 83 (saarnavirka on käsketty, ordinaatio ei), 91 (yksityisripistä), 127 (seurustelusta pannaan pannun kanssa), 143 (väärästä yhteydestä ja milloin voi olla läsnä toisoppisten jumalanpalveluksessa), 167 (antamisen vapaaehtoisuudesta), 182 (ulkolaisten seurakuntien auttamisesta), 182 (yksimielisyyden osoittaminen hyväntekeväisyydellä).

Brenz, Johann, s. 1499 Weilissa Schwabenissa, Württembergin uskonpuhdistaja, Stuttgartin propsti, k. 1570 Stuttgartissa. Sitaatti 16 (Matt. 18:17:n johdosta).

Brochmand, Caspar Erasmus, s. 1585 Kögenissä Sjellannin saarella Tanskassa, k. Sjellannin piispana 1652. Sitaatti 61 (kaksi lajia vanhimpia).

Bugenhagen (Pomeranus), Johann. Sitaatti 16 (pastorin kutsusta yhdessä Lutherin ym. kanssa).

Calovius, Abraham, s. 1612 Mohrungenissa Itä-Preussissa, k. prof. ja ylisuperintendenttinä Wittenbergissä 1686. Sitaatit 13 (teeskentelijöistä), 36 (kirkon vallasta), 56 (1 Kor. 5:2:n johdosta), 56 (Apt. 15:n johdosta), 124 (kirkkokurin kolmas aste kuuluu kirkolle).

Carpzov, Benedict, juristi, s. Wittenbergissä 1595, k. salaneuvoksena Leipzigissa 1666. Sitaatti 19 (konsistorin pakottamisesta).

Carpzov, Johann Benedict, edellisen poika, s. Rochlitzissa Saksissa 1607, kuoli teologian professorina Leipzigissa 1657. Sitaatit 13 (teeskentelijöistä), 46 (piispojen oikeudesta säätää seremonioita), 46 (kirkon osuudesta seremonioista päätettäessä).

Chemnitz [äännä: Kemnits], **Martin**, Yksimielisyyden ohjeen päälaatiija. S. 1522 Treuen-Brietzenissä Branderburgin provinssissa, k. Braunschweigin superintendenttinä 1586. Sitaatit 59 (viran jakamisesta asteisiin), 69 (viran vallasta), 78 (pastorin vaalista), 88 (konfirmaatiosta), 128 (pannaan pantujen ottamisesta jälleen seurakuntaan), 138 (virasta erottamisesta), 179 (Braunschweigin papisto C:n puheenjohdolla pastorin kutsumisesta toiseen seurakuntaan).

Chytraeus, David, Yksimielisyyden ohjeen laatijoita, s. Ingelfingenissä Schwabenissa

1530, k. teologian professorina Rostockissa 1600. Sitaatti 94 (hautauksesta).

Dannhauer, Johann Konrad, s. 1603 Kundringenissa Breisgaussa Badenin suuriherttuakunnassa, k. teol. prof. Strassburgissa 1666. Sitaatit 13 (teeskentelijöistä), 34 (kenellä on avaintenvalta), 63 (seurakunnan vallasta), 124 (veljellisestä nuhtelusta), 130 (yksi todistaja ei riitä), 145 (synkretismistä), 181 (neuvon pyytämisestä), 191 (pakanalähetyksestä).

Dedekennus, Georg, s. 1564 Lyypekissä, k. pastorina Hampurissa 1628. Sitaatit 131 (eräästä loukkauksesta), 140 (lainaus Tarnovilta), 148 ja 149 (lainauksia Lutherilta), 154 (lainaus Ala-Saksin kirkkojärjestyksestä), 177 (lainaus Heshusiukselta), 179 (lainaus Braunschweigin papistolta), 180 (lainaus Jenan teol. tiedekunnan lasunnosta), 183 (lainaus Ala-Saksin kirkkojärjestyksestä), 196 (Hampurin saarnaajan neuvo synodissa pysymisestä).

Deyling, Salomon, s. 1677 Weidassa Saksin Voigtlandissa, k. 1755 superintendenttinä ja professorina Leipzigin. Sitaatti 173 (ehtoollisen antamisesta toisten seurakuntien jäsenille).

Flacius, Matthias (Illyricus), suuren kirkkohistoriallisen teoksen Die Magdeburgischen Centurien (ks. s. 30) päälaatija, heprean kielen prof. Wittenbergissä vuodesta 1544, myöhemmin teol. prof. Jenassa, s. 1520 Atonassa Illyriassa, k. Frankfurt am Mainissa 1575. Hänestä ei ole tässä teoksessa suoria sitaatteja. Walther on kuitenkin ottanut hänet luetteloon.

Franz, Wolfgang, s. Plauenissa Saksissa 1564, k. teologian professorina Wittenbergissä 1628. Sitaatti 12 (teeskentelijöistä).

Fröschel, Sebastian, s. 1497 Ambergissa Baijerissa, k. Wittenbergissä diakonina 1570. Sitaatti 76 (Wittenbergin seurakunnan tavasta valita pastori).

Gerhard, Johann, s. 1582 Quedlinburgissa Saksin provinssissa, k. teol. prof. Jenassa 1637. Sitaatit 33, 55, 62, 79, 82, 82, 88, 92 (avioliittoon siunaamisesta), 108 (opin arvioimisesta), 136 (pastorin laittomasta erottamisesta), 138 (suhtautumisesta saarnan heikkouksiin), 138 (virasta erottamisen syistä), 138 (virasta poistamisen prosessista), 197 (järjestyksestä sananpalvelijoiden kesken).

Greser, Daniel s. Weilburgissa Nassaun herttuakunnassa 1504, pastorina Giessenissä, k. Dresdenin superintendenttinä 1591. Sitaatti 110 (seurakunnasta erottamisjärjestyksestä).

Hartmann, Johann Ludwig, s. 1640 Rotheburgissa, k. Rothenburgin (an der Tauber) superintendenttinä Baijerissa 1684. Sitaatit 43 (seurakunnasta erottamisesta), 124 (todistajista veljeä ojennettaessa), 125 (kirkkokurin käsittelyjärjestyksestä), 126 (nuhtelun tavasta), 132 (synninpäästöä ei saa lykätä katuvalta), 136 (määräaikaisesta kutsusta), 156 (köyhien hautauksesta), 175 (pannaan asetetun takaisin ottamisesta).

Heshusius, Tilemann, s. 1527 Weselissä Rheinpreussenissa, Goslarin super-

intendentti, teol. prof. Rostockissa, Magdeburgin superintendentti, Pfalz-Neuburgin hovisaarnaaja, teol. prof. Jenassa, Samlandin (Itä-Preussin) piispa, karkotettiin virasta ja maasta ainakin seitsemän kertaa, k. teol. prof. Helmstädtissä 1588. Sitaatit 62 (seurakunnan vallasta), 177 (sakramentin antamisesta toisten seurakuntien jäsenille).

Hunnius, Aegidius, s. 1550 Winnendenissä Württembergissä, teol. prof. Marburgissa, viimeiseksi prof. ja superintendentti Wittenbergissä, missä k. 1603. Sitaatti 83 (tapauksesta, kun ordinaatiota ei pystytä suorittamaan).

Hülsemann, Johann, s. 1602 Essensissä Itä-Frieslandissa, k. prof. ja superintendenttinä Leipzigin 1661. Sitaatti 197 (synodista).

Jonas, Justus, s. Nordhausenissa Saksin provinssissa 1493, vuodesta 1521 teol. prof. Wittenbergissä, pastoriksi Halleen 1541, k. Eisfeldin superintendenttinä Meiningen-Hildburghausenin herttuakunnassa 1555. Sitaatti 16 (uskovasta esivalta kutsun antajana).

Kortholt, Christian, s. Borgissa Fehmarnin saarella Schleswigissä 1632, k. teologian professorina Kielissä 1694. Sitaatit 126 (nuhtelun tavasta ja kestosta eri asteissa), 179 (saarnaajan oikeudesta siirtyä toiseen seurakuntaan).

Kromayer, Hieronymus, s. 1610 Zeitzissa Saksin provinssissa, k. teologian professorina Leipzigin 1670. Sitaatit 48 (yhteyden harjoittamisesta), 91 (yksityisriipistä), 136 (määräaikaisesta kutsusta).

Lassenius, Johannes, s. Waldaussa Pommerissa 1636, k. teol. prof. ja pastorina Kööpenhaminassa 1692. Sitaatti 77 (saarnaajien valitsemisesta).

Lenaus, Johannes Canuti, s. Lennassa Ruotsissa 1573, Upsalan [myös siis Suomen] arkkipiispa ja yliopiston prokansleri, k. 1669. Sitaatti 189 (veljien vahvistamisesta opissa).

Leyser, Polykarpus, s. 1552 Winnendenissä Württembergissä, teol. prof. Wittenbergissä, Braunschweigin superintendentti, k. ylihovisaarnaajana Dresdenissä 1610. Sitaatit 22 ja 26 (avaimista Evankeliumiharmoniassa yhdessä toisten kanssa).

Luther, Martti, uskonpuhdistaja (1483-1546). Sitaatit s. 9 (seurakunnan "meikäisyydestä"), 10 (ihmisten asettamat seremoniat eivät tee seurakuntaa oikeaksi), 15 (hovi ja kirkko pidettävä erillään), 16 (kenen asia on kutsuminen), 16 (tarkastuksista), 18 (kirkon ja yhteiskunnan erosta), 19 (regimenteistä), 19 (konsistorit purettava), 34 ja 35 (avaimista), 35 (piispan suorittamasta vihkimyksestä), 35 (pappeja myös veljeyden nojalla), 36 (pappeudesta ja virasta), 38 (mistä kristikansa tunnetaan), 41 (opin arvioiminen kuuluu jokaiselle kristitylle), 42 ja 42 (seurakunnan velvollisuudesta huolehtia elämän puhtaudesta), 45 ja 45 (köyhistä huolehtimisesta), 47 (piispan vallan rajoituksesta määrätä seremonioita), 48 (yksimielisyydestä vapaissa asioissa), 49 (kasteesta seurakunnan tuntomerkinä ja

sen yhteyden luojana), 52 (seurakuntajärjestyksestä), 52 (erilaisista jumalanpalveluksista), 57 (nuorten hallinnasta seurakunnassa), 65 (ehdonvallan asioista), 68 (yleisestä jäsenkokouksesta), 71, 72 ja 72 (saarnaviran merkityksestä), 75 (virkaanvihkimystä ei saa toimittaa ilman seurakunnan kutsua), 76 (vaalioikeus on koko seurakunnalla), 82 (käppenpäällepano kutsun vahvistus), 86 (saarnaajien opetusvelvollisuudesta), 88 (varoitus kasteen siirtämisestä), 89 ja 89 (ehtoolliselle tutkimisesta), 92 (ehtoollisen ahkerasta käytöstä), 96 (kristillisten koulujen perustamisesta), 98 (koulujen hallinnasta), 100 (paimenvirasta, oikeudesta opettaa), 100 (luikertajista), 104 (seurakunnan ja kodin erosta), 105 ja 107 (opin arvioimisesta), 108 (miilunpolttajan uskosta), 109 (yhteisestä rahastosta Leissnigin seurakunnalle), 112 (virsikirjoista), 112 (virsien muuttamisesta), 113 (varoitus vääristä virsisepoista), 123 (veljen voittamisesta), 128 (pannassa oleva saa kuulla Jumalan sanaa), 130 (kuultava molempia osapuolia), 130 (katuvan julkisyntisen saattamisesta sovintoon seurakunnan kanssa), 133 (itse itsensä pannaan panneista), 134 ja 139 (Zwickauin erottamistapauksesta), 135 (kehoitus sietää paimentaan), 137 (suhtautumisesta saarnan heikkouksiin), 139 (susien karttamisesta), 142 (luterilaisten ja reformoitujen yhteisestä ehtoollisesta), 142 (periksi antamisesta opissa), 143 (valhe ja harha eivät sovi yhteen), 148-150 (sananpalvelijan palkkauksesta), 151 (elatukselta), 153 (kerjäämisen poistamisesta), 158 (diakoneista), 159 (oikean autuuden sanan omistamisen suuresta arvosta), 159 (kirkkomaan häpäisystä), 163, 164 ja 164 (seurakuntajärjestyksestä), 165 ja 166 (antamisesta), 168 (yhteisestä rukouksesta), 177 (seurakuntaoikeuksien epämisestä), 181 (toisten seurakuntien ja paimenten auttamisesta), 184 ja 184 (nuorukaisten kouluttamisesta pastoreiksi ja muihin virkoihin), 186 (lahjakkaitten nuorten koulutuksen tukemisesta), 187 (testamenteista köyhien koulutuksen hyväksi), 187 ja 188 (oppilaitosten ylläpidosta), 195 (seurakuntien yhdenvertaisuudesta), 198 (seurakuntien tarkastuksista).

Löscher, Valentin Ernst, s. Sondershausenissa Schwartzburg-Rudolstadtin ruhtinaskunnassa, k. ylihovisaarnaajana Dresdenissä 1749. Sitaatti 19 (konsistoreista).

Matthesius, Johannes, s. Rochlitzissa Saksissa 1504, k. Joachimstalin pastorina Böömin Erzgebirgellä 1568. Sitaatti 179 (paikan vaihtamisesta etujen tähden).

Meisner, Balthasar, s. 1587 Dresdenissä, k. teol. professorina Wittenbergissä 1626. Sitaatit 116 (ehdonvallan asiat ja viholliset), 198 (virkaporrastuksesta).

Melanchthon, Philipp, s. 1497 Brettenissä Badenin suurherttuakunnassa, k. 1560 Wittenbergissä. Sitaatit 16 (uskovan esivallan antamasta kutsusta), 81 (sitoutumisesta tunnustukseen). Ks. lisäksi hakemistosta hakusana Paavin valta ja yliherruus.

Myconius, Friedrich. Sitaatti 16 (uskovan esivallan kudesta).

Müller, Heinrich, s. Lyypekissä 1631, k. professorina ja Rostockin superintendenttinä

1675. Sitaatti 48 (kärsimyksen osallisuudesta).

Pfaff, Christoph Matthäus, s. Stuttgartissa 1686, vuodesta 1717 professorina ja kanslerina Tübingenissä, k. Giessenissä 1760. Sitaatit 61 (maallikkovanhimmista), 76 (saarnaajan vaalista), 111 (kollegiaalioikeuksista).

Porta, Conrad, s. Osterwickissa Saksin provinssissa 1541, k. pastorina ja konsistorin jäsenenä Eislebenissä 1572. Sitaatit 150 (koulunopettajien palkkauksesta), 153 (antamisesta), 154 (pastoreitten eläkkeestä), 156 (siitä, keille sairashuolto seurakunnassa kuuluu), 167 (keräyksestä köyhiä varten), 177 (köyhien ja vainottujen huollosta), 187 (lahjakkaiden koululaisten tukemisesta).

Quenstedt, Johann Andreas, s. 1617 Quedlinburgissa Saksin provinssissa, Johannes Gerhardin sisarenpoika, k. teol. professorina Wittenbergissä 1688. Sitaatti 189 (kirkon tehtävästä Raamatun suhteen).

Quistorp, Johann, s. Rostockissa 1624, kuoli siellä teologian prof. 1669. Sitaatti 121 (seurakunnan velvollisuudesta kirkkokurin käytössä).

Rebhahn, Nikolaus, s. Heinersdorfissa Frankenissa 1571, k. ylisuperintendenttinä Eisenachissa 1626. Sitaatti 132 (seurakunnassa tehtävästä parannuksesta).

Runge, Jakob, s. Stargardissa Pommerissa 1527, k. professorina ja ylisuperintendenttinä Eisenachissa 1626. Sitaatti 148.

Schneider, Daniel, s. Breslaussa ja toimi 1730 superintendenttinä ja Michelstadtin ylipaimenena Hessenin suuriherttuakunnassa. Sitaatti 111 (seurakunnan vanhimmista).

Schwan, Sebastian, s. Heidelbergissä, tuli 1596 pastoriksi Ratzeburgiin, 1605 diakoniksi ja myöhemmin päädiakoniksi Lyypekkiin ja oli vuodesta 1619 pastorina ja sen jälkeen superintendenttinä Ottendorfissa Hamelnin maassa Hannoverissa. Keräsi todistuskokoelman Lutherin ja Rungen kirjoituksista 148.

Scriver, Christian, s. Rendsburgissa Holsteinin herttuakunnassa 1629, k. ylihovisaarnaajana Quedlinburgissa 1693. Sitaatti 93 (sairaskäynneistä).

Seckendorf, Veit Ludvig, vapaaherra, juristi, s. Herzogenaaurachissa Erlangenin lähellä 1626, k. Branderburgin vaaliruhtinaan Friedrich III:n salaneuvoksena ja Hallen yliopiston kanslerina 1692. Sitaatti 190 (lähetytyöstä).

Tarnov, Paul, s. Grevismühlenissä Mecklenburg-Schwerinin suuriherttuakunnassa 1562, k. teologian professorina Rostockissa 1633. Sitaatti 140 (kykenemättömyydestä viran hoitamiseen).

Wigand, Johann, s. 1523 Mansfeldissa, hoiti toistuvasti teol. prof. virkaa Jenassa, vuodesta 1575 Pomesanian ja vuodesta 1578 samalla Samlandin (Itä-Preussin) piispa Königsbergissä, k. 1587 Liebmühlissa. Sitaatti 27 (paikallisseurakunnan kutsumisoikeudesta).

ASIA- ja NIMIHAKEMISTO

Ks. myös lainausten tekijäluettelo.

[HUOM! sivunumerot painetun kirjan mukaan]

Aaron 11.

Adiaforistit 177.

Afrikka 43.

Ajat. Kokoontumisten ajan määrääminen 160.

Ala-Saksin kirkkojärjestys pastoriin lesken elatuksesta 154, pienten seurakuntien yhdistämisestä isompaan 183.

Amsterdam. A:ssa haluttiin ottaa äänioikeus köyhiltä 77.

Almut. Ks. annit.

Ambrosius 60, 112.

Andreae, J. Valentin 121.

Annit, almut, lahjoitukset seurakunnalle. Seurakunnan jumalanpalveluksessa 53. Kaikkien seurakuntalaisten velvollisuus on tukea seurakuntaa ja sen koulua 165-168. Rakkaus ja mahdollisuudet asettavat sille määrän 165. Antamisen tulee olla vapaaehtoista 167.

Anteeksipyyntö, julkinen. Tarpeen karkean julkisen pahennuksen jälkeen 130-133.

Apuraha. A:ja köyhiä varten 187.

Apuvirat. Julkisen saarnaviran a:t 59.

Areios 182.

Arkistointi 157.

Arpa. A:n käyttö vaalissa 78.

Asiakirjat. Seurakunnan sihteerin tulee säilyttää sen a:t 157.

Asteet, gradus 59.

Augsburgin tunnustus 9, 12, 46, 146. Luther A:sta 9. A. on aito kristillinen symboli 117. Sitaatit A:sta 9 (seurakunnan päätuntemerkki), 10 (7. uskonkohta kirkosta), 11 (8. uskonkohta kirkosta), 15 (28. uskonkohta kirkon ja valtion erosta), 46 (28. uskonkohta piispojen vallasta), 84 (XXVIII uskonkohta juhlapäivistä), 89 (kuulustelusta ennen ehtoollista), 91 (ripistä), 91 (ripin säilyttämisestä), 99 (kuka saa opettaa), 141 (väärin opettajien kuulemisesta), A:n tunnustuksen kreikanoksen tarkoituksesta 194.

Augsburgin tunnustuksen puolustus, Puolustus 9, 17. Luther P:sta 9. Sitaatteja P:sta 17 (kirkon ja valtion erosta), 31 (kirkosta), 38 (kirkko on Pyhän Hengen yhteys), 71 (Jumalan käsky asettaa saarnaajia), 86 (nuorison opettamisesta), 89 (kansan sakramentin käyttämisestä), (91 (ripin säilyttämisestä), 129 (luopioiden

seurakuntaan ottamisesta), 137 (paimenien ja kansan heikkouksien sietämisestä).

August. Vaaliruhtinas A:n kirkkojärjestys 17, 147, ruhtinaskuntajärjestys 19.

Augustinus 43, 75, 126 (julkisista synneistä), 126 (tavasta nuhdella synnistä). Harhaoppisen ja skismaatikon erosta 17i.

Avaimet, avaintenvalta 32-37. Jokaisella seurakunnalla on a. 21-27. Siihen sisältyvät kaikki kirkon oikeudet ja valtuudet 22-23, 62. A. on kaikilla kristityillä 24-25. Saarnaaja ei käytä a:a omassa nimessään, vaan seurakunnan nimessä 25, 36. A. on annettu koko kirkolle eikä joillekuille yksittäisille erityishenkilöille 33, 62. A:ia ei ole annettu yksin Rooman kirkolle 34. A. julistaa päästetyksi synneistä 91.

Avianus 122.

Avioliitto. Seurakunnan tulee antaa pastorin siunata kihlatut julkisesti a:oon 87, 92-93. A. juutalaisuskoisen, pakanan ja islaminuskoisen kanssa 145.

Basileus 85.

Belgia 111.

Bellarmin 57, 108.

Buchholzer, Georg 10.

Campanus 81.

Cyprianus 75.

Daavid 11.

Diakonia, puutteenalaiset 44-46, 151-155, 158. Sisarseurakuntien auttamisesta 183. Ulkomaisten seurakuntien auttamisesta 183.

Diakonit 26, 162-163. D:n tehtävät 45, 153, 158.

Ehdonvallan eli vapaan harkintavallan asiat. Ne tulee säilyttää vain rakkauden ja rauhan tähden, ei omantunnon taakkana 65-67. Seurakunnan oikeus tehdä niissä päätöksiä 68. Miten päätöksiä tulee tehdä e:issa 161. Niitä ei tule hyväksyä, jos sillä tähdätään oikeauskoisen ja harhauskoisen kirkon yhdistymiseen 115, 141. Tunnustustilanteessa ei saa antaa periksi e:issa 115, 141, 146. Ks. Järjestys.

Ehtoollinen. E:ta on käytettävä ahkerasti 87. Sitä ei tule ottaa vastaan niiltä, jotka kieltävät Kristuksen todellisen ruumiin ja veren läsnäolon e:ssa 142. E:n toimitamisen tavasta 52-53. E:ta ei tule antaa niille, jotka eivät halua oppia katekismusta 86. E:lle tulevien tutkiminen 89. E:n antaminen toisten seurakuntien jäsenille 173, 177. Seurakunnan tulisi hankkia ehtoollisvälineet 160. Luterilaisten ja reformoitujen yhteinen ehtoollinen kauhistus Lutherille 142.

Eläke. Pastoreitten e:stä 154.

Elämä. E:n puhtaudesta huolehtiminen 39-44, 104-109, 118-133.

Erastus 61.

Eriseurat. Seurakunta ei saa sietää e:ja 99.

Ernst, Friedrich kreivi 111.

Eroaminen. Se, joka eroaa oikeauskoisesta seurakunnasta syntinsä tai harhansa tähden, panee itse itsensä pannaan 132, 133.

Esimiehet. E:n virka 58-61, 108. Luther ja Daniel Greser ehdottivat e:iä 109-111. Heidän tulee saada kirjallinen ohjeisto 162. E:n virkaa ei saa torjua 162-163.

Esitykset seurakuntakokoukselle tulee esittää kirjallisesti 162.

Esivalta. E:n kirkkoon kuulumisen merkitys 14. Se ei ole e:na kirkossa, vaan sen jäsenenä ja yksityishenkilönä 15, 16. uskovat kuninkaat ja ruhtinaat ovat kirkon jäseniä 16. Sen rangaistukset eivät ole kirkollisia 17. Kristityt eivät ole kuuliaisia e:lle kirkkona, vaan alamaisina 15. Ks. valtio.

Eusebios 184.

Filip, Hessenin maakreivi 109.

Fokas 148.

Gregorius 112.

Greser, Daniel 109.

Grotius 56.

Hallinta. Hengellistä ja maallista h:a ei saa keskenään sekoittaa 14-15. Kirkollinen h. 62. Ks. regimentti, esivalta, valtio.

Hallintovanhimmat 59-60.

Harhauskoiset. H:ten jumalanpalvelusta on kartettava 140, 144.

Hautaus. Seurakunnan tulee sallia vainajiensa hautaamisen kristillisesti 88, 94. Kristillinen h. tulee säilyttää 94. Köyhien h. 156. Mitä h:ssa tulee tuoda esiin 94.

Hautausmaa, kirkkomaa tulee pitää hyvässä kunnossa 159. K:n häpäisystä 159.

Held, Adolph 113.

Heliodoros 148.

Hieronymus 85, 196.

Hollanti 61, 146. H:ssa oli kerran määrä ottaa pastorin valintaoikeus köyhiltä 77.

Hombergin synodi. Sen laatima seurakuntajärjestys 54-55, 164.

Hutter 114.

Independentit käyvätkä käsiksi vapauteen ja toimivat vastoin rakkautta 29.

Iso katekismus 118. Sitaatti 123 (ojentamisesta).

Jenan teologinen tiedekunta. Seurakunnan suostumuksesta, kun sen pastori kutsutaan muualle 180.

Jeremias, Konstantinopolin patriarkka 194.

Johtajat. Mitä he ovat 58-61. Ks. maallikkovanhimmat, esimiehet.

Joosua 11.

Juhlat. J:ien tarve ja hyöty 84-86. Juhlapäivien viettoa ei ole pidettävä jumalallisena lakina 84.

Julianus 148.

Jumalanpalvelus, messu. Sitä koskeva järjestys, säädökset 52, 62-63, 65-66, 160.

Jumalanpalvelushuoneet, kirkkorakennukset 159-160. Niitä ei tule antaa harhaoppisten käyttöön 145-146.

Jumalan sana. Seurakunnan on pidettävä huoli siitä, että Jumalan sana on siinä jatkuvassa käytössä 38-39.

Junkkerit. Ks. patronaattioikeus.

Järjestys. Seurakunnan on huolehdittava j:stä 157-168. Miten on ymmärrettävä se, että saarnaajat voivat säätää j:iä 46-47. Evankelinen j. 54. Ks. ehdonvallan asiat.

Jäsenet. Keitä seurakunta saa ottaa j:kseen 116. J:n on tunnustettava oikeata uskoa 117. Todistus edelliseltä seurakunnalta 175. J:n tulee vaeltaa kristillisesti 117. Uusien j:n ottaminen seurakuntaan 116-118. Niiden vastaanottaminen, jotka tulevat harhauskoisista seurakunnista 176-178.

Jäsenluettelo. Pastorin tulee pitää seurakunnan j:a 157.

Kalvinistit 80, 175, 178. K:t jäytävät ympäristöään kuin syöpä 146.

Kaste. K:n kautta kristityt kootaan Jumalan valtakunnan levittämiseen 49. K:n merkitys seurakuntien synnylle ja kirkon leviämiselle 49. Seurakunnan on sallittava pastorin toimittaa k:t 86. K:ta ei saa siirtää 86, 88. K. on uudestisyntymisen väline 88. Jumalattomien tai langenneitten vanhempien lapsilta ei saa evätä k:ta 174-175. K:n toimittamisen tavasta 52-53. K. edellytys jäsenyyteen seurakunnassa 116. K:sta muistutettava konfirmaatiossa 88. Lapsen k:sta, kun isä on katumaton 174.

Katekismus. K:t ovat opin normeja ja sen vuoksi ne tulee laatia ja ottaa käyttöön kirkon arvovallan alla 113-114. Niitä, jotka eivät halua oppia k:ta ei tule laskea ehtoolliselle eikä päästää kasteen todistajiksi 86.

Kerjääminen. K. on poistettava kristikunnasta 153.

Kirjat. Seurakunnan käyttämät k:t 112-114.

Kirkko. K:n päätuntomerkki 9. Todellinen kirkon kaunistus 38. K:n tekee luterilaiseksi tunnustuksemme mukaan sen opetus 9-10. K.a ei tee luterilaiseksi inhimilliset seremoniat tai tietty ulkonainen järjestys 11-13, ei nimi tai tunnustus papevilla 13. K:a ei tee oikeauskoiseksi pelkkä järjestysmuoto, säännöt, kirkkolakitms. 13-14. Osak:t 12. Kirkkorakennus 159. Mikä tekee k:n k:ksi 159.

Kirkkokunta. Seurakuntien yhdistyminen k:ksi 195-200.

Kirkkokuri. K. kuuluu koko kirkolle 124-125. Seurakunnan on harjoitettava k:a

118-133. Miten k:a on harjoitettava. Kuka on pantava k:n alle 121. Ks. elämä, oppi. K:n harjoitusta Ziegenheimissa 111. Ks. ojennus, panna.

Kirkkoneuvosto. Greser perusti seurakuntaansa k:n 110. Ks. maallikkovanhimmat, esimiehet.

Kirkollinen hallinto. Yhteinen useampien seurakuntien muodostama k.h. ei ole välttämätön, vaan vain inhimillisen järjestyksen mukainen 27-30. On hyödyllinen 196-197. Ks. kirkkokunta, yksimielisyys, synodi.

Kirkolliskokous, konsiili 105, 106, 107. Apostolinen k. 62-63. K:t verrattuna seurakunnan paimeniin ja koulunopettajiin 98. Ensimmäinen Nikaian k. 172. Ensimmäinen Konstantinopolin k. 172. Ensimmäinen Karthagon k. 172.

Kirkollisten toimitusten kirja. Seurakunnan tulee hankkia se ja pastoriin tulee sitä pitää 157.

Kisler, Johannes 113.

Kollegiaalioikeudet 111.

Konfirmaatio. Seurakunnan tulee sallia pastorinsa konfirmoida lapset 87. K:n hyödyllisyydestä ja toimeenpanosta 88. Rukous k:ssa 89.

Konstantinus 82, 148, 182.

Konsistori. K:t olivat alunperin ilman jurisdiktia 19. Luther vastusti niiden juristista käyttöä 19. K:t ovat inhimillisen oikeuden nojalla 28. Wittenbergin k. 19. Leipzigin k. 19. Meissenin k. 19. K:ien asiana kirkon hallinto 125. Hannoverin k. vapaamuurareihin liittymisestä 155.

Konstituutio. Seurakunnan k.; millainen sen tulee olla 163-165. Kirkon k. 47.

Konventikkeli. Seurakunnan ei pidä sietää sisällään k:a 99.

Koulu, koulutus. Kristillisestä k:sta 95-99, 184-188. Jokaisen seurakunnan tulee perustaa lastenk. 95. Ne on pidettävä yllä seurakunnan rahastosta köyhien tähden 159. On perustettava ja ylläpidettävä myös korkeak:ja 187-188.

Koulunopettajat 70,95-99. Milloin niiden virka on kirkollinen 97. Heidät on sidottava Raamatun sanaan ja tunnustukseen sekä asetettava seurakunnan pastoriin valvontaan 95. Heidä tulee kunnioittaa 150-151. Heidän taaja vaihtumisensa aiheuttaa vahinkoa 151.

Kristityt. K:t eivät tule kasteessa pastoreiksi, vaan papeiksi 36.

Kummit, kasteentodistajat. K:ina olo harhauskoisissa kirkoissa 141, 147. Niitä, jotka eivät halua oppia katekismusta, ei saa hyväksyä k:iksi 86.

Kutsu, kutsuminen, vaali. Kutsumisoikeus on koko seurakunnan 76. Pastoriin k. ja vaali ei ole esivallan asia 16. K:sta ei tule sulkea pois mitään säätyä 29. Miten k. on toimitettava 72, 78. K:n toimittamiseen on otettava mukaan pastoreita 29, 72, 75. K:n pätevyys ei sinänsä vaadi pastoreiden mukanaoloa, ellei pastori kuulu kutsuvaan seurakuntaan 75. Kenen asia valinta on 76. K:a on vaadittava 100-

104. Jos seurakunta kutsuu jo saarnavirassa olevan, sen tulee etsiä tämän seurakunnan suostumusta 178-181. Jos seurakunnan pastori kutsutaan muualle, se ei saa kieltää suostumustaan, jos k. osoittautuu jumalalliseksi 179-182. Ilman kutsua ei saa ryhtyä saarnavirkaan 99-100. Luther k:n vastaanottamisesta 163.

Kutsuasiakirja. Miten k. on laadittava kutsutulle pastorille 73.

Kuulijat. K:t tulee myös sitoa Augsburgin tunnustukseen ja Vähään katekismukseen 117-118. K:t eivät ole oikeutettuja vaihtamaan rippi-isäänsä heikoin perustein 173-174. Ks. lahjoitukset.

Kuulustelu. Rippikoulunuorison k. 86.

Käsikirja. Seurakunnan on hankittava k. 160.

Käsitteet, ks. terminologia.

Köyhät. K:ien auttaminen 44-48. Diakoninen apu 158. K:ien seurakuntien avustaminen 182-183. K:ien haudaus 156. K:ien huollosta 177-178. K:ien pastoreitten auttamisesta 178. Ks. annit, diakonia.

Lahkot 146, 164, 171, 199.

Lait, kirkolliset 59-67.

Laulaminen 53.

Leissnigin seurakunta. L:n s:n rahasto 67, 98, 109, 166, 186.

Luikertelija. L:ita ei pidä sietää 100-103.

Lukujumalanpalvelus 70.

Lähetystyö 190-195. Pakanoiden ja juutalaisten keskuudessa 190. L:n edistäminen on jokaisen kristillisen seurakunnan ja jokaisen tosi kristityn velvollisuus 190. Kristittyjen tulee tukea l:tä esimerkiksi, Raamattujen levityksellä, sanoin ja teoin sekä rukouksin 190-195.

Maallikko. Ero pastoreitten ja m:jen välillä 100, 103. Kristillinen oppi on esitetty katekismuksissa yksinkertaisesti m:ille 118. M:n on osattava erottaa puhdas oppi väärästä 118. Ks. kuulijat.

Maallikkovanhimmat. M:ien luonne 58-61, 109-112. M:ia oli Belgian ja Hampurin kirkoissa ja Saksassa 111. Ks. esimies, vanhimmat.

Majorilaiset 177.

Matthesius, Johannes 180 (hyödyntävoittelijoista).

Messu, ks. jumalanpalvelus.

Mielenvikaiset. M:a ei tule panna kirkkokuriin 121.

Miilunpolttajan usko ei ole todellista uskoa 108.

Mühlfort 134.

Naatan 133.

Neuvo. N:n pyytäminen toisilta seurakunnilta ja antaminen 181-182.

Nikaian kirkolliskokous 55, 82.

Nikeforus 182.

Nuhtelu, ojennus. N:n eri asteet 118-133. N:n asteissa viivytävä jonkin aikaa 126-127. Ks. kirkkokuri, panna.

Nurkkasaarnaajat. N:a ei saa sietää 99-104.

Omaisuus. Seurakunnan valittava o:n hoitajia 159.

Opiskelijat. Köyhiä o:ita on tuettava 154, 167, 186.

Oppi. Oikeaa ja väärää o:a ei saa sietää rinnan 140-146. O:n arvioiminen kuuluu seurakunnalle ja kaikille kristityille 39, 41, 104-109. Opin puhtaus 39, 104, 118-133. Uskonveljien vahvistamisesta o:ssa 188. O:n muotoon sitominen 64.

Ordinaatio, virkaanvihkimys, kättenpäällepaneminen. On ehdonvallan asia ja kutsun vahvistus 82-83. O. on erittäin tarpeellinen 83. Luther k:sta 82.

Osiander, Andreas 81.

Paavin valta ja yliherruus, Tractatus, Schmalkaldenin uskonkohtien liite. Sitaitit 16 (esivalta auttaa kirkon jäsenenä), 22 (avaimista), 33 (avaimet on annettu koko kirkolle), 33 (valta valita ja vihkiä seurakunnanpalvelijoita), 38 (kirkolla on käsky saarnata evankeliumia), 41 ja 41 (seurakunnan tuomio- ja päätösvallassa opin arvioimisessa), 75 (piispan valinnasta alkukirkossa), 82 (kättenpäällepanemisesta), 123 (tuomiovallasta), 141 (paavista on erottava, 196 (piispan viran alkuperästä ja tarkoituksesta).

Pahennus. Julkinen p. edellyttää julkista anteeksipyyntöä ja sovintoa seurakunnan kanssa 131. Ks. parannusenteko.

Paikallisseurakunta. Ev.lut. p:n määritelmä 9. P:n riippumattomuus valtiosta 14-20. Sen oikeudet 21-37. Sen velvollisuudet 38-50. P:lla on kaikki koko Kristuksen kirkon oikeudet 27-30, 195-196. P:lla on keskuudessaan täysi kirkollinen valta 32-37. P. on korkein oikeusaste 33. P:t ovat keskenään yhdenvertaisia 195. P. on itsessään riippumaton muista seurakunnista 27-30. P:n on huolehdittava siitä, että sen keskuudessa on jatkuvasti saarnataan Jumalan sanaa 71-83. P:n on huolehdittava opin ja elämän puhtaudesta 39-44. P. alistuu Jumalan sanaan ja tunnustukseen 64-65. Ks. seurakunta, kirkko. P:ien maantieteelliset rajat 172.

Palkkaus. Pastorin p:sta 147-151, 153.

Panna. P. on samaa kuin seurakunnasta erottaminen 53. P:aan asetetut 42, 43, 53, 56, 62, 119, 120, 124, 127-130, 133, 135, 176. Veljellisen nuhtelun puute estää p:n käyttöä 42, 121. P:aan asettamisen tulee tapahtua seurakunnan päätöksellä 42-43, 125. Siihen ei saa liittyä maallista rangaistusta 128. P:n täytäntöönpano kuuluu pastorille 123. Seurustelusta p:aan pannun kanssa 127. P:aan asetettu saa kuulla Jumalan sanaa 128. P:aan pantujen uudestaan seurakuntaan ottaminen 128, 175. Synnin tai harhan tähden eronneet ovat itse panneet itsensä p:aan 133, 135. Seurakunnan ei tule ottaa vastaan veljinä niitä, jotka toiset oikeauskoiset

seurakunnat ovat oikeutetusti asettaneet p:aan 176. Väärin perustein p:aan asetettua otettava vastaan 176-177. P. ei ole välttämätön oikean seurakunnan tunto-merkki 44.

Pappeus, papisto, hengellinen. Uskovat ovat kuninkaallinen p. 32, 100, 106-107. P. antaa seurakunnan todelliselle jäsenelle vallan valita ja vihkiä virkaan seurakunnanpalvelijoita 32-35. P. ei tee julkiseksi saarnaajaksi 100. Kuninkaallinen p. 33. Vt:n papinvirka 33. Ks. uskovat, kristityt.

Pappi. Nimitys kuuluu Uudessa testamentissa vain uskoville 36.

Pappila 159.

Parannus. Ks. kirkkokuri, panna.

Pastori, saarnaaja, seurakunnan palvelija paimen. P:n tehtäviä ovat: saarnata, kastaa, käydä katsomassa sairaita, jakaa ehtoollista 15. S:t ovat seurakuntien taloudenhoitajia ja palvelijoita 33. Kutsu tekee p:ksi 100. P:n hallussa on saarnatuoli, kaste ja ehtoollinen 101.

Patronaattioikeus. P:n haltijat, junkkerit 180, 181.

Peucer, Kaspar 113.

Piispa 54, 105. P:jen ylpeys 56. P:n valinta seurakunnalle 75. P:n tehtävä ordinaatiossa 82, konfirmaatiossa 88. P:lla eli seurakunnan paimenella on oma seurakuntansa 99. Piispan viran alkuperästä ja tarkoituksesta 196. P:t eivät ole jumalallisen oikeuden nojalla toisten pastoreiden yläpuolella 197.

Presbyteerit, vanhimmat. Niitä on kahta lajia 61. Ks. maallikkovanhimmat, esimiehet.

Prost, Johann poisti konventikkelin 104.

Prudentius 112.

Puutteenalaiset, köyhät 44-45, 48. Ks. diakonia.

Pöytäkirja. P. seurakuntakokouksista 69.

Raamattu. Seurakunnan tulee hankkia R. kirkkoon 160. R:n levityksestä on seurakunnan huolehdittava 189. Ks. Jumalan sana.

Rahastonhoito. Leissnigin seurakunnan yhteinen rahasto 68-69.

Rahastonhoitaja 157. R:n tilipidon tarkastaminen 157.

Rakkaus. R:n noudattaminen ehdonvallan asioissa tarpeen 65.

Regensburg 13.

Regimentit 14, 15, 16, 19, 45, 185, 186. Kristillinen r. 45.

Riippumattomuus valtiosta. Milloin seurakunta on valtiosta riippumaton 14-20.

Rippi. Synninpäästö r:n jälkeen 87. Yksityisr. on tosin ehdonvallan asia eikä ole ollut käytössä kaikissa oikeauskoisissa kirkoissa, mutta se on kaikin puolin hyödyllinen ja säilytettävä 91. Augsburgin tunnustuksen mukaan r. ei ole Raamatun

käskemä, vaan kirkon asettama 91. Wittenbergin teol. tiedekunta yksityisr:stä 91. R. ja ehtoollinen 91. Luther arvosti r:ä 92. R:n puuttuminen seurakunnasta ei ole vähäinen puute 92. Vääränlaisesta r:stä 123.

Rippi-isä. R:ä ei pidä vaihtaa kevytmielisesti 173.

Rippikirjoitus. Sen tarpeellisuus ja kuinka siinä on toimittava 89-90.

Rostock. Miten R:ssa toteutettiin pastorin vaali 76.

Rukous. Julkinen r. on osa julkista saarnavirkaa 71. On voimallinen 169-170. Harhaoppisten ja skismaatikoiden kanssa ei tule rukoilla 145. R. konfirmaatiossa 89. Seurakunnan tulee rukoilla kaikkien pyhien puolesta 168.

Saarnaaja, pastori. S:n tulee huolehtia evankeliumin julistamisesta ja köyhistä 45-46. S:ien tarpeista tulee pitää huolta 45, 147-151. S:ien ei pidä tunkeutua harhaoppiseen seurakuntaan 99-100. Milloin s. tulee panna viralta 133-138. S:a ei saa erottaa mielivaltaisesti 134-136. S:a ei voi kutsua vain määrääjäksi 136. S:a ei saa erottaa heti kohta pelkän opin ja elämän heikkouden tähden, vaan häntä on kehotettava kärsivällisesti ja ystävällisesti 137. S:a ei saa tehdä harhaoppiseksi, jos hän oikeata tarkoittaen käyttää epämukavia sanoja 137-138. Mitä on otettava huomioon s:n viraltapanossa 138-139. Ei pidä panna viralta vetämättä asian käsittelyyn toisia oikeaoppisia s:ia 137-138. Viran ottaminen kykenemättömiksi käyneiltä s:ilta 138. Huolehtiminen eläkkeellä olevista s:ista 154, jälkeenjääneistä 154-155. S:n toimiminen muissa seurakunnissa 173-174. Vieraiden seurakuntalaisten ottaminen ehtoolliselle 154-155. S:t ovat keskenään yhdenvertaisia 196. S:ien virkaporrastus kirkkoa hyödyttävä ehdonvallan asia 197-198. S:ien tulee ahkerasti pitää yhtä 196-197. Ks. kutsu. Ks. Waltherin teos Kirkko ja virka.

Saarnaaminen. Julkinen s. on sallittu vain kutsuilla 99-104.

Saarnavirka, julkinen. Sen pystyttäminen on kirkolle käsketty 71. S. on välttämätön 71. S:ssa voidaan käyttää porrastusta. S:n valta 69-70. S:n käyttämisestä vainnon ulkopuolella ja sen aikana 176. Toisten seurakuntien auttamisesta s:n hoidossa 183. Ks. kutsu, saarnaaja, virka. Ks. myös Waltherin teosta Kirkko ja virka.

Sabinus 75.

Sairaala. On pantava toimeen keräyksiä köyhiä sairaalassa oloa varten 167, 178.

Sairaat. S:iden tulee antaa kutsua luokseen pastori 88. Pastorin s:käynneistä 93. Seurakunnan tulee huolehtia siitä, ettei s:ilta puutu välttämättömiä tarpeita 158.

Sakasti. Seurakunnan tulisi sisustaa s. pastoria varten 160.

Saksalaiset. Villi kansa 53.

Salaseurat 152. Yhdenkään pastorin tai kristityn ei pidä liittyä s:ihin 155.

Sana. Ulkonainen, suullinen s. 13.

Saravia 61.

Schmalkaldenin uskonkohdat/opinkohdat 170. S:n toinen liite 33. Sitaatit 75 (piispojen valitsemisesta), 196 (papiston yhdenveroisuudesta).

Schwan, Sebastian 148.

Schwenkfeldiläiset 177. Ks. myös Stenkefeld.

Sedulius 112.

Seniorit 60.

Seremoniat 98. Kuuluvat kristillisen vapauden piiriin 46, 65. Oikeus säätää seremonioita 46-47. S:ta ei pidä poistaa eikä ottaa käyttöön vihollisten vaatimuksista 65.

Servet 81.

Seurakunta. Milloin s. on valtiosta riippumaton 14. Yhteyden edellytys 10. Ecclesia sancta catholica 14. S:sta erottaminen 42. Kaiken tulee tapahtua s:ssa säädyllisesti ja järjestyksessä 46-47. S:n velvollisuus on edistää koko kirkon asiaa 49. Milloin s. lakkaa olemasta luterilainen 65. S:n ja kodin ero 104. Tehtävät s:ssa 162. S:n velvollisuudesta toimia koko kirkon hyväksi 183-200. Ks. kirkko, paikallisseurakunta.

Seurakuntajärjestys 52, 163. Millainen kirjallisen s:n tulee olla 163. Jokin määrätty s. ei tee seurakuntaa oikeauskoiseksi 10.

Seurakuntakokoukset. S:t ovat tarpeellisia 51-54. Osallistuminen s:iin 54-58. S:ten puheenjohto 58-61. S:ten asiat 61-63. Päätösten tekeminen s:ssa opin asioissa 64-67, ehdonvallan asioissa 64-67, 160. Ääntenenemmistöllä ei saa päättää opista 64. S:ten koollekutsumisesta 67-69. S:n pöytäkirja 69. Alku- ja loppurukoukset s:ssa 69. Päätösten valmistelu 160. Puheenjohtajan toimintatavasta 162. Esi-tykset s:lle 162.

Seurustelun harhauskoisten kanssa tulee tapahtua varoen 142-143.

Sivutoimintapisteet 40. Seurakunnat, jotka eivät voi kutsua omaa pastoria, sivutoimipisteiksi toiseen seurakuntaan 183.

Skismat, jakautumiset 48, 122, 195. Mitä s:t ovat 170. Miten s:t eroavat lahkoista 170-171. Skismaatikon kanssa ei pidä rukoilla 145.

Sopiminen. Julkinen s. seurakunnan kanssa on tarpeen karkeiden syntien aiheuttaman pahennuksen jälkeen 130-133. Ks. parannus.

Stenkefeld, Schwenkfeld 81.

Strassburg. S:ssa kaikki kolme säätyä osallistui pastorin vaaliin 76.

Sunnuntai. S:n viettoa ei ole Jumala säätänyt 84-86, mutta se on säilytettävä 84, Augsburgin tunnustuksen todistus 84.

Suosituskirje. Toiseen seurakuntaan siirtyville on annettava s. 175.

Suspensio, toistaiseksi pidättäminen. Katuvaa syntistä ei saa pidättää ehtoolliselta

132-133. Saarnaajan pidättäminen virasta 134. Jos s. esittää uskon perustuksen kumoavia erheitä tai lankeaa syntiin ja häpeään, seurakunnalla on oikeus heti kohta pidättää hänet virantoimituksesta 139.

Synagoga 60, 139. Saatanan s. 65.

Synergistit 177.

Synkretismi, uskontojen sekoitus. S. on oppikurin asia 145.

Synninpäästö. Seurakunta haluaa saada pastoriltaan usein s:n lohdutuksen 87. S:ä ei saa lykätä katuvalta 132.

Synodi. Hombergin s. 53, 54, 164. Kenellä on osallistumis- ja äänioikeus s:ssa (kirkolliskokouksessa) 54-58. Seurakuntien yhdistyminen s:ksi (kirkkokunnaksi) on Jumalan valtakunnalle hyödyllinen, minkä tähden s:a ei pidä jättää 196. Ks. myös kirkkokunta.

Synti. Ero julkisten ja salassa olevien s:ien välillä 126. Karkeat s:t 131, 132.

Säädät. Maalliset säädät eivät kuulu s:iä kirkkoon 18-19. Ks. valtio, esivalta.

Takaisin ottaminen seurakuntaan 128-130. Pannaan pantujen t. o. s. tulee tapahtua seurakunnan päätöksellä. Siihen ei saa liittää rangaistusta 130.

Tarkastajan virka on hyödyllinen ja tarpeen 198-200.

Terminologia, sanamuodot, käsitteet. Varoitus niiden muuttamisesta 114. Yksimielisyyden ohjeen esipuhe t:sta 170. Uskossa ei ole mitään tuhoisampaa kuin erikoisopin omaava henkilö, jolla on omat erityiset mielipiteensä ja k:nsä, vain jotta näyttäisi siltä, että hän on löytänyt jotakin uutta 171.

Tertullianus 59.

Testamentti. Köyhille opiskelijoille 187.

Todistajat. Millaisia henkilöitä tulee valita t:iksi veljen nuhteluun 124-125. Yksi t. ei ole lainkaan t. 130.

Todistus. Toiseen seurakuntaan siirtyville on annettava t. eli suosituskirje 175.

Toiminta-alue. Sopiminen seurakunnan t:sta 171.

Tüngen, Conrad, von 18.

Tunnustus. Kirkossa on opetettava sen t:n mukaan 9-10. Jokainen oikeauskoinen seurakunta tunnustaa sen omakseen 65-66. Seurakunnan pastorin sitominen t:een on välttämätön; se on aina ollut käytäntö oikeauskoisessa kirkossa ja on seurakuntien vapauden tärkein suoja 80-82. Ks. Tunnustuskirjat.

Tunnustusseremoniat, tunnustusta koskevat jumalanpalvelusmenot. T:ista ei saa luopua 112. T:ita ei saa poistaa vihollisten tähden 115-116. Sitoutumisen tunnustuksiin juhlallisella lupauksella ottivat käyttöön Martti Luther, Justus Joonas ja Johann Bugenhagen 81. Sitoutuminen valalla tunnustuksiin ei aseta tunnustuksia Raamatun tasalle 82.

Tunnustuskirjat, Yksimielisyyden kirja. Miksi t:t on laadittu 65, 170. Pastoreiden

sitominen t:hin 80, 81, 82. Ks. Tunnustus.

Tutkiminen. Kutsuttavan pastorin t. 74.

Tympeytyminen 85.

Ulkokullatut. U:ja ja epäkristittyjä on aina kirkossa, kuitenkin siihen kuulumatta 9-10. U:t eivät tee seurakunnan vallan käyttöä epäpäteväksi tai vääräksi yhtä vähän kuin kääntymättömien saarnaajien virantoimitus 30-31.

Unio, kirkollinen. U. toisuskoisten kanssa on vastoin Jumalan tahtoa 140-145. Ks. uskontosekoitus, synkretismi.

Uskontosekoitus, synkretismi. Seurakunta ei saa sietää jäsenissään u:ta 140-146.

Uskonveljet. U:ia, jotka kärsivät hengellistä puutetta, on autettava pystyttämään keskuuteensa saarnavirka 188-189.

Uskovat. Avaimet kuuluvat u:ille ja he voivat hätätilassa kastaa, opettaa ja päästää synneistä 26, 63. U:lla on avaimet hengellisinä pappeina, voideltuina, Kristuksen morsiamena, Kristuksen ruumiina ja huoneena, Kristuksen veljinä, keskuudessaan, sellaisina, joiden on kaikki 32-33. Ks. pappeus.

Vaali, valinnat 162.

Vaali oikeus. Miksi saksalaiset seurakunnat menettivät v:n 76. Millä seurakunnilla oli v., ja miten sitä pantiin toimeen 76-77. V:ta koskevia kiistoja Hollannissa 77. Ks. kutsu.

Vaativattomuus. V:n hyve 81.

Vaino 45, 135, 142, 176, 178..

Valtio. Kirkon riippumattomuus v:sta 14. Kirkon jäsenet eivät ole valtiolle alamaisia kirkkona, vaan kansalaisina 15, 18. Kirkko ja v. ovat eri regimenttejä 14. V. on kirkon ulkopuolella 15, 17. Ks. esivalta.

Vanhemmat. V:ien velvollisuus on kouluttaa lahjakkaita poikiaan, varsinkin kirkon palvelukseen 184-187.

Vanhin, vanhimmisto 60-61, 109-112.

Vapaus, kristillinen. Ehdonvallan asioissa on lujasti pidettävä kiinni k. v:sta 66 115-116.

Vihkiminen, siunaaminen avioliittoon. Miksi pastorin toimittama avioliittoon v. on säilytettävä 92-93. Se, joka välttääkseen kirkkokuria, vihityttää itsensä kirkollisesti seurakuntansa ulkopuolella, panee itsensä pannaan 132.

Vinculum caritatis 155.

Virka. Virasta erottaminen, milloin oikea, milloin väärä 133-140, siirtyminen toiseen seurakuntaan 178-181. Kenen asia on se ratkaista 179-181. Siihen tarvitaan kyseisen seurakunnan suostumus 180-181. Virantoimituksesta pidättäminen 139. Kykenemättömyys v:n hoitamiseen 140. Ks. kutsu. Ks. lisää aiheesta Waltherin kirjasta Kirkko ja virka.

Virkaanasetus (installaatio) 84.

Virkapuku. Seurakunnan tulee hankkia v. 160.

Virkatoimitusten kirja 157.

Virsi- ja laulukirjat. Kirkon tulee vahvistaa v:t 112-113.

Voitelu. V. Pyhällä Hengellä antaa avaintenvallan 24, 33-34.

Votum negativum säilyi vain saksalaisissa seurakunnissa pastorinvaalissa 76.

Vähä katekismus 118. Sitaatit 86 (pastoreitten velvollisuudesta opettaa katekismusta), 92 (ehtoollisen ahkerasta käytöstä), 184 (Nuorukaisten kouluttamisesta pastoreiksi).

Välineistö. Seurakunnan tulee hankkia tarpeellinen v. 160.

Wittenbergin seurakunta. W:ssä Lutherin aikana oli koko kaupungilla pastorin vaalioikeus 76. W:n paimenet olivat piispojen veroisia 196.

Wittenbergin teologinen tiedekunta. Ripistä 91. Tunnustusluonteisten kirjojen julkaisemisesta 113. Väärän opin julistamisesta luterilaisessa kirkossa 145. Annetun tehtävän vastaanottamisesta 162. Seurakunnan alueesta 171. Lapsen kasvatamisesta, kun isä oli katumaton 174. Saarnaviran käyttämisestä vainon aikana ja sen ulkopuolella 176. Pastorin kutsumisesta toiseen seurakuntaan 179.

Wittenbergin uskonpuhdistusartiklat 71.

Yhdistykset. Ei saa liittyä unionistisiin y:iin 141.

Yhteys. Y:n edellytys 10. Hengen y. 47. Y. seurakuntien välillä 47, samanuskoisten kanssa 48. Kirkollinen y. 10. Y. ulkonaisissa asioissa 48. Oppi seurakuntien keskinäisestä y:stä 50. Ei saa syyllistyä väärään y:n harjoittamiseen 140-146.

Yksimielisyyden kirja. Ks. Tunnustuskirjat. Y:n esipuhe, sitaatti 170 (yksimielisyydestä).

Yksimielisyyden ohje. Sitaatit 44 (schwenkfeldilaisten harhasta), 47 ja 68 (paikallisseurakunnan vallasta muuttaa seremonioita), 113 (Y:n julkaisemisen syy), 115 (ehdonvallasioissa ei saa antaa periksi tunnustustilanteessa), 117 (Augsburgin tunnustuksesta), 118 (Lutherin katekismuksista), 141 (ehdonvallasioissa myöntymisestä paavikuntaan palaamiseksi), 161 (päätösten tekemisestä ehdonvallasioissa).

Yksimielisyy. Y:n merkitys ulkonaisissa asioissa 48, 164. Y. toisten seurakuntien kanssa 170. Y. opissa voidaan osoittaa julkisesti hyväntekeväisyydellä 182.

Zwickau 134.

Äänestys. Tärkeissä asioissa vasta keskustelun jälkeen 160. Oppia ei saa ratkaista ä:llä 65.

Äänten enemmistö. Ä:llä ei ratkaista omantunnon asioita eli sitä, mikä jo on ratkaistu Jumalan sanassa ja tunnustuksissa 65. Ä:n tulee ratkaista ehdonvallasioissa.

oissa 64, 65. Joskus enemmistön tulee mukautua vähemmistön tahtoon 110.

Äänioikeus 54-56, 76. Se, joka ei saavu kokouksen, luopuu äänioikeudestaan siinä
68. Ä.riitoja Hollannissa 77. Ks. kutsu.

Raamatunkohtien hakemisto

Vrt painettu kirja, s. 206 – 211!

1 Moos.		Sananl.		7:15-16	105	25:36	155
1:27	92	7:7	148	8:20	198	28:18-20	190
2:22	92	27:6	124	10	148	28:19	49
18:19	95	30:6	66	10:9-10	147	28:20	66
3 Moos.		Jes.		10:10	165	Mark.	
19:17	124	8:20	64	10:32	116	1:24-25	100
19:18	163	18:1	194	10:32-33	13	8:38	13
24:16,23	131	26:19	159	11:5	45	9:40	145
4 Moos.		29:3	67	12:50	35	10:13ss	86
8	154	33:2	67	14:12	156	16:15	99
15:30	131	49:23	14	16:15-19	21	16:16	49
35:30	130	55:11	14	18	42,62, 125,126	Luuk.	
5 Moos.		Jer.		18:6	116	1:35	192
4:2	66	22:18-19	156	18:7	116	1:39	198
6:6-7	95	23:21	83	18:10	95	4:34-35	100
12:32	66	29:7	168	18:15	123,124	10:7	74,153
15	153	Hes.		18:15-16	118	10:16	31,74
15:4	44	18:4	121	18:15-18	24,33,39	11:28	84
21:20s	96	Hoos.		18:15ss	53,126	12:13-14	14
21:1-9	131	4:6	134,139	18:17	16,37, 51,63, 125,126	19:46	168
32:7	96	Aam.		18:17-18	54	22:25-26	15
1 Sam.		6:6	49	18:17-20	21,62, 119	Joh.	
2:30	139	[Bar.		18:18	26,36, 129	3:5	88,192
2 Kun.		1:12-13	168	18:19	69	3:29	34
5:18	144	Siir.		18:19-20	25,35	6:37	177
Job		22:7	142	18:20	28,32, 129	6:45	108
39:17	96	38:26-27	147	18:22	127	8:31-32	9
Ps.		Tob.		21:15-16	87	9:22-39	176
22:23	35	1:20	156]	22:11-13	90	9:38	174
23	159	Matt.		22:21	14	10:4,5,8	105
45:10	34	5:23-24	122	23:2-3	107	10:5	134,140
46:5	151	6:24	144	23:8		10:27	9
68:6	97	7:6	87,117		14	14:23	9,25
68:13	32,34,	7:12	181	23:8,11	32	16:2	176
34,63		7:15	41,106, 134,141, 177	25:35		16:8	177
78	96				176	18:36	14
110	142			25:35-36,		18:37	15
141:5	124			40,42-43,		19:38	14
				45	152	20:21-23	83
						20:22-23	21,24,33
						20:23	87,121

Apt.		15:23-31	69	3:21	37	12:28	58,60,
1:15ss	78	15:30	52	3:21-22	36		61,109,
1:15,		15:36	198	3:21,23	32		125
23-26	54	16:3	68,115,	3:22	26	12:29	99
1,15-26	61,72		161	4:1	22,33,37,	14	27
1:16	62	17:11	105,108		86,87	14:4	102
1:23	72,79	17:22	51	5:1-2	12,120	14:12	102
2:11	84	17:22-23	144	5:1ss	37	14:16-17	103
2:46	84	18	89	5:1-4	43	14:26	198
4:6	59	18:27	175	5:1-5	62,119	14:26-40	62
5	149	19	89	5:1-13	39	14:28	92,99
6	59	19:7	30	5:2	55,56	14:29	103
6:1ss	78	20:20-21,		5:4	51	14:30	103,162
6:1-6	61,72	26-27	73	5:5	127	14:33,40	46
6:1-7	153,158	20:28	30,95,	5:9	127	14:34	36
6:2	52,62		172	5:9-13	117,119	14:34-35	55
6:3	109	21:20-22	62	5:11	121,121,	14:40	64,102,
6:4	69,99	21:26	68,161		122		176
6:5-6	79	26:22	73	6:1-8	40,62	15:10	137
6:6	74			6:2	55	15:12	12
6-7	45	Room.		6:5-8,11,		16:1-2	62,182,
8	89	1:14	174	18-19	12		182
8:2	88,156	2:16	126	7:18s	115	16:2	167
9:32	198	2:20	95,148	7:25	66	16:3	73
11:21	188	3:2	37	7:35	67	16:10-11	176
11:21-23	49	9:4	37	7:39	87,93	16:14	64
11:22	189	10:15	99	9:4-14	150		
13:1-5	190	12:6	28	9:13-14	74	2 Kor.	
13:2-3	74	12:8	58,109	9:14	147, 153,	1:24	67,80
13:3	83	12:13	44,48		165,165	2:5	132
14	89	12:15	152	9:19	68,161	2:6	118,129,
14:23	72,78,	12:16	48	10:14	106		181
	79,79	12:8	60,109,	10:15	55,99,	2:6-11	40,62,
15	56,56,		158		105		120
	61,63,	13:1	15	10:21	117	2:7,9	128
	89,181,	14:5s	115	11:14	161	2:10	87
	189,195	14:21	68,161	11:16	162	4:2	138
15:1ss	49	14:23	143	11:18	99	4:5	33
15:2,4,6,		15:26-27	47	11:20,26	87	6	141
22	125	16:1-2	176	11:22	160	6:14-15,	
15:5,12-13,		16:17	39,119,	12:7	55,184,	17	117
22-23	54		177		195	6:14-17	142
15:6	58	16:17-18	106	12:8ss	28	6:14-18	140
15:10	66	1 Kor.		12:12-13	48	8:1-14	183
15:22	55,60,79	1:2	12	12:13	117	8:12	165
15,22,35	50	1:5	104	12:26	152	8:13-14	152
15:23	73	1:10	48,170	12:27	32	8:18-19	61
						8:19	48,78

8:20-21	46,157	6:18	168	4:5	92	13:7,17,	
9:1-2,12	53	Fil.		4:13	147	24	60
9:1-13	182	2:2	200	4:14	60,74	13:17	74,87,
9:1-15	182	3:2	177	5:1	125		95,136
9:7	165	4:8	93	5:10	156	1 Piet.	
10:4	14	Kol.		5:16	152	1:21	100
10:4ss	69	2:5	46,64	5:17	58,59,	2:5,9	32
10:8	161	2:8	107		60,60,	2:9	14,33,
11:2	32	2:16	115		60,61,74,1		190
11:8	190	2:16,20	66	09		4:9	176
12:21	12	3:16	38	5:17-18	149	4:10-11	162
13:1	118	4:16	189	5:19	134,138	4:11	199
13:3-4	69	3:17	92	5:20	52,62,	4:15	18,103,
Gal.		4:17	73		119,126,		171
1:8	138	1 Tess.		6:5	181	5:1-4	73
2:4	117,146	1:8	189	6:8	179	5:2	171,172,
2:4s	115	2:13	74	2 Tim.	151		173
2:4-5	112	4:9-10	47	1:6		5:3	99
2:5	115	4:11-12	45,152	1:13	83	5:5	55
2:9	171	5:12	74	1:13,14,8	112,114	2 Piet.	
2:9-10	44	5:13	74	2:3-4	73	3:18	104
2:11ss	115	5:14	40	2:15,	147	1 Joh.	
2:14	119	5:21	106,112	24-26	73	2:13	95
2:16-17	84	5:27	189	2:17-21	120	2:17	152
3:4-5	107	2 Tess.		3:15	84,95	2:19	133
3:28	15	3:6,14,15	41	4:2,5	73	2:20,27	32
4:10-11	84	3:10	153	4:10	133	4:1	105
5:1	66,115	3:11-12	151	4:14-15	175	2 Joh.	
5:12	138	3:14-15	118	Tiit.		10	138
6	149	3:15	55,127	1:5	71,71,	10-11	41,117,
6:1	40	1 Tim.			72,79,		141,145
6:2	91	1:20	175		171,172	3 Joh.	
6:6	74,165	2:1-2	15	1:5,7	99	8-9	175
6:6-7	149	2:1-3	168	1:6-9	73	10	175
6:10	44,182,	3:1	79	1:7-8	147	Jaak.	
	183	3:2	147	3:10	122,122	1:27	44,152
6:16	10	3:2-7	73	3:10-11	119	3:1	99
Ef.		3:7	134	Hebr.		3:2	91
4	10	3:8-12	109	5:12	105	4:12	67
4:3	47,48	3:8-13	158	10:24-25	84	5:14-15	88
4:3-6	117,195	3:10	74	10:25	171	Ilm.	
4:11,14	71	3:13	178,180,	13:2	176	1:6	32,63
4:14	105,138		197	13:3	49	3:9	65
5:23	15	4:3-5	87	13:4	93	14:9-11	141
5:25-26	116						
6:4	95						

[Kirjan takakansi]

Luterilaiselle kristitylle paikallisseurakunta on se uskovien joukko, jonka Jumala on tarkoittanut hänen hengelliseksi kodikseen, missä Jumalan asettaman julkisen paimenviran välityksellä häntä ravitaan evankeliumin saamalla ja pyhän ehtoollisen sakramentilla ja missä hänen lapsensa saavat pyhän kasteen Ja kristillisen opetuksen.

Tässä teoksessa tri C. F. W. Walther tuo moninaisin pyhän Raamatun ja luterilaisen kirkon opettajien todistuksien esiin, millainen valtiosta erillään oleva paikallisseurakunta on olemukseltaan, oikeuksiltaan ja velvollisuuksiltaan. Hän esittää myös, kuinka sen toiminta on käytännössä järjestettävä, että kaikki siinä tapahtuu "säädyllisesti ja järjestyksessä".

Aikaisemmin STLK on julkaissut Waltherin teokset Kirkko ja virka sekä Oikea näkyvä kirkko. Kun nyt tämä koko kirkkoa ja sen virkaa koskeva sarja on saatu Jumalan armosta suomeksi, niillä kristityillä, jotka kyselevät mitä tietä olisi kuljettava nykyisessä hengellisessä ja kirkon elämää syvästi koskevassa murrosvaiheessa, on tilaisuus tutustua siihen opetukseen, jolla luterilaiset kristityt ratkaisivat samantyyppisiä ongelmia silloin, kun valtakirkkojen oppi ja käytäntö ei enää vastannut heidän uskoaan.

ISBN 951-9318-33-X